

OSMANLI-FELEMENK İLİŞKİLERİ
(1795-1814)

NUHAN KABACA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TARİH ANABİLİMDALI

T.C.
SİNOP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

OSMANLI-FELEMENK İLİŞKİLERİ
(1795-1814)

NUHAN KABACA

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TARİH ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi TUĞBA KARA

SİNOP-2022

TEZ KABUL VE ONAY SAYFASI

Nuhan KABACA tarafından hazırlanan “**Osmanlı- Felemenk İlişkileri (1795-1814)**” başlıklı bu çalışma, **01.02.2022** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Başkan Prof. Dr. Mucize Ünlü
19 Mayıs Üniversitesi /Fen-Edebiyat Fakültesi

İmza

Üye Dr.Öğr. Üyesi Fatma Koçak
Sinop Üniversitesi / Fen-Edebiyat Fakültesi

İmza

Üye Dr. Öğr. Üyesi Tuğba Kara
(Danışman)
19 Mayıs Üniversitesi/ Fen-Edebiyat Fakültesi

İmza

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

..... / / 20...

Doç. Dr. Erkal ARSLANOĞLU
Enstitü Müdürü

ETİK BEYANI

Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Nuhan KABACA

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

OSMANLI-FELEMENK İLİŞKİLERİ (1795-1814)

NUHAN KABACA

SİNOP ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: DR. ÖĞR. ÜYESİ TUĞBA KARA

Osmanlı Devleti, kurulduğu tarihten itibaren birçok yabancı devletlerle ilişkiler kurmuştur. Bu devletler birisi de Felemenk Cumhuriyeti'dir. Daha sonra ismi Hollanda Krallığı olan Felemenk Cumhuriyeti ile ilişkiler ilk ticari olarak başlamıştır. Daha sonra siyasi boyut kazanmıştır.

Osmanlı Devleti, savaş içerisinde olduğu İspanya'ya karşı bağımsızlık mücadelesi veren Hollanda'yı desteklemiştir. Böylece ilk diplomatik ilişki 1604 yılında, Hollanda'nın Müslüman esirlere yardımı ile başlamıştır. Gelişen siyasi ve ekonomik ilişkiler sonucunda 1612 yılında ilk büyükelçi olarak Cornelius Haga İstanbul'a gelmiştir. Haga'nın siyasi kabiliyeti ve Kaptan-ı Derya Halil Paşa'nın da girişimleri ile Hollanda'ya ilk ahidnâme verilmiştir. Fransa ve İngiltere'ye tanınan haklarla aynıdır. 1680 yılında bu ahidnâme yenilendi. 1785 yılında duraklayan ilişkiler Napolyon'un Mısır'ı işgal etmesiyle kesildi. Ancak daha sonra yeniden başladı ve Osmanlı 1804 yılında, Hollanda'ya konsolosluk açtı. 1814 yılında Hollanda Krallığının kurulmasıyla ilişkiler yeni bir boyut kazandı.

İki devlet arasında ki siyasi ve ekonomik ilişkiler ele alınmıştır. Bu tez çalışmasında Felemenk ahkâm defterlerinden yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Felemenk, Cornelius Haga, Ahidnâme, Hollanda.

ABSTRACT

MSc THESIS

OTTOMAN-DUTCH RELATIONS (1795-1814)

NUHAN KABACA

SINOP UNIVERSITY INSTITUTE OF GRADUATE PROGRAMS

DEPARTMENT OF HISTORY

SUPERVISOR: Dr. Öğr. Üyesi TUĞBA KARA

The Ottoman State established relations with many foreign states since its establishment. The Dutch Republic is one of these states. The relations with the Dutch Republic, which later turned into a kingdom, started as commercial ones. These commercial relations later evolved into political ties.

The Ottoman State lent to support the Netherlands, which was fighting a war of independence against Spain, which, in turn, was warring against the Ottoman State. Thus, this first diplomatic relation was established in 1604 when the Netherlands provided assistance to prisoner Muslims. Thanks to improving political and economic ties, Cornelius Haga was appointed as the first Dutch ambassador to Istanbul in 1612. The first *ahidname* (literally bill of oath) was issued to the Netherlands owing to Haga's political skills and efforts by Kaptan-ı Derya Halil Pasha. It contained the same capitulations issued to France and England. This was the *ahidnâme* renewed in 1680. The bilateral ties that wavered in 1785 were severed when Napoleon invaded Egypt. The ties resumed again and the Ottoman State opened a consulate in the Netherlands in 1804. The ties acquired a new dimension with the establishment of the Kingdom of the Netherlands in 1814.

The political and economic ties between the two states were discussed. This thesis work the books of rulings were utilized in this context.

Keywords: Ottoman, Dutch, Cornelius Haga, Ahidnâme, Netherlands.

TEŞEKKÜR

Tarih boyunca birçok devlet kurulduğu dönem ve ayakta kaldıkları süreçte birbirleriyle ilişkiler kurmuşlardır. Osmanlı ve Hollanda Devletleri arasındaki ilişkiler buna örnektir. Sınırları olmamasına rağmen iktisadi ve diplomatik ilişkiler iki devlet arasında yüzyıllarca sürmüştür. Bazı zamanlar aksayan ilişkiler ortak çıkarlar doğrultusunda yeniden canlılık kazanmıştır.

Bu çalışmada birinci bölümünde, Felemenk isminin anlamı ve kısa Hollanda Tarihi hakkında bilgiler verilerek 17. yüzyılda Osmanlı-Hollanda ilişkilerini iktisadi ve diplomatik olarak incelenmiştir. Ayrıca ilk elçi olan Cornelius Haga'nın önemine değinilmiştir. 18. ve 19. yüzyılda Hollanda Krallığının kuruluşuna kadar geçen süredeki Osmanlı Devleti ile iktisadi ve diplomatik ilişkileri ele alınmıştır. Aynı zamanda dostane şekilde devam eden ancak Fransa'nın Hollanda'yı işgali ile ilişkiler bozulması hakkında bilgi verilerek 1795-1814 yılları arasındaki döneme değinildi. Bu bölümde 23/2 ve 24/3 numaralı Ahkâm defterlerinden yararlanılmıştır. Ahkâm defterlerinde dönemin konsolosluk ve tercümanlık faaliyetlerinden bilgiler aktararak ilişkilerin önemine değinilmiştir. İkinci bölümde ise ahkâm defterlerinin transkripsiyonu verilmiştir. Defterlerin özelliklerinden bahsedildi.

Osmanlı- Hollanda dış politikası üzerine pek çalışma yapılmaması nedeniyle yeni yapılacak bir çalışmanın yeni bilgileri ortaya koyması sağlanacaktır. Ortaya çıkan bu bilgiler dâhilinde araştırma alanları genişleyecektir. 2012 yılında olumsuz gelişen ilişkilere geçmişten aktarımlar yapılarak siyasi, kültürel ve ekonomik alanda katkı sağlaması umut edilmektedir.

Uzun bir süreç ve zorluklar içerisinde hazırlamaya çalıştığım bu araştırmamda beni sürekli motive eden, bana yol gösteren ve yanımda olduğunu her daim hissettiren kıymetli danışman hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Tuğba KARA'ya şükranlarımı sunuyorum.

Sinop 2022
Nuhan KABACA

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ KABUL VE ONAY SAYFASI	ii
ETİK BEYANI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	x
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
OSMANLI-FELEMENK İLİŞKİLERİ	3
1.1. Osmanlı Devleti'nde Felemenk İsmi'nin Karşılığı	3
1.2. Bağımsızlığa Kadar Kısa Felemenk Tarihi	4
1.3. 17. Yüzyılda Osmanlı-Felemenk İlişkileri	12
1.3.1. Osmanlı-Felemenk İlişkilerinin Başlangıcı	12
1.3.2. İlk Ticari İlişkiler	13
1.3.3. İlk Diplomatik İlişkiler	16
1.4. 18. ve 19. Yüzyıllarda Osmanlı- Felemenk İlişkileri	27
1.4.1. Diplomatik İlişkiler	27
1.4.1.1. İlişkilerin Bozulması (1795-1814)	31
1.4.2.2. İlişkilerde Yeni Dönem (1814 ve Sonrası)	32
1.4.2. Ticari İlişkiler	35
1.4.3. Kapitülasyonlar ve Hollanda	38
1.4.4. Tercümanlık ve Konsolosluk Faaliyetleri	40
1.4.4.1. Tercümanlık Faaliyetleri	40
1.4.4.2. Konsolosluk Faaliyetleri	44
İKİNCİ BÖLÜM	48
AHKÂM DEFTERLERİ VE DÜVEL-İ ECNEBİYE DEFTERLERİ	48
2.2. Düvel-i Ecnebiye Defterleri	48
2.3. Felemenk Ahkâm Defterleri	49

2.3.1. 23/2 Numaralı Felemenk Ahkâm Defterinin Transkripsiyonu	50
2.3.2. 24/3 Numaralı Felemenk Ahkâm Defterinin Trnskripsiyonu	98
SONUÇ	187
KAYNAKÇA	190
EKLER	193
ÖZGEÇMİŞ	203

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1.1 17. Yüzyılda Osmanlı Devleti’nde Görev Yapan Hollanda Elçileri.	27
Tablo 1.2 23/2 ve 24/3 Numaralı Ahkâm Defterlerinde Adı Geçen Tercümanlar	44
Tablo 1.3 18.ve 19. Yüzyılda Osmanlı Devleti’nde Görev Yapan Hollanda Elçileri.....	47

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

B.O.A. DVN. DVE. d	:Başbakanlık Osmanlı Arşivi Divan-ı Hümayun Düvel-i Ecnebi Defterleri
bkz.	:Bakınız
C.	:Cilt
Çev.	:Çeviren
Hük.	:Hüküm
S.	:Sayı
s.	:Sayfa
TDV	:Türkiye Diyanet Vakfı
TTK	:Türk Tarih Kurumu
vs.	:Vesaire

GİRİŞ

Osmanlı Devleti tarih sahnesinde var olduğu süre içerisinde birçok devletle siyasi, ekonomik, kültürel ilişkiler içinde bulunmuştur. Kurulduğu coğrafya gereği Avrupa ülkeleri ile ilişkileri gelişme göstermiştir. Bu devletlerden Avrupa tarih sahnesinde önemli olaylara neden olan Hollanda olmuştur. Konum olarak birbirlerine uzak olan bu iki devlet arasındaki ilişkilerin başlaması çıkarları doğrultusunda oluşmuştur.

İki devlet arasındaki diplomatik ilişkiler 16. yüzyıl sonlarına doğru başlamıştır. Bu tarihten önce iktisadi ilişkiler gelişim göstermişti. Hollanda, İspanya'ya karşı yürüttüğü bağımsızlık mücadelesinde devrin güçlü devleti Osmanlı'yı kendine müttefik olarak görmüştü. Osmanlı Devleti aynı zamanda doğu ticaret yollarına hâkimdi. Osmanlı'nın bu durumu ekonomik olarak gelişme gösteren Hollanda için bir fırsattı. Hollanda iktisadi alanda gelişme gösterirken önemli bir ticaret hacmine sahip Akdeniz'de yer tutmak istedi. Bu coğrafi bölgeye hâkim olan Osmanlı Devleti ile dostane ilişki kurmanın gerekliliğinin farkındaydı. Hollanda'nın amacının farkında olan Osmanlı Devleti ilk başlarda siyasi ilişkilere pek sıcak bakmıyordu. Çünkü İran ile başlayan savaş Osmanlı Devleti'ni meşgul ediyordu.

Hollanda Devleti ilişkilere iktisadi açıdan bakar iken, Osmanlı Devleti ise siyasi olarak bakıyordu. Osmanlı Devleti, ezeli düşmanı İspanya'ya karşı bağımsızlık mücadelesi veren Hollanda'yı 17. yüzyıldan itibaren kendine müttefik olarak görmeye başladı. İspanya'ya karşı Hollanda'yı destekledi.

İlişkilerin resmi olarak başlaması 1604 yılından itibaren olmuştur. Hollanda, Sluis şehri yakınlarında İspanya'yı yenerek 1500 esiri kurtarıp, Müslüman olanları Cezayir'e yollamıştır. Cezayir Dayı'sı ve Osmanlı Devleti'ne mektup göndererek ilişkilerin başlaması sağlanmıştır. Kaptan-ı Derya Halil Paşa'nın da girişimleri ile Hollanda, Osmanlı Devleti'ne ilk elçi olarak Cornelius Haga'yı göndermiştir. Haga, Halil Paşa ile birlikte Osmanlı-Hollanda ilişkilerinin başlamasına ve gelişmesine önemli katkı sağlamıştır. Haga'nın diplomatik başarılarının sonucunda 1612 yılında Hollanda'ya da İngiltere ve Fransa'ya verilen ahidnâmelerle aynı maddeleri içeren bir ahidnâme verildi.

Haga, elde edilen ayrıcalıkları takip etmek ve tüccarlarının haklarını korumak için diplomatik ilişkileri geliştirmiştir. Büyükelçiliğe atanan Haga, 28 yıl bu görevi üstlenmiştir. Kendisinden sonra gelenler de bu ilişkilerin sorunsuz devam etmesini

sağlamak istemişlerdir. Haga'dan sonra uzun süre elçi atamayan Hollanda 1667 yılında Justinus Colyer'i büyükelçi olarak atadı. Girişimler sonucu 1680 yılında ahidnâme yenilendi. Hollanda, Karadeniz'de ticaret yapma hakkına sahip oldu. Colyer'in elçiliği döneminde Osmanlı Devleti, Avrupalı devletlerle savaş halindeydi. Hollanda bu savaşların bazılarında Osmanlı Devleti'nin yanında yer almadı. Bu durum ilişkilerin bozulmasına neden oldu. Daha sonra dostane ilişkiler yeniden kurulmaya başladı. Bundan sonraki süreçlerde Hollanda arabuluculuk görevi üstlenmeye başladı. İlk olarak 1684 Viyana seferinde İngiltere ile arabuluculuk görevi üstlenerek 1699 Karlofça antlaşmasının imzalanmasını sağlandı. 1712 Prut ve 1739 Pasarofça antlaşmalarında da aynı görevi üstlenerek kendi çıkarları doğrultularında savaşların bitmesine katkı sağlamışlardır.

18. yüzyıla geldiğinde ilişkiler hem iktisadi hem de diplomatik olarak gelişme göstermiştir. Hollanda elde ettiği imtiyazlar sayesinde denizlerde de gücünü artırmıştır. Gemi yapımında ve denizlerdeki üstünlüğünün farkında olan Osmanlı Devleti kendi donanmasının ihtiyacını karşılamak için Hollanda'dan alınmasını talep etti. Dostane şekilde süren ilişkiler Hollanda'da kurulmuş olan Batavya Cumhuriyeti'nin, Napolyon'un Mısır'ı işgalini desteklemesi sonucunda kesilmiştir. Osmanlı Devleti bu olay karşısında Hollanda elçisini Bükreş'e sürgüne göndermiştir. Ayrıca 1680 yılında yenilenen ahidnâme ile Hollandalı tüccarlara verilen beraatları toplatmıştır. Hollanda'nın yeniden bağımsızlık mücadelesi vermesiyle ilişkiler yeniden gelişme gösterdi. 1804 yılında Osmanlı Devleti, Hollanda'ya ilk konsolosluğunu açtı ve Amsterdam'da yaşayan Rum asıllı Petro Marcella konsolos olarak tayin edildi. 1814 yılında Hollanda Krallığı kurulduktan sonra bozulan ilişkiler normale dönerek gelişme göstermiştir. 19.yüzyıla gelindiğinde Hollanda yine Osmanlı Devleti'nin önemli ticari müttefiki olmuştur.

Bu çalışmada Bülent Arı hocanın yüksek lisans ve doktora tezleri aynı zamanda İsmail Hakkı hocanın yüksek lisans tezi ve Felmenk ahkâm defterledinden büyük oranda faydalanılmıştır. Ülkemize gelip araştırma yapan Hollandalı tarihçiler Gerard Edbrink ve A. Kampma'nın eserleride bu teze önemli katkı sağlamıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLI-FELEMENK İLİŞKİLERİ

1.1. Osmanlı Devleti’nde Felemenk İsminin Karşılığı

Günümüzde Hollanda olarak bilinen ülkenin Osmanlı arşiv belgelerinde Felemenk¹ tabiriyle adlandırılması bu konu için bilgi vermemizi doğurmuştur. Osmanlı Devleti içerisinde Hollanda hakkında birçok tabir kullanılmıştır. Bunlardan biri Filandre’dir. *Flander, Flandır, Flandırya* şeklinde de söylenen bu kelime daha ziyade Felemenk adıyla kullanılmıştır.² 17. yüzyılda İstanbul’a gelen Hollanda elçisi hakkında devrin ünlü tarihçisi Naîmâ eserinde bu şekilde bahsetmiştir: “*Avrupa’nın kuzey tarafına Bahr-ı Muhit (Atlas Okyanusu) kenarında Felemenk memleketine vali olan Flandırya dükası tarafından çeşitli hediyelerle ileri gelenlerin huzurunda kabul edilmiştir*”. Bu vesile ile verilen ahidnâme metninde Flandria tüccarı veya Flandria taifesi olarak kaydedilmiştir.³ Genel olarak Osmanlı Devleti vesikalarında Hollandalı tüccarlardan Felemenklü diye bahsedilmiştir. Ortaçağ’da Akdenizde ticaret yapan Güney (Flandria) ve Kuzey (Hollanda) Nederlada’ya ait bütün tüccarlara Flandria sıfatı verildiğinden bu tabirin Osmanlı Devleti’nde de devam ettiği anlaşılmaktadır.⁴ Felemenk ahkâm defterinde de Nederland diye bahsedilmiştir.⁵

Türk kaynaklarında Hollanda tarihi hakkında pek fazla bilgi olmadığından devlet şekli hakkında bazı farklı ifadeler kullanılmıştır. İlk siyasi münasebetler sonuncunda kullanılan tabire bakıldığında Felemenk memleketine vali olan Flandırya Dükası bu ifade devlet şekli ile kesin bilgi vermemektedir.⁶ Osmanlı tarihi hakkında önemli bilgiler veren ve geçmişe ışık tutan ünlü gezgin Evliya Çelebi de eseri Seyâhatnâme’de bu ülkeye bazen Felemenk bazen Hollanda demektedir. İdare tarzının krallık olduğu bilgisini de vermektedir. Aynı zamanda 1668 yılında IV. Mehmed’in huzuruna kabul edilen Hollanda elçisi için “kralından getirdiği name-i hümayunu takdim etmiştir”

¹ Osmanlı İmparatorluğunda, Hollanda Cumhuriyeti için kullanılan isim için bkz. Ekrem Buğra Ekinci, 2017, Erişim Tarihi: 15 Nisan 2019, <http://www.ekrembugraekinci.com/makale.asp?id=821>

² Cevdet Küçük, “Hollanda”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.18, İstanbul 1998, s.222.

³ Cengiz Orhonlu “Tarihi Kaynaklarda Hollanda’ya Ait Bilgiler”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, S.30, İstanbul 1976, s.9-10.

⁴ Gerard Erdbrink, “On yedinci Asırda Osmanlı-Hollanda Münasebetlerine Bir Bakış”, *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, S.2–3, İstanbul 1974, s.159.

⁵ B.O.A, A.DVN. DVE.d., 23/2 Numaralı Ahkam Defteri, Hük. No:1.

⁶ Orhonlu, s.10.

ifadesi kullanılmıştır. 17. yüzyıldan itibaren ise Türk kaynaklarında Hollanda'nın 'Cumhuriyet' ile yönetildiği belirtilmiştir. İki devletin resmi yazışmalarında genellikle Hollanda için Felemenk Cumhuriyeti tabiri kullanılmıştır.⁷

1.2. Bağımsızlığa Kadar Kısa Felemenk Tarihi

Dünyanın yaratılışı ve insanlığın var olma süreci boyunca geçmişten günümüze kadar birçok devlet kurulmuştur. Bu devletlerden bazıları uzun süreli varlığını sürdürürken bazıları ise kısa zamanda yok olmuştur. Yıkılan devletlerin yerine her zaman yenisi kurulmuştur. Bu devletler içerisinde yer alan Avrupa ticaretinde söz sahibi olan Hollanda'dır.

Bugün ki Hollanda topraklarında içine alan kısım Felemenk (Aşağı Ülkeler) diye adlandırılmıştır. Günümüzde Batı Avrupa'nın kuzeyinde yer alan Hollanda, Belçika, Lüksemburg ve Fransa'nın küçük bir bölümünü kapsayan kısımdır. Bu ismin kullanılmasının sebebi bölgenin deniz seviyesinden aşağıda olmasıyla ilgilidir.⁸ Politik bir ifadeden çok coğrafi bir terim olarak kullanılmıştır. Felemenk bölgesi⁹ tarih boyunca birçok kavme ev sahipliği yapmıştır. Günümüzden yaklaşık 5000 yıl önce bu bölgede insan yaşamı olduğu tespit edilmiştir. Bunlar yerleşik hayata geçemeye çalışan topluluklardı.¹⁰ İlk olarak buraya Keltler, Batavlar, Frizler ve çeşitli Cermen kavimleri gelmiştir. Milattan önce I. yüzyıldan itibaren bu bölgeye Roma İmparatorluğu hâkim olmaya başlamıştır. Sınırları Ren nehrinin kuzeyine kadar uzanmaktaydı. Nehrin kuzeyinde ise daha önce buraya yerleşen kavimler yaşamaktaydı. Barbar kavimleri sınırları tehdit etmeye başlamıştı. Artan barabar nüfusu, yeni toprak arayışına içine sokmuştur. Güneyde bulunan Roma toprakları buna örnekti.¹¹ Durumun farkında olan Roma imparatorluğu hâkim olduğu bölgede otorite ve güvenliği sağlamak için Belçika Galyası adıyla eyalet oluşturmuştur.¹² Dünya tarihine Kavimler Göçü olarak geçen büyük göçten sonra Cermen kavimleri kuzeyden gelerek Avrupa'yı istila etmeye başladı. Birçok tarihi olaya neden olan bu göçün sonucunda Avrupa'da da dengeler değişti. Kavimler göçünün en önemli sonuçlarından biri bölgeye hâkim olan Roma

⁷ Orhonlu, s.10.

⁸ Mehmet Talha Kalkan, *İsyandan Cumhuriyete: Hollanda'nın İspanya'ya Karşı Bağımsızlık Mücadelesi(1597-1648)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2014, s.9.

⁹ Bölgeyi tanımlamak için İngilizler "Low Countries", Fransızlar "Pays Bas" olarak adlandırmışlardır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Henri Pirenne, *Ortaçağ Avrupası'nın Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, (Çev. Uygur Kocabaşoğlu), İletişim Yayınları, İstanbul 2013, s. 18.

¹⁰ Jak den Exter, *Ana Hatlarıyla Hollanda Tarihi (De Canon)*, (Çev. Mustafa Güleç), Kebikeç Yayınları, Ankara 2008, s.15.

¹¹ Henri Pirenne, *Ortaçağ Kentleri*, (Çev. Şadan Karadeniz), İletişim Yayınları, İstanbul 1994, s.11-13.

¹² Küçük, s.219.

İmparatorluğu'nun yıkılma sürecine girmesiydi. Roma İmparatorluğu'nun daha önce hâkim olduğu Felemenk bölgesi Cermen kavimlerinden Saksonlar'ın ve Franklar'ın hâkimiyetine geçmiştir. Saksonlar, ileride Hollanda'nın temelini oluşturacak toprakların doğusuna yerleşirken Franklar ise güneydeki topraklara yerleşerek V. yüzyılda Frank Krallığı'nı kurdular. Saksonlar ve diğer Cermen kavimleri, güçlenen Franklara karşı siyasi varlıklarını sürdürmek için uzun süre mücadele etselerde başarılı olamadılar. Frank Kralı Charlemagne bütün Felemenk bölgesini krallığına bağlamayı başardı.¹³

840 yılında Kalorenj Krallığı'nın¹⁴ parçalanma sürecine girdi. 843 yılında Verdun antlaşması ile topraklar 3'e bölündü. Doğu ve batı yönlü olarak ayrıldı Felemenk bölgesi ise Orta Frank Krallığı'nın egemenliği altına girdi.¹⁵ Bu antlaşma ile Fransa, İtalya ve Almanya'nın siyasi olarak tarih sahnesine çıkmasına zemin hazırladı¹⁶. Burada siyasi birlik sağlanamadı ve kargaşa ortamı oldu. Bu kargaşa ortamından sonra bölgeyi kontluklar idare etmeye başladı.¹⁷ Burada bulunan kontluklar kuzeyden gelen Viking saldırılarına karşı koyarak nüfuzlarını artırdılar. 11.yüzyıldan itibaren güçlenerek bağımsızlıklarını elde etmeye başladılar. Burada kurulan küçük devletlerin başlıcaları Flandre Kontluğu ile Felemenk Kontlukları Hainaut (Henegouven), Namur (Namen), Loon, Holland, Zeeland, Gelderland (Guelders), Brabant ve Limburg düklikleriydi. Liège ve Utrecht piskoposlukları ise kiliseye bağlı devletlerdi.¹⁸ Bölgeye hâkim olan Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu nüfuzunu yitirmeye başlamıştı. Bununla beraber bölgeye 13. yüzyıldan itibaren İngiltere ve Fransa hâkim olmak istediler. İngiltere ile olan ticari ilişkiler sonucunda bölge bir müddet İngilizlerin hâkimiyeti altında kaldı. Bu durum, bölgenin Fransa egemenliğine girmesine engel oldu.¹⁹ Hâkimiyet kurmak istemelerinin sebebi zengin tarım topraklarıydı. Yaşanan otorite boşluğundan dolayı kontluklar kendi hâkimiyetlerini tekrardan kurmak istemişlerdir.

1384 yılında Flandre Kontluğu'nu evlilik yoluyla ele geçiren Burgonya²⁰ Dükü II. Philip, Felemenk'te Fransız tahtından bağımsız olarak kendi hâkimiyetini kurdu.

¹³ Küçük, s.219.

¹⁴ 8.ve 9. yüzyıllarda kurulan Frank kökenli Kalorenj Hanedan üyelerinin kurmuş olduğu krallık. Ayrıntılı bilgi için Bkz. Gamze Bozkurt, *Kalorenj Krallığı*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa 2006, s.47.

¹⁵ İsmail Hakkı Kadı, *18.Yüzyılda Osmanlı-Hollanda İktisadi Münasebetleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Enstitüsü, İstanbul 1997, s.4.

¹⁶ Bozkurt, s.72.

¹⁷ Exter, s.19.

¹⁸ Küçük, s.219.

¹⁹ Kadı, s.4.

²⁰ İskandinavya üzerinden geldiği tahmin edilen Burgonyalılar tarafından Fransa'da kurulan devlet. bkz. Ergenekon Savrun, "Tarihte Fransızlar ve Türk-Fransız İlişkilerinin Kısa Tarihi", *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, C.3, Nevşehir 2018, s.92-93.

Bölgeye hâkim olmak isteyen duklerle savaş, aile ilişkileri ve satın alma yoluyla diğerkontlukları himayesi altına alarak Burgonya topraklarını genişlettiler. Fakat kontluklar arasındaki çatışmaları ve bağımsızlık hareketlerini ortadan kaldıramadılar.²¹ Felemenk kontluklarını sıkı bir denetim altına almak isteyen Burgonya Krallığı buraya genel bir vali tayin etti. Kral Charles döneminde yapıla baskılar sonucunda merkezi yönetim etkisini artırmıştır.²² Ancak Charles'ın Nancy Savaşında ölmesiyle tekrardan bu bölgede kargaşa ortamı oluştu (1467-1477).²³ Charles'ın kızı Marie zamanında (1477-1482) Burgonya, Fransız hâkimiyetine girerken Felemenk bölgesindeki devletlerde eski imtiyazlarının bir kısmını geri aldılar. Daha sonraki süreçte Marie, Habsburg hanedanından Avusturya Arşidükü I. Maximilian ile evlendi. Bu beraberlik sonucunda Felemenk ülkelerinin yönetimi de Avusturya Habsburgları'na geçti. Marie'nin I. Maximilian'dan olma oğlu I. Philip Felemenk prensi ilân edildi. I. Philip evlilik yoluyla İspanya tahtına oturunca Felemenk ülkelerinin yönetimide İspanyol Habsburg hanedanının himayesine girmiş oldu.²⁴ Philip'in oğlu Carlos 1519 yılında V. Charles (Şarlken) adıyla Kutsal Roma Germen imparatorluğunun başına seçildikten sonra Felemenk bölgesinde nüfuzunu iyice artırdı. Bölgeye akrabalarından oluşan valiler tayin etti ve bölge tamamıyla Habsburgların eline geçmiş oldu.²⁵ 1549 yılında 17 eyaletten oluşan bu bölgeyi himayesi altında topladı. Daha sonra hâkimiyeti altında olan Felemenk ülkelerini yeniden eyaletlere ayırdı. Bu oluşuma "Habsburg Aşağı Ülkeler" adı verildi. Her devletin kendine ait yasası, gelenekleri ve özel statüleri vardı. Bu durum 20 sene sonra patlak verecek Hollanda İsyanı'na zemin hazırlamıştır.²⁶

Hâkimiyet alanı genişleyen V. Karl imparatorluğu kardeşi Ferdinand ve oğlu II. Philip arasında paylaştırdı. Felemenk bölgesini oğlu II. Philip'e verdi(1555).²⁷ Böylece Felemenk bölgesi İspanya Habsburglarının hâkimiyetine geçmiş oldu. II. Philip koyu bir Katolikti ve Protestanlığı tahtına düşman ve dinsizlik olarak görmekteydi. Bölgeye ağır ekonomik koşullar uygulandı, idari ve askeri baskılar artırıldı, eyalet meclislerinin yetkileri kısıtlandı.²⁸ Felemenk bölgesinde etkisini artıran Protestanlığı ortadan kaldırmak için İspanya Habsburgları'na bağılı bir idare kurarak yönetmek istedi.

²¹ Küçük, s.219.

²² Kadi, s.4.

²³ Tufan Turan, *19.Yüzyılın İkinci Yarisında Osmanlılı-Hollanda İlişkileri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2007, s.18.

²⁴ Komisyon, "Hollanda", *Ana Britannica*, C.11, İstanbul 1988, s.162.

²⁵ Kadi, s.4.

²⁶ Kalkan, s.10.

²⁷ Küçük, s.219.

²⁸ Himmet Umunç, "Türkiye'de Hollandalı bir Seyyah: Cornelis De Bruyn ve Gözlemleri", *Belleten*, C.73. S.266. Ankara 2009, s.147.

Böylece burada etkili olan Protestanlık mezhebine müdahale ederek otoritesini güçlendirecekti. Kontrol altına almak içinde dini ve siyasi baskıları arttırmıştır. 17 eyaletin tamamında engisizyon²⁹ mahkemelerinin kurulmasını sağlayarak Kalvinistler üzerindeki baskıyı arttırmak istedi. Kalvinistlere üye olanları sapkınlıkla suçlayarak yargıladılar. Baskılar ve artan kargaşa ortamı sonucunda Felemenk'te muhalif kesimin oluşmasına neden oldu. "Geuzen"³⁰ olarak bilinen Kalvinist bir grup 1566'da İspanyol idaresine karşı silahlı bir mücadele başlattı.³¹ Tarihe 'İkona İsyanı' olarak geçti.³² Aslında isyanın gizli kahramanı Orange Prensi Willem'dı. Bulunduğu ortamdan dolayı destek vermiyor gibi görünse de isyanın oluşmasında düşünceleri etkili olmuştur.

Yaşanan bu isyan girişimlerinden sonra II. Philip denetimi elden bırakmadı. İsyanı bastırmak ve kontrolü ele geçirmek için Alba Dükü Alvarez'i bölgeye gönderdi.³³ Bölgeye varan Alvarez, Kalvinizmin çok etkili olduğunu görünce sert bir yönetim uyguladı. Ağır cezalar ve vergiler koydu. Ancak bu tutumu kontrolü sağlamak yerine olayların daha da artmasına neden oldu. Kaos ortamından yararlanmak isteyen Prens Willem tek lider olarak, Dük Alvarez'in üzerine seferler düzenleyerek ülke yönetimini ele geçirmek istedi. Ancak yaptığı bu seferler başarısızlıkla sonuçlandı. Willem farklı yolları deneyerek bölgeyi ele geçirmek istiyordu. Silahlı mücadelede olarak Deniz Korsanlarını desteklemeye başladı. Korsanlar İspanyollara karşı Willem adına Briel kasabasını ele geçirdiler. Daha sonra bazı kuzey şehirlerini ele geçirdiler.³⁴ II. Philip Akdeniz' de Osmanlı Devleti'ne karşı mücadele etmekteydi. İçinde bulunduğu durumdan dolayı Felemenk bölgesine yardım göndermedi. Ekonomik yönden yardım alamayan Alba dükü ağır vergiler koymaya başladı. Halk ve maaşını alamayan askerler rahatsız olmaya başladı.³⁵ Bu Willem için bir fırsat oluşturdu. Osmanlı Devleti ile harp halinde olan II. Philip, Aşağı Ülkeleri ikinci plana atmış gibi gözükiyordu. Otorite boşluğundan faydalanan isyancılar varlıklarını artırmaya başladılar.³⁶

1572'de Kalvinist Geuzen birlikleri Holland'da denetimi ele geçirdiler. Holland ve Zeeland eyaletleri isyancılara avantaj sağlamaktaydı. Çünkü İspanyollar karada daha

²⁹ Hristiyanlık'tan uzaklaşan veya dinî esaslara aykırı davranan kimseleri cezalandırmak için kurulan Katolik kilise mahkemeleri. Ayrıntılı bilgi için bkz. Kürşat Demirci, "Engisizyon", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.11, İstanbul 1995, s.238-241.

³⁰ 16.yüzyılda Hollanda'da Protestanlığın yayıldığı yıllarda İspanyol hâkimiyetine karşı ayaklanan Kalvinist soylu ve asilerin oluşturduğu grup. bkz. C.R. Rennell, *Bandist at Sea: A Piraes Reader*, NYU Press 2001, s.28.

³¹ Turan, s.19.

³² Bülent Arı, "İlk Osmanlı Hollanda Münasebetleri", *Türkler*, Yeni Osmanlı Yayınları, C. 11, İstanbul 1999, s.493.

³³ Arı, s.493-494.

³⁴ Exter, s. 34.

³⁵ G. Parker, The "Military Revolution," 1560-1660 a Myth? *The Journal of Modern History*, Londra 1976, s.76.

³⁶ Kalkan, s.25.

güçlüydüler. Deniz savaşında varlık göstermeleri imkânsızdı. Giderek nüfuzunu artıran Willem, İngiltere ve Fransa'dan yardım almaktaydı. İspanyollar gücünü kaybetmiş ve ordu içerisindeki askerler dağılmaya başlamıştı. Bu askerler şehirleri yağmalamaya başlayıp başboş hareket etmişlerdir. Eyaletlerin üyeleri bir araya gelerek bu duruma son vermek istediler. Katoliklerle, Protestanlar arasındaki çatışmalar 1576'da yapılan Gent uzlaşmasıyla giderilmeye çalışıldıysa da ülkenin ikiye bölünmesi önlenemedi.³⁷ Ülke coğrafi olarak güney ve kuzey yönünde ayrıldı.

Vali olarak atanan Parma Dükü siyasi girişimler sonucunda güneydeki eyaletlerle anlaştı.³⁸ Güneydeki Katolik eyaletler Arras (Artois) Birliği altında İspanya'nın hâkimiyetini tanıırken kuzeydeki 7 Protestan eyaletde Willem önderliğinde bir araya gelerek Utrecht Birliği'ni oluşturarak bağımsız bir devlet halinde ortaya çıktı (1579).³⁹ Bu ikiye ayrılma durumu günümüz Hollanda'sının temellerini oluşturmuştur. Hollanda bağımsızlık hareketi lideri Prens Willem'in 1582'de İspanyollara karşı bağımsızlık hareketinde Osmanlı Devleti'nden yardım istediği bilinmektedir.⁴⁰ Akdeniz'de İspanyollara karşı mücadele veren Osmanlı dönemin en güçlü devleti konumundaydı. Bunun farkında olan Willem bağımsızlık yolundaki en büyük desteği görecekti.

Bu durum Osmanlı İmparatorluğu'nun dünya üzerindeki gücü ve hâkimiyetine örnektir. Utrecht Birliği kurulurken askeri bir oluşumdu ancak siyasi olarak işbirliğine gidilmiştir. Bu birlikteliğin sonucunda eyaletler iç işlerinde serbest olacaklar dış işlerinde ise savaş, savunma ve vergi konularında beraber karar alacaklardı. Birlik önce Holland, Zeeland, Utrecht, Gelderland ve Zutphen arasında oluşturulduğu halde daha sonra Overijssel, Friesland, Graningen, Anvers, Brada, Gent, Brugge ve Ypers de birliğe katıldı. Böylece Birleşik Eyaletler Cumhuriyeti (Felemenk Cumhuriyeti) adıyla bağımsız bir devlet ortaya çıkmış oldu.⁴¹ 1581'de Hollanda üzerinde İspanyolların egemenliğinin sona erdiğini gösteren şu bildirge yayınlanmıştır.

26 Temmuz 1581 tarihli Hollanda Bağımsızlık Bildirgesi:

“Halk prens için değil, tersine prens halk için yaratılmıştır. Çünkü halk olmasa prens de olmazdı. Prens uyruklarını hak ve adalete uyarak yönetmeli, onları bir baba evlatlarını nasıl severse öyle sevmeli, bir çoban sürüsünü nasıl güderse, aynen öyle bağlılıkla gütmelidir. Prens bunun için vardır. Eğer böyle

³⁷ Kalkan, s.25.; Küçük, s.220.

³⁸ Ana Britannica, s.162.

³⁹ Ana Britannica, s.162.; Küçük, s.220.

⁴⁰ Kadi, s.4.

⁴¹ Küçük, s.220.

davranmaz, köle muamelesi yaparsa, prensliği sona ermiş demektir. O artık bir tirandır. Uyruklarıda, eğer başka hiçbir çıkar yol kalmaz ve hissettikleri tehlike üzerine yaptıkları uyarılara karşı, tiranlıktan kendi canları, malları, karıları ve çocukları için herhangi bir güvence alamazlarsa, o zaman kendi vekillerinin, zümrelerin yasal kararı uyarınca tirandan ayrılma hakkını elde ederler. İspanya Kralı din bahanesiyle bir tiranlık kurmayı denemiştir; ülkenin direnişini dikkate almadan, ayrıcalıkları koruyacağına dair ettiği yemini bozarak, ülkenin ayrıcalıklarını zedelemiştir. Dolayısıyla biz de şimdi İspanya Kralı'nın Hollanda egemenliği üzerinde hiçbir hakkı kalmadığını ilan ediyoruz. Böylece bir zamanlar İspanya Kralı'na bağlılık ve boyun eğme yemini etmiş olan tüm memurlara, amirlere, efendilere, vasallere ve kentlilere görevlerinden el çektiriyoruz. Tüm görevlilere bundan böyle, İspanya Kralı'nın adını, unvanını ve mührünü kullanmamayı ve bize bağlı, İspanya Kralı'na ve onun yandaşlarına karşı olduklarını içeren bir yemini etmelerini buyuruyoruz.”⁴²

Bildiriye baktığımızda baskılara rağmen arzulanan bağımsızlık için örnek teşkil etmektedir. Ülkelerin kendi kaderini belirlemede önemli bir adımdır. Hollanda'nın tarihte önemli bir yere sahip olmuştur.

Bunun üzerine birlik Fransa'dan yardım almak amacıyla kralın kardeşini hükümdar ilân etti. Fakat dük kendi çıkarları doğrultusunda yönetime el koymaya kalkışınca tepkiyle karşılandı ve Fransa'ya geri dönmek zorunda kaldı. Felemenk ayaklanmasının lideri Willem bir suikast sonucu 1584 yılında ölmüştür.⁴³ Böylece Felemenk'te bütünlük sağlama ümidleri ortadan kalktı. Daha sonraki süreçte Genel Meclis Kraliçe Elizabeth'den destek istedi. Buna olumlu bakmayan kraliçe Anveres'in İspanyollar tarafından kuşatılmasına karşın siyasi hamle olarak 1586 yılında Leicester dükünü Felemenk'e genel vali olarak tayin etti.⁴⁴ Dükün Felemenk üzerinde mutlak hâkimiyet kurmak istemesi Holland tarafından engellendi. Atanan valilerin burada kendi hâkimiyetlerini kurmak için baskıcı bir yönetim benimsediler. Bunun sonucunda ise Utrecht Birliği yabancı devletlerin himayesinden çıkarak ve bağımsız bir devlet olmak için mücadele etmiştir.⁴⁵ 1587 yılında Leicester dükü istifasını vererek ülkesine döndü. Kraliçe bu istifaya olumlu bakmıyordu ancak hemen kabul etmek zorunda kaldı. Çünkü İngiltere, İspanya ile savaşa hazırlanıyordu. Ordunun askere ihtiyacı vardı. İki ülke de bu savaşa önem veriyordu. İspanya da Parma Dükü'nü geri çağırmişti. Bu

⁴² Janko Musulin, *Hürriyet Bildirgeleri*, (Çev. Necmi Zekâ), Belge Yayınları, İstanbul 1983, s.34.

⁴³ Arı, s.494.

⁴⁴ Küçük s.220.

⁴⁵ Ana Britannica, s. 160.

durumdan yararlanan Orange hanedanı kısa zamanda hem ülkeye hem genel meclise hâkim olarak İspanya'ya karşı başlattığı askerî harekâtta başarılı oldu. İspanya'nın Felemenk ülkeleri üzerindeki hâkimiyetine son verdi (1588).⁴⁶ III. Willem'in oğlu Prens Maurice lider seçilmiş ve tüm eyaletlerde kabul görmüştür.⁴⁷

1600'lü yıllarda genel meclis bir anayasa hazırladı ve yönetim biçimi olarakda 'Cumhuriyet' ilan edildi. Fransa ve İngiltere yeni kurulan genel meclisi bağımsız devlet olarak tanıdılar.⁴⁸ Böylece günümüz Hollanda Devleti'nin temelleri atılmış oldu.

İspanya ile Birleşik Felemenk Cumhuriyeti arasında 1609 yılında ateşkes imzalandı. Fakat 1618'de Avrupa'da başlayan mezhep çatışmaları yüzünden 1621'de iki ülke arasındaki ateşkes bozularak savaş yeniden başladı.⁴⁹ Avrupa'da mezhep savaşlarını sona erdiren 1648 tarihli Vestfalya (Westfalen) Antlaşması ile İspanya, Felemenk Cumhuriyetini resmen tanımak zorunda kaldı. Böylece diğer eyaletlerde 1651 yılında Holland egemenliğini kabul ederek tek çatı altında birleşmiş oldular.⁵⁰

Denizlerde gelişme gösteren ve gücünü artıran Felemenk Cumhuriyeti ile Cromwell Cumhuriyeti'nin (İngiltere) 1651'de çıkardığı Deniz Ulaşım Yasası'yla Hollanda gemilerinin İngiliz mallarını taşımasını yasaklaması ve Hollanda'yı siyasal bir birliğe zorlaması, İngiltere ile ilişkileri gerginleştirdi. Gerginleşen ilişkiler sonucunda da İngiltere ile Hollanda 1652 ve 1684 tarihleri arasında deniz savaşı yaptılar.⁵¹ Bu bir nevi deniz ticaret savaşları olarak yorumlanabilir. Çünkü denizlerde gücünü artıran iki ülkede sömürge rekabetini buraya aktarmıştır.

1653 yılında yapılan ilk savaşta Hollanda yenigi ile yarıldı. İngiltere denizlerdeki kontrolü ele geçirdi.⁵² İkinci savaş ise 1665 yılından 1667 yılına kadar sürdü. Bu savaşta yine denizlerdeki hâkimiyet İngilizlerin oldu. Ancak 1667 yılında Hollanda tekrar üstünlüğü ele geçirdi. Bunda İngiltere'de başlayan kolera salgını etkili oldu. Bu salgın İngiltere'yi zor duruma sokmuştu. Üçüncü savaşta ise İngiltere ile Fransa, Hollanda'ya karşı ittifak yapmışlardı. Birliktelikleri sonucunda 1672 yılında zaferle Hollanda'ya

⁴⁶ Küçük, s.220.

⁴⁷ Peter H. Wilson, *Europe's Tragedy: A History of the Thirty Years War*. Penguin Books, Londra 2009, s.141.

⁴⁸ Ana Britannica, s. 160.

⁴⁹ Küçük, s.220.

⁵⁰ Turan, s.21.

⁵¹ Turan, s.21.

⁵² Ana Britannica, s.163.

karşı zafer elde ettiler. Dördüncü savaş ise 1680-84 yıllarını kapsamaktadır. En uzun süren savaş olmuştur. Bu savaş sonucunda da İngiltere galip gelmiştir.⁵³

Felemenk Cumhuriyeti 17. yüzyılda ticaret ve gemiciliğin gelişmesiyle hızla zenginleşti. Avrupa ve dünya siyasetinde büyük bir güç ve önem kazandı. Bu zenginleşmede güneyden gelen tüccar ve sanatkârlar önemli rol oynamıştır.⁵⁴ 1602 yılında kurulan Birleşik Doğu Hindistan Şirketi (*Vereenigde Oost-Indische Compagnie*) kısa sürede baharat ticaretini ele geçirdi. Bu şirket aracılığı ile Seylan (Sri Lanka), Cava, Sumatra ve Güney Afrika'da sömürgeler, 1623'te kurulan Batı Hindistan Şirketi aracılığı ile de Brezilya Guyana'da topraklar elde edildi. 17. yüzyıldan itibaren denizlerde önemli gelişmeler göstererek ekonomik ve siyasi statü kazandı. Ancak Felemenk Cumhuriyeti elde etmiş olduğu bu statüyü 18. yüzyılda koruyamadı. Bu üstünlüğünü İngiltere'ye kaptırmış oldu. Yeni durum Felemenk Cumhuriyeti'nin ekonomik yapısında durgunluk yarattı. Ayrıca Avusturya'da çıkan Veraset savaşları (1740-1748) Hollanda'yı etkiledi ve iç karışıklıklar neden oldu. Bu karışıklıklar sonucunda, siyasi birliğini yeni tamamlamış olan Prusya 1876 yılında Hollanda'yı işgal etti.⁵⁵ Hollanda'daki iç karışıklık sonucu Yurtseverler adını alan bir grup oluştu. Hanedana karşı ayaklanmak isteyen bu grubun eylemleri Prusya'nın da yardımı ile bastırıldı. Buradan kaçan grup üyeleri Paris ve Brüksel'e sığındı.⁵⁶ Bu grup daha sonra Fransa'da gerçekleşecek olan Fransız devrimine katılmıştır. Fransız İhtilal'inden (1789) sonra Fransız ordularının istilâsına uğrayan Felemenk toprakları üzerinde Fransa himayesinde Batav Cumhuriyeti kuruldu(1795).⁵⁷ Fransa siyasi çıkarları doğrultusunda İngiltere'ye karşı bu yeni kurulan devleti hemen tanıdı. Bu tutumunda İngiltere'ye karşı askeri, siyasi ve ekonomik olarak gücünü arttırmak hâkimiyet alanını genişletmek düşüncesi vardı. Aralarında 1795 yılında Den Haag⁵⁸ antlaşması imzalandı.⁵⁹

Fransa'da hâkimiyeti ele geçirip krallığını ilan eden Napolyon, 1805 yılında kardeşinin başında bulunduğu Hollanda Krallığını kurdu(1806). Bölgede zamanla siyasi gücünü arttıran kardeşi Louis bağımsız davranmaya başladı. Buradaki kargaşa ortamının yaratmış olduğu huzursuzluk sonucunda Napolyon İngiltere'ye karşı

⁵³ Turan, s.22-23.

⁵⁴ Kadı, s.6.

⁵⁵ Küçük, s. 220.

⁵⁶ Turan, s.22-23.

⁵⁷ Batav Cumhuriyeti, 1794-1795 seferi esnasında Fransızların işgalinden sonra Hollanda'da kurulan bir devlettir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Komisyon, "Batav Cumhuriyeti", *Ana Britannica*, C. 3, İstanbul 1987, s.419.

⁵⁸ Lahey Antlaşması olarak da bilinen Den Haag antlaşması 16 Mayıs 1795 tarihinde Fransa Cumhuriyeti ve Batav Cumhuriyeti arasında imzalanmıştır.

⁵⁹ Turan, s.25.

başlatmış olduğu kıta ablukasını kaldırmak zorunda kaldı. Napolyon için önemli bir fırsat kaçmış oldu. Buna karşılık Napolyon 1810 yılında Hollanda krallığını doğrudan doğruya Fransa Krallığına bağladı. Böylece bu bölgeyi kontrol etmek daha kolay olacaktı. Fransa'nın 1812 yılında Rusya'ya yenilmesi sonucu İngiltere'de bulunan Orange Prensi I. Willem Felemenk'e dönerek Meşruti Hollanda Krallığını ilan etti (1814). Bu süreç sonunda Napolyon'a karşı savaşan devletlerin oluşturduğu 1815 Viyana Kongresinde diğer Avrupa devletleri de Hollanda'nın bağımsızlığını tanıdı. Hollanda'ya bağlı olan Belçika 1839 yılında, Lüksemburg ise 1890 yılında bağımsızlığını ilan ederek ayrıldılar.⁶⁰

I. Dünya Savaşı'nda tarafsız kalmayı başaran Hollanda II. Dünya Savaşı'nda Almanya'nın işgaline uğradı. 1945 yılında Alman işgalden kurtulan Hollanda tarafsızlık politikasını terk edip NATO'ya ve diğer Avrupa örgütlerine üye oldu.⁶¹

1.3. 17. Yüzyılda Osmanlı-Felemenk İlişkileri

1.3.1. Osmanlı-Felemenk İlişkilerinin Başlangıcı

Felemenk Cumhuriyeti'nin Yakındoğu ile ilişkileri Haçlı seferleri ile başlamaktadır. Avrupa coğrafyasında Müslümanlara karşı kurulan haçlı birliklerinin içerisinde birçok devletten askeri birlikler yer almaktaydı. 1099 yılında Kudüs'ü almak isteyen Haçlı ordusu içinde Godefroy de Bouillon kumandasındaki Hollandalı birlikler bulunuyordu. Germen İmparatoru Friedrich Barbarossa'nın düzenlediği, 1189 tarihli III. Haçlı seferine Hollanda'dan bazı prenslerde katıldı. Hollanda Kontu I.Willem, Dimyat'a karşı yapılan 1219 tarihli Haçlı seferine donanmasıyla iştirak etti.⁶² Hollanda'nın Yakındoğu ile diğer bir ilişkisinde 1396 yılında Niğbolu Savaşı sırasında Avrupalı devletlerin yanında Osmanlı'ya savaş açmasıyla olmuştur.⁶³ İstanbul'un fethi ile Batı'nın Yakın Doğu ile olan münasebetleri kesintiye uğramıştır. Uzun yıllar kesintiye uğrayan ilişkiler adışah Yavuz Sultan Selim'in 1517-1520 yılları sırasında Filistin'deki kutsal yerleri ziyaret etmelerine imkân tanınmasıyla giderilmiştir. Bu durum Osmanlı Devleti'nin dini hoşgörüsünü ön plana çıkarmıştı.

⁶⁰ Küçük, s.221.

⁶¹ Turan, s.25.

⁶² A.A. Kampman, "XVII ve XVIII. Yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğunda Hollandalılar", *Belleten*, C.23, TTK Yayınları, Ankara 1991, s. 514.

⁶³ Kadi, s.5.

Bu tarihten sonra Hollanda'nın Yakındoğu ile olan ilişkilerine dair bilgi yoktur. 1554 yılında yeniden ilişkilerin kurulduğu bilgileri mevcuttur. 1554 yılında İmparator Ferdinand, Kanuni Sultan Süleyman'ın yeni bir saldırısını engellemek amacıyla, Hollandalı Ogier Ghislain de Busbecq'i, İstanbul'a gönderdi. Busbecq'in diplomatik görevi sayesinde Osmanlı- Felemenk arasındaki ilk kültürel ilişkide böylece kurulmuştur.⁶⁴ Görevini başarı ile tamamlayan Busbecq 1562 yılında Kral Ferdinand tarafından geri çağrıldı.⁶⁵

1.3.2. İlk Ticari İlişkiler

Osmanlı Devleti ile Felemenk Cumhuriyeti arasındaki ilişkiler 17.yüzyılda başlamasına rağmen ticari ilişkiler çok daha önce başlamıştır. Bu ilişkilerde Hollandalılar ekonomik kaygılar ve merkantilist anlayışın hâkim olmasıyla hareket ederken, Osmanlılar politik olarak bakıyorlardı. İspanya'ya karşı bağımsızlık mücadelesi veren Felemenk içinde bulunduğu kısıtlı duruma rağmen Avrupa ticaretinde önemli bir konuma gelmişti. Denizdeki ticaret akışı nedeniyle Hollanda'nın gemi yapımına önem vermesi göz ardı edilemezdi. Hızla gelişme gösteren okyanus ticareti Amsterdam'ı merkez haline getirmişti. Ticari kabiliyetini ve gemi tekniğini geliştiren Hollanda, bunu fırsata çevirerek dünya ticaretinde söz sahibi olmuştu.⁶⁶

17. yüzyıl sonlarına doğru Hollanda denizlerdeki ticaretinin yanı sıra tarım ve imalat sektöründe de önemli ölçüde gelişmiştir. Tarım alanları oluşturmak için denizden toprak kazanımına gidilmiştir. Hint Okyanusu'ndaki ticarete söz sahibi olmak isteyen Hollandalılar İspanya ve Portekiz'e karşı rekabet etmeye başladılar. İngiltere ile rekabet etmeye başladı. İngiltereye karşı Fransa ile işbirliği yapmışlardır. Hollandalılar ve İngilizler Hindistan'dan aldıkları malları Akdeniz pazarına da sunmaktaydılar.⁶⁷ Denizlerdeki bu başarısını Osmanlı-Venedik savaşlarında İngiltere ve Fransa ile hareket ederek Akdeniz'e taşıdığı anlaşılmaktadır. Böylece Venedik'e rakip olmaya adım attığını söylebiliriz.

İngilizler ve Hollandalılar, Akdeniz'de ticari faaliyetlerini geliştirerek Venedikler'e karşı üstünlük kurmuşlardır. Bölgede Venedikler ve Fransızlar ikinci

⁶⁴ Kadı, s.6.

⁶⁵ Turan, s.25.

⁶⁶ Kadı, s.7.

⁶⁷ Kadı, s.7-8.

plana düşmüşlerdir. Hindistan'dan aldıkları malları bizzat kendileri Akdeniz pazarlarına sunmaktadırlar.⁶⁸

Kanuni Sultan Süleyman döneminde İspanya, Portekiz ve diğer Avrupa ülkeleri gibi Felemenk tüccarlarına Osmanlı memleketlerinde alışveriş yaptıkları yerlerde konsolosluk açma izni verilmişti. Fakat bu ülkelerin ticaretleri geniş çaplı olmadığından konsoloslarının masraflarını çıkarmaları imkânsızdı. Bu sebeple Osmanlı Devleti'nin dostu olan bir devletin bayrağı altında ticaret yapmalarına müsaade edilmişti. 1536 yılında Fransa'ya tanınan imtiyazlar nedeniyle Osmanlı Devleti içerisinde konsolosluğu bulunmayan devletlere Fransa bayrağı altında ticaret yapma imkânı sağlanmıştır. Bu imkândan Felemenk Cumhuriyeti tüccarları da yararlanmıştır. Bu sayede Hollandalı tüccarlar dönemin güçlü devleti ile ticari ilişkilerini geliştirmiştir. 1597 yılında bir Fransız bayrağı altında bir Hollanda gemisi Trablusşam'a ulaşmıştır.⁶⁹ Bir sonra ki yılda ise bütün Hollanda gemileri Türk limanlarında Fransız bayrağı altında ticaret yapma izni elde etmişlerdir.⁷⁰

Hollandalıların Akdeniz'de olan ticarete önem vermelerinin nedenleri; Baltık ülkelerinden buğdayın Akdeniz'e taşınması ve buradanda İran ipeğini Avrup'ya alması götürmeseydi. Yükte hafif pahada ağır malları tercih etmekteydiler. Yeni ticaret yollarının yüzyıllar önce keşfedilmesine rağmen, Halep, Kahire, Kıbrıs, İzmir Hollandalı ve diğer kuzey ülkelerinin tüccarları için önemini devam ettirmekteydi.⁷¹ Hollanda'nın Akdeniz'e gönderdiği gemilerin Kuzey'e gönderdiği gemilerden daha büyük olması Akdeniz ticaretine verdiği önemi göstermektedir. Osmanlı Devleti tüccarlara ayrı önem vermiştir. Ticaretteki hacmin artışı gören Hollanda ise bu işte uzman kişileri görevlendirmiştir. Özellikle Halep'te etkili olmuşlardır. İpek ve baharat ticaret hacminin büyük bölümünü karşılamaktaydı. Daha sonraki süreçlerde ise Halep önemini kaybetmeye başlamıştır. Bunda Osmanlı-İran savaşı ve Suriye'de çıkan Canbolatoğlu isyanının etkili olduğu görülmektedir. Bundan sonra Hollandalılar ticaret için yeni limanlar aramışlardır. Bu limanlar İzmir ve Kıbrıs'tır. İzmir sadece ipek ve baharatın değil aynı zamanda Osmanlı'da üretilen diğer ürünlerin ticaretinin yapıldığı merkezi liman olmuştur. Diğer önemli bir liman Kıbrıs'tı. Hollandalı tüccarlar sadece ipek, kumaş, baharat taşımamışlardır. Bunlarla beraber savaş malzemesi yapımında

⁶⁸ Turan, s.25.

⁶⁹ Mübahat Kütükoğlu, *Osmanlı-İngiliz iktisadi Münasebetleri*, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1974, C.1, s.24-25.

⁷⁰ Kadı, s.8.

⁷¹ Kadı, s.8.

kullanılan demir, elik, kalay ve barut gibi madenleri buradan taşımışlardır. Ayrıca kahve, buğday, biber, gümüş, şeker gibi gıda ürünleri ve diğeri tüm ürünlerde faaliyet göstermişlerdir. Bu süreç 17. yüzyıl başlarına kadar devam etmiştir.⁷²

Osmanlı Devleti kendi pazarlarında ticareti canlı tutmak ve söz sahibi olmak için bazı devletlere kapitülasyonlar vermiştir. Kanuni Sultan Süleyman Fransa'ya tanımış olduğu imtiyazları 1580 yılında İngiltere'ye de tanımış oldu. Bunda amaçladığı devletin ticari hacmini canlı tutmaktı. Tüccarlardan vergi alınıyordu. Bunun farkında olan İngiltere, Fransız bayrağı altında ticaret yapan Felemenk tüccarlarının artık kendi himayesi altında ticaret yapmasını istiyordu. Bağımsızlık mücadelesinde İspanya'ya karşı İngilizler, Felemenk Cumhuriyeti'ne yardımda bulunmuştu. Karşılık olarak bu hakkı kendinde görüyordu. 1572 yılında Protestanların Hollanda'ya yardım etmesini engelleyen Fransızlar ile ticaret yapmak istemeyen Hollandalılar, İngiliz tarafını seçtiler. Bu durum İstanbul'da bulunan İngiliz ve Fransız diplomatlar arasında uzun süren münakaşaya yol açtı. Koruma karşılığında Hollandalı tüccarlardan vergi alınmaktaydı. Bu durum devletlere ek gelirdi.⁷³ İngiliz elçisinin müracaatı ile konu Divan-ı Hümayun'da görüşüldü ve himaye hakkı Fransa'ya verildi(1588). Bu durumdan hoşnut olmayan İngiliz elçisi ne kadar ısrarcı olsa da 1595 ve 1597 yılında Fransa'ya verilen ahidnâme ile bu husus teyit edildi. Fakat İngilizler davalarından vazgeçmediler. Uzun süren mücadeleler sonucunda Kaptan-ı Derya Cığalazade Sinan Paşa'nın yardımıyla 1601 yılında verilen ahidnâmede Hollanda'ya ait dört geminin İngiliz bayrağı taşıması ve İngiliz konsolosluğu himayesi altına girmesine karar verildi.⁷⁴ Fransa ve İngiltere ahidnâmelerinin yenilendiği Mayıs 1604 tarihli ahidnâmede de Flandır tüccarlarının Osmanlı sularında İngiliz bayrağının himayesinde ticaret yapacaklarına dair madde aynen korundu.⁷⁵ Hollandalılar 1612 yılında kendi ahidnâmelerini alana kadar ticaretlerini İngiliz bayrağı altında devam ettirdiler.⁷⁶ Ticari olarak başlayan ilişkiler doğal olarak diplomasiyide geliştirmiştir. Buna bağılı olarak iki devlet ilişkilerini yeniden şekillendirmiştir.

⁷² Küçük, s.222.

⁷³ Küçük, s.222.

⁷⁴ Kadı, s.9.

⁷⁵ Kütükoğlu, s.43-44.

⁷⁶ Turan, s.26.

1.3.3. İlk Diplomatik İlişkiler

Osmanlı Devleti denizlerdeki hâkimiyetini korumak ve güçlendirmek için çeşitli ittifaklar içinde bulunmuştur. Bunun nedeni Akdeniz'deki rakibi İspanya ve Papa'nın kurmak istediği haçlı birlikleri idi. Bu oluşumların içinde yer almayan Fransa ve İngiltere daha sonrada Hollanda ile diplomatik ilişkiler kurmuştur. İki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin başlangıcı Hollanda'nın İspanya'ya karşı vermiş olduğu bağımsızlık mücadelesi ile başlamıştır.⁷⁷ Çünkü o dönemde Akdeniz'de hâkimiyet kurma mücadelesi veren İspanya aynı zamanda Osmanlı Devleti ile de düşmandı. Osmanlı Devleti ile diplomatik ilişkiler kurmak ismiştir. Bunun nedeni denizlerde gelişme gösteren Hollanda'nın Akdeniz'deki varlığını sürdürebilmesi için İspanya'ya karşı müttefik olarak Osmanlı Devleti'ni istemesidir. Aynı zamanda Tunus ve Cezayir korsanlarına karşıda sığınacak bir yer bulmaktı. Ayrıca Osmanlı Devleti'nin 1517 yılında ele geçirmiş olduğu Beyrut-Şam ve Halep-İstanbul ticaret yollarıda Hollanda'nın ilgisini çekmekteydi.⁷⁸

Hollanda'nın bağımsızlık mücadelesi sırasında Osmanlı Devleti ile gerçekçi bir ilişki kurulamamıştır. Bunda Osmanlı'nın içinde bulunduğu durum etkili olmuştur. Osmanlı Devleti ile Hollanda arasındaki ilişkiler Hollanda'ya 16. yüzyılın ikinci yarısında Kırım'ın Kefe sancağından 300 bin lale soğanı getirilmesi ile başladı.⁷⁹

Hollandalılar, Osmanlı Devleti ile doğrudan ilişki kurmak için 1604 yılında bir girişimde bulundular. Sluis şehrinde ele geçirdikleri bir İspanyol filosunda bulunan Müslüman esirleri serbest bırakarak Osmanlı padişahı I. Ahmet'e hitaben yazılmış bir mektupla ülkelerine gönderdiler.⁸⁰ Mektupta, Cezayirli ve Tunuslu korsanlar tarafından esir pazarlarında satılan Hollandalılar için padişah'tan yardım isteniyordu. Ayrıca Osmanlı sularında kendi bayraklarıyla ticaret yapma hakkının verilmesi talep ediliyordu.⁸¹ Ancak Osmanlı Devleti bu tarihlerde İran ile savaş halinde olduğundan mektuba hemen cevap verilemedi.⁸²

Önemli devlet adamı olan Halil Paşa Kaptan-ı Deryalık yaptığı sırada Akdeniz'deki gelişmeleri yakında takip ediyordu. İspanya'nın hasmı olan ve denizlerde

⁷⁷ Alexander H. De Groot, *The Ottoman Empire And The Dutch Republic, A History Of The Earliest Diplomatic Relations 1610–1630*, Leiden/İstanbul 1978, s.83.

⁷⁸ Erdbrink, s.159.

⁷⁹ Orhonlu, s.11.

⁸⁰ Kadı, s.10.

⁸¹ Küçük, s.222.

⁸² Erdbrink, s.160.

gücünü giderek artıran Hollanda, Halil Paşa'nın dikkatini çekmiştir. İspanya'ya karşı Akdeniz'de müttefik olacağı fikrini doğurmuştur. Bulunduğu makamın vermiş olduğu yetkiyle Hollanda ile diplomatik temaslarda bulunmuştur.⁸³ Bu temaslar neticesinde Hollandalılar ile İspanya arasında 1609 yılında mütareke imzalandı. Bu gelişmeler sonucunda Osmanlı Devleti, Felemenk Cumhuriyeti ile ilişki kurmanın gerekliliğinin farkına vardı. Akdeniz'de İspanyol donanmasına karşı mücadele veren Kaptan-ı Derya Halil Paşa 1610 tarihinde Venedik'te bulunan Hollandalı tüccarlar eliyle Hollanda'ya bir mektup gönderdi. Mektupta, padişahın Hollandalılara serbest ticaret yapma hakkı tanımaya karar verdiği belirtilerek iki ülke arasındaki ilişkileri gözden geçirmek üzere İstanbul'a bir temsilci gönderilmesi isteniyordu.⁸⁴ Verilen bu imtiyazlar kapsamında Akdeniz'deki ticaret hacmi yeniden canlanacaktı. Osmanlı Devleti Avrupa pazarlarından gelecek kıymetli maden akışını yeniden tesis edecekti.

Osmanlı-Hollanda siyasi ilişkilerinin kurulmasında Kaptan-ı Deryalık yapan Halil Paşa'nın büyük katkısı olmuştur. Ayrıca yazılan mektupta padişahın İstanbul'da bir elçi görme arzusundan da bahsediliyordu. 1610 yılında gerçekleşen uzun müzakereler sonucu Staten Generaal, (Hollanda Genel Meclisi) Hollanda'nın önde gelen ailelerinden birine mensup olan Cornelis Haga'yı elçi olarak İstanbul'a göndermeye karar verdi.⁸⁵

7 Eylül 1611'de yola çıkan Haga, bazı Avrupa ülkelerini dolaştıktan sonra 17 Mart 1612'de İstanbul'a geldi. Haga'ya verilen talimatnamede, Osmanlı Devleti'nde bulunan Hollandalı esirlerin serbest bırakılmasının sağlanması ve Hollandalı tüccarların Osmanlı karasularında kendi bayrakları altında ticaret yapma hakkının elde edilmesi üzerinde duruluyordu.⁸⁶ Bu gelişmeler diğer Avrupa devletlerini özellikle de İngiltere ve Fransa'yı endişelendiriyordu. Fransa himayesi altında bulunan bir ülkenin elçisini kabul etmek o ülkeyi tanımak demektir. Yabancı elçiler bu duruma mani olmaya çalıştılar.⁸⁷ Ancak Kaptan-ı Deryâ Halil Paşa ve diğer bazı devlet adamlarının yardımı sayesinde iki ay gibi bir süre sonra Haga, 1 Mayıs 1612'de padişah I. Ahmet tarafından kabul edildi. Böylece İspanya'ya karşı bağımsızlık mücadelesi veren Felemenk Cumhuriyeti, Osmanlı Devleti tarafından resmen tanınmış oldu. Kalıcı diplomatik ilişkilerin oluşmasında hediyeler önemli yer tutmaktaydı. Bunun farkında olan Halil

⁸³ Zeki Çelikkol, *Lale İle Başladı*, TTK Yayınları, Ankara 2000, S.190, s.16.

⁸⁴ Çelikkol, s.17.

⁸⁵ Arı, s.496.

⁸⁶ Küçük, s.222.; Erdbrink, s.161.

⁸⁷ Küçük, s.223.

Paşa, Elçi Haga'nın İstanbul'da bulunan yüksek nüfuzlu şahıslara yapacağı ziyaretlerde hediye götürmesi tavsiyesinde bulundu.⁸⁸

Haga'nın yaptığı bu ziyaretler ve tutumu karşılıklı güven sonucunda 6 Temmuz 1612 yılında ilk ahidnâme metnini aldı.⁸⁹ Bu ahidnâme karşılıklı olmayıp İngilizlere ve Fransızlara verilen ahidnâme ile aynıdır. Tek taraflıdır. Böylece Hollanda tüccarları artık kendi bayrakları ile Osmanlı limanlarında serbest ticaret yapabileceklerdi.⁹⁰

Verilen ahitnamede şu hükümler yer almaktadır:

- 1- “Hollandalılar İstanbul'da ve Osmanlı ülkesindeki iskelelerde konsolosluk açabilecekler ve tayin edecekleri konsoloslara kimse müdahalede bulunmayacaktı.
- 2- Hollandalıların getirdikleri altın ve gümüş vergiden muaf tutulacaktı.
- 3- Ticaret maksadıyla harbi gemilerde bulunmaları halinde Hollandalı tüccarlar esir alınmayarak mallarına el konulmayacaktı.
- 4- Hollandalılara ihracatı yasak olan mallar kapsamında bulunan pamuk, pamuk ipliği, sahtiyan, balmumu ve deri gibi malların ihracına izin verilmesi istenmiştir.
- 5- Hava şartlarının denize çıkmaya elverişsiz olduğu durumlarda Osmanlı limanlarına sığınmalarına engel olunmaması,
- 6- Kendi aralarındaki davaları elçi ve konsolosların karara bağlamaları,
- 7- Tüccarların elçileri ve konsolosları ile olan davalarının İstanbul'da görülmesi,
- 8- Hollanda vatandaşlarından birinin ölmesi halinde mirasına Osmanlı memurlarının karışmaması, mirasın ölenin vasiyetine göre dağıtılması, vasiyet yoksa elçileri ve konsolosları marifetiyle icap eden kimselere verilmesi ve mirastan Osmanlı memurlarınca resmi kısmet talep olunmaması,
- 9- Elçilerin ve konsolosların yasakçılıkta ve tercümanlıkta istedikleri kimseleri istihdam edebilmeleri,
- 10- Hollandalıların evlerinde kendi ihtiyaçlarına yetecek kadar şarap imal etmelerine Osmanlı memurlarının karışmaması,
- 11- Hollandalı tüccarın Osmanlı iskelelerinden ihraç ve buralara ithal ettikleri mallardan %3 gümrük vergisi alınması,

⁸⁸ Hans Theunissen, “(Dostluğun Bedeli) 1612-1617 Yıllarında Hollanda ile Osmanlı Devleti Arasındaki Resmi İlişkilerin Oluşmasında Hediye'nin Rolü”, *Kebikeç Dergisi*, S.25, Ankara 2008, s.52.

⁸⁹ Erdbrink, s.163.

⁹⁰ Arı, s.496.

- 12- Yine ticari mallar hakkında tahakkuk edenler hakkında Hollanda yetkililerinin belirledikleri kurallara göre elçi ve konsoloslara verilmesi,
- 13- Herhangi bir Osmanlı iskelesinden aldıkları malları, başka bir Osmanlı iskelesine nakletmek istediklerinde Hollandalı tüccarlardan gümrük vergisi alınmaması,
- 14- Hollanda tüccarından kassabiye, reft, bac ve yasaklu namıyla vergi talep edilmemesi,
- 15- Hollanda gemilerinden 300 akçeden fazla selametlik resmi alınmaması,
- 16- Cezayir-i Garb korsanlarına ait gemiler Hollanda limanlarına yanaştıklarında ihtiyaç duydukları barut, kurşun, yelken vs. ihtiyaçların karşılanması. Buna mukabil korsanların da Hollanda'ya ait ticaret gemilerine taarruzda bulunup tüccarları esir ve mallarını yağma etmemeleri,
- 17- Hollandalı tüccaralara korsanlar tarafından bir saldırı olduğunda korsanların cezalandırılması ve bunun ahidnâme zarar vermemesi,
- 18- Hollanda vatandaşı olan herhangi birinin esir düşmesi halinde para talep edilmeksizin serbest bırakılarak mallarının iade edilmesi
- 19- Hollandalıların Müslüman gemilerinden satın alınan zahireleri harbi vilayetlere götürüp satmamaları,
- 20- Hollandalıların Müslüman gemilere saldırarak Müslümanları esir almamaları ve mallarını yağmamaları, şayet esir almışlar ise bunları serbest bırakmaları
- 21- Hollanda gemilerine yüklenmiş bulunan harbi tüccara ait mallara Osmanlı memurları tarafından el konulmaması,
- 22- Fırtına sebebiyle karaya oturan Hollanda gemilerine Osmanlılar tarafından yardım edilmesi, gemiden kurtarılan ürünleri eksiksiz olarak kendilerine verilmesi ve paralarıyla ihtiyaçlarının karşılanmasına mani olunmaması,
- 23- Hollandalılardan birinin borcu sebebiyle borçluya kefil olmayan kimselerin takibata uğramaması,
- 24- Hollandalı tüccarlar, konsololar ve tercümanların Osmanlı ülkesindeki ticaret ve kefalet hususundaki işlemlerini kadılık siciline kaydettirmeleri ve ihtilaf vukuunda bu kayıtlara itibar edilmesi,
- 25- Hollanda vatandaşı oldukları halde Osmanlı ülkesinde ikamet edip ziraatla meşgul olanlardan haraç talep edilmemesi,
- 26- Elçiler, konsololar ve tercümanlardan haraç, kassabiye ve tekâlifî örfiye talep olunmaması,
- 27- Hollandalı tüccarların tercümanları hazır bulunmaksızın yargılanmaması,
- 28- Osmanlı gemileri denizde Hollanda gemileri ile karşılaştıklarında onlara dostane davranışta bulunmaları ve zarar vermemeleri,

- 29- Hollandalıların İngilizlere ve Fransızlara verilen haklardan yararlanmaları
- 30- İstanbul'dan hareket eden Hollanda gemilerinin İstanbul'da ve boğaz hisarlarında arandıktan sonra Gelibolu vs. yerlerde, İstanbul dışındaki iskelelerden hareket eden gemilerin ise hareket ettikleri iskelelerin dışında aranmak bahanesiyle alıkonulmaması,
- 31- Gemilerine yükledikleri malları satmak için limana çıkarmaksızın başka gemilere naklettiklerinde veya birkaç günlüğüne mahzene koyduklarında Hollanda tüccarından vergi talep olunmaması,
- 32- Hollanda gemilerinin Osmanlı ülkesinden diledikleri kadar tuzu Müslümanların aldıkları fiyatla almaları. Ancak gemilerin sağraları için alınan tuzun arabası için 71 akçe ödemeleri,
- 33- Hollandalıların Osmanlı ülkesine getirdikleri kurşun, kalay, demir, çelik vs. madenlerin getirilmesine mani olunmaması ve bunlardan da %3 gümrük alınması,
- 34- Müslüman tüccarların mallarını Hollanda gemileriyle nakletmelerine mani olunmaması ve yine Müslüman tüccarlar Hollanda gemilerine mallarını yüklediklerinde gereğinden fazla vergi talep olunmaması
- 35- Hollanda gemilerinin angarya için alıkonulmaması
- 36- Hollandalı bir tüccar Müslüman olduğu takdirde diğer Hollandalılara olan borcunu Hollanda elçisi ve konsolosları marifetiyle iade etmesi,
- 37- Hollanda gemileriyle gelen malların gerçek değerinin üzerinde vergilendirilmemesi, tüccar dilediği takdirde vergisini malından aynen vermesi,
- 38- Hollandalılar, Osmanlı Devleti'yle savaş halinde olan ülkelerden birinin gemisine el koyup Osmanlı limanlarına getirdikleri takdirde onlara müdahale edilmeyerek ihtiyaç duyuldukları malları parasıyla almaları ve mallarına engel olunmaması,
- 39- Hollanda vatandaşlarının Kudüs'ü ziyaret etmelerine müsaade edilmesi ve diğer Hristiyanların da buna müdahale etmemesi,
- 40- Elçinin, konsolosların, tercümanların ve bunların personellerinin ihtiyaçlarının gümrük ve diğer vergilerden muaf tutulması,
- 41- Hollandalı tüccarların Trabzon, Kefe vs. Karadeniz limanlarına da ticaret yapabilmeleri, kara yoluyla Azak ve Rusya'ya ticaret yapmalarına mani olunmaması ve İstanbul'a gelmek için yola çıkmış olan gemilerin fırtına sebebiyle Kefe ve civarına gitmek zorunda kaldığında mallarına el konulmaması ve ihtiyaç duydukları malları almalarına yardımcı olunması,

42- Hollandalı tüccarların Karadeniz'den getirdikleri malların gümrüklerini İstanbul'da vermeleri gerekmektedir.”⁹¹

Ahidnâmenin maddelerini incelediğimizde genellikle ticari alanda Felemenk Cumhuriyeti'ne birçok imtiyaz verilmiştir. Ticari imtiyazların yanı sıra güvenlik ve diplomatik imtiyazlarda mevcuttur. Osmanlı Devleti'nin ticarete verdiği önem yabancı devletlere verilen imtiyazlarla ortaya konulmaktadır.

Bu maddeleri değerlendirdiğimizde; Hollandalıların konsolos tayin etmesi ve buna kimsenin karışmaması ayrıcalık olduğu gibi uzun yıllar sonra Osmanlı için bir içişlerine karışma meselesi olacaktı. Değerli madenlerden vergi alınmayarak bu madenlerin ülke içerisindeki artışı sağlanmak istenmiştir. Harb gemilerinde olan tüccarlar savaş esnasında tutsak alınmayarak can ve mal güvenliği sağlanacaktı. Güven ortamı oluşturularak ekonomik gelişimler sürdürülmek istenmiştir.

Hollandalı tüccarların davalarına ise kendi elçilikleri ya da konsoloslukları bakacaktı. Bir nevi kendi vatandaşına sahip çıkma haklarını koruma vardı. Aynı şekilde ölen tüccarın malı mirasçısına ya da elçiliğe kalacaktı. Osmanlı hiçbir hak talep edemeyecekti. Eçilik veya konsolosluk istediği kişiyi tercüman olarak atayacaktı. Verilen imtiyazlar aslında hep Hollanda lehine olmuştur. İhraç ve ithal ettikleri mallara %3 gümrük vergisi uygulanmıştır. Bu oran çok düşük olmakla birlikte Hollandalı tüccarı Osmanlı pazarlarına çekmek amaçlanmıştır. Osmanlı iskeleleri arasında mal naklinde ise vergi alınmamıştır. Ahidnâmenin maddelerine incelediğimizde tüccarlar birçok vergiden muaf tutulmuştur. Osmanlı'nın verdiği imtiyazlar sürekli ekonomik yönde olmuştur.

Hollandalı tüccarların can ve mal güvenliği Akdeniz'deki korsanlara karşı korunacaktı. Bu güvenli şekilde ticaret yapmanın teminatıdır. Aynı şekilde Osmanlı Devleti kendi tüccar ve vatandaşının mal ve can güvenliğini teminat altına almıştır. Hollandalılar, Osmanlı gemilerine saldırı yapacak ve tüccarları esir alınmayacaktır.

Tüccarların yanı sıra elçiliğe bağlı olan konsolosluk ve tercümanlardan da çeşitli vergiler alınmayacaktır. İncelediğimiz maddelerin genelinde Hollandalı tüccarların vergilerden muaf olmaları, rahatça Osmanlı ülkesinde ticaret yapmaları, haklarının hem

⁹¹ Kadı, s.12-15. , Cornelis Haga ve Hollanda'ya verilen kapitülasyonlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bülent Arı, *The First Dutch Ambassador in Istanbul: Cornelis Haga and The Dutch Capitulations of 1612*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Bilkent Üniversitesi, Ankara 2003.

kendi ülkelerince hem de Osmanlı Devleti'nce korunması önemli bir gelişmedir. Bu kadar çok imtiyaz verilmesindeki amaç ticari ilişkileri geliştirmektir.

Hollanda'ya verilen ilk ahidnâmeden sonra Halil Paşa, Hollanda'nın konumu, Akdeniz ve Avrupa'daki güç ve etkisi hakkında bilgi toplamak amacıyla Osman Bey ve Müteferrika Ömer Ağa (Çavuş lakaplı) adlı iki kişiyi Hollanda'ya gönderdi. Osman Bey karayoluyla, Haga'nın baş danışmanı olan ve kapitülasyonların orijinal metnini, tercümesini ve müzakere raporlarını Lahey'e götürmekle görevli olan Lambertus Verhaer ile birlikte seyahat etti. Ömer Ağa ise deniz yoluyla, Haga'nın tercümanı olan ve kapitülasyonların Cezayir, Tunus ve Trablus'ta uygulanmasını sağlamakla görevli olan Gian Giacomo Belegno ile birlikte seyahat etti. Ömer Ağa, 15 Şubat 1614 tarihinde Hollanda'ya vardı.⁹² Hollanda Hükümeti tarafından kabul edilen ilk Osmanlı temsilcisi olan Ömer Ağa, büyük bir merasimle karşılandı. Kaldığı süre içerisinde önemli şehirleri ziyaret ederek bilgi toplamıştır. Kaynaklarda Hollanda'nın en yüksek kulesi Dom'a açtığı bilgisi de mevcuttur. 24 Mart 1614'te Hollanda'dan ayrılarak 6 Haziran 1614'te İstanbul'a döndü.⁹³

Karşılıklı olarak yapılan diplomatik girişimler ve verilen ahidnâmeyle birlikte Padişah I.Ahmet'in isteği üzerine Hollanda Genel Meclisi Haga'nın daimi elçi olarak İstanbul'da kalmasına karar verildi.⁹⁴ Bu girişimler sonucunda Haga 28 sene bu görevde kaldı.⁹⁵

İlk Hollanda büyükelçiliği, İstanbul'un Beyoğlu semtinde (o günkü adı Pera) kuruldu. Tomtom Caddesinin köşesindeki bir ana caddenin üzerinde yer alan bugünkü Palais de Hollande (Hollanda Büyükelçiliği) ile aynı yerde bir ev kiralandı. Elçilikte, diplomatik ve mahallî görevliler, sekreter, idarî memur, maliye kâtibi, dört tercüman, bir Türk memur ve bir ressam olmak üzere toplam 22 görevli vardı. 1622'de Kalvinst Protestan bir rahip bu kadroya alındı ve şehirdeki Hollanda cemaati için de bir kilise açıldı. Haga himayesindeki bütün memurlardan uzun süre görevde kalmıştır.⁹⁶

Haga izlemiş olduğu siyaset sayesinde birçok başarıya imza atmıştır. Haga 5 Nisan 1625 tarihli bir rapor hazırladı. Bu raporda Hollanda gemilerinin yağmalanmasını önlemek için Akdeniz'deki Doğu Ticaret ve Nakliyat Müdürlüğü adlı bir şirket

⁹² Turan, s.31-32.

⁹³ Çelikkol, s.36-37.

⁹⁴ Küçük, s.223.

⁹⁵ Erdbrink, s.165.

⁹⁶ Turan, s.32.

kurulmasına zemin hazırlamıştır.⁹⁷ Başlıca görevi, Hollanda'nın Bab-ı Ali'de görevli elçisi ile Akdeniz'de bulunan diğer konsoloslarla işbirliği sağlamaktır. Bu müdürlük hükümet ile tüccar arasında köprü oluşturarak Akdeniz'de bir konsolos ağı kurmuşlar. Akdeniz'de bulunan tüccarın siyasi ve idari zeminini oluşturmaktır. Hollanda'nın dış siyasetinde elçiler büyük bir nüfuz sahibiydiler bundan dolayı Osmanlı devleti içinde de temsilcileri vardı.⁹⁸

Hollanda'nın almış olduğu bu tedbirler sonucunda 17. yüzyıldan itibaren ticari faaliyetlerinde hızla artış gerçekleşti. Hollanda ilk konsolosluklarını Suriye ve Mısır limanlarında açmıştır.⁹⁹ Fakat Osmanlı Devleti ile İran arasında çıkan savaş haberlerinden dolayı ipek ticaret yolu rotasını değiştirerek İzmir yeni ticaret merkezi olmuştur.¹⁰⁰ Hollandalılar ilk konsolosluklarını kurdukları Halep'te tutunamadılar. Daha önce burada Venedikliler 1548'de, Fransızlar 1562'de ve İngilizler 1583'te konsolosluk açmışlardı. İngiltere ve Fransa gibi rakiplerle ve aynı zamanda yerel memurlar ile baş edemeyen ve ticaret yollarında önemini kaybetmesiyle Hollanda, İzmir'de konsolosluk açtı. Merkezi otoriteninde zayıflamasından faydalanan Hollandalılar şehirdeki konumlarını güçlendirmişlerdir. Rakipleri ile mücadele edebilmek için Osmanlı içerisindeki gayr-i müslimleri konsolos olarak tayin etmekteydi. Bu konsoloslar, Osmanlı Devleti'nde merkezî otoriteye verebilecekleri zararları onlarla anlaşma yoluna giderek engelliyorlardı.¹⁰¹

17. yüzyılın ortalarından itibaren Osmanlı Devleti'ndeki Fransız ticareti zayıflamaya başlayınca Hollandalılar Akdeniz'deki faaliyetlerini genişlettiler. Yine aynı tarihlerde İngiltere'de ortaya çıkan karışıklıklar nedeniyle İngiltere-Hollanda savaşı sonucunda Hollandalılar faaliyetlerini İngiltere aleyhine daha da geliştirdi. Düşük ücretli nakliye sebebiyle Hollanda gemileri, barış antlaşması imzalandıktan sonra, yalnız Ermeni ve Yahudi tüccar tarafından değil aynı zamanda İngiliz tüccar tarafından da tercih edilmeye başlandı.¹⁰² Akdeniz'de gelişme gösteren Hollanda'nın elçileri maddi sıkıntılar yaşamaktaydı. 1612 yılında gelen Haga bu sıkıntıdan etkilenerek istifa etmek istedi. Gelişinden itibaren 2 yıl içindeki masrafı 15.963 riyaldi. Haga, Hollandalı esirlerin serbest bırakılması ve 1624 ve 1634 yıllarında ahidnâmenin yenilenmesi

⁹⁷ Erdbrink, s. 165.

⁹⁸ Arı, s.497.

⁹⁹ Küçük, s.223.

¹⁰⁰ Erdbrink, s.167.

¹⁰¹ Kadı, s.15-16.

¹⁰² Kütükoğlu, s.48.

sağlamak amacıyla üst düzey Osmanlı yetkililerine bazı kıymetli hediyeler sunduğundan dolayı oldukça borçlandı. Haga'nın istifa talebi ısrarı üzerine hükümeti tarafından onaylandı. 1639 yılında Sultan IV. Murat'tan izin alarak ülkesine döndü.¹⁰³ Haga İstanbul'da bulunduğu yıllarda (1612-1639) kültürel münasebetlerin gelişmesine de katkıda bulundu. Leiden Üniversitesi'nde Arap ve Türk dillerinin incelenmesi için bir kürsü kurulması onun gayretleriyle gerçekleşti.¹⁰⁴ 28 yıl gibi bir süre zarfında ülkesi adına Osmanlı Devleti içinde hizmet eden Haga tarihte önemli bir yere sahip olmuştur. Kültürel, ticari ve diplomatik ilişkilerin gelişmesinde katkısı büyük olmuştur.

Hollanda içinde bulunduğu durumdan ve mali imkânsızlıklardan dolayı Osmanlı Devleti'ne yeni bir elçi atamada ilgisiz kalmıştır. Haga, ülkesine dönerken 1628 yılından itibaren yanında sekreterlik yapan yeğeni Henri Cops'u kendisinin yerine maslahatgüzârı olarak atadı.¹⁰⁵ Cops'da, Haga gibi büyük borçlar altına girdi. Borçlarını ödeyemeyince mahkemeye verildi ve hapis cezasına çarptırıldı. Borçlarını ödemesi için Hollanda Cumhuriyeti para göndermişti ancak Cops 1647 yılında ölmüştü.¹⁰⁶

Osmanlı Devleti'nde bulunan Hollandalıların himayesiz kaldığı iddiasıyla İstanbul'daki Fransız elçisi Hollandalıları Fransa'nın himayesine almak istedi. Buna karşılık Hollanda tüccarlarından Nicolo Ghisbrechti kendini maslahatgüzâr tayin ettirdi ve bu görevini 1654'te ölünceye kadar sürdürdü. Ancak ölümünden sonra İngiliz büyükelçisi Osmanlı Devleti içinde yaşayan Hollandalıları himayesi altına almak istedi. Nicolo Ghisbrechti'nin ölümü üzerine Leiden Üniversitesi'nden genç bir bilim adamı olan Levinus Warner buna karşı çıktı ve kendini elçi olarak tayin ettirdi.¹⁰⁷ Levinus Warner, Leiden'de şarkiyat örgenimi görüyordu ve İstanbul'a bu alandaki bilgisini geliştirmek için gelmişti. 1655 yılında itimatnamesi gönderilen Levinus Warner'e Hollanda Hükümeti tarafından "*Hollanda milletinin tek temsilcisi*" ünvanı verildi. 1657 yılında Hollanda'nın resmi temsilcisi oldu.¹⁰⁸

Hollanda'nın Girit muharebesi sırasında Venedik'i desteklemesi nedeniyle Warner Osmanlı Devleti tarafından hoş karşılanmadı. Warner diplomatik alanda başarılı

¹⁰³ Erdbrink, s.168-169.

¹⁰⁴ Küçük, s.224.

¹⁰⁵ Küçük, s.223.

¹⁰⁶ Erdbrink, s.169.

¹⁰⁷ Çelikkol, s.37.

¹⁰⁸ Turan, s.34.

olamasada görev yaptığı dönemde Hollanda ile Osmanlı arasındaki ticaret gelişme gösterdi.¹⁰⁹

1665 yılında Warner'ın ölümüyle birlikte Osmanlı Devleti topraklarında yaşayan Hollandalılar yine korumasız kaldı. Warner'ın yanında kañçılar olarak çalışan ve tüccarlık yapan Francesco de Brosses bu görevi devraldı. Ancak Haga'dan sonra uzun zamandır elçi atamada gerekli özveri gösterilmemişti. Bu durum değışen dünya dengelerinde diplomatik ilişkilerin önemini daha çok arttırmıştır. Hollanda Cumhuriyeti bir büyükelçinin gönderilmesinin gerektiğinin farkındaydı. Yoksa Hollanda'nın Levant'taki durumu tehlikeye düşecekti. 30 Eylül 1665'te bir avukat olan Joris Croock elçi olarak atanmıştır. İstanbul yolculuğu beklendiğı gibi olmadı. Çünkü İstanbul'a ulaşmadan Ragusa'da depremten hayatını kaybetmiştir. Yerine 1667'de Staaten Generaal, yine avukat olan Justinus Colyer'ı tayin etti. İstanbul'a gelen yeni elçi Sultan IV. Mehmet tarafından huzurunda kabul edildi.¹¹⁰ Türk harfleriyle yazılmış bir dünya küresiyle *Atlas Maior*¹¹¹ adlı eserin de içinde bulunduğı kıymetli hediyeleri IV. Mehmet'e takdim etti.¹¹² Colyer'a verilen talimatta 1612 yılında verilen ahidnâmenin yenilenmesi isteniyordu. Ahidnâmenin geç yenilenmesinde Colyer'ın henüz büyükelçi statüsünde olmamasıydı. Bu statüyü elde ettikten sonra 1680 yılında Sultan IV. Mehmed yeni bir ahidnâme¹¹³ verdi. Bu ahidnâme ile Hollandalılar, İngilizler ve Fransızlarla aynı statüye yükseltilmiş oluyordu. 1923 Lozan Antlaşması ile kapitülasyonların kaldırılmasına kadar Akdeniz'de Hollanda varlığı şekillenmiş oldu.¹¹⁴

Yeni ahidnâmeye Hollanda lehine birkaç madde daha eklenmişti. Yabancılar yasak bölge olan Karadeniz'de ticaret yapma hakkını elde etmişti.¹¹⁵

17. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı Devleti ile Avrupa devletleri arasındaki ilişkilerde bir bunalım dönemi başladı. Diplomatik çekişmeler sonucunda dostane ilişkiler bozulmaya başladı. Bu durumdan tüccarlar büyük zararlar gördü. Bu bunalım döneminin bir yansıması olarak da Haga'nın halefleri büyükelçi değil, günümüz diplomatik temsilcileri gibi sıradan vatandaşlar olmuştur.¹¹⁶ Justinus Colyer'ın elçiliğı

¹⁰⁹ Turan, s.35.

¹¹⁰ Arı, s.498.

¹¹¹ 1662 yılında Amsterdam'da Joan Blaeu tarafından basılan Büyük Atlas. Ayrıntılı bilgi için Bkz. Erdbrink, s.174.

¹¹² Küçük, s.224.

¹¹³ Hollanda'ya 1680 yılında verilen kapitülasyonların tam metni için bkz. Bülent Arı, *Conflicts Between the Dutch Merchants and the Ottoman Local Authorities According to the "Felemenk Ahidname Defteri" Dated 1091/1680*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bilkent Üniversitesi, Ankara, 1996, s.48-62

¹¹⁴ Kadı, s.19.

¹¹⁵ Erdbrink, s.177.

¹¹⁶ Çelikkol, s.62.

zamanında Avrupa'daki savaşlarda taraf tutmaları, Osmanlı Devleti'nin tepkisine neden oldu.¹¹⁷ Haga'nın elçilik yıllarındaki Osmanlı-Hollanda dostluğu tamamen kayboldu, Justinus Colyer'in sorunlarından biri de devlet tercümanlarından Alexandros Mavrokordatos'un kendisine düşman kesilmesi idi. Yüksek nüfuza sahip Mavrokordatos, Colyer'e Osmanlı Devleti'nin sırlarını para karşılığı satmaya çalıştı, ancak Colyer ilgilenmeyince Hollanda'nın çıkarlarına karşı husumet gösterdi. 1680 yılında Sadrazam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın Hollanda'yı kapitülasyonları kaldırmakla tehdit etmesi bu zatın telkinleri sonucu olmuştu ki Hollandalılar bu durumdan kurtulabilmek ve ahidnâmeyi yenileyebilmek için yüklü bir ödeme yapmak zorunda kaldı.¹¹⁸

Colyer, 1682 yılında ölmüştü. Yerine daha önce kâtip olarak tayin edilen oğlu Jacobus Colyer elçiliğin işlerini devraldı. Ancak Osmanlı Devleti ile Avusturya arasında başlayan savaştan, yani II. Viyana seferinden dolayı vazifesine 1684 senesinde başladı. İstanbul'da yetişmiş Türkçe'yi çok iyi biliyordu. Aynı zamanda Osmanlının ileri gelen aileleri ve Rum aileleri ile arası çok iyiydi.¹¹⁹ Jacobus Colyer, İngiliz elçisiyle birlikte savaşın sona erdirilmesi için görüşmeler yaptı ve 1699 tarihli Karlofça Antlaşması'nın imzalanmasında rol oynadı. Hollanda'nın bu sırada dış politikadaki başlıca amacı Osmanlılarla, Avusturyalılar arasında dostluk kurmak, böylece Avusturya imparatorunu Fransa'ya karşı müttefik olarak tutmaktı.¹²⁰

Colyer, Karlofça'daki başarısını yeni kapitülasyonlar elde etmek için kullanacaktı. Ancak Osmanlı-Hollanda ilişkileri beklenmedik şekilde bozulmaya başlamıştı. 1702-1713 yılları arasındaki Fransa-Hollanda savaşı sırasında, Hollanda'nın Zeeland eyaletine bağlı bir korsan gemisi Osmanlı uyruklu bir Fransız gemisini ele geçirerek zarar vermiştir. Doğan zararı Hollandalı tüccarlar ödesede ilişkiler zedelenmiş iki devlet arasındaki ticaret zayıflamıştır. Bu nedenle yeni kapitülasyonların görüşülmesi son bulmuştur.¹²¹

17. yüzyılda Osmanlı-Felemenk ilişkileri bu aşamalar çerçevesinde gelişme göstermiştir. Hollanda'nın dış ticaret hacminin %40'ı Osmanlı Devleti ile olmuştur. Elçilerin diplomatik faaliyetleri ilişkilerin gelişmesinde etkili olmuştur. Denizlerdeki dostluk diğer alanlarda da etkisini göstermiştir.

¹¹⁷ Turan, s.36.

¹¹⁸ Çelikkol, s.64.

¹¹⁹ Erdbrink, s.177.

¹²⁰ Küçük, s.224.

¹²¹ Çelikkol, s.65.

Tablo 1.1 17. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Görev Yapan Hollanda Elçileri.

Cornelis Haga	(1612-1638)	Büyükelçi, Hollanda'ya döndü
Hanric Cops	(1638-1647)	Maslahatgüzar, İstanbul'da öldü.
Nicolas Ghisbrecht	(1647-1654)	Maslahatgüzar, İstanbul'da öldü
Levinus Warner	(1654-1665)	Maslahatgüzar, İstanbul'da öldü.
Joris Croock	(1667)	İstanbul'a gelirken yolda öldü.
Justinus Colyer	(1667-1682)	Büyükelçi, İstanbul'da öldü.
Jacobus Colyer	(1682-1725)	Büyükelçi

17.yüzyılda görev yapmış elçilerin içerisinde en önemlisi Cornelis Haga olmuştur. İlk elçi olmasının yanı sıra Osmanlı devlet adamları ile ilişkileri üst seviyede tutmuştur. Bu diplomatik ilişkiler çerçevesinde birbirine uzak olan iki devlet Haga sayesinde yakınlaşmıştır. Kültürel, ekonomik, siyasi olarak Osmanlı ve Hollanda'nın dostane ilişkilerine uzun süreli katkı sağlamıştır. Kendisinden sonra gelen elçiler aynı katkıyı sağlamakta geri kalmışlardır. Bu yüzden zaman zaman ilişkiler bozulmuştur.

1.4. 18. ve 19. Yüzyıllarda Osmanlı- Felemenk İlişkileri

1.4.1. Diplomatik İlişkiler

17. yüzyılda başlayan Osmanlı- Felemenk ilişkileri 18.yüzyılda da devam etmiştir. Bu yüzyılda Osmanlı Devleti sürekli olarak savaş halindeydi. Bu durum Hollanda açısından da olumsuzluklar doğurmaktaydı. Akdeniz'de ve dolaylı olarakda Karadeniz'deki ticari varlığı tehlikeye düşen Hollanda yüzyıl boyunca arabuluculuk görevi üstlenmişti. Utrecht barışından sonra Hollanda'nın Avrupa siyasetinde etkinliği azalsada Hollandalı elçiler, İngiliz meslektaşları ile 18.yüzyılda Osmanlı siyasetinde aktif rol aldılar.¹²²

III. Ahmet'in tahta geçtiği senelerde Ruslara yenilen İsveç Kralı'nın kaçarak Osmanlı'ya sığınması üzerine Rus Çarı mektup yazarak 1700 tarihli İstanbul antlaşmasının yenilenmesini istedi. Antlaşma gereği İsveç Kralı, Rus hududu yönünde istediği yerden ülkesine gidecek Rus Çarı müdahale etmeyecekti. Bu ilave madde ile antlaşma yenilendi. Bu maddeyi İstanbul'da bulunan İngiltere, Hollanda ve Avusturya elçileride garanti etti.¹²³

Rusya, 1711 Prut antlaşmasının hükümlerini yerine getirmemekteydi. Bu durum karşısında Osmanlı hükümeti Rusya'ya savaş açmak istedi ancak 1712 yılında İngiltere

¹²² Kadi, s.20.

¹²³ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, TTK Yayınları, C.V/I, Ankara 1988, s.69.

ve Hollanda elçilerinin araya girmesiyle antlaşmanın bazı maddelerinde değişiklik yapılarak yeniden yürürlüğe konulmasını sağladılar. Böylece Osmanlı Devleti'ni savaştan vazgeçirdiler.¹²⁴ 17.yüzyılda arabuluculuk görevini üstlenen Hollanda 18.yüzyılda da siyasi çıkarları için aynı yolu izlemiştir.

İngiltere ve Hollanda 1716 yılında Osmanlı-Avusturya savaşı başlamadan önce savaşı engellemek istediler ancak başaramadılar. Savaşı bitiren Pasarofça antlaşmasının imzalanmasında İngiltere ve Hollanda yine arabulucu oldu.¹²⁵

Colyer'in ölümünden sonra diplomat kimliğine sahip olan Cornelis Calkoen Hollanda büyükelçiliğine tayin edildi (1726). Osmanlı devlet adamlarıyla iyi ilişkiler kuran Calkoen görevini yerine getirmede ve diplomatik yönden zayıf kalmıştır. Ancak kurmuş olduğu şahsî dostluklarla önemli işler yapmıştır. Eski büyükelçi Colyer'in borçlarını ödeyerek elçilik adına borç bırakmamıştır.¹²⁶ Calkoen, III. Ahmet (1703–1730) döneminde, sekreteri Fransız Jean Louis Frigo'nun Osmanlı ve Fransız tanıdıkları ve Fransız asker Humbaracı Ahmet Paşa sayesinde, Osmanlılarla Hollandalılar arasında bir dostluk ortamının gelişmesini sağlamıştır. Calkoen, dostluğun getirmiş olduğu duygular ile hareket ederek 1733 Polonya Veraset Savaşı sırasında Sadrazam Hekimoğlu Âli Pasa ile görüşerek ona Avrupa'daki durum hakkında bilgi vermiştir. Calkoen, elçilik görevi boyunca kendinden önceki diplomatlar gibi lüks bir yaşam sürmüştür. 1743 yılında görevi bitip İstanbul'dan ayrıldığında bu lüks yaşamın sonucunda kendisinden önceki büyükelçiler gibi yüksek miktarda borç bırakmıştı. Yaşadığı maddî sıkıntıları yüzünden İstiklal Caddesi'ndeki evini Ortadoğu Ticaret Odası müdürüne sattı ve böylece Hollanda Büyükelçilik binası, 1748 yılında Hollanda hükümetinin mülkiyetine girdi.¹²⁷

Görevden ayrıldıktan sonra yerine sekreteri olan Jean Charles des Bordes kısa bir süre maslahatgüzâr olarak Hollanda'yı temsil etti. Daha sonra Hollanda Hükümeti tarafından Elbert de Hochepped büyükelçi olarak tayin edildi(1747).¹²⁸ Elbert de Hochepped diğer diplomatlardan farklı olarak siyasi ilişkilerden çok ticarî ilişkilere önem verdi. 18. yüzyıl başlarından itibaren gerilemeye başlayan Osmanlı-Hollanda ticarî ilişkilerine yeniden önem kazandırmak için çalıştı. Yüzyılın başlarında Fransa'ya kaptırılan doğu ticaretinde Hollanda'nın yeniden söz sahibi olmasını sağladı. Doğu

¹²⁴ Uzunçarşılı, s.91-94.

¹²⁵ Uzunçarşılı, s.138.

¹²⁶ Küçük, s.224.

¹²⁷ Turan, s.39-40.

¹²⁸ Küçük, s.224.

ticareti Hollanda için çok önemliydi. Ticari ilişkiler sonucunda Amsterdam'da ilk defa küçük bir Osmanlı ticaret kolonisi açıldı. Hochepped'in başarılı diplomasisinden sonra Hollanda büyükelçiliğine Willem Gerrit Dedel tayin edildi(1765-1767). Ancak bu görevde birkaç yıl kaldıktan sonra öldü. Yerine sekreteri olan Alman asıllı Frederik von Weiler geldi. Elçilik işlerini üzerine alarak ilişkileri devam ettirmeye çalıştı (1767-1776). Osmanlı Hükümeti ile ilişkilerin sürekliliğini sağlamak isteyen Hollanda Genel Meclisi onu büyükelçiliğe terfi ettirdi(1775). Hollanda'nın içinde bulunduğu durumdan dolayı Hollanda büyükelçiliğinin önemi ve diplomatik gücü azaldı. Bu gelişmeler sonucunda Hollandalı elçilerin Osmanlı devlet adamlarıyla olan dostluk ilişkileride azaldı.¹²⁹

18. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Fransızlara karşı dostlukları nedeniyle Topal Osman Paşa ve Hekimoğlu Ali Paşa döneminde, Osmanlı Devleti'nin Avrupa siyasetinde Fransız tavsiyeleri önem kazandı ve uygulanmaya başlandı. Böylece Karlofça ve Pasarofça'da arabuluculukta etkin siyaset sürdüren İngiltere ve Hollanda geri palanda kalarak etkileri azalmıştır.¹³⁰

Fransa, Osmanlı ülkesindeki ticaretin farkındaydı. Burasını iyi bir pazar olarak görüyordu ve bu pazarı Karadeniz'den gelen Rus tehdidine karşı koruma politikası izlemekteydi. Osmanlı Devleti'ne askeri yardımlarda bulunmaktaydı. Osmanlı Devleti içinde bulunduğu durumdan dolayı izlenen politika sonucunda Fransızların tavsiyelerini dinlenmeye başlamıştı. Osmanlı'nın İran ile olan münakaşasını bilen Rusya, 1736 yılında Azak Kalesi üzerine yürüyerek Osmanlı Devleti ile arasındaki anlaşmayı bozdu. Osmanlı Hükümeti'de Rusya'ya karşı İngiltere, Hollanda, Fransa, Avusturya ve Venedik hükümetlerine mektuplar yollayarak Rusya'nın bu tutumunu protesto etmiş ve bu ülkelerin desteklerini istedi. Osmanlı Hükümetinin başvurusunu dikkate alan İstanbul'daki İngiliz ve Hollanda elçileri arabuluculuk girişiminde bulundular. Ancak Rusya Osmanlı'nın eski gücünde olmadığını farkındaydı ve sıcak denizlere ulaşmaktaki amacını korumaktaydı. Arabuluculuk girişimleri sonuç vermemiştir.¹³¹

Osmanlı-Rus savaşı devam ederken Fransa elçisi arabuluculuk teklifinde bulundu. Osmanlı Devleti içinde bulunduğu durumdan kurtulmak için bu teklifi memnuniyetle kabul etti. Bunun neticesinde Fransız elçi faaliyete geçti. İnisiyatifi elden bırakmak istemeyen İngiltere ve Hollanda elçileride devreye girmeye çalıştılar. Ancak Osmanlı

¹²⁹ Küçük, s.224.

¹³⁰ Uzunçarşılı, s.237.

¹³¹ Uzunçarşılı, s.250-254.

Devleti bunu istemeyerek Fransa'nın tavsiyelerine göre hareket edeceğini bildirdi. Savaşa sonradan Rusya tarafında katılan Avusturya ile 1739 yılında Belgrat antlaşması imzalandı. Daha sonra da Rusya'yla antlaşma imzalanmıştır.¹³²

Fransız elçisine bu girişiminden dolayı defalarca sarayda ziyafetler verilmiştir. Diğer ülkelerin elçileri bu durumdan rahatsız olmasın diye onların adınada ziyafetler verilmiştir.¹³³

Osmanlı Devleti'ndeki Fransız nüfuzu, 1779 Aynalıkavak Tenkihnâmesi'nde de kendini gösterecekti. 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması'nın uygulanması hususundaki anlaşmazlıklardan dolayı Osmanlı Devleti ile Rusya arasındaki ilişkiler gerilmeye başlamıştı. Fransa bu durum karşısında arabulucu oldu ve bu anlaşmazlıklar giderildi. Böylece başlaması muhtemel görünen bir savaşın önüne geçildi. Bu tarihten sonra Fransa, Osmanlı Devleti'ni karşısına almayacak şekilde Rusya ile iyi ilişkiler kurma yoluna girmiştir. 1783 yılında Kırım'ın işgalinden sonra ise tamamen Rusya yanlısı bir siyaset izledi.¹³⁴

1787 yılında Rusya Küçük Kaynarca antlaşmasının hükümlerine aykırı hareket ederek Kırım'ı ilhak etmiştir. Osmanlı devleti buna karşılık savaş ilan etmiştir. Savaş sonunda yapılan Zıştovi antlaşmasının müzakerelerinde Prusya, İngiltere ve Hollanda elçileri de bulunmuştur. 18. Yüzyılda da Hollanda ülkesi büyükelçilik düzeyinde temsil edilmiştir. Arabuluculuk faaliyetlerini aktif olarak sürdürmüşlerdir.¹³⁵

1778 yılında Hollanda büyükelçiliğine tecrübeli bir siyasetçi olan Reiner van Haaften tayin edildi. Haaften, 8 sene büyükelçilik yaptıktan sonra Viyana'ya tayin edildi. Hollanda parlamentosu Haaften'den sonra Overjsel soylusu Fredirik Gijsbert Van Dedem'i büyükelçi tayin etti. Van Dedem, 1785 yılında Hollanda'nın Fransa tarafından işgal edildiği tarih olan 1810 yılına kadar Osmanlı Devleti'nde Hollanda büyükelçiliği yaptı. Van Dedem büyükelçiliği sırasında, ticarî ilişkilere önem vermiş ve gelişmesine katkı sağlamıştır. Oluşan istikrar sayesinde Osmanlı Devleti bu dönemde Hollanda'yı sadık bir dost olarak görmeye başladı.¹³⁶

Tarihler 1780 yılını gösterdiğinde IV. İngiltere-Hollanda savaşı başlamıştı. Savaş sırasında Hollanda bayrağı taşıyan gemilerle Osmanlı Devleti'ne ürün taşımının

¹³² Turan, s.40-41.

¹³³ Kadı, s.22.

¹³⁴ Turan, s.41.

¹³⁵ Kadı, s.22-23.

¹³⁶ Çelikkol, s.176.

imkânsız hale gelmesi nedeniyle ticari ilişkiler durma noktasına gelmişti. Denizlerdeki olumsuz gelişmelerden etkilenen ticaret karadan devam ettirilmek istendi. Durma noktasına gelen ticaret nedeniyle İzmir'deki Hollanda tüccarlarının faaliyet alanlarını değiştirmesi ticarî ilişkilere büyük bir darbe vurdu.¹³⁷ Van Dedem'in diplomatik başarısı ile elçiliği süresince ilişkilerde tekrar istikrarın oluşmasını sağlamıştır. İlişkiler, Hollanda'nın 1789 yılında Sistova'nın düşmandan kurtarılmasına yardımcı olması ile perçinlenmiştir. Osmanlı Devleti'nde 1790 yılında donanmanın acil ihtiyaçları için Hollanda ve İngiltere'den gemi alınması gündeme geldi. 1790'da Padişah III. Selim, donanmadaki acil gemi ihtiyacının karşılanması için Hollanda ve İngiltere elçisi ile temasa geçilmesini emretti. Bunun üzerine Hollanda Elçisi Fredirik Gijsbert Van Dedem ile temasa geçildi ve hazırda sadece bir gemi bulunduğundan bunun acilen İstanbul'a getirilmesi kararlaştırıldı.¹³⁸

1.4.1.1. İlişkilerin Bozulması (1795-1814)

Tarihler 1795 yılını gösterdiğinde Fransız birlikleri Hollanda'ya girmiştir. Yedi birleşik eyaletten oluşan Hollanda yönetiminin yerini Batavya Cumhuriyeti almıştır. Kurulan bu yeni yönetim Fransa müttefiki olmuştur.¹³⁹

Dostane bir şekilde gelişen Osmanlı-Hollanda ilişkileri Hollanda'da, Fransa'nın himayesinde kurulan Batav Cumhuriyeti'nin 1798 yılında Napolyon'un Osmanlı toprağı olan Mısır'a yaptığı saldırıyı desteklemesi sonucunda bozulmuştur. Gelişen bu olay karşısında Osmanlı hükümeti derhal Hollanda'nın İstanbul'daki elçisini Bükreş'e sürgüne gönderdi. Osmanlı ülkesinde bulunan bütün Hollandalı tüccarların beratları ellerinden alınarak ticaret yapmaları engellendi. 1798-1802 yılları arasında ilişkiler kesintiye uğramıştır. Ancak çok geçmeden ilişkiler tekrar normale dönmeye başladı.¹⁴⁰ 1802 yılında Van Dedem İstanbul'a tekrar dönerek ilişkilerin gelişmesi için konsolosluk ve tercümanlık ağını yeniden kurmuştur.

III. Selim dönemine kadar Osmanlı Devleti yabancı ülkelerde dış temsilcilikler bulundurmamaktaydı. Geçici elçilikler aracılığıyla padişahın tahta çıkması diğer devletlere bildiriliyordu. Osmanlı tarihinde ilk daimi elçilik 1794 yılında Londra'da açıldı. 1797 yılında ise Paris, Berlin ve Viyana'da daimi elçilikler açıldı. Daha sonra

¹³⁷ Turan, s.41.

¹³⁸ Kadı, s.25.

¹³⁹ Çelikkol, s.178.

¹⁴⁰ Küçük, s.225.

konsolosluklar açılmaya başlandı. Aynı şekilde 1806 yılında Londra’da ilk konsolosluk açıldı. Her limanda üst üste konsolosluklar kurulmaya başlandı. Genellikle konsolosluk görevine Yahudi ve Hristiyan olanlar seçiliyordu.¹⁴¹Bozulan ilişkiler sonrasında, Amsterdam’da bulunan Petro Marcella adında Rum asıllı bir esnaf Hollanda’ya ilk Osmanlı konsolosu olarak tayin edilmişti(1804). Böylece Osmanlı Devleti’ndeki konsolos ve tercümanlara daha önce ellerinden alınmış olan beraatları iade edildi(1805).¹⁴²

III. Selim döneminde tekrar başlayan dostane ilişkiler II. Mahmut döneminde de devam etti. 1680 yılında verilen ahidnâme doğrultusunda Hollanda gemilerinin İstanbul Boğazı’ndan geçerek ticaret yapmalarına Fransız ve İngiliz tüccarlarla aynı haklardan yararlanmak kaydıyla 1808 yılında Hollanda elçisi Van Dedem ile Reisülküttap Raşit Efendi arasında anlaşma yapılmıştır. Bu anlaşma ile ilişkiler düzelmeye başladı ancak uzun süreli olmamıştır. Fakat Napolyon yayılmacı politika izleyerek İtalya ve Hollanda Krallıklarını kardeşlerine verdi. Kardeşi Lui Hollanda Kralı olarak tayin ederek resmen Fransa’ya bağladı. Daha sonra Napolyon kardeşinden memnun kalmayarak Hollanda’yı imparatorluğunun bir parçası haline getirdi. Bunun üzerine ilişkiler 1810 yılında tekrar kesildi. Osmanlı Devleti’ndeki Hollanda arşivleri Fransızların eline geçmiştir. 1784 yılında önemini kaybetmekte olan ilişkiler başarılı diplomasi sayesinde Van Dedem ile tekrar önem kazanmıştır. Ancak gelişen olaylar karşısında ilişkiler bazen kesilmiştir. Bu durum iki devlet arasındaki diplomatik ve ticari ilişkilere zarar vererek önemini kaybetmiştir.¹⁴³

Napolyon’un yenilgilerinden sonra asker ve sivillerden oluşan yönetim Lahey’de toplanarak bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir. 1814 yılında Hollanda Krallığı’nın kurulmasından sonra iki devlet arasındaki siyasî ve ticarî ilişkiler yeniden başladıysa da ticarî ilişkiler eski seviyesine dönmedi.¹⁴⁴

1.4.2.2. İlişkilerde Yeni Dönem (1814 ve Sonrası)

1814’te yeniden bağımsız olan Hollanda ile Osmanlı Devleti arasında ilişkiler yeni bir boyut kazanmıştır. O süreçte İstanbul’da bulunan Gaspard Testa, ilişkileri yeniden tesis etmek için harekete geçti. Testa 1789’dan beri büyükelçilikte görev

¹⁴¹ Turan, s.44.

¹⁴² Kadı, s.25.

¹⁴³ Turan, s.45-46.

¹⁴⁴ Çelikkol, s.220.

yapmıştı. Diplomasiden haberdar olan Testa ticari ilişkileri geliştirmek için adım atmıştır.

1821 yılında başlayan Mora isyanından sonra Hollandalı tüccarlar için büyük önem taşıyan ve keten pazarının merkezi olan İzmir eski önemini kaybetti. Mora isyanı milletlerarası bir mesele haline gelince İzmir bir daha eski haline dönemedi. Hollanda yeni ticaret yolları aramaya başladı. Gemilerini Ortadoğu'ya, Karadeniz'e ve Tuna Nehri'ne gönderdi. İstanbul'un değeri arttı. Hollanda, en iyi diplomatlarından biri olan Hugo van Zuylen van Nijenveld'i 1825 yılında İstanbul'a büyükelçi olarak tayin etti. Van Zuylen, iki ülke arasındaki ilişkilerde önemli rol oynayan son diplomat oldu. Osmanlı Devleti'nin Mora isyanını destekleyen İngiltere, Fransa ve Rusya ile ilişkileri bozuk olduğu için Zuylen bu ülkelerle Osmanlı Devleti arasında arabuluculuk yaparak önemli diplomatik faaliyetlerde bulundu. Özellikle Babıâli nezdinde Fransa'nın haklarını koruması ona Katoliklerin sevgisini kazandırdı.¹⁴⁵ Ancak buna rağmen Fransa ve Rusya onu Osmanlı yanlısı olarak görmüştür. Aradığı desteği göremeyen Van Zuylen ülkesine dönmüştür. 1829 yılında İstanbul'dan ayrılmasından sonra Hollanda hükümeti malî imkânsızlıklar yüzünden yerine tayin yapamadı.¹⁴⁶

Müteakip yıllar yeni kurulan Hollanda Krallığı için kötü geçmeye başlamıştır. Güney eyaletlerinde isyanlar meydana gelmiş ve bölgede Belçika Krallığı kurulmuştur. Bu durum Hollanda ekonomisine ciddi zararlar vermiştir. İçinde bulunduğu savaş 1839 yılına kadar devam etmiştir. Bu tarihe kadar Hollanda dış siyasette aktif olamamıştır.¹⁴⁷

1839 yılında Osmanlı Devleti Tanzimat Fermanı'nı ilan ederek gayrimüslim tebaaya yeni haklar tanıdı. Hukuki olarak halkı eşit saymaya başladı. Bu durum büyükelçiler için maddi açıdan darbe sayıldı. Çünkü kendi vatandaşının haklarını korumak için yüklü miktarda para alıyorlardı. Hollanda büyükelçiliği de buna dâhildi. 1847 yılına kadar Hollanda'nın diplomatik ilişkilerini Testa sürdürdü. Yaşlanınca ülkesine döndü ve yerine Mollerus büyükelçi olarak atandı. Yeniçerilik kaldırıldıktan sonra İstanbul'a atanan ilk elçi oldu. 19. yüzyılın ilk yarısından itibaren Hollanda elçiliği önemini yitirmeye başlamıştı. Yerine Konsolosluk İşleri Müdürlüğü kuruldu. İlk görev de İzmir'de bulunan Keun adlı kişiye verildi. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı-Hollanda ilişkilerinde durgunluk yaşanmaya başlanmıştır.¹⁴⁸ Ancak

¹⁴⁵ Küçük, s.225.

¹⁴⁶ Küçük, s.225.

¹⁴⁷ Çelikkol, s.221.

¹⁴⁸ Turan, s.53-54.

1853 yılında ilişkilerde karşılıklı bir iyileşme söz konusu olmuştur. Osmanlı Devleti'ne, Hollanda'nın sömürgesi Doğu Hindistan'ında konsolosluk açma hakkı tanıyan bir antlaşma imzalandı. Hollanda bu sayede doğudaki eyaletlerle eski ilişkilerini canlandırmıştır. Cidde ve Basra'da konsolosluk açmıştır.¹⁴⁹

Sultan Abdülmecit döneminde ticari ilişkiler artmaya devam etmiştir. 1856 Islahat Fermanı'nın ilanı ile gayrimüslimlere yeni haklar tanınmıştır. Bunun sonucunda Hollanda vatandaşları elde etmiş oldukları bu haklarla Osmanlı Devleti ile olan ticari ilişkileri yeniden önem kazanmıştır. Sultan Abdülaziz tahta çıktıktan sonra daha çok askeri alanda gelişmeler yapmıştır. Siyasi ve ekonomik ilişkiler geri planda kalmıştır. Devlet adamları Ali ve Fuat Paşalar diplomatik ilişkilere önem vererek 1861'de Berlin ve Hollanda'da elçiliklerinin kurulmasını sağladılar. Ali Paşa'nın vefatına kadar Hollanda ile ilişkiler dostane devam etmiştir (1871)¹⁵⁰.

II. Abdülhamit tahta çıktığı zaman ülkenin içinde bulunduğu durumdan dolayı denge politikası izlemiştir. Artan milliyetçilik hareketlerine karşı Halifelik makamını ön plana çıkartarak ülkeyi kargaşa ortamından kurtarmak istedi. İslamcılık politikası ile Müslüman toprakları elinde tutmak istedi. Ancak bu durum sömürgeci devletleri ve Hollanda'yı rahatsız etti. Hollanda sömürgesi altında bulunan Endonezya topraklarını kaybetmekten korkuyordu. Endonezyalı gençler Osmanlı askeri okullarında eğitim almaktaydı. Hollanda sömürgesi altındaki topraklarda çıkan problemlerle ilgilenmeye başladı. II. Meşrutiyetin ilanı ile bu politikanın önemi azaldı. Hollanda rahat nefes aldı. Ancak ilişkiler eski seviyesine çıkmadı.¹⁵¹

Osmanlı Devleti içinde bulunduğu durumdan dolayı eski gücünü kaybetmişti. İçeride ve dışarıda birçok sorunla boğuşmaktaydı. 1912-1913 yıllarındaki Balkan savaşlarını Hollanda yakından takip etmiştir. İlişkiler Hollanda'nın Balkan devletlerine destek vermesiyle kesintiye uğramıştır. Birinci Dünya Savaşı'nda da Hollanda tarafsız kalmıştır. Bu dönemde de ticari ve diplomatik ilişkiler kesintiye uğramıştır. Hollandalı diplomatlar İstanbul'da Rusya ve müttefiklerinin çıkarlarını temsil etmeye başlamışlardır. Kapitülasyonlar tek taraflı kaldırılarak ayrıcalıklı konumda olan diplomatlar elde etmiş oldukları haklarını kaybetmişlerdir. Hollanda elçiliğinde

¹⁴⁹ Çelikkol, s.237.

¹⁵⁰ Çelikkol, s.238.

¹⁵¹ Küçük, s.225.

tercüman olarak görevli bulunan Kramers ülkesi adına elçilik işlerini yaptı. Ataşe olarak ülkesini temsil etmiştir.¹⁵²

Hollanda Kramers'i Lozan Konferansı'na gözlemci olarak gönderdi. Kramers Türkiye üzerindeki görüşlerini bildirdi ve kapitülasyonların kaldırılmasını kabul etti. Atatürk döneminde yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti ile Hollanda arasında 1925 yılında Ankara'da dostluk anlaşması imzalandı. Böylece ilişkiler yeniden kurulmuş oldu.¹⁵³

1.4.2. Ticari İlişkiler

Hollandalılar denizaşırı yapmış oldukları ticari faaliyetler sonucu yüklü miktarda sermaye birikimi elde etmişlerdir. Hollanda dünya ticaretinde saygın bir konuma gelmişti. Elde ettikleri sermaye ve ticaret hacmi sayesinde 17.yüzyıldan itibaren birçok devlete borç vermektedirler. Bunlar arasında Avusturya imparatoru, Saksonya elektörü, Danimarka ve İsveç kralları, Rus çarlığı, Fransa kralı aynı zamanda Hollanda'nın rakibi Hamburg kentinde borç para almaktaydılar. Hollanda'nın sermaye hacminden haberdar olan Osmanlı Devleti 1787-1791 yılları boyunca Avusturya ile yaptığı savaşın mali sıkıntılarını gidermek için borç almayı düşünmüştür. Fakat borçlanma için belirlenen şartlardaki anlaşmazlıklar nedeniyle gerçekleşmemiştir.¹⁵⁴

1787 yılında Osmanlı Devlet adamları savaşın başlarında toplantılar yaparak büyük meblağlar tutan savaş masraflarını karşılamak için çözüm arayışına girdiler. Ancak içinde bulundukları olumsuzluklar bir sonuca varılmasına engel oldu. Bu toplantılardan birinde dışarıdan bir ülkeden borç alınması gündeme geldi. Malî sıkıntıyı düşmanların öğrenmesi Osmanlı Devleti'ni zor durumda bırakabileceği için mesele gizli tutulmaya çalışıldı. Kaymakam Mustafa Paşa, Padişah III. Selim'e durumu arz edince, III. Selim Osmanlı Devleti'nin dışarıdan borç almasının daha önce benzeri görülmemiş bir olay olması nedeniyle öncelikle Şeyhülislam Mehmet Kamil Efendi'yle görüşülmesini istedi. Mehmet Kamil Efendi, yabancı bir ülkeden borçlanmanın mekruh olduğunu ancak mevcut şartlar altında bunun yapılması gerektiğini bildirince Hollanda elçisi Fredirik Gijsbert Van Dedem'le konu ile ilgili görüşmelere başlandı.¹⁵⁵

¹⁵² Çelikkol, s.238.

¹⁵³ Çelikkol, s.238.

¹⁵⁴ Kadı, s.27.

¹⁵⁵ Turan, s.42.

1788 yılında Kaymakam Meşalecizade Mustafa Paşa tarafından padişaha sunulan arz tezkiresinde ordunun masrafları ve donanmanın hazırlıkları için ihtiyaç duyulan paranın yaklaşık 25.000 kese altın olduğu bildirilmiş ve Reisülküttap Raşit Efendinin, Hollanda elçisi Van Dedem ile yapmış olduğu görüşmede elçi Reis Efendiye ne kadar paraya ihtiyaç olduğunu, ne kadar faiz teklif edildiğini, anamal ve faize karşılık olarak gösterilecek teminatı ve geri ödemenin ne zaman yapılacağını sormuştur. Yapılan görüşmenin ardından Osmanlı Devleti 1788 yılında Hollanda elçisine hazırladıkları ödeme planını takdim etmiştir. Bu plana göre paranın alındığı tarihten itibaren üç sene boyunca faiz ödenecek, üç senenin sonunda ise belirlenen sekiz Osmanlı iskelesinin her birinden senede rayiç fiyat üzerinden altışar bin İstanbulî kîle buğday, yıllık 900 keseden fazla tutan Yenişehir cizyesi, her yıl Selanik, Siroz, Yenişehir ve İzmir iskelelerinden rayiç fiyat üzerinden bir miktar pamuk ve Selanik'ten yün verilerek ödemenin taksit yapılması planlanmıştır.¹⁵⁶

14 Mayıs 1789'da elçi Van Dedem, hükümetiyle ödeme planı hakkında yazıştığını, Hollanda hükümetinin, bu tür işlerin böylece tüccarlar tarafından organize edildiğini söyleyerek, Osmanlı hükümetide herhangi bir tüccarla bu işe girirse, Hollanda hükümetinin bu teşebbüsü el altından destekleyeceğini bildirdiklerini ifade etmiştir. Van Dedem ayrıca tanıdığı tüccarlara konu hakkında teşvik edici mahiyette yazılar yazdığını, bunların cevabını beklemekte olduğunu ve gelişmelerden Osmanlı Hükümeti'nide haberdar edeceğini ifade etmiştir.¹⁵⁷

Hollanda ile yapılan görüşmelerin sonucunu beklerken Osmanlı Devleti bu sefer konuyu İspanya'ya açtı. Fakat İspanya borç para vermenin tarafsızlığına aykırı olduğunu belirterek bu isteği geri çevirip diğer devletler arasında arabuluculuk teklif etti.¹⁵⁸

Hollanda elçisinin ülkesinden beklediği mektup nihayet Nisan 1790 yılında eline ulaşmıştı. Nitekim 28 Nisan 1790 yılında Reis Efendi ile elçi bir resmi görüşme yapmıştır.¹⁵⁹

Bu görüşmede elçi Hollanda Hükümeti'nin borçlanma için belirttiği şartlarını ve usulünü anlattı. Borçlanılacak miktarın karşılığında verilecek senedin yanı sıra alınan paraya eşitdeğerde rehin verilecekti. Verilecek rehin bir Hollanda gemisiyle

¹⁵⁶ Kadı, s.27-28.

¹⁵⁷ Turan, s.43.

¹⁵⁸ Kadı, s.29.

¹⁵⁹ Kadı, s.29.

sigortalanarak Hollanda'ya gönderilecekti. Sigorta masrafları Osmanlı Devleti tarafından karşılanacak ve herhangi bir kaza olması durumunda zarar Osmanlı Hükümeti'ne ödenecekti. Borçlanma Osmanlı ülkesindeki veya Hollanda'daki tüccarlar aracılığıyla gerçekleştirilecekti. Paranın, Osmanlı Devleti'ne getirilmesinin yol masrafları da Osmanlı Hükümeti'nce karşılanacaktı. Faizin ödenmesi esnasında sigorta masrafı olmamakla birlikte Florinle Osmanlı akçesi arasında vezin ve ayardan kaynaklanacak farkda Osmanlı Hükümeti tarafından karşılanacaktı. Bunların yanı sıra kendisine "*temessük*" verilen tüccarın istihdam edeceği vekil ve simsarların masrafları da Osmanlı Hükümeti tarafından karşılanacaktı.¹⁶⁰

Resi Efendi padişahın haberi olmaksızın borçlanma konusunu kendi gündeme getirmiştir. Bundaki düşüncesi ordunun ihtiyaçlarını karşılamak için el altında hazır para bulundurmaktır. Neticesinde Hollanda elçisi borca karşılık rehin verilmesi ve paranın Hollanda hükümeti tarafından değilde tüccarlar tarafından verilmesi şartını koymuştur. Osmanlı hükümeti tüccardan borç para alacak olsaydı kendi tüccarından almayı, rehin şartı olmadan da İngiliz hükümetinin tüccarlardan borç para alacağı teklifi Osmanlının şanına yakışmayacağı düşüncesiyle kabul edilmemiştir. Bütün bu görüşmelere ve yazışmalara rağmen Reis Efendi'nin ifade ettiği nedenlerle borçlanma gerçekleşmemiştir. Ancak buna rağmen, 18. yüzyıl boyunca Hollanda kaynaklı sermaye, gerek ticarî kredi olarak veya nakit alınmak suretiyle Osmanlı tüccarları ve memurları tarafından kullanılmaktaydı.¹⁶¹

Hollanda gemileri, Osmanlı Devleti'ne gelişlerinde yanlarında yüklü miktarda nakit para getirmektedirler. Hollandalıların "rex daller"adıyla darbettikleri gümüş paraya üzerinde aslan resmi bulunduğu için Osmanlılar "*Arslani*" ya da "esedi kuruş" demişlerdir.¹⁶² Bu para yüklü miktarda Osmanlı ülke sınırları içerisine getirilmiştir. Doğuda rağbet gören para birimi olmuştur. II. Süleyman tahta çıktığında bu kuruşları esas alarak üzerinde aslan resmi olmaksızın Türk kuruşlarını bastırmıştır. Esedî kuruş adı altında para basımı 1700'lü yıllardan sonra olmuştur.¹⁶³

¹⁶⁰ Turan, s.43-44.

¹⁶¹ Kadı, s.31.

¹⁶² Halil Salihlioğlu, "Esedî", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.11, İstanbul 1995, s.368.

¹⁶³ Kadı, s.31.

1.4.3. Kapitülasyonlar ve Hollanda

Ticaret hacmini geliştirmek için yabancı devletlere verilen kapitülasyonlar Osmanlı Devleti'nde Orhan Gazi döneminden itibaren verilmeye başlanmıştır. 1352 yılında Rumeli'ye geçiş zamanında Cenevizlilere ilk kapitülasyonlar verilmiştir. Verilen kapitülasyonlarda mali ve politik amaç güdülmüştür. Osmanlı Devleti, Coğrafi keşiflerle birlikte Akdeniz'den uzaklaşan ticareti hacmini tekrardan kapitülasyonlar sayesinde elinde tutmuştur. 18. yüzyıla kadar başarılı şekilde uyguladığı politika bu dönemden sonra aleyhine dönmüştür.¹⁶⁴

Batı Avrupa ülkelerinden ilk kapitülasyon Fransa'ya verilmiştir. 1569 yılında verilen kapitülasyonlar 1581 yılında ise genişletilerek yeniden verildi. Fransızlara verilen ahidnâmeye göre İngiltere ve birçok Avrupa devletinin tüccarı Fransız bayrağı altında ticaret yapacaktı. Buna Hollanda Devleti'de dâhildi. Ticaret hacminde önemli bir yer tutan İngilizler ise ilk imtiyazlarını 1580 yılında aldılar. Bu imtiyazlar sırasıyla 1601, 1604, 1614, 1643, 1675 ve 1697'de genişletilerek tekrarlanmıştır. 17. yüzyılda devam eden kapitülasyonlar 18. yüzyılda da başka devletlerinde eklenmesiyle devam etmiştir. Kapitülasyon alan devletler arasında İspanya, Rusya ve Prusya olmuştur.¹⁶⁵

Avusturyalılar'a verilen ilk kapitülasyon ise 1615 tarihlidir. İki devlet arasındaki sürekli anlaşmazlıklar nedeniyle 1718 Pasarofça antlaşması sonrasında yeni ticari antlaşmalar imzalanmıştır.¹⁶⁶

Osmanlı Devleti 17. yüzyılda vermiş olduğu kapitülasyonlarda bir nevi kendi gücünü göstermek istemiştir. Bunda hızla gelişen toprak kazanımı, denizlerdeki hâkimiyeti, ekonomik yönden kendini kanıtlaması etkili olmuştur. İmtiyazlar verdiği yabancı devletler Osmanlı için pazar, dost ve müttefikti.

Ancak 18. yüzyılda durum tersine döndü. Verilen bu imtiyazlar Osmanlı Devleti'ni iktisadi ve siyasi yönden olumsuz etkiledi. Ticareti kontrol etme mekanizması yabancı devletlere kaymaya başladı. 18.yüzyılda zor zamanlar geçiren Osmanlı Devleti içinde bulunduğu durumdan çıkmak için birçok devlete imtiyazlar verdi. Rusya'ya Küçük Kaynarca antlaşması ile Karadeniz'de kendi gemileriyle ticaret

¹⁶⁴ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.IV./II, TTK Yayınları, Ankara 2018, s. 583.

¹⁶⁵ Uzunçarşılı, s.583.

¹⁶⁶ Kadı, s.34.

yapma hakkı elde etmeleri Osmanlı ticaretini etkilemiştir. Bu durum diğer yabancı devletler içinde fırsat oldu. Osmanlı'nın ekonomik bağımsızlığı yok olmaya başladı.¹⁶⁷

Daha öncede belirtildiği üzere Hollanda'ya ilk ahidnâme 1612 yılında verilmişti. Daha sonra gelişen ticari ilişkiler kapsamında 1680 yılında yenilenmiştir. Hollandalı tüccarlar bu ahidnâme ile Karadeniz'de ticaret yapma hakkı elde ettiler. Ancak içinde bulundukları durum neticesinde bunu gerçekleştiremediler. Osmanlı ile Avusturya arasında arabuluculuk faaliyetleri ile Karlofça antlaşmasının sonucunda kendilerinde yeni haklar görerek yeniden ticari imtiyazlar elde etmek için girişimde bulundular. HAhidnâme'ye Hollandalıların getirmiş oldukları çuhaların gümrük vergisinden muaf tutulmaları ve birleştirilmiş gümrük vergisini içeren madde eklenmesini istediler. Ancak Osmanlı hükümeti bu istekleri geri çevirmiştir. 1718 yılında Hollanda elçisi Jacobus Colyer Pasarofça antlaşmasında da aynı tutum içinde oldu. Hollanda hükümeti yol masraflarını karşılamayı kabul etmediği için konsolosların teklifine olumlu cevap vermedi.¹⁶⁸ Böylece ahidnâme yenilenmemiş oldu.

18. yüzyılda Hollanda'nın İstanbul elçisi yabancı tüccarlardan alınan gümrük vergisinin alınmaması için diğer elçilerle birlikte girişimde bulundular. Ancak Osmanlı Devleti olumlu karşılamadı.¹⁶⁹ Hollanda elçisi Cornelis Calkoen bu tür vergilerle büyük mücadele etmiştir. Bunda ısrarcı olmasının nedeni artan masraflardır. 1729 yılında Fransız elçisi Osmanlı Devleti'ne karşı ambargo teklifinde bulunmuş, Hollanda elçisi ise İzmir'de bulunan tüccarlarla görüştüktan sonra bu teklifi reddetmişti. 1730 Patrona Halil isyanı ile birlikte Osmanlı Hükümeti'nde değişiklikler olmuştur. Bu değişikliklerle birlikte giyim eşyası, balmumu, iplik, ipek ve pamuktan alınan vergiler kaldırılmıştır. Yapılan bu düzenleme gerginliği bir nebze olsun azaltmıştır.¹⁷⁰ Ancak Avrupalı devletler gümrük vergisinin kaldırılmasında ısrarcı olmuşlardır. Gümrük vergisi 1740 yılında ilk olarak Fransızlara karşı kaldırılmıştır. İngilizler ve Hollandalılar ise bundan 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması sonucunda yararlanmışlardır.¹⁷¹

¹⁶⁷ Kadi, s.35.

¹⁶⁸ Kadi, s.37.

¹⁶⁹ Edbrink, s.144.

¹⁷⁰ Edbrink, s.147.

¹⁷¹ Kadi, s.37.

1.4.4. Tercümanlık ve Konsolosluk Faaliyetleri

1.4.4.1. Tercümanlık Faaliyetleri

Hollanda konsoloslarının diğer bir faaliyetleri ise tercümanlık hizmetleri olmuştur. Felemenk Ahkâm defterlerinden, 23/2 ve 24/3 numaralı defterleri incelediğinde tercüman tayinleri ve hizmetleri ile ilgili hükümler yer almaktadır. Ayrıca tercümanların yer değişikliği, görevden alınmaları, yeni tayinler, muaf olunan vergiler hakkında da bilgiler içermektedir.¹⁷²

Elçiliklerin kurulmasıyla birlikte Osmanlı ülkesine gelen yabancı elçilere tercüman verilirdi. İlk başlarda sayıları az olan tercümanların, zamanla elçilerin iş yükünün artmasıyla sayıları da artmıştır. Ancak Babîâli tercüman ihtiyacını karşılamakta güçlük çekmiştir. Elçilikler tercüman ihtiyaçlarını kendi milletlerinden olan kimseleri istihdam etmekte zorluk çektikleri için Osmanlı içerisindeki gayrimüslim tebaadan karşılamaktaydılar.¹⁷³Bazı tercüman isimlerine baktığımızda, Heyker Emiro, Artin, Yakob, Simon, Dimitri Fariş, Avanis, Yanaki,¹⁷⁴ gibi isimler tercümanlık faaliyetlerinde bulunmuşlardır. Bunlar Osmanlı içerisinde bulunan gayrimüslim tebaadan seçilmişlerdir.

18. yüzyılda elçilik tercümanlığına Artin veled-i Ovak tayin olunmuş 1771 yılında görevine başlamıştır. Daha önce Kıbrıs konsolosluğunda tercümanlık görevi yapmaktaydı. Atanan tercümanlara berat verilmekteydi. Elçiliğe atanan tercüman ile konsolosluğa atanan tercüman arasında yetki farkları bulunmaktadır. Elçilik hizmetinde olan tercüman daha geniş yetkilere sahiptir. Örneğin 1797 yılında Kıbrıs konsololuğuna atanan Yakup veled-i Artin'e verilen geniş yetkilerin yanı sıra bazı kısıtlamalarda görülmektedir. Ancak elçiliğe atanan Ovak'ta hiçbir kısıtlama söz konusu değildir.¹⁷⁵

1778 tarihinde İzmir'de Hollanda konsolosu yanında tercüman olarak bulunan Yanoki veled-i Panoyuti Bitako'nun oğulları ve hizmetkârları için avarız, haraç, kassâbiye akçesi alınmayacak. Ayna zamanda hizmetkârlarından da haraç ve rüsum alınmayıp kendi bağında ürettiği şıradan da vergi alınmayacağı belirtilmiştir.¹⁷⁶

¹⁷² BOA. A.DVN. DVE. d. 23/2 ve 24/3 Numaralı Felemenk Ahkâm Defterleri

¹⁷³ Kadi, s.3.

¹⁷⁴ 23/2 Hük. No: 1, 2, 11, s.2-6. ve 24/ 3 Hük. No: 4, 6, 8, 2, 4, s.2.

¹⁷⁵ Mehmet Demiryürek, "XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı-Nederlanda İlişkileri ve Nederlanda'nın Kıbrıs Konsolosluğu", *Kebikeç Dergisi*, S.25, Ankara 2008, s.108.

¹⁷⁶ 24/3 Hük. No: 5, s.2.

24/3 Ahkâm defterinde buna benzer hükümler dikkat çekmektedir. Konsolos yanında bulunan tercüman, oğulları ve hizmetkârları çeşitli vergilerden muaf olmuşlardır. Osmanlı Devleti'nin izlemiş olduğu bu siyasette ekonomik hacmi arttırmak, önemli ticaret şehirlerinde ürün akışını sağlayarak iç ve dış pazarda kendini göstermek amaçlanmıştır.

1601 yılında İngiltere'ye verilen ahidnamede gümrük vergisi %3 indirilmiş ve diğer ülkelere de uygulanmıştır. Bu durum Osmanlı içerisinde bulunan ticaretle uğraşan gayrimüslim tebaayı rahatsız etmiştir. İncelediğimiz 23/2 numaralı Felemenk Ahkâm defterinde Hollanda elçisi Ordu-yu Hümâyün'a dilekçe göndererek tercümanlık hizmetinde olanlardan ve oğullarından haraç, avarız ve kassabiye vergilerinden muaf tutulmalarını belirtmiştir.¹⁷⁷ Çünkü onlardan % 5 oranında vergi alınmaktaydı. Bunun için çözüm arayan Ermeni, Rum ve Yahudi tebaa İngiltere, Hollanda ve Fransa'ya verilen ahidnâme yer alan tercümanlık hizmetinde bulunanlarda tıpkı tüccarlar gibi ticaret yapma hakkına sahiptiler. Osmanlı Devleti'ndeki gayri müslim tebaa için fırsat vermişti. Hollandalı ya da gayrimüslim tüccarların Hollanda gemileriyle getirip ve götördükleri malların Hollanda konsoloslughuna ve elçiliğine ait olduğu belirtilmiştir.¹⁷⁸ Bunun için herhangi bir elçilikten para karşılığı berat alınması gerekiyordu. Böylece Avrupalı tüccarlar gibi ticaret yapma hakkı elde edeceklerdi. Osmanlı içerisinde bulunan diplomatlar bu işi ileri seviyeye taşıyarak ticarete dönüştürmüşlerdir. Berat yolsuzlukları ortaya çıkmıştır.¹⁷⁹

İncelediğimiz 23/2 ve 24/3 numaralı Ahkâm Defterlerinde üzerinde durulan diğer hususlara baktığımızda; tercümanlık ve konsolosluk görevinde bulunanların beraatları tekrardan verilerek görevlerine devam etmeleri sağlanmıştır. Hollanda elçisinin Osmanlı Devleti'ne gönderdiği dilekçede Halep Konsolosu olan Yan Dan Masik'in beraatı yenilenerek görevini devam ettirmesini istemektedir.¹⁸⁰ Aynı şekilde tercümanlık faaliyetinde bulunan İzmir Konsolosu yanında Asri veled-i Maha'nında beraatının yenilenerek görevini devam ettirmesi istenmiştir.¹⁸¹ Hollanda elçisi gönderdiği dilekçede İzmir'de konsolos yanında tercüman olarak görev yapan Dimetaki veled-i Kiryoka'nın tercümanlık beraatı yenilenerek görevine devam etmesini istemiştir.¹⁸² Hollanda elçisi

¹⁷⁷ 23/2 Hük. No:1, s.1.

¹⁷⁸ 23/2 Hük. No:2, s.1.

¹⁷⁹ Kadı, s.38-39.

¹⁸⁰ 23/2 Hük. No:9, s.10

¹⁸¹ 23/2 Hük. No:12, s.10.

¹⁸² 23/2 Hük. No:23, s.11.

göndermiş olduğu dilekçede Halep'te Hollanda konsolosu yanında tercüman olan Matlab veled-i Hanin Yahudi'nin tercümanlık beraatının yenilenmesini talep etmiştir.¹⁸³

Hollanda elçisi gönderdiği dilekçede Trablusşam'da tercüman olan Hansolon veled-i Dib Derk ihtiyarladığı için tercümanlık görevinden azlolunup yerine Mora yarımadasında Baliye-i Badire İskelesinde tercüman olan Nikola Kılabel'in tayin olunmasını istemiştir.¹⁸⁴

Hollanda elçisi gönderdiği dilekçede Kıbrıs Hollanda Konsolosu yanında tercüman olan Yakub veled-i Artin'in tercümanlık beratının yenilenerek görevine devam etmesini istemiştir.¹⁸⁵

Bu hükümlere balıldığında başarılı bulunan tercümanlar baraat yenilemek suretiyle görevlerine devam etmişlerdir. Bu durum ekonomik ve siyasi yönden katkılar sağlamıştır.

Defterlerde tercümanlara dair ele alınan diğer bir husus ise, tercümanlık süresi dolan ya da çeşitli nedenlerle boşalan bu makama yeni atamaların yapılmasıdır. 1808 yılında Hollanda elçisinin dilekçesi ile Halep konsoloslukunda tercümanlık yapan Yasef veled-i Simon tercümanlık görevinden alınarak yerine Yasef veled-i Dimitri Fariş getirilmiştir.¹⁸⁶

Hollanda elçisinin göndermiş olduğu dilekçede Mora yarımadasında kendisinden önce görevde olan Abikoğlu Petraki veled-i Avanis'in tercümanlığının son bulmasını talep etmiştir. Yerine tercüman olarak Bogoz veled-i Arnamya'nın tayin olunmasını istemiştir.¹⁸⁷

Aynı şekilde bu hükümde de Selanik konsolosluğu yanında tercüman olan Anaski veled-i Yani görev süresi dolunca yerine Veka veled-i Tadari'nin tercüman olarak tayin olunmasını istemiştir.¹⁸⁸

Hollanda elçisi göndermiş olduğu dilekçede İzmir Hollanda konsolosu yanında bulunan tercüman Petros Abronom'un yerine tercüman olarak Yakob Abro'nun tercüman olarak tayin olunmasını istemiştir.¹⁸⁹

¹⁸³ 23/2 Hük. No:28, s.12.

¹⁸⁴ 23/2 Hük. No:30, s.12.

¹⁸⁵ 24/3 Hük. No:16, s.7.

¹⁸⁶ 24/3 Hük. No:6, s.7.

¹⁸⁷ 24/3 Hük. No:8, s.7.

¹⁸⁸ 24/3 Hük. No:27, s.8.

¹⁸⁹ 24/3Hük. No:10, s.7.

Hükümler baktığımızda tercümanlar arasında yer değiştirmelerde mevcuttur. 1787 senesinde Halep'ten İzmir'e tercüman olarak gelen Yani veled-i Alkolum daha sonra tekrar Halep'e iade olmuştur.¹⁹⁰

Yer değiştirmeler genellikle tecrübeye bakılarak yapılmıştır. Başarılı bir tercüman önemli bir şehrin konsoloslughuna tayin olmuştur. Buradaki amaç ticari alanda katkı sağlamak, tüccarı teşvik etmektir.

Defterlerin incelenmesi neticesinde, tercümanlık faaliyetlerinin belirli bir düzende ve kayıt altına alınarak yapıldığı bilgilerini elde etmiş oluyoruz. Defterler bize Osmanlı Devleti'ne ait şehirlerin hangisinde Hollanda konsolosluklarının olduğu, tercüman isimleri bu isimlerin hangi tebadan olduğu, hizmetleri, tayinleri, nasıl tercüman oldukları hakkında bilgiler vermektedir. Ayrıca tercümanların alınmayan vergiler yanında bulunan oğulları ve hizmetkârlarından alınmayan vergiler, hakkında da bilgiler vermiştir.

Her tercümanın yanında ikişer hizmetkâr olması gerekirken bu sayıyı beş ya da altı kişiye çıkardıkları gözlenmiştir. İzmir ve Halep konsolosluklarında dokuz tane tercüman bulunmaktadır. Buralarda tercümanların fazla olmasının nedeni ticari hacmin fazla olmasından kaynaklanmaktadır.¹⁹¹ Felemenk elçisi konsolosların yanına gönderdiği tercümanları ve hizmetkârlarını bir dilekçe ile Osmanlı Devleti'ne bildirmiştir. Selanik sancağına gönderdiği dilekçede tercüman ve hizmetkârlarının beratlarının ve emirlerinin kabul olmasını istemiştir.¹⁹² İstanbul'da elçiliği bulunmayan tüccarlar, elçisi bulunan herhangi bir devletin bayrağı altında ticaret yaptıklarını göstererek cizye vs. vergilerden kaçtıkları ve konsoloslarında bu durumda olanları korusu bilinmektedir. Bunun için tezkireler düzenlenmiş ve cizyenin kimden alınıp alınmayacağı belirlenmiştir. 1750 yılında Osmanlı Hükümeti tarafından hazırlanan raporda Hollanda elçiliğine bağlı beratlı 38 tercüman bulunurken Fransız elçiliğinde 78, İngiliz elçilinde 55, Venedik elçiliğinde ise 118 tercüman bulunmaktaydı.¹⁹³

¹⁹⁰24/3 Hük. No:7, s.7.

¹⁹¹Demiryürek, s.110-111.

¹⁹²24/3 Hük. No:1, s.3.

¹⁹³Kadı, s.39.

Tablo 1.2 23/2 ve 24/3 Numaralı Ahkâm Defterlerinde Adı Geçen Tercümanlar¹⁹⁴

<i>Görev yeri</i>	<i>Tercüman İsmi</i>
Halep	İstifan veled-i Nikefos Acemi, Bohos veled-i Simon, Elyas veled-i Bolos, Pasif veled-i Anton, Elyas veled-i Aydon, Şekerlan veled-i Anton, Mardahay veled-i Dodiye, Masraled veled-i Yasefi(1786 beratlı), Yasef veled-i Simon, İlyas veled-i Zelfun (1782 beratlı), Yanis Yorgi, Yasef veled-i Dimitri Fariş, İlyas veled-i Nimetullah, Şükrullah veled-i Anton,
İzmir	Heykel Emiro(1776 beratlı), Asri veled-i Moha, Demetoki veled-i Kiryoka ,Moralı Yani veled-iEmazi, Asbay veled-i Vasle, Markar Abro(1786 beratlı), Yanki veled-i Panayuti Bitoka(1778 beratlı), Askar veled-i Kamarakor
Mora	Cürcü Dime Dokonrakçi(1786beratlı), Nikola Kilobelo, Moralı Yani veled-i Lazari, Abikoğlu Petraki veled-i Avanis
Kıbrıs	Yakub veled-i Atin(1793 beratlı), Artin veled-i Evlan
Sakız	Nikola Devrikola(1786 beratlı), Nikola Ovarfık (1781 beratlı)
Selanik	Harnesta veled-i Aci Dimon, Araski veled-i yani
Trablusşam	Horsolan veled-i Dib Derk
İstanbul (elçilik)	Dimitri Fratmı veled-i Nikola (1770 beratlı), Nasralo veled-i Batris Meras

1.4.4.2 Konsolosluk Faaliyetleri

1740 tarihinde Hollanda elçiliğine bağlı 12 konsolosluk bulunmaktadır. Her konsolosluğa ikişer tercüman ve İstanbul'a 4 tercüman toplamda 28 tercüman olması gerekmektedir. Ancak bakıldığında toplam 38 beratlı tercüman bulunmaktadır. 1758 tarihli bir belgede ise Fransa, İngiltere, Hollanda, İsveç, Nemçe ve Sicilyateyn devletlerinin tercümanları öldüklerinde veya görevden ayrıldıklarında tercümanlıklarının başkalarına verilmeleri emredilmekteydi.¹⁹⁵ Aynı durum Felemenk

¹⁹⁴ A.DVN.DVE.d. 23/2 Hük.No:1,4,8,14,15,16,18,22,23,25,27,30,36,39,41, s.1-13. ve 24/3 Hük.No:4,5,6,8,9,11,12,14,15,16,20,21,23,24,25,27,28,30. s. 3-15.

¹⁹⁵ Kadı, s.42.

ahkâm defterlerinde de kayıtlıdır.¹⁹⁶ Bu da yolsuzlukları göz önüne sermektedir. Osmanlı Devleti bu durumla uzun süre mücadele etmiştir. 1781 yılında Bab-ı Ali bir hüküm yayınladı. Ancak bu da etkili olmadı. Avrupalı devletler Osmanlı'dan aldıkları ahidnameler sayesinde serbest ticaret yaparken kendi ülkelerinde yabancılar için bu geçerli değildi. Hollanda'da bu durum söz konusu değildi. Yabancı tüccarlar serbest ticaret yapabilirlerdi. Buraya giden Rum, Yahudi ve Ermeni tüccarlar zamanla Hollanda vatandaşı olarak geri dönmüşler. Aynı zamanda Hollanda tüccarı tanınmışlardır. Böylece faaliyetlerini Hollandalı tüccarların aleyhine geliştirmişlerdir. İzmir'deki Hollandalılar zamanla Rum, Yahudi ve Ermenilerin hizmetine girmeye başlamışlardır. Osmanlı ülkesinde mülk edinmeler başlamış ve buna çözüm bulunamamıştır.¹⁹⁷

Osmanlı Devleti içerisinde konsoloslar önemli bir yere sahiptirler. Konsoloslar yabancı bir ticaret şehrinde ve iskelesinde devletin ticari menfaatlerini, vatandaşlarının ve tüccarlarının haklarını koruyan, ticaret gemilerine nezaret eden idari ve ticari vazifeleri bulunan memurlardır. Osmanlı Devleti içerisinde ilk defa Kanuni zamanında Fransızlara verilmiştir. Ahidname verilen ülkelerin tüccarlarının Osmanlı limanlarındaki işlerini takip etmek amacıyla bu limanlara konsolos tayin etme hakkı verilmiştir. 1680 yılında Hollanda'ya verilen ahidnamede konsoloslara şu haklar tanınmıştır:

- “Kendi ülkesinin tebaası arasındaki davalara bakma,
- Tüccarların konsolosları ile olan davalarının İstanbul'da görülmesi,
- Konsolosların istedikleri kişileri tercüman olarak istihdam etmeleri,
- Ölen Hollandalı tüccarın mallarını gerekli kişilere vermek,
- Osmanlı'da esir bulunan vatandaşlarının kurtulmasını sağlamak,
- Kendilerinin ve kendilerine hizmet edenlerin vergilerden muaf tutulmaları,
- Konsolosların tayinine müdahale edilmemesi,
- Hollanda gemileriyle taşınan mallardan Hollanda Hükümeti'nin tespit ettiği şekilde konsolosluk hakkını tahsil etmeleri.”¹⁹⁸

Hollandalılar ticaret merkezlerini İzmir'de kurmuşlardır. İzmir hariç Halep, Sakız, Selanik, Kıbrıs, Mora, Trablusgarp, Tunus, Cezayir, mısır, İskender, Mübara gibi Osmanlı eyaletlerinde de konsolosluk kurmuşlardır.¹⁹⁹ Hollanda Levant Direktörlüğü konsolosluk faaliyetlerini daha iyi takip edilebilmek için Rum, Yahudi ve Ermenileri

¹⁹⁶ 24/3 Hük. No:36, 37, 38, 40, 42, s.16-17. ve 23/2 Hük. No:1, 4, 6, 7, 8, s.1-4.

¹⁹⁷ Kadı, s.44-45.

¹⁹⁸ Kadı, s.46-47.

¹⁹⁹ 23/2 Hük. No: 1-115, s.1-120. ve 24/3 Hük. No: 1-42, s.3-17.

konsolos tayin ediyordu. Tercümanlık faaliyetlerinde yaşanan olumsuzluklar konsolosluk faaliyetlerinde de görülmüştür. Osmanlı Devleti'nin zimmîlerden konsolos olmayacağı yönündeki görüşüne karşılık Hollanda'nın Akdeniz ve Ege Denizi'ndeki küçük limanlarda gayr-i müslimlerden konsolos tayin etmesine neden olmuştur. Sultan II. Mustafa zamanında (1605-1703) zimmîlerden konsolos tayin edilmesi yasaklanmıştır. Ancak buna rağmen atamalar yine yapılmıştır. Bu durum konsolos tayin olunan zimmînin cizye vs. vergiden muaf olması demekti. Bu hazineyi zarara uğratmaktı. Bunun için daha önce belirtilen konsolos tayinine uyulması istenmiştir. Nitekim 1708 yılında Sakız Adasında buna uyulmuştur.²⁰⁰

III. Ahmet zamanında (1703-1730) Hollanda konsolosluklarının bulunduğu yerler şunlardır, Selanik, Halep, İzmir, Atina, Değirmenlik, Kuşadası, Sakız, Midilli, Santorin buralarda ayrı birer konsolosluk, Trablusşam, Sayda ve Kıbrıs'ta bir, Draç, Bastova, Avlonya, Ülgen, Boyana, Preveze ve Narda'da bir ve Gelibolu iskelelerinde bir tane olmak üzere toplam 12 tane konsolosluk bulunmaktaydı. 1740 yılına kadar Midilli, Kuşadası ve Sakız'daki konsolosluklar kapatılmış. Kahire, Mora, İnebahtı, Salone, Eğriboz ve Karlılı'nda yeni konsolosluklar açılmıştır.²⁰¹

Hollandalılar ilk konsolosluklarını Osmanlı toprağı olan Halep'te açmışlardır. En önemlisini ise İzmir' de açmışlardır. İzmir konsolosluğu görevinde 17. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ve 18. yüzyıl sonlarına kadar De Hochepped ailesinin bireyleri bulunmuştur. Elçilere ve tüccarlara çok önemli katkıda bulunmuşlardır. Uzun yıllar bu görevde kalmalarını sağlamıştır.

Konsoloslar ülkelerine verilen ahidnameler gereğince kendi ülkelerinin bayraklarını taşıyan gemilere mallarını yükleyen kendi milletlerine ya da başka milletlere mensup tüccarlardan kendi ülkelerinin belirlediğı usule göre konsolosluk hakkı almaya mecbur idiler. Konsoloslar bulundukları iskelede yalnız kendi vatandaşlarına konsolosluk hizmeti vermekteydiler. Tüccarlar ve konsoloslar arasında vergi yüzünden anlaşmazlıklar olduğu bilinmektedir. Bu durumda Hollanda elçisi Osmanlı Hükümeti'ne başvurarak şikâyetlerini dile getirmiştir.²⁰²

²⁰⁰ Kadı, s.47-48.

²⁰¹ Kadı, s.48.

²⁰² Kadı, s.51-52.

Hollanda bayrağı altında başka milletlere mensup tüccarlardan fazla vergi alındığı dile getirilmektedir.²⁰³

Konsolosların güvenliği elçiliklerde olduğu gibi yasakçı olarak isimlendirilen yeniçeriler tarafından sağlanıyordu. Bunlar Hollanda elçisi ve konsolosu tarafından seçiliyor, sefer zamanında sefere katılmıyorlardı.²⁰⁴

1740 tarihli belgede 12 adet olan konsolosluk sayısı 19. yüzyıl salnamelerinde ise 29 adet olduğu anlaşılmaktadır. Bunlar; İzmir, İskendiriye, Bozcaada, Burgaz Hisarları, Sakız, Midilli, Ayvalık, İstanköy, Gelibolu, Mısır, Dimyat, Tunus, Halep, Trablusşam, Kıbrıs, Tarblusgarb, Siroz, Selanik, Edirne, İskenderun, Trablus, Beyrut, Akka, Lazkiye, Tarsus, Limsenan, Kalas, Bükreş gibi ticari hacmi gelişen yerlerdir.²⁰⁵

Tablo 1.3 18.ve 19. Yüzyılda Osmanlı Devleti’nde Görev Yapan Hollanda Elçileri²⁰⁶

Jacobus Colyer	(1684-1725)	Büyükelçi
Petrus De La Fontain	(1725-1725)	Maslahatgüzar
Fajel (?)	(1725-1726)	Maslahatgüzar
Cornelis Calkoen	(1726-1743)	Büyükelçi
Jean Charles des Bordes	(1744-1747)	Maslahatgüzar
Baron Albert de Hochepied	(1747-1763)	Büyükelçi
Van Artin (?)	(1763-1764)	Maslahatgüzar
Şotes (?)	(1764-1765)	Maslahatgüzar
Willem Gerrit Dedel	(1765-1767)	Büyükelçi
Frederik von Weiler	(1767-1776)	Büyükelçi
For(?)	(1776-1778)	Maslahatgüzar
Reiner van Haeften	(1778-1784)	Büyükelçi
Karol (?)	(1784-1785)	Maslahatgüzar
Baron Van Dedem	(1785-1793)	Büyükelçi
Lanşö Dö Praciyoti	(1793-1796)	Maslahatgüzar
Baron Van Dedem	(1796-1805)	Büyükelçi
Gaspard Testa	(1808-1810)-(1814-1825)	Büyükelçi Vekili

²⁰³ 23/2 Hük. No: 11, s.10.

²⁰⁴ Kadı, s.52.

²⁰⁵ Demiryürek, s.122-123.

²⁰⁶ Turan, s.119.

İKİNCİ BÖLÜM

AHKÂM DEFTERLERİ VE DÜVEL-İ ECNEBİYE DEFTERLERİ

2.1. Ahkâm Defterleri

Ahkâm karar, yargı, ilim, anlayış gibi anlamlara gelen hüküm kelimesinin çoğuludur. Hükümler özel manada düşünüldüğünde devlet ve hükümetin otoritesini ifade etmek yanında bir hâkimin belli bir konuda vermiş olduğu karar olarakda kullanılabilmektedir. Ahkâm Defteri, Divan-ı Hümayundan çıkan hükümlerin kaydına mahsus olan defterlere genel olarak verilen addır. Padişah adına hazırlanan bu hükümlere fermana denilirdi. Hükümler konularına göre değişik defterlere yazılırdı.²⁰⁷

Osmanlı Devleti'ndeki ahkâm “padişah buyruğu” anlamına gelmektedir. Osmanlı Devleti'nde hükümler bizzat padişah tarafından çıkarılmaz padişahın yetki verdiği makam ve dairelerden çıkardı. Bu makam ve daireler genelde yürütme organında, Ahkâm adı altındaki Hüküm ve nizam mahiyetindeki kararları veren sadaret makamından veya defterdarlıktan çıkar ve birer suretleri olduğu gibi Ahkâm Defterlerine geçirilirdi.²⁰⁸ Bu defterler Divan-ı Hümayun kalemlerinden olan Beylikçi ve Divan Kalemi tarafından yazılırdı.²⁰⁹

2.2. Düvel-i Ecnebiye Defterleri

Divan-ı Hümayûn'a bağlı kalemlerden biri olan Âmedî Kalemi, her çeşit anlaşma ve ahidnâme metinlerini, görüşme mazbatalarını, protokolleri, yabancı elçilere, konsoloslara ve tüccarlara ait yazıları tanzim ederdi. Bu kalemde tutulan defterlerden bir kısmına Ecnebi (Düvel-i Ecnebiye) Defterleri adı verilmiştir.²¹⁰

Diğer devletlerle ilgili ahidnâmelerin yanısıra ahkâm, nişan, konsolosluk beratlarına dair kayıtlar bu defterlerde tutulmuştur. Bu defterlerde; Amerika, Belçika, Brezilya, Dubrovnik, Fransa, İngiltere, İspanya, Romanya, Rusya, Sardunya, Toskana, Venedik, Avusturya, Ceneviz, Danimarka, İran, Bulgaristan, Flemenk, İsveç, Norveç, Lehistan, Meksika, Yunanistan, Sırbistan vb. devletlerle ilgili konular vardır.

²⁰⁷ Mahmut Kalay, “1827-1912 Tarihli İsveç Ahkâm Defteri'nin Traskripsiyonu ve Değerlendirmesi”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniveritesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi), Kahramanmaraş 2014, s.2.

²⁰⁸ Halil Salihlioğlu, “Ahkâm Defteri”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.1, İstanbul 1988, s.551.

²⁰⁹ Kalay, s.2.

²¹⁰ Kalay, s.3.

Konsoloslardan, yabancı tüccar ve elçilerden gelen her türlü yazışmalar burada muhafaza edilmiştir. Yabancı devletlere ait gemilerin Osmanlı limanlarından yararlanmaları için gerekli izinlerin verilmesi, bu izinlerin muntazam olarak takibi ve yabancı devletler ile ilgili muhtelif konulardaki havadisler de bu kalemde bulunmaktadır. Bu defterlerde yukarıda bahsedilen konuların yanı sıra menzil ve yol hükümleri, tüccar beratları ve bazı nizamnâmelerin kayıtları da yer almaktadır. Son dönemde elçi, konsolos ve tercümanların oğullarına ve yardımcılarına tanınan imtiyazlar, giyecek yiyecek ve içeceklerine karışılmaması, çeşitli vergilerden muaf tutulmaları, özel mahkemelerde yargılanmaları vb. konuları ihtiva eden hüküm ve beratlar da Düvel-i Ecnebiye Defterleri'nin konuları arasında yer alır.²¹¹

980 Numaralı Bâb-ı Âsafî Defterleri Kataloğu'ndaki Düvel-i Ecnebiye Defterleri (A.DVN.DVE.d): Bu katalogda, A.DVN.DVE.d koduyla 901-916-A genel numaralarda kayıtlı 1001-1242/1592-1826 tarihleri arasındaki kayıtları ihtiva eden, birkaç sayfa veya formadan müteşekkil 17 adet Düvel-i Ecnebiye Defteri parçası mevcuttur.

989 Numaralı Divan-ı Hümayûn Defterleri Kataloğu'ndaki Düvel-i Ecnebiye Defterleri (A.DVNS.DVE.d): Bu fonda 975-1332/1567-1913 yıllarını ihtiva eden 122 adet defter bulunmaktadır. En erken tarihli defter 975/1567 yılına ait Nemçe (Avusturya) defteri, en son tarihli defter ise 1328-1332/1910-1913 tarihini ihtiva eden Prusya Konsolosluk Defteridir.²¹²

2.3. Felemenk Ahkâm Defterleri

Çalışmamıza konu olan 23/2 Numaralı Felemenk ahkâm defteri Hicri 1203-1212 yıllarını Miladi olarak 1788-1797 yıllarındaki hükümleri içermektedir. Defter 30 sayfadan oluşmakta 1-8 ve 24-30 sayfa aralıkları silinmiş, 45x17 ebatında ve ciltlidir. 24/3 Numaralı Felemenk Ahkâm Defteri ise Hicri 1216-1232 yıllarını Miladi olarak 1801-1816 yıllarındaki hükümleri içermektedir. 168 sayfadan oluşmakta 137 sayfa yazısız 45x17 ebatında ve ciltlidir.²¹³

Çalışmamızda transkribe ettiğimiz defterlerde metin içinde (...?) okunmamış bir kelimenin bulunduğu, aynı zamanda kelimenin yanında soru işareti (?) bunuyorsa o

²¹¹ Kalay, s.3.

²¹² Kalay, s.3.

²¹³ 23/2 ve 24/3 Numaralı Felemenk Ahkâm Defterleri

kelimenin doğru okunup okunmadığı konusunda bazı şüphelerin bulunduğu, köşeli parantezler [] içinde ise silik yerler ve boş bırakılan yerler gösterilmiştir.

2.3.1. 23/2 Numaralı Felemenk Ahkâm Defterinin Transkripsiyonu

Nerdelandaluya dâ'ir

Mahallinde kayd-ı şüdde

Hüküm:1

İzmir mollâsına ve voyvodasına hüküm ki

Âsitâne-i aliyyemde mukim Nerdeland elçisi hutimeta vâkı buhûbi'l-hayr meştâyı ordu-yı hümayûnuma mühürlü arzihâl gönderüb tercümanlık hizmetinde olan ve oğulları dünki nakd-i hizmetkârlar harâc ve avâriz ve kasabiyye akçesi ve sâ'ir rüsûm ve tekâlif-i örfiye teklifi ile rencide olmağın tercümanlık berâtı şürûtunda müsarrâh olduğundan ve hâlâ berât-ı şerifimle medîne-i İzmir'de Nerdeland konsolosu yanında tercümanlık hizmetinden olan oğlu Heykel Emiro nâm tercüman İzmir ve havâlisinde ba'zı masâlihini rü'yet zımnında Doni Mukur Moli nâm bir nefer hizmetkârını ta'yîn iylediğinden bahs ile hizmetkâr-ı mesfûrun havâlî-i merkûmede güşt ve güzâr iylediği mahallde mugâyir-i şürût-ı berât cizye mutâlebesi ve sâ'ir rüsûm ve tekâlif-i 'örfiye teklifiyle rencide olmayub himâyet ve sıyânet olunması için emr-i şerifim sudûrunu istid'â ve divân-ı hümayûnumda mahfuz nişân-ı kuyûdâtı namürâca'at olundukda mersûm Doni Heygel Emiro İzmir konsolosu yanında bin yüz doksan dört senesi Şevvâl'inin yirmi birinci günü târihiyle bâ-berât-ı 'âlî tercümân olub ve ber-vech-i muharrer şürût-ı mezkûre yedine verilen tercümanlık berâtı şürûtunda münderic olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağla şürût-ı berât mücebince amel olunmak bâbında.

fî evâ'il-i Cemaziye'l-evvel sene 203

Hüküm:2

Lefkoşa mollâsına ve Kıbrıs muhassalına hüküm ki

Der-'aliyyemde mukim Nerdeland elçisi hutimeta vâkı bu hûbi'l-hayr meştâyı ordu-yı hümayûnuma mühürlü arzı hâl gönderüb tüccâr tâ'ifesi Nederlandalı olsun gayr-i her kim olur ise olsun Nerderlanda gemilerine tahmil idüb götürdükleri ve alub getürdükleri her nereden olur ise olsun gümrük alınagelen mütâ'idan elçilik ve konsolosluk hakkın Nederlanda esteri (?) vaz' iyledikleri adet üzre elçiyâna ve

konsoloslarına vire kimesne def' olmaya ve Mısır ve İskender ve Haleb ve Trablus Şam'da ve Mübra İskelesi'nde ve Kıbrıs ve Cezayir ve Tunus ve Trablusgarb ve Mora ve İzmir ve Sakız ve sâ'ir memâlik-i mahrûselere vâki' iskelelerde konsolosların tebdil idüb yerlerine ol-hizmetin 'uhdesinden gelüb âdemler ta'yîn idüb gönderdiğin kimesne kâni' olmaya deyü Nederlandaluya i'tâ olunan ahdnâme-i hümâyûnda münderic olduğuna binâ'en hâlâ Kıbrıs ceziresinde mukim sicilliyâtında konsolos Berom Kalimari nâm müste'men Nederlanda bayrağın altında cezîre-i merkûm iskelelerine gemileriyle gelüb giden Nederlanda tüccâr ve re'âyâsının dahi umurlarını bi'l-vekâle rû'yet iylemek üzere cumhûru tarafından konsolos vekili nasb ve ta'yîn olduğu inhâ ve ber-mûceb şürût-ı ahdnâme-i hümâyûnu Kıbrıs ceziresine li-ecli't-tüccâre emr-i şüdd iden Nederlandlunun umurlarını müste'mire-i mersûm rû'yet idüb kimesne tarafından müdâhale ve muhâlefet olunmamak bâbında emr-i şerifim sudûrunu istid'â itmeği 'ahdnâme-i hümâyûn mücebince amel olunmak bâbında

fi evâhir-i Cemâziyel-evvel sene 203

Atık-i berât hıfz olunmuşdur, iki nefer hizmetkârıçün mu'afiyet emri verilmiş, kayd-ı atikine şerh verilmişdir mahalline kayd-ı şüdde,

Hüküm:3

Nişân-ı hümâyûn oldur ki

Âsitânede mukim Nederlanda elçisi mühürlü arzihâl gönderüb Haleb'de Nederlanda konsolosu baş berât-ı 'âlî tercümân olan Nameide veled-i Mihail nâm tercümân hidmet olmağla yerine Mora ceziresinde vâki' Balye Badire İskelesi'nde mukim Nederlanda konsolosu yanında tercümân olmak üzere râfi' tevkî' refi'i's-şân-ı hâkânî inşallâhü te'alâ tercümân nasb ve ta'yîn olunub ahdnâme-i hümâyûn şürûtu mücebince (... ?) yedine berât-ı 'âlîşân verilmek bâbında inâyet ricâ itmeğin ahdnâme-i hümâyûn sevâhî mücebince olduğun vech ile ber-mûceb nizâm-ı cedîd-i berât-ı 'âlîşân yazılmışdır

fi 28 Safer sene 204

Hüküm:4

Baliye Badire Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Âsitâne-i 'aliyyemde mukim Nederlanda ilçisi meştâ-yı ordu-yı hümâyûnuma mühürlü arzihâl gönderüb Baliye Badire İskelesi'nde mukim Nederlanda konsolosu

yanında Apastoli bâ-varaka berât-ı ‘âlî tercümân olub ve tercümanlık hizmetinde olanlar ve oğulları ve yedlerine başka başka evâmîr-i şerîfe verilen iki nefer hizmetkârları [silik yer var] ve kasâmiye akçe ve sâ’ir rûsûm ve tekâlîf-i örfiye teklîfi ile rencide olmaları berâtları şürûtundan olmakdan nâşî tercümân merkûmun iki [silik yer var] Cürcü Dimerdo Konrakci (?) nâm bir neferi halât-ı şürût-ı berât cezire mutâlebesi ve cihed ta‘addî olunmayıp berâtı mücebince himâyet ve [silik yer var] birle ve dîvân-ı hümayûnumda mahfuz nişân kaydı görüldükde mersûm Apostoli bâ-varaka bin iki yüz dört senesi Safer’inin [silik yer var] berât-ı şerîfimle konsolos mersûmun yanında tercümân olub ve tercümanlık hizmetinde olanlar ve oğulları ve yedlerine başka başka [silik yer var] harâc ve avârız ve kasabaya akçesi ve sâ’ir rûsûm ve tekâlîf-i ‘örfiye teklîfi iki rencide oldukları yine [silik yer var] tercümân-ı mersûmun hizmetinde olub emr-i mahallinde temkîn itmek şartıyla vech-i meşrîh üzre ‘amel olunmak bâbında

Hüküm:5

Bu dahi

Bir sûreti

Mevlânâ-yı mûmâ-ileyhe [boşluk] tercüman-ı mersûmun diğer hizmetkârı Cebva Papa [silik yer var]

Hüküm:6

Nişân-ı hümayûn oldur ki

Taht-ı ‘âlî-i taht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümayûn vâki‘ olub ‘umûmen taht-i [silik yer var] sene-i semân ve semânîn ve mi’e ve elf Şa‘bân’ın yirmi altıncı günü [silik yer var] olan Rafî Deyodato İro nâm tercümânın berâtı tahbîr [silik yer var] tercümânlık-ı mezbûr hâlâ üzerine olmağla ‘ahdnâme-i hümayûn şürûta

Sayfa:10

Haleb’de tercümân kayd-ı ‘atîka şerh ve nakd-ı şüdde

Hüküm:7

Nişân-ı hümayûn oldur ki

Taht-ı ‘âlî-i taht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümayûn vâki‘ olub bu mûmen tecdîd-i berât-ı fermân olduğuna binâ’en âsitâne-i sa‘âdetimde mukim Nederlanda elçisi meştâyı ordu-yı hümayûna mühürlü arzihâl gönderüb sene tis’a ve tis’in ve mi’e ve elf

Muharrem'inin yirminci günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla medîne-i Haleb'de mukim Nederlanda konsolosu yanında baştercümân olan Lafli Tasrah veled-i Yosef Ayde nâm tercümanan berâtı tecdîd olunub ahdnâme-i hümâyûn mücebince olunageldiği üzre müceddeden yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında 'inâyet ricât itmeğin tercümânlık-ı mezbûr [silik yer var] üzerinde olmağla ahdnâme-i hümâyûn şürûtu mücebince olageldiği üzre berât-ı âlî yazılmışdır

fi 3 Zilhicce sene 204

Hüküm:8

Haleb'de tercümânı

Nişân-ı hümâyûn oldur ki

Taht-ı 'âlî-i taht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümâyûn vâki' olub 'umûmen tecdîd yedinde fermânı olduğuna binâ'en âsitâne-i sa'âdetimde mukim Nederlanda elçisi meştâ-yı ordu-yı hümâyûna mühürlü arzihâl gönderüb sene semân ve semnîn ve mi'e ve elf Receb'in yirmi dokuzuncu günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla medîne-i Haleb'de Nederlanda konsolosu yanında tercümân olan râfi İstifan veled-i Nikfos Acemi nâm tercümânın berâtı tecdîd olunub 'ahdnâme-i hümâyûn mücebince olageldiği üzre müceddeden yerine emr-i şerîfim verilmek bâbında 'inâyet ricâ itmeğin tercümânlık-ı mezbûr hâlâ üzerinde olmağla ahdnâme-i hümâyûn şürûtu mücebince olageldiği berât-ı 'âlî yazılmışdır

fi 3 Zilhicce sene 204

Hüküm:9

İzmir'de tercümân, kaydına şerh verilmiştir

Nişân-ı hümâyûn oldur ki

Taht-ı âlî-i taht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümâyûn vâki' olub 'umûmen tecdîd-i berât fermân olduğuna binâ'en âsitâne-i sa'âdetimde mukim Nederlanda elçisi meştây-ı hümâyûnuma mühürlü 'arzihâl gönderüb sene tis'a ve tis'în ve mi'e ve elf Safer'inin ikinci günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla Haleb İskelesi'nde Nederlanda bayrağı altında gidüb gelüb giden tüccâr ve sâ'ir re'âyâlarının imlâ ve hususların görmek konsolos olan Yan Dan Masik nâm Nederlandalı konsolosun berâtı tecdîd olunub 'ahdnâme-i hümâyûn mücebince olageldiği üzre müceddeden yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında 'inâyet ricâ itmeğin konsolosluk-ı mezbûr hâlâ berât ile

üzerinde olmağla ahdnâme-i hümayûn şürûtu mücebince olageldiği üzre berât-ı ‘âlî yazılmışdır

fi 3 Zilhicce sene 204

Hüküm:11

Kıbrıs’da tercümân, tercümân-ı mesfûr Artin helâk olmağla yerine mahlûlünden sulbî oğlu Yakob tercümân nasb ve ta’yîn kılınmıştır

fi 8 Şevvâl sene 212

Taht-ı ‘âlî-i taht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümayûn vâki’ olup umûmen tecdîd-i berât fermân olduğuna binâ’ en âsitâne-i aliyyemde mukim Nederland elçisi meştâ-yı ordu-yı hümayûnuma mühürlü arzihâl gönderüb sene semân ve semnîn ve mi’e ve elf Receb’inin yirmi ikinci günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla cezîre-i Kıbrıs’da mukîm Nederland konsolosu yanında tercümân olan Artin veled-i Evlan nâm tercümânın berâtıtecîdîd olup ‘ahdnâme-i hümayûn mücebince olageldiği üzre müceddeden yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında ‘inâyet ricâ itmeğın tercümânlık-ı mezbûr hâlâ üzerinde olmağla ‘ahdnâme-i hümayûn şürûtu mücebince olageldiği üzre berât-ı ‘âlî yazılmışdır

fi 2 Zilhicce sene 204

Hüküm:12

Nişân-ı hümayûn oldur ki

Taht-ı âlî-i taht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümayûn vâki’ olup ‘umûmen tecdîd-i berât fermân olduğuna binâ’ en âsitâne-i ‘aliyyemde mukim Nederlanda elçisi meştâ-yı ordu-yı hümayûnuma mühürlü arzihâl gönderüb sene erba’ ve tis’in ve mi’e ve elf Cemâziye’l-âhir’inin on sekizinci günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla İzmir’de mukim Nederlanda konsolosu yanında tercümân olan Asri veled-i Maha nâm tercümân berâtı tecdîd olunub ‘ahdnâme-i hümayûn mücebince olageldiği üzre müceddeden yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında inâyet ricâ itmeğın tercümânlık-ı mezbûr hâlâ üzerinde olmağla ‘ahdnâme-i hümayûn şürûtu mücebince olageldiği üzre berât-ı ‘âlî yazılmışdır

fi 3 Zilhicce sene 204

Hüküm:13

Taht-ı [yırtık yer var] hümâyûn vâki' olub 'umûmen tecdîd-i berât fermân olduğuna binâ'en âsitâne-i aliyyemde mukim Nederlanda elçisi meşta-yı ordu-yı hümâyûna mühürlü arzihâl gönderüb [yırtık yer var] Ramazan'ın yirmi üçüncü günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla medîne-i İzmir'de Nederlanda Konsolosu yanında tercümân [yırtık yer var] berâtı tecdîd olunub ahdnâme-i hümâyûn mücebince olageldiği üzre müceddeden yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında 'inâyet ricâ itmeğin tercümânlık-ı mezbûr hâlâ üzerinde olmağla ahdnâme-i hümâyûn şürûtu mücebince olageldiği üzre berât-ı 'âlî yazılmışdır

fi 2 Zilhicce sene 204

Hüküm:14

[yırtık yer var] fermân olduğuna binâ'en âsitâne-i 'aliyyede mukim Nederlanda elçisi meşta-yı hümâyûna mühürlü 'arzihâl gönderüb [yırtık yer var] sâbık berâtıyla medîne-i Haleb'de mukim Nederlanda Konsolosu yanında tercümân olan Babes veled-i Simon [yırtık yer var] müceddeden yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında inâyet ricâ itmeğin tercümânlık-ı mezbûr hâlâ üzerinde [yırtık yer var]

fi 3 Zilka'de sene 204

Sayfa:11

Hüküm:16

Nişân-ı hümâyûn oldur ki Haleb'de tercümân

Taht-ı 'âlî baht-ı Osmânî üzere cülûs-ı hümâyûn vâki' olub 'umûmen tecdîd-i berât fermân-ı 'âlî olduğuna binâ'en âsitâne-i 'aliyyemde mukim Nederlanda elçisi meşta-yı hümâyûnum mühürlü arzihâl gönderülüb sene-i semân ve semânîn ve mi'e ve elf Şa'bânın sekizinci günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla medîne-i Haleb'de mukim Nederlanda konsolosu yanında tercümân olan Elyas veled-i Bolos Karaili nâm tercümanlık berâtü'l-tecdîd olunub 'ahdnâme-i hümâyûn mücebince olageldiği üzre müceddeden yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında 'inâyet ricâ itmeğin tercümânlık-ı mezbûr üzerinde olmağla 'ahdnâme-i hümâyûn şürûtu mücebince olageldiği üzre berât-ı 'âlî yazılmışdır

fi 3 Zilhicce sene 204

Hüküm: 17

Elçi yanında tercümân kaydına şerh kılınmıştır

Nişân-ı hümayûn oldur ki

Taht-ı ‘âlî baht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümayûn vâki’ olub ‘umûmen tecdîd-i berât fermân olduğuna binâ’en âsitâne-i aliyyemde mukim Nederlanda elçisi Roma’da Delande (...?) meştâ-yı ordu-yı hümayûna ‘arzihâl gönderüb sene semân ve semânî ve mi’e ve elf Ramazan’ın dokuzuncu günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla elçi-i mûmâ-ileyhin yanında tercümân olan Dimitri Koronco veled-i Nikola nâm tercümânın berâtı tecdîd olunub ‘ahdnâme-i hümayûn mücebince olageldiği üzre müceddeden berât-ı şerîf verilmek bâbında ‘inâyet ricâ itmeğin tercümânlık-ı mezbûr hâlâ üzerinde olmağla ‘ahdnâme-i hümayûn şürûtu mücebince berât yazılmışdır

fi 9 Cemziye’l-evvel sene 204

Hüküm:18

Haleb’de tercümân kayd-ı şüdde

Nişân-ı hümayûn oldur ki

Taht-ı âlî taht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümayûn vâki’ olub ‘umûmen tecdîd-i berâtın fermânı olduğuna binâ’en âsitâne mukim Nederlanda elçisi meştâ-yı hümayûna ‘arzihâl gönderüb sene semân ve semânîn ve mi’e ve elf Safer’inin yirminci günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla medîne-i Haleb’de mukim Nederlanda konsolos yanında tercümân olan Posif veled-i Anton Anderya Maron nâm tercümânın berâtı tecdîd olunub ‘ahdnâme-i hümayûn mücebiyle olageldiği üzre müceddeden yedine berât-ı şerîf verilmek bâbında ‘inâyet ricâ itmeğin tercümânlık-ı mezbûr hâlâ üzerinde olmağla şürûtu mücebince berât yazılmışdır

fi 9 Cemaziye’l-evvel sene 204

Hüküm:19

Nişân-ı hümayûn oldur ki

Taht-ı ‘âlî baht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümayûn vâki’ olub ‘umûmen tecdîd-i berâtın fermânı olduğuna binâ’en âsitâne-i ‘âliyyede mukim Nederlanda elçisi meştâ-yı hümayûnuma ‘arzihâl gönderüb sene semân ve semânîn ve mi’e ve elf Şa‘bân’ın yirmi sekizinci günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla medîne-i İzmir İskeleyi’ne

Nederlanda bayrağı altında gemileriyle gelüb giden tüccâr tâ'ifesinin umûr ve musûlihilerin görmek için konsolos olan Nederlanda beğzâdelerinden Lanbel Naren Katnaveled-i Çeşma nâm Nederlandalu konsolosun berâtı tecdîd olunub ahdnâme-i hümâyûn mücebince olageldiği üzre müceddeden yedine berât-ı şerîf verilmek bâbında 'inâyet ricâ itmeğin tercümânlık-ı mezbûr hâlâ üzerinde olmağla ahdnâme-i hümâyûn şürûtu mücebince olageldiği üzre berât-ı şerîf yazılmışdır

fi 9 Cemaziye'l-evvel sene 204

Hüküm:22

Haleb'de tercümân

Nişân-ı hümâyûn oldur ki

Taht-ı 'âlî baht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümâyûn vâki' olub 'umûmen berevât olmak fermânı olduğuna Nederlanda elçisi 'arzihâl gönderüb sene mi'eteyen ve elf Cemâziye'l-evvel'inin dördüncü günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla medîne-i Haleb'de Nederlanda konsolosu yanında tercümân olan Elyas veled-i Aydon Zelkon Rometi nâm tercümânın berâtı tecdîd olunub 'ahdnâme-i hümâyûn mücebince olageldiği üzre müceddeden yedine berât-ı şerîf verilmek bâbında 'inâyet ricâ itmeğin tercümânlık-ı mezbûr hâlâ üzerlerinde olmağla 'ahdnâme-i hümâyûn şürûtu mücebince berât-ı 'âlî yazılmışdır

fi 27 Zilhicce sene 204

Hüküm:23

İzmir'de tercümân umurundan nefere verilmiştir

fi 12 Cemaziye'l-evvel sene 205

Nişân-ı hümâyûn oldur ki

Taht-ı 'âlî baht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümâyûn vâki' olub 'umûmen tecdîd-i berevât fermânı olduğuna binâ'en âsitânede mukim Nederlanda elçisi 'arzihâl gönderüb sene tis'a ve semâtîn ve mi'e ve elf Zî'l-ka'de'sinin on birinci günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla İzmir'de mukim Nederlanda konsolosu yanında tercümân olan Dimetaki veled-i Kiryako Baliyehi nâm tercümânın berâtı tecdîd olunub 'ahdnâme-i hümâyûn mücebince olageldiği üzre müceddeden yedine berât-ı şerîf

verilmek bâbında ‘inâyet ricâ itmeğin tercümânlık-ı mezbûr hâlâ üzerinde olmağla ‘ahdnâme-i hümayûn şûrûtu mücebince olageldiği üzre berât-ı ‘âlî yazılmışdır

fi 27 Zilhicce sene 204

Hüküm:24

Sakız’da tercümân

Nişân-ı hümayûn oldur ki

Taht-ı ‘âlî baht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümayûn vâki’ olub ‘umûmen tecdîd berevât-ı fermân olduğu binâ’en Niderlanda elçisi meştâ-yı ordu-yı hümayûna ‘arzihâl gönderüb sene tis’a ve tis’în ve mi’e ve elf Cemâziye’l-âhîr’inin yirmi dördüncü günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla Sakız’da mukim Nerelanda konsolosu vekîl yanında tercümân olan Nikola Devrikola nâm tercümânın berâtı tecdîd olunub ‘ahdnâme-i hümayûn mücebince olageldiği üzre müceddeden yedine berât-ı şerîf verilmek ricâ itmeğin tercümânlık-ı mezbûr hâlâ üzerinde olmağla ahdnâme-i hümayûn şûrûtu mücebince olageldiği üzre berât-ı şerîf yazılmışdır

fi 27 Zilhicce sene 204

Hüküm:25

Haleb’de tercümân Nişân-ı hümayûn oldur ki

Taht-ı ‘âlî baht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümayûn vâki’ olub umûmen tecdîd-i berevât fermân olduğuna binâ’en Niderland elçisi meştâ-yı hümayûna ‘arzihâl gönderüb sene tis’a ve tis’în ve mi’e ve elf Rebî’ü’l-evvel’inin onuncu günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla medîne-i Haleb’de Niderlanda konsolosu yanında tercümân olan Mordohay veled-i Dodiye Konet nâm tercümanlık berâtı tecdîd olunub ‘ahdnâme-i hümayûn mücebince olageldiği üzre müceddeden yedine berât-ı şerîf verilmek bâbında ‘inâyet ricâ itmeğin tercümânlık-ı mezbûr hâlâ üzerinde olmağla ‘ahdnâme-i hümayûn şûrûtu mücebince berât-ı ‘âlî yazılmışdır

fi 27 Zilhicce sene 204

Sayfa:12

Hüküm:26

Haleb’de tercümân, kayd-ı şüdde, türçümân-ı mezbûr mesfûrun olmağa numana verilmiştir

fi 26 Zilka’de sene 206

Nişân-ı hümayûn oldur ki

Taht-ı âlî baht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümayûn vâki olup umûmen tecdîd-i berevât fermânı olmağla Nederlanda elçisi meştâ-yı hümayûna arzihâl gönderüb sene semân ve semânîn ve mi’e ve elf Receb’inin on dokuzuncu günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla medîne-i Haleb’de Nederlanda konsolosu yanında tercümân olan Cebril veled-i Masribelt nâm tercümân berâtı tecdîd olunub ahdnâme-i hümayûn mücebince olageldiği üzre müceddeden yedine berât-ı şerîf verilmek bâbında inâyet itmeğin tercümân-ı mezbûr hâlâ üzerinde olmağla ahdnâme-i hümayûn şürûtu mücebince olageldiği üzre berât-ı şerîf yazılmışdır

fi 27 Zilhicce sene 204

Hüküm:27

Haleb’de tercümân nakl ve şerh-i şüdde

Nişân-ı hümayûn oldur ki

Taht-ı âlî baht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümayûn vâki olup umûmen tecdîd-i berevât fermânı olduğuna binâ’en Nederlanda elçisi meştâ-yı ordu-yı hümayûna arzihâl gönderüb sene tis’in ve mi’e ve elf Ramazan’ının yirmi dördüncü günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla medîne-i Haleb’de mukim Nederlanda konsolosu yanında tercümân olan Şekerlon veled-i Anton nâm tercümanlık berâtı tecdîd olunub ahdnâme-i hümayûn mücebince üzre müceddeden berât-ı şerîfim verilmek bâbında inâyet ricâ itmeğin tercümanlık-ı mezbûr hâlâ üzerinde olmağla ahdnâme-i hümayûn şürûtu mücebince olageldiği üzre berât-ı âlî yazılmışdır

fi 27 Zilka’de sene 204

Hüküm:28

Haleb’de tercümân atık-i kayd-ı şerh verilmiştir

Nişân-ı hümayûn oldur ki

Taht-ı âlî baht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümayûn vâki’ olub umûmen tecdîd-i berevât fermân olmağla Nederlanda elçisi meştâ-yı hümayûna arzihâl gönderüb sene semân ve semânîn ve mi’e ve elf Şevvâl’inin on birinci günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla medîne-i Haleb’de Nederlanda konsolosu yanında tercümân olan Matlob veled-i Hamin Yahudi nâm tercümânın berât-ı tecdîd olunub ahdnâme-i hümayûn mücebince olageldiği üzre müceddeden yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında inâyet ricâ itmeğin tercümânlık-ı mezbûr hâlâ üzerinde olmağla ‘ahdnâme-i hümayûn şürûtu üzre berât-ı âlî yazılmışdır

fi 27 Zilhicce sene 204

Hüküm:29

Haleb’de tercümân, tercümân-ı mefsîr hâlik olub tercümânlığı mahlûlünden

Nişân-ı hümayûn oldur ki

Taht-ı ‘âlî baht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümayûn vâki’ olub umûmen tecdîd-i berevât fermân olduğuna binâ’en Nederlanda elçisi meştâ-yı hümayûna arzihâl gönderüb sene semân ve semânîn ve mi’e ve elf Zî’l-hicce’sinin ikinci günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla Haleb’de Nederlanda konsolosu yanında tercümân olan Yasef veled-i David Kevis Maroni nâm tercümanlık berâtı tecdîd olunub ahdnâme-i hümayûn mücebince olageldiği üzre müceddeden yedine berât-ı hümayûn verilmek bâbında inâyet ricâ itmeğin tercümânlık-ı mezbûr hâlâ üzerinde olmağla ahdnâme-i hümayûn şürûtu mücebince berât-ı âlî yazılmışdır

fi 24 Cemaziye’l-evvel sene 204

Hüküm:30

Baliye Badire’de tercümân, hâlik olmağla tercümana verilmiştir 8 Cemâziye’l-evvel sene 204, mahallinde nakl ve atık kaydına şerh verilmiştir

Nişân-ı hümayûn oldur ki

Âsitâne-i âlîyemde mukim Nederlanda elçisi meştâ-yı hümayûn ‘arzihâl gönderüb Trablus Şam’da mukim Nederlanda konsolosu yanında tercümân olan Horsolan veled-i

Dib Derk nâm tercümân hüsn-i ihtiyârıyla tercümanlık hidmetinden fâriğ olub ol-vechiyle mahlûlden Mora ceziresinde Bâliye-i Badire İskeleyi'nde mukim Nederlanda konsolosu yanında tercümân olan Nikola Kilobel oda haraçlu tercümân nasb ve ta'yîn olub ahdnâme-i hümayûn mücebince olageldiği üzre yedine berât-ı şerîf verilmek bâbında inâyet ricâ itmeğin ahdnâme-i şûrûtu ve nizâm-ı cedîd müceblerince olageldiği üzre berât-ı şerîf yazılmışdır

fi 2 Cemaziye'l-evvel sene 204

Hüküm:31

Nişân-ı hümayûn oldur ki Acemî yanında tercümân

Taht-ı âlî baht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümayûn vâki' olub umûmen tecdîd-i ahkâm ve berevât fermân olduğuna binâ'en âsitâne-i sa'âdetimde mukim Nederlanda elçisi arzihâl gönderüb sene tis'a ve semânîn ve mi'eteyn ve elf Rebî'ü'l-evvel'inin ikinci günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla elçi-i mûmâ-ileyhin yanında tercümân olan Nikola veled-i Meyhali nâm tercümânlık-ı mezkûr tecdîd olunub ahdnâme-i hümayûn mücebince olageldiği üzre müceddeden yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında 'inâyet ricâ itmeğin tercümânlık-ı mezbûr hâlâ üzerinde olmağla mücebince berât-ı 'âlî yazılmışdır

fi 14 Cemaziye'l-âhir sene 204

Hüküm:32

Nişân-ı hümayûn oldur ki Selanik'de tercümân

Tah-ı 'âlî-i baht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümayûn vâki' olub umûmen tecdîd-i berevât fermân olduğuna binâ'en elçi-i mûmâ-ileyh meştâ-yı hümayûna 'arzihâl gönderüb sene semân ve tis'în ve mi'e ve elf Ramazan'ın üçüncü günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla Selanik'de mukîm Nederlanda konsolosu yanında tercümân olan Haresto veled-i Aci Dimon tercümânlık berâtı tecdîd olunub ahdnâme-i hümayûn mücebince olageldüğü üzre müceddeden yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında 'inâyet ricâ itmeğin tercümânlık-ı mezbûr üzerinde olmağla ahdnâme-i hümayûn şûrûtu mücebince olageldiği üzre berât-ı âlî yazılmışdır

fi 14 Cemaziye'l-âhir sene 204

Hüküm:33

Mora konsolosu, kayd-ı atıka şerh verilmiştir

Nişân-ı hümayûn oldur ki

Taht-ı âlî baht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümayûn vâki‘ olub umûmen tecdîd-i berevât fermân olduğuna binâ’en elçi-i mûmâ-ileyh meştâ-yı hümayûna arzihâl gönderüb sene erba‘ ve tis‘în ve mi’e ve elf Muharrem’inin yirmi yedinci günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla Mora ceziresinde tâbi‘ İnebahtı ve Salta İskelesi’ne Nederlanda bayrağıyla gemileriyle emr-i şüdd iden tüccâr sefinesinin imlâ ve masâlihlerin görmek için kendü cenberinden konsolos olan Cürcü Pavlo nâm konsolosun berâtı tecdîd olunub ahdnâme-i hümayûn mücebince olageldiği üzre müceddeden yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında inâyet ricâ itmeğin konsolosluk-ı mezbûr hâlâ üzerinde olmağla ahdnâme-i hümayûn şürûtu mücebince olageldiği üzre berât-ı âlî yazılmışdır

fî 14 Cemaziye’l-âhir sene 204

Hüküm:34

İzmir’de tercümân

Nişân-ı hümayûn oldur ki

Taht-ı âlî baht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümayûn vâki‘ olub umûmen tecdîd-i berevât olduğuna elçi arzihâl gönderüb Bâliye-i Badire İskelesi’nde Nederlanda konsolosu yanında berâtıyla tercümân olan Moralı Yani veled-i Emazi bundan akdem ihtilâl-i memleket vukû’uyla ol-cânibde firâr ve gâ’ib ve tercümânlığı ol-vechile mahlûl olmağla gâ’ib-i mesfûrun berâtı zühûrunda amel ve ianet olunmayub katilimin hıfz olunmak şartıyla yerine medîne-i İzmir’de Nederlanda konsolosu yanında bin yüz doksan dört senesi Şevvâl’inin yirmi birinci günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla tercümân olan Yoni Meykel Emiro nâm tercümanlık berâtı tecdîd olunub ahdnâme-i hümayûn şürûtu mücebince olageldiği üzre müceddeden berât-ı şerîfim verilmek bâbında inâyet ricâ itmeğin tercümânlık-ı mezbûr mersûm Yoni Meykel Emiro’nun hâlâ berâtıyla üzerinde olmağla ahdnâme-i hümayûn şürûtu mücebince olageldiği üzre berât-ı âlî yazılmışdır

fî 22 Receb sene 204

Hüküm:35

Nişân-ı hümayûn oldur ki Selanik'de tercümân

Âsitâne-i aliyyemde mukim Nederlanda elçisi arzıhâl gönderüb medîne-i Selanik ve tevâbi'î iskelelerine Nederlanda bayrağı altında gemileriyle emr-i şüdd iden tüccâr tâ'ifesinin umûr ve mukîm-i rü'yetiçün Nederlanda cumhûru tarafından kendü Habeşlerinden mukırr ve iskele-i merkum edebâ-emr-i âlî konsolosu vekîli olan Evsetas Kobron nâm müste'min konsolosu nasb ve ta'yîn olunub ahdnâme-i hümayûn şürûtu mücebince olageldiği üzre yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında inâyet ricâ itmeğin ahdnâme-i hümayûn şürûtu mücebince olageldiği üzre berât-ı şerîf yazılmışdır

fi 23 Receb sene 204

Hüküm:36

Baliye Badire'de tercümân

Nişân-ı hümayûn oldur ki

Elçi arzıhâl gönderüb Bâliye-i Badire İskeleyi'nde mukim Nederlanda konsolosu yanında tercümân olan Nikola Kilo Yoloda Haraco nâm tercümân hâlik olub ol-vechile tercümânlık mahlûl olmağla yerine yine konsolosluk-ı mersûmun yanında tercümân olmak üzre Polizdi Kilo Dolo tercümân nasb ve ta'yîn olunub ahdnâme-i şürûtu mücebince olageldiği üzre yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında inâyet ricâ itmeği ahdnâme-i hümayûn şürûtu ve nizâm-ı cedîd müceblerince olageldiği üzre berât-ı âlî yazılmışdır

fi 8 Ramazân sene 204

Hüküm:37

İzmir'de tercümân

Nişân-ı hümayûn oldur ki

Taht-ı âlî baht-ı Osmanî üzre cülûs-ı hümayûn vâki' olub umûmen tecdîd-i berevât fermânı olduğuna binâ'en âsitâne-i aliyyemde mukim Nederlanda elçisi arzıhâl gönderüb sene semân ve semanîn ve mi'e ve elf Ramazan'ının yirmi ikinci günü târihi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla İzmir'de Nederlanda konsolosu yanında tercümân olan Esklarla Komavro Kordokor veled-i Kostantin nâm tercümânın berâtı tecdîd olunub ahdnâme-i hümayûn mücebince olageldiği üzre müceddeden yerine berât-ı

şerifim verilmek babında inâyet ricâ itmeğin tercümânlık-ı mezbûr hâlâ üzerinde olmağla ahdnâme-i hümayûn şûrûtu mücebince olageldiği berât-ı âlî yazılmışdır

fi 3 Ramazân sene 204

Sayfa:13

Hüküm:38

Nişân-ı hümayûn oldur ki

Elçi-i mûmâ-ileyh arzihâl gönderüb Haleb'de Nederlanda konsolos yanında bin iki yüz dört senesi Rebî'ü'l-ahir'inin yirmi yedinci günü târihinde tecdîd verilen berât-ı şerîf ile tercümân olan Şekron veled-i Anton nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Nastealed veled-i Anton nâm bir neferi hurûc ve avârız ve kasabâye akçesi ve sâ'ir rûsûm ve tekâlîf-i 'örfiye teklifiyle rencide olunmamak üzre mu'âfiyeti hâvî emr-i şerîf yazılmışdır

fi evâhir-i Cemaziye'l-evvel sene 206

Hüküm:39

İzmir kâdîsına ve İzmir havâlîsinde kâfkârların hükkâm ve zâbitanına hüküm ki

İzmir'de Nederlanda konsolosu yanında bin iki yüz dört senesi Rebî'ü'l-âhir'inin üçüncü günü târihinde tecdîden bâ-berât-ı âlî tercümân olan Asbay veled-i Vasle nâm tercümânın iki hizmetkârından Pandeli Rodokonaker nâm bir nefer hizmetkârının medîne-i mezbûrede ve havâlî-i merkûmeden li-ecl-i mürûr ve ubûrunda hilâf-ı şûrûtu berât-ı mu'âfiyât [silik yer var] ta'addî olunmamak üzre ber-mûtâd (...?) hükmü yazılmışdır

fi evâsıt-ı Cemaziye'l-evvel sene 204

Hüküm:40

Haleb vâlîsine ve kâdîsına hüküm ki

Haleb'de Nederlanda konsolosu yanında bin iki yüz dört senesi Rebî'ü'l-âhir'inin üçüncü günü târihinde tecdîden verilen berât-ı şerîf ile tercümân olan Elyas veled-i Polos [silik yer var] nâm tercümânın Hana veled-i Cebreyil nâm bir neferinden hilâf-ı şûrût nesne mutâbelesiyle ta'addî olmaması için başka diğer hizmetkârı Yasef veled-i Hamsef nâm hizmetkârı için başka

fi evâsıt-ı Cemziye'l-evvel sene 204

Hüküm:41

İzmir mollâsına hüküm ki

İki nefer hizmetkârlarının işbu başka başka emrler görüb hıfz olunmağla yerlerine Boğnoz veled-i Arameya nâm bir nefer ve diğer Bogoz Ebroya başka başka nizâm-ı cedîd-i şürûtu mücebince nakl-i şüdde evâ'il-i M sene 211 târihiyle yazılmışdır.

İzmir'de Nederlanda konsolosu yanında iki yüz dört senesi Rebî'ü'l-âhir'inin üçüncü gününde tecdîden verilen berât-ı şerîf ile tercümân olan Markar İbro nâm baştercümânın yerlerine başka başka evâmir-i şerîfe verilen iki nefer hidmetkârından Dimitri Encelaki nâm bir neferi [boşluk] Ebram Kapucuoğlu nâm-ı diğeri Elhore Molti hâvî emr-i şerîf yazılmışdır

fi evâhir-i Cemaziye'l-evvel sene 204

Hüküm:42

Haleb mollâsına hüküm ki

Haleb'de Nederlanda konsolosu yanında iki yüz dört senesi Rebî'ü'l-âhir'inin üçüncü gününde tecdîden verilen berâtıyla tercümân olan Nasraled veled-i Yosefide nâm tercümânın iki nefer hizmetkârından Efruc veled-i Kemon Laynado nâm bir nefer Licom başı Arzo veled-i Yantob Asac nâm-ı diğeri bir neferiye başka mu'âfiyeti hâvî evâmir-i şerîfi yazılmışdır

fi evâsıt-ı Cemaziye'l-evvel sene 204

Hüküm:43

Kayd-ı şüdde

İzmir kâdîsına ve voyvodasına hüküm ki

İzmir'de Nederlanda konsolosu yanında iki yüz dört senesi Rebî'ü'l-âhir'inin üçüncü gününde tecdîden verilen berâtıyla tercümân olan Yetaki veled-i Penayoti Pedcako nâm tercümânın iki nefer hizmetkârından Vesola Poti Nestako nâm bir neferiye başka Antonaki Benatoti Peytoti nâm-ı diğeri bir neferiye başka mu'âfiyeti hâvî evâmir-i şerîfe yazılmışdır

fi evâsıt-ı Cemaziye'l-evvel sene 204

Hüküm:44

Haleb kâdîsına hüküm ki

Haleb’de Nederlanda konsolosu yanında iki yüz dört senesi Rebî’ü’l-âhir’inin üçüncü günü târihinde tecdîden verilen berâtıyla tercümân olan Yasif veled-i Silmon nâm tercümânın Azor veled-i Azerşamiye nâm bir nefer hizmetkârı Corci Vasarleyas Alyob Maroni nâm-ı diğer nefer-i hizmetkârıyla Haleb ve havâlisinde mürûr ve ubûr iyledikleri mahallinde mugâyir şürût berât ta‘addî olmamak üzere berât-ı evâmiri yazılmışdır

İşbu iki kıt’a hizmetkâr emirleri gelüb hıfz olmağla yerine tercümân olan Bedros Ebro nâm ikinci tercümânın hizmetkârı Kovsak veled-i Alef ve diğer Abram Kopaci oğlu başka başka nizâm-ı cedîd şürûtuyla fermân yazılmışdır

fi evâ’il-i Muharrem sene 213

Hüküm:46

İzmir mollâsına ve İzmir havâlisinde vâki‘ kuzât ve nüvvâba ve İzmir voyvadasına ve sâ’ire hüküm ki

İzmir’de Nederlanda konsolosu yanında iki yüz dört senesi Rebî’ü’l-âhir’inin üçüncü günü târihinde tecdîden verilen berâtıyla tercümân olan Divlano Abro nâm tercümânın Evnas Yakor veled-i Alekson nâm bir nefer (boşluk) Kaillevi nâm bir nefer hizmetkârları havâlî-i merkûmede güşt ve güzâr iylediklerinde hilâf-ı şürût-ı berât rencide olunmaması için yol-i evâmiri yazılmışdır.

Hüküm:47

Haleb vâlîsine ve kâdîsına ve havâlîsine vâki‘ hükkâm ve zâbıtân hüküm ki kayd-ı şüdde

Haleb’de Nederlanda konsolosu yanında iki yüz dört senesi Cemâziye’l-evvel’inin dokuzuncu gününde tecdîden verilen berât-ı şerîf ile tercümân olan Yasef veled-i Şekerosr nâm tercümân rum tâ’ifesinden Hana veled-i Meyhail Pedros nâm bir nefer Cebreyil veled-i Meyhail Arkbethi nâm-ı diğer bir nefer hizmetkârlarının havâlî-i merkûmede ta‘addî olmamaları için yol-i evâmîr-i şerîfesi

fi evâsıt-ı Cemaziye’l-evvel sene 204

Hüküm:48

Sakız nâ'ibine hüküm ki

Cezîre-i Sakız'da Niderlanda konsolosu vekîli yanında iki yüz dört senesi Rebî'ü'l-âhir'inin yirmi yedinci gününde tevdiden verilen berâtıyla tercümân olan Nikola Dorikala nâm tercümânın iki nefer hizmetkârından Todorî veled-i Dorikala nâm bir neferiyçün başka Ferafisko Kastliveled-i Demyan nâm-ı diğeri bir neferiyçün başka mu'âfiyeti evâmîr-i şerîfe yazılmışdır

fi evâsıt-ı Cemaziye'l-evvel sene 204

Hüküm:49

Selanik mollâsına ve mütesellimine hüküm ki

Âsitâne-i aliyyemde mukim Niderlanda elçisi arzihâl gönderüb medîne-i Selanik ve tevâbi'î iskelelerinde Niderlanda bayrağı altında gemileriyle gelüb giden tüccâr tâ'ifesinin umûrların görmek için berâtıyla Niderlanda konsolosu olan hâlik olmakdan nâşi yerine Niderlanda cumhûru tarafından âheri varıncaya değin bin iki yüz iki senesi evâsıt-ı Muharrem târihiyle müverrih emr-i şerîfimle konsolos vekili Aladen müste'min tâ'ifesinden Dimitridiyo Kaviron bu def'a hizmet-i mezkûreden fâriğ olmağla yerlerine oğlu Üstaben Kaviran nâm müste'men konsolos vekili nasb olduğun bildirüb emr-i şüddiden Niderlanda sefâyyininde ber-mûceb ahdnâme-i hümayûn îcâb iden elçilik ve konsolosluk hakkı vekîl mesfûre ahz ve kabzîl dirilüb aheri müdâhale ve ta'arruz itdirilmemek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeğîn ahdnâme-i hümayûn ve vech-i meşrûh üzre vekâletine zabt itdirilmemek bâbında

fi evâsıt-ı Cemaziye'l-evvel sene 204

Sayfa:14**Hüküm:50**

Edirne Mollası'na ve Edirne havâlîsindevâki' olan panayırların vâki' oldukları kazânın kadılarına hüküm ki

Nederlande Elçisi ordu-yı humâyûna arzihâl gönderüb Nederlande tâcirleri vilâyetlerinden getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'dan Haleb'de ve İskenderiye ve sair yerlerde yüzde üç akçe gümrüklerin vere ziyâde vermeyeler ve meta'larızı ziyâdebahâyâ tutulmaya ve hâdis olan kassâbiye ve (...?) ve bağ ve yasak kolu

alınmaya ve Franca ve İngilterelüye verilen ahidnâme-i humâyûnda mestûr ve mukayyed olan hususlar Nederlandelü hakkında dahi mukarrer olub anlara verilen ahidname-i humâyûn mücebinceegermetâ' ve sâirleri'amel olunan şer'-i şerîf ve ahidnâme-i humâyûna muhâlif kimesne mâni' ve müzâhim olmaya deyü verilen ahidnâme-i humâyûnda münderic olduğundan bu def'a Nedarlande yehûd re'âyâsı tüccarından Hayare(?) Haron Katni nâmmüste'menyehûd mahrûse-i Edirne ve havâlisinde vâki' panayırlara eşyâ-yımütenevvi'asıyla vürûdunda îcâb eden resm-i gümrüğü yüzde üç hesâbı üzere edâyârâzî iken Gümrük Ağası muğâyir-i ahidnâme-i humâyûn ziyâde talebiyle ta'addî ve sâir zabitân taraflarından dahi baş ve tekâlif-i örfiyye ve sâire kavli nâmıyla akçe mütâlebesiyle rencideden hâlî olmadıkları bundan akdem inhâ olundukda ahidnâme-i humâyûn mücebince'amel ve hareket için bin iki yüz bir senesi evâil-i Şevvâl târîhiyle Hüdâvendigâr-ı sâbıkam mimmerhûm ve mağfurun leh SultânAbdulhamid Hân tâbeserâhu zamânında emr-i şerîf verildiği bu def'ainhâ ve cülûs-ı humâyûnvukû'unameb nîmüceddeden emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz kuyûd ahkâmına lede'l-mürâca'avech-i meşrûh üzere târîh-i merkûmdaemr-i şerîf verildiği mukayyed olmağla ahidnâme-i humâyûn ve mukaddemâsâdır olan emr-i şerîf'amel olunmak fermânım olmağın imdi siz ki mevlânâ-yı mûmâileyhim siz Nedarlande tüccârından mesfûr Hayare(?) Haron Katni nâmmüste'menyehûdkendü vilâyetinden mahrûse-i Edirne'ye ve havâlisinde vâki' panayırlara getürdüğü ve memnû'atdan olmayub alub vilâyetine götürdüğü emti'a ve eşyasının îcâb eden resm-i gümrüğünden yüzde üç hesâbı üzere edâ ve yerine ma'mûlün bihaz tezkeresi aldıktan sonra hilâf-ı şurût-ı ahidnâme-i humâyûn gümrük inhâsı taraflarından ziyâdedîger gümrük talebi ve sâirzabitân taraflarından dahi baş ve yasak kolu ve sâir tekâlif nâmıyla akçe mutâlebesiylekat'anta'addî ve rencide etdirilmeyüb ber-müceb-i şurût-ı ahidnâme-i humâyûn himâyet ve siyânet olunmak bâbında

Fî evâsıt-ı Rebiü'l-evvel sene 204

Hüküm:51

Edirne Mollası'na ve Bostancıbaşı'na hüküm ki

Elçi-i mûmâileyh arzihâl gönderüb Nedarlande vilâyetlerinin tâcirleri ve sâir âdemleri deryâdan ve karadan Memâlik-i Mahrûsemize gelüb bey' ü şirâ eyleyüb âdet ve kânûn üzere rüsûm-ı âdiyelerinverdikden sonra gelişde ve gidişde kapudanlardan ve deryâda(...?) reisleri ve gayrîden ve asker halkından kimesne mâni' olmaya ve

Nederlandluya tâbi'olub Memâlik-i Mahrûsemizde mütemekkin olanlar egerdülgerlikden olsun ve rençberlik edenlerden harac taleb olunmaya ve Nedarlende tüccârîmetâ'ların gümrüklerin bi't-tamâmedâ eylediklerinden sonar ümenâ tâifesi mücerred ta'cîz için gümrük olunan metâ'inedâ tezkerelerin 'avk ve te'hîretdirmeyüb ve bir def'a gümrüğü alınan verilen metâ'ın ol limanda satılıbâhar limana vardıklarında edâ tezkereleri ma'mûlün bihaolub tekrâr gümrük talebiyle rencîde olunmaya deyüNederlandelüye verilen ahidnâme-i humâyûn münderic olduğuna binâen Nederlandeye hûdre'âyâsı tüccârından 'menyehûdmedîne-i mezkûre ve havâlîsinde ticâret tarîkiyle mürûr ve ubûr olduğun makaddemâ inhâ ve mesfûrun medîne-i mezbûre ve havâlîsindehîn-i meks u ikâmetinde cizye mutâlebesiyle ve âhar vecihle hilâf-ı ahidnâme-i humâyûnta'addî ve rencîde etdirmeye ahidnâme-i humâyûn mücebince himâyet ve sıyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru istid'â olundukda ahidnâme-i humâyûna lede'l-mürâca'avech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunduğuna istinâden ahidnâme-i humâyûn mücebince'amel olunmak için bin iki yüz bir senesi evâil-i Rebî'ü'l-âhiri târîhiyle Hüdâvendigâr-ı sâbıkam mimmerhûm ve mağfurun leh Sultân Abdulhamid Hân tâbeserâhu zamânında emr-i şerîf verilmeğin bu defe inhâ ve cûlûs-ı humâyûnvukû'u nameî müceddeden emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûzkuyûd-ı ahkâma mürâca'atolundukdavech-i meşrûh üzere târîh-i merkûmda emr-i şerîf verildiği mestûr ve mukayyed bulunmağla ahidnâme-i humâyûnve şimdi sâdır olan emr-i şerîfmücebince'amel olunmak bâbında

Fî evâil-i Cemaziye'l-âhir sene 204

Hüküm:52

Haleb Vâlîsi'ne ve kadısına hüküm ki

Elçi-i mûmâileyh arzıhâl gönderüb Haleb'e Nedarlande konsolosu yanında iki yüz dört senesi Rebî'ü'l-âhîrinin yirmi yedinci günü târîhinde tecdîden verilen berât-ı şerîfle tercümân olan Cebreil ve Yesit nâmtercümânın iki nefer hizmetkârlarından Mihail veled-i Gercis Yit nâm bir neferi muğâyir-i şurût-ı berâtharâc ve sâir tekâlîf mutâlebe olunmamak üzere emr-i şerîf

Fî evâhir-i Cemaziye'l-evvel sene 204

Hüküm:53

HalebVâlîsi'ne ve Kadısı'na hüküm ki

Haleb'de Netherlande konsolosu yanında iki yüz dört senesi Rebî'ü'l-âhîrinin yirmi yedinci günü târîhinde muharrer verilen berât-ı şerîfleriyle tercümân olan Yasisveled-i Dayir nâmtercümânın iki nefer hizmetkârlarından Rum tâifesinden İdelsar veled-i Sekri Mirirâm bir nefer hizmetkârı Haleb ve havâlîsinde cizye ve sâirrüsûm talebiyle ta'addî olunmamak emr-i şerîf yazılmışdır

Fî evâhir-i Cemaziye'l-evvel sene 204

Hüküm:54

HalebVâlîsi'ne hüküm ki

Haleb'de Netherlande konsolosu yanında iki yüz dört senesi Rebî'ü'l-âhîrinin yirmi yedinci gününde tevdîden verilen berât-ı şerîfle tercümân olan Mordohay veled-i David nâmtercümânın iki nefer hizmetkârlarından Mayer Rabin Gayasinâm bir nefer hizmetkârı içünmu'âfiyet verildi

Fî evâhir-i Cemaziye'l-evvel sene 204

Hüküm:55

Haleb Vâlîsi'ne ve Kadısı'na hüküm ki

Haleb'de Netherlande konsolosu yanında iki yüz dört senesi Cemâziyel âhîrinin dokuzuncu gününde tevdîden verilen berât-ı şerîfle tercüman olan Yasef veled-i Anton Anderya nâmtercümânın iki nefer hizmetkârlarından Rum tâifesinden Yasif Metri Karisnâm bir nefer hizmetkârı muğâyir-i şurût-ı berât harâc ve sâir tekâlîf mutâlebesiyle ta'addî olunmamak üzere evâhir-i Cemâziye'l-evvel sene 204

Hüküm:56

İzmir Kadısı'na ve Selanik'den İzmir havâlîsine varub gelince hilâl-i râhda olan kuzâta ve nüvvâba ve İzmir Vâlîsi'ne hüküm ki

Selanik'de mukûm Netherlande konsolosu yanında iki yüz dört senesi Cemâziye'l-evvelinin dokuzuncu gününde tevdîden verilen berât-ı şerîfle tercümân olan Anastaş veled-i Yani iki nefer hizmetkârlarından Nikola veled-i Ya'nî Mavrodi nâm bir nefer hizmetkârın Selanik'den ba'zimesâlihîninirü'yet zımnında İzmir ve havâlîsine irsâlimurâd

etmekle hizmetkârı mesfûrunmuğâyir-i şurût-ı berâtciize ve sâirtekâlifmutâlebe olunmamak üzere yol emri

Sayfa:15

Hüküm:57

Selanik Kadısı'na ve Selanik Mütesellimi'ne hüküm ki

Elçi-i mûmâileyh ile arzihâl gönderüb Selanik ve tevâbi'i iskelelerine Netherlande bayrağı bulunan gemileriyle gelüb gedin tüccâr tâifesini numûr ve mesâlihlerin görmek için bâ-berât-ı âlî Netherlande konsolosu hâlik olmak dannâşî yerine Netherlande Cumhûru tarafından âharı varıncaya değin bin iki yüz iki senesi evâsıt-ı Muharrem târihiyle sûreti verilen emr-i şerifle konsolos vekîli olan müste'mentâifesinden Dimitriyo Koyran Lavaka(?)

Hüküm:58

Selanik Mollası'na ve Selanik Sancağı Mütesellimi'ne hüküm ki

Selanik'de Netherlande konsolosu yanında iki yüz dört senesi Cemâziyelâhîrinin on dördüncü gününde tecdîden verilen berât-ı şerîfle tercümân olan Hiristo veled-i Aci Dimonâm tercümânın iki nefer hizmetkârından Aci Corci veled-i Aci Dimitrinâm bir nefer hizmetkârı için başka [boşluk] ve Patezni veled-i Aci Dimonâm bir nefer hizmetkârları için mu'âfiyetihâvîev emir-i şerîf yazılmışdır

fi evâil-i Receb sene 204

Hüküm:59

İstanbul ve (...?) ve Üsküdar Kadıları'na hüküm ki

Âsitâne-i Aliyye'de elçi-i mûmâileyhin yanında tercümân olan bini iki yüz dört senesi Cemâziyel-âhîrinin dokuzuncu gününde tecdîden verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Dimitri Ferotimo veled-i Nikola nâmtercümânın iki nefer hizmetkârlarından Angeli Mamariknâm bir nefer hizmetkârı muğâyir-i şurût-ı berâtte kâlifmutâlebesiyleta'addî olunmamak üzere ber-mu'tâd yol emr-i şerîfi

Hüküm:60

Baliye Badire Nâibi'ne hüküm ki

Baliye Badire iskelesinde mukîm Netherlande konsolosu yanında bin iki yüz dört senesi Cemâziyelevvelinin ikinci gününde tecdîden verilen berât-ı şerîfimle tercümân

olan Nikola Kilopelod Havco nâmtercümânın iki nefer hizmetkârlarından Polizevi Kilopelod Havconâm bir nefe [boşluk] ve Panayot Virgonponâm hizmetkârları için mu‘âfiyetihâvîber-mu‘tâdev emir-i şerîfe

Fî evâil-i Receb sene 204

Hüküm:61

İzmir Kadısı'na ve havâlîsindevâki‘ kuzât ve nüvvâb ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârı vasâir zabitanzîdekadruhuma hüküm ki

İzmir'de Netherlande konsolosu yanında bin iki yüz dört senesi Rebî‘ü'l-âhîrinin yirmi yedinci gününde tecdîden verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Dimitraki veled-i Yako Baltacı nâmtercümânın iki nefer hizmetkârlarından Dimitri veled-i Corcinâm bir nefer hizmetkârı içinber-mu‘tâd yol emr-i şerîfi yazılmışdır

Hüküm:62

Lefkoşa Kadısı'na ve Kıbrıs cezâresindevâki‘ olan kuzât ve nüvvâba ve Kıbrıs Muhassılı'na hüküm ki

Kıbrıs'da vâki‘ Netherlande konsolosu yanında bir iki yüz dört senesi Rebî‘ü'l-âhîrinin üçüncü gününde tecdîden verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Artin ve Ozan nâmtercümânın iki nefer hizmetkârlarından Luyiz ve veled-i Mariko [boşluk] ve Kirkorveled-i Vazattinâm hizmetkârı içinber-mu‘tâd yol emr-i şerîfesi yazılmışdır

Fî evâil-i Receb sene 204

Hüküm:63

İstanbul ve Galata ve Üsküdar ve Haslar Kadıları'na hüküm ki

Netherlande elçisi yanında bin iki yüz dört senesi Cemâziyelevvelinin dokuzuncu günü târîhiyle muvarrahtecdîden verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Dimitri veled-i Nikola nâmtercümânın iki nefer hizmetkârlarından Manas veled-i veled-i Salkonnâm bir nefer hizmetkârı içinber-mu‘tâd yol hümi şerîfi yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Receb sene 204

Hüküm:64

İzmir Mollası'na ve medîne-i Selanik'den İzmir'e ve havâlîsine varub gelince hilâl-i râhdavâki‘ sâirkuzât ve nüvvâba ve İzmir Voyvodası'na hüküm ki

Medîne-i Selanik'de mukîm Netherlande konsolosu yanında bin iki yüz dört senesi Cemâziyelevvelinin dokuzuncu günü târîhiyle muvarrahtecdîden verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Anastaş veled-i Yani nâmtercümânın iki nefer hizmetkârlarından Mavrodi veled-i Yani nâm bir nefer hizmetkâr içinber-mu'tâd yol emr-i şerîfi yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Receb sene 204

Hüküm:65

İzmir Mollası'na ve İzmir havâlîsinde vâki' kuzât ve nüvvâba ve İzmir Voyvodası'na ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve cizyedârları ve sâir zabıtâna hüküm ki

İzmir'de konsolos yanında bin iki yüz dört senesi Recebinin yirmi ikinci gününde tecdîden verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Leyoni Mikel Emira nâmtercümânın iki nefer hizmetkârlarından Paraskoz Erhakinâm bir nefer [boşluk] hizmetkârları için ber-mu'tâd yol evâmîr-i şerîfesi yazılmışdır

Fî evâhir-i Receb sene 204

Hüküm:66

Şam Vâlîsi ve Mîr-i Hâc vezire ve Şam-ı Şerîf Mollası'na ve medîne-i Selanik'den Şam-ı Şerîfe varub gelince yol üzerinde ve gerek Şam havâlîsinde vâki' kuzât ve nüvvâba hüküm ki

Selanik'de konsolos yanında bin iki yüz dört senesi Cemâziyelevvelinin dokuzuncu gününde tecdîden verilen beret-i şerîfle tercümân olan Anastas veled-i Yani nâmtercümânın iki nefer hizmetkârlarından Hacı Kostandi veled-i Hiristodolonâm bir nefer hizmetkârı için ber-mu'tâd yol hükm-i şerîfi yazılmışdır

Fî evâhir-i Receb sene 204

Hüküm:67

Haleb Vâlîsi'ne ve Kadısı'na hüküm ki

Elçi arzihâl gönderüb İngiltere elçilerinin tercümânları tekâlîf-i örfiyyenin cümlesinden mu'âf ve müsellemler olmakla kadimden ahidnâme-i humâyûnda olan şurût ve kuyûd-ı mer'î tutulub anın (...?) mürd olan tercümânlarının metrukâtına kassâm tarafından dahlolunmayub verâseti câniblerinde taksîm oluna deyü İngilterelüye i'tâ

olunan ahidnâme-i humâyûnda ve Francalu ve İngilterelüye verilen ahidnâme-i humâyûnda mestûr ve mukayyed olan hususlar Nederlandelü hakkında dahi mukarrer olub anlara verilen ahidnâme-i humâyûnmûcebinceeger kadimî ve sâir(...?)‘amel oluna ve hilâf-ı şer‘-i şerîf ve ahidnâme-i humâyûn-ı ma‘delet-makrûna muhâlif mâni‘ ve müzâhim olmaya deyü Nederlandelüye verilen ahidnâme-i humâyûnda mukayyed olduğuna binâen medîne-i Haleb'de mukîm Netherlande konsolosu yanında bâ-berât-ı âlîtercümân iken mukaddemâhâlik olan tercümânın mâlına kassâm tarafından müdâhale olunmak îcâb etmez iken metrukâtına hilâf-ı ahidnâme-i humâyûnkassâm tarafından ber-vech-i meşrûh müdâhale ve resm-i kısmet mutâlebesiyle (...?) olduğunu ve ahidnâme-i humâyûn mûcebince‘amel olunub hilâf-ı ahidnâme-i humâyûn ta‘addî ve rencîde olunmamak için bin yüz doksan iki senesi evâil-i Muharrem târîhiyle hüdâvendigâr-ı sâbık merhûm ve mağfûrun leh ammim Sultân Abdulhamid Hân tâbeserâhu zamanında emr-i şerîf verildiği inhâ (...?)humâyûn vâki‘ vukû‘u namebnî emr-i şerîfim sudûrunuistid‘â dîvân-ı humâyûnumda mahfûzkuyûd ahkâmına mürâca‘at olundukda vech-i meşrûh üzere târîh-i merkûmda ber-mûceb-i şurût(...?) emr-i şerîf verildiği mestûr ve mukayyed olmağın mukaddemâsâdır olan emr-i şerîfmûcebince‘amel olunmak bâbında

Fi revâil-i Şabân sene 204

Hüküm:68

Haleb Vâlîsi'ne ve Haleb Kadısı'na ve Haleb havâlîsinde vâki‘ sâir kuzât ve nüvvâba ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâir zabîtâna hüküm ki

Haleb'de konsolosu yanında bin iki yüz dört senesi mâh-ı Şa‘bânu'l-mu‘azzamının on yedinci günü târîhiyle muvarrak tecdîden verilen berât-ı şerifle tercümân olan Hatavmar Elyas Antaki nâmtercümânın iki nefer hizmetkârlarından Tasam veled-i Neralomnâm bir nefer hizmetkârları için ber-mu‘tâd yol evâmîr-i şerîfesi yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Şabân sene 204

Sayfa:16

Hüküm:69

Deftere nakl şod

İzmir Mollası'na ve İzmir Voyvodası'na hüküm ki

Elçi arzihâl gönderüb Netherlande tâcirleri ticâret için memleketlerinden tedârik eyledikleri emti'ayı furuht ve semeni ile Memâlik-i Mahrûsemde emti'a ve eşyâ istirdâr ve kündülere îsâl etmek üzere medîne-i İzmir'da ticâret ile mütemekkin Yuvan Emira nâm Netherlandelüye irsâl ve mefsûr dahi tâcir-i mersûmların ol vecihle tedârik etdikleri emti'anın ba'de'l-yevm hâsıl olan semeni ile memnû'atdan olmayan eşyâ iştirâ idüb girü tâcir-i mersûmlara gönderdiği bi'l-cümle emti'a ve eşyanın yüzde üç gümrükde ve sâir verilen kusûru olmayub muğâyir-i ahidnâme-i humâyûn ziyâde gümrük talebiyle rencide ve tekâlifinedâ eylediği emti'anın edâ tezkeresini vermekde beyhûde ta'allül ve medîne-i mezbûreden furuht olunmayanların mahall-i âhara nakline mümâna'at olunmak icâb etemez iken medîne mezkûrede gümrük emîni olanlar celb-i menfa'atleri için ta'addiye tasaddî ile(...?)tâcir-i mesfûru muğâyir-i ahidnâme-i humâyûn ezâdan hâlî olmadıkları mukaddemâ inhâ olundukda Netherlandelüye i'tâ olunan ahidnâme-i humâyûn ve nişân kaydına lede'l-mürâca'a Netherlande tâcirleri ve âdemîlerinden getürdükleri ve alub göntürdükleri metâ'lardan Haleb ve İskenderiye'de ve sâir yerlerde yüzde üç akçe gümrük vereler ziyâde vermeyeler ve metâ'alır ziyâde bahâya tutulmaya ve Franca ve İngilterelüye verilen ahidnâme-i humâyûnda mestûr ve mukayyed olan hususlar Netherlandelü hakkında mukarrer olub anlara verilen ahidnâme-i humâyûn mücebince eger metâ' ve sâiriyle 'amel olunan şer'-i şerîf ve ahidnâme-i humâyûna muhâlif kimesne mâni' ve müzâhim (...?) ve Netherlandelü taifesine verilen ahkâm-ı şerîfe hükmü müekked olub tâife-i mezbûreye (...?) ola deyü Netherlandelüye i'tâ olunan ahidnâme-i humâyûnda ve Netherlande tüccârı ahz eylediği gümrüğü bittamâm edâ etdikden sonra ümenâ tâifesi mücerred ta'cîz için gümrük olunan metâ'ın edâ tezkereleri (...?) etmeyüb ve göndermeyüb ve bir def'a gümrük verilen metâ'a ol limana salmayub âhar limana vardıklarında edâ tezkereleri ma'mûlün bih olub tekrâr gümrük talebiyle (...?) etdirmeyüb (...?) olan tezkere emîn (...?) deyü ta'addî olunmayub ve gümrükde verilen eşyâyı her ne mahalle götürüb ve getürmek murad ederse (...?) eyleyüb emîn olanlar edâ tezkeresi vermekde 'avk ve te'hîr etmeyeler deyü ber-müceb-i ahidnâme-i humâyûn tâife-i mesfûreye ihsân olunan nişân-ı âlîşânda mestûr ve

mukayyed bulunmakdan nâşî ahidnâme-i humâyûn ve mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîf mûcebince ‘amel olunmak için bin yüz toksan yedi senesi evâil-i Muharrem târîhiyle hüdâvendigâr-ı sâbık ammim merhûm ve mağfûrûn leh Abdulhamid Hân tâbe serâhu zamanından emr-i şerîf verildiğîn inhâ ve cûlûs-ı humâyûn vukû‘una mebnî müceddeden emr-i şerîfim surûdurunu (...?) dîvân-ı humâyûnumda mahfûz kuyûd ahkâmına mürâca‘at olundukda vech-i meşrûh üzere târîh-i merkûmda emr-i şerîf verildiğî mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i humâyûn (...?) sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince ‘amel olunmak bâbında

Fî evâhir-i Receb sene 204

Hüküm:70

Mahalline nakl olunmuşdur

İzmir Mollası'na ve Voyvodası'na hüküm ki

Elçi arzihâl gönderüb Netherlande tâcirleri ticâret için memleketlerinde tedârik eyledikleri emti‘ayı furuht ve semeni ile Memâlik-i Mahrûsemde emti‘a ve eşyâ iştirâ (...?) îsâl etmek üzere medîne-i İzmir'de mukim Netherlande konsolosu yanında berâtla tercümân olan (...?) nâm tercümân irsâl ve mefsûr dahi tâcir-i mesfûr ol vecihle irsâl eyledikleri emti‘anın ba‘de'l-bey‘ hâsıl olan semeni ile memnû‘âtdan olmayan eşyâ iştirâ idüb girü tâcir-i mersumlara gönderdiğî bi'l-cümle emti‘a ber-mûceb-i ahidnâme-i humâyûn yüzde üç akçe gümrüğünü tamâmen virüb kusûru olmayub muğâyir-i ahidnâme-i humâyûn ziyâde (...?) akçesi nâmıyla rencîde ve müzâhim edâ eylediğî emti‘anın edâ tezkeresini vermeğîn beyhûde ta‘allül ve medîne-i mezkûrede emti‘a-i mezbûreden furuht olunmayanların mahall-i âhara nakline mûmâna‘at ile ta‘addî ve rencîde (...?) icâb etmez iken medîne-i mezkûrede gümrük emîni olanlar ceyb-i menfa‘atleri için ta‘addîye tasaddî ile tercümân-ı mesfûru muğâyir-i ahidnâme rencîde (...?) ve ahidnâme-i humâyûn mûcebince ‘amel olunub muğâyir-i ahidnâme-i humâyûn mesfûr ol vecihle ta‘addî ve rencîde etdirmemek bâbında emr-i şerîfim sudûru isitid‘â (...?) dîvân-ı humâyûnumda mahfûz ahidnâme-i humâyûn ve neşr olunan kuyûduna lede'l-mürâca‘a Netherlande tâcirleri (...?) getürdükleri metâ‘larından Haleb'de ve İskenderiye (...?) akçe gümrük vereler ziyâde vermeyeler ve metâ‘ları ziyâde bahâya tutulmaya ve Franca ve İngilterelüye verilen ahidnâme-i humâyûnda mestûr (...?) dahi mukarrer olub anlara verilen ahidnâme-i humâyûn mûcebince eğer metâ‘ ve sâir yerine ‘amel olunan şer‘-i şerîf ve ahidnâme-i humâyûna muhâlif kimesne mâni‘ ve müzâhim

olmaya ve Nederlandelü taifesine verilen ahkâm-ı şerîf muhkem ve müekked olub tâife-i mezbureye (...?) ola deyü Nederlandelüye i'tâ olunan ahidnâme-i humâyûnda ve Netherlande tüccârı (...?) gümrüğünü bittemâm edâ eylediklerinden sonra ümenâ tâifesi mecerred ta'cîz (...?) gümrük olunan metâ'ın edâ tezkerelerin 'avk ve te'hîr etdirmeyüb ve eğlendirmeyüb ve bir def'a gümrüğü verilen metâ' ol limanda satılmayub âhar limana vardıklarında edâ tezkereleri ma'mûlün bih olub tekrâr gümrük talebiyle rencide etdirmeyüb (...?) üzere tezkere (...?) deyü ta'addî olunmayub gümrüğü verilen eşyâyı her ne mahalle götüreb ve getürmek murad ederler ise kimesne mâni' olmayub emîn olanlar edâ tezkeresi vermekde 'avk ve te'hîr etmeyeler deyü tâife-i mezkûreye ihsân olunan nişân-ı âlîşânda mestûr ve mukayyed olmakdan nâşî nişân-ı âlîşân ve ahidnâme-i humâyûn mücebince 'amel olunmak için bin yüz yetmiş yedi senesi (...?) Rebî'ü'l-evvel târîhiyle hüdâvendigâr-ı esbak pederim merhûm ve mağfûrûn leh Sultân Mustafa Hân tâbe serâhu zamanında emr-i şerîf verildiğin inhâ ve cülûs-ı humâyûn vukû'una (...?) müceddeden emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere târîh-i merkûmda emr-i şerîf verildiği mestûr ve mukayyed olmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîf mücebince 'amel olunmak bâbında

Fî evâhir-i Receb sene 204

Hüküm:71

Mahalline nakl olunmuştur

Bağdad ve Basra Vâlîsi'ne ve Bağdad Kadısı'na ve Basra Kadısıyla medîne-i Haleb'den Bağdad ve Basra'ya varub gelince yol üzerinde vâki' kuzât ve nüvvâb ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri süvârîleri ve voyvoda ve cizyedârân ve sâir zabitâna hüküm ki

Elçi arzihâl gönderüb Netherlande vilâyetlerinin tâcireleri ve tercümânları ve sâir âdemîleri deryâdan ve karadan Memâlik-i Mahrûsemize gelüb bey' ve şîrâ eyleyüb âdât ve kânûn üzere resm-i âdîyelerin verdikden sonra gelişde ve gidişde kapudanlardan ve voyvoda ve gayrîden ve asker halkından kimesne mâni' olmaya deyü (...?) verilen ahidnâme-i humâyûnda mûnderic olduğuna binâen bu def'a medîne-i Haleb'de mukîm Netherlande konsolosu yanında berât-ı âlîşânımla tercümân olan Kordohay veled-i (...?) nâm tercümân elçi-i mûmâ ileyhin umûr ve ba'zı (...?) mesâlihi zımnında medîne-i Haleb'den Bağdad ve Basra câniblerine âzim ve râhî olduğu ve ahidnâme-i humâyûn

mûcebince ‘amel olunmak için bin yüz doksan dokuz senesi evâsıt-ı Rebî‘ü'l-evvel târîhiyle hüdâvendigâr-ı sâbık ammim merhûm ve mağfûrın leh Sultân Abdulhamid Hân tâbe serâhu zamanında emr-i şerîf verildiğın inhâ ve tercümân-ı mersûm medîne-i Haleb'de mahall-i merkûma varub ve andan Âsitâne-i Aliyyeme gelince mürûr ve ubûruna müdâhale ve hasebe'l-iktizâ hîn-i meksinde muğâyir-i şurût ta‘addî olunmamak bâbında müceddeden emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz nişân ve ahkâm kuyûdlarına mürâca‘at olundukda vech-i meşrûh üzere târîh-i merkûmda emr-i şerîf verildiği ve mersûm (...?) işbu sene-i mübâreke Rebî‘ü'l-âhîrinin yirmi yedinci günü târîhiyle muvarrah tecdîden verilen (...?) medîne-i Haleb'de Netherlande konsolosu yanında tercümân olub ve tercümanlık hizmetinde olanlar (...?) harâc ve avârız ve kassâbiye akçesi ve sâir (...?) mersûm (...?) teklîfiyle ta‘addî ve rencîde olunmamak berâtı şurûtundan idüğü mestûr ve mukayyed olmağın ber-mûceb-i ahidnâme-i humâyûn mukaddemâ sâdır olan emr-i âlî ve berâtı mûcebince ‘amel ve hareket olunmak bâbında

Fî evâil-i Şabân sene 204

Hüküm:72

Haleb Vâlîsi'ne ve Haleb Mollası'na ve Haleb havâlîsinde vâki‘ sâir zabîtâna hüküm ki

Haleb'de konsolos yanında bin iki yüz dört senesi mâh-ı Şa‘bânu'l-mu‘azzamının on üçüncü günü târîhiyle tecdîden verilen berât-ı şerîfle tercümân olan Pohor Abade nâm tercümânın hizmetinde olan Mihâl veled-i Pusak Setmaa nâm bir nefer hizmetkâr için ber-mu‘tâd yol emr-i şerîfi yazılmışdır

fî evâil-i Şabân sene 204

Sayfa:17

Hüküm:73

Mahalline kayd olundu

Lefkoşa Mollası'na ve Kıbrıs cezîresinde vâki‘Tuzla ve sâir kazâların kuzât ve nüvvâbına ve Kıbrıs Muhassılına hüküm ki

Elçi arzihâl gönderüb Kıbrıs cezîresinde konsolos yanında berâtla tercümân olan Kıbrıslı Artin veled-i Avak nâm tercümân gerek konsolos-ı mersûmun ve gerek kendüsünün rü‘yet-i mesâlihi zımnında taht-ı kazanızda geşd ü güzerân eylediği

mahallerde olan meks u ikâmetinde zabitân ve sâir tarafınlarından mücerred ta‘ciz için hilâf-ı ahidnâme-i humâyûn ve muğâyir-i şurût-ı berât rencide ve ta‘addiden hâlî bulunmadığını mukaddemâ inhâ ve tercümân-ı mersûm ahidnâme-i humâyûn ve şurût-ı berâta muğâyir taht-ı kazanızda geşt ü güzâr eylediği mahallerde olan meks ü ikâmetinde kendüsüne ve ticaretine müdâhale ve mûmâna‘at ve cizye ve takâlîf-i örfiye teklîfiyle ta‘addî olunmayub himâyet ve siyânet olunmak bâbında emr-i şerîf sudûru recâ dîvân-ı humâyûnumda mahfûz Nederlandelüye i‘tâ olunan ahidnâme-i humâyûn ve nişân kuyûdlarına mürâca‘at olundukda Nederlande ve âdemîlerinin tâcirleri ve tercümânları ve sâir âdemleri ve deryâdan ve karadan Memâlik-i Mahrûsemize gelüb bey‘ ve şirâ eyleyüb âdât ve kânûn üzere rûsûm-ı âdiyelerin verdikden sonra (...?) kapudanlardan ve (...?) asker halkından kimesne mâni‘ olmaya ve kadılar dahi ta‘arruz kılmaya kendülerin ve âdemlerinve davarların rencide eylemeye deyü ahidnâme-i humâyûnda mestur ve mersûm Kıbrıslı Artin veled-i Avak Kıbrıs cezîresinde mukûm Nederlande konsolosu yanında bâ-berât-ı âlî tercümân olub ve tercümanlık hizmetinde olanlar ve oğulları ve iki nefer hizmetkârları harâc ve avârız ve kassâbiye akçesi ve sâir rûsûm ve tekâlîf-i örfiye teklîfi ile rencide olunmayalar deyü yedine verilen tercümânlık berâtı şurûtunda mûnderic idüğü mukayyed olmağın ahidnâme-i humâyûn ve berâtı şurûtu mûcebince ‘amel olunmak için bin yüz seksen sekiz senesi evâhir-i Şevvâl târihiyle muvarrah hüdâvendigâr-ı esbak merhûm ve mağfûrın leh Sultân Abdulhamid Hân tâbe serâhu zamanında emr-i şerîf verildiğın inhâ ve cülûs-ı humâyûnum vukû‘una mebnî tecdidin istid‘â ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz ahkâm ve kuyûdu lede't-tetebbu‘ târih-i merkûmda ber-vech-i meşrûh ber-mûceb-i ahidnâme-i humâyûn emr-i şerîf verildiği mukayyed bulunmağla mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîf ve ahidnâme-i humâyûn mûcebince ‘amel olunmak bâbında

fi evâil-i Şabân sene 204

Hüküm:74

Mahalline kayd olunmuşdur

Haleb Vâlisi'ne ve Haleb Kadısı'na hüküm ki

Elçi arzihâl idüb Haleb'de konsolos yanında Nederlande tercümânı olanlara hilâf-ı şer‘ ve muğâyir-i ahidnâme-i humâyûn ve berâtları şurûtuna muhâlif ta‘addî olunmamak icâb etmez iken (...?) mâl-i mirîden (...?) mevcûd olub Âsitâne-i sa‘âdetime irsâl olunacak yüz bin grup mikdârı akçe Haleb'de sâkin tüccâr tâifesinden tevzî‘i ve

Âsitâne-i aliyyemde (...?) olunmak üzere poliçe kâğıdları ahz olunmak bâbında bundan akdem sâdır olan emr-i şerîf Haleb Vâlîsi esbak tarafına lede'l-vürûd Netherlande konsolosu yanına verilen şerifimle (...?) tercümânları olanlara meblağ-ı mezbûrun nısfı mikdârını ahaz birle poliçe edersiz deyü ba'zı ashâb-ı ağrâzın hilâf-ı inhâsına binâen vâlî-i esbak tarafından cebr (...?) Netherlande konsolosu afvları bâbında ilticâ eyledikde (...?) olunmayub hilâf-ı şer' ve muğâyir-i ahidnâme-i humâyûn ve berâtları şurûtuna muhâlif gûnâgûn tehdîdâne (...?) cebren ve kahren poliçe teklîfiyle tazyîk olunduklarını Netherlande konsolosu tarafından mukaddemâ inhâ olunduğuna binâen tercümân-ı mesfûrlardan cebren poliçe alındığı sûretde tahrîr olunan poliçenin mesfûrlara zararı terettüb edeceği bedîdâr olduğu Netherlande maslahatgüzârı mukaddemce bâ-arzihâl inhâ ve hilâf-ı şer' ve muğâyir-i ahidnâme-i humâyûn berâtları şurûtuna muhâlif ol vecihle ve âher bahâne ile Netherlande tercümânlarını ta'addî olunmayub her hâlde himâyet ve siyânet olunmaları bâbında emr-i şerîf sudûrunu istid'â eylediğine ittibâen hilâf-ı şer' ve muğâyir-i ahidnâme-i humâyûn ve berâtları şurûtuna muhâlif ta'addî olunmamak için bin yüz doksan bir senesi avâhir-i Zilhiccesi târîhinde ammim hüdâvendigâr-ı sâbık merhûm ve mağfûrın leh Sultân Abdulhamid Hân tâbe serâhu zamanında emr-i şerîfi verilmeğin imdi cûlûs-ı humâyûnum vukû'una mebnî tecdidin istid'â ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz ahkâm kuyûdunu lede't-tettebbu' vech-i meşrûh üzere târîh-i merkûmda emr-i şerîf verildiği mukayyed olmağla mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîf mücebince 'amel olunmak bâbında

fi evâil-i Şabân sene 204

Hüküm:75

Nakl şod

Edirne Kadısı'na ve Bostancıbaşı'na ve Edirne havâlîsinde vâki' kazâların kuzât ve nüvvâbına hüküm ki

Elçi arzihâl gönderüb İngiltere tüccârından bir kimesne üzerinde olan hakkı da'vâ ve şer'le mübâşir ma'rifetiyle tahsîl olunan akçe (...?) üzere yüzde iki akçe mübâşire ve çavuşa resm verilüb ziyâde bir akçe ve bir habbe taleb olunmaya ve İngilterelünün dört bin akçeden ziyâde olan da'vâları südde-i sa'âdetimde istimâ' olunub gayrî bir yerde istimâ' olunmaya deyü İngilterelüye verilen ahidnâme-i humâyûn ve Franca ve İngilterelü verilen ahidnâme-i humâyûnda mestur ve makayyed olan hususlar Netherlandelü hakkında dahi mukarrer olub anlara verilen ahidnâme-i humâyûn

mûcebince eğer metâ‘ ve sâir yeri ‘amel oluna şer‘-i şerîfe ve ahidnâme-i humâyûna muhâlif kimesne tarafından def‘ ve müdâhale olunmaya deyü Nederlandelüye i‘tâ olunan ahidnâme-i humâyûnda mûnderic olduğuna binâen liecli't-ticâre Edirne ve havâlîsinde kâin kazâlarda geşt ü güzâr üzere olan Netherlande tüccârından yehûd tâifesinden Hayami Aron Kaneti nâm müste'men üzerine ba'zı kimesneler beyhûde da'vâlarla tasaddi ile hilâf-ı şer‘-i şerîf ve ahidnâme-i humâyûn ta'addî ve akçe tasîlinde dahi ziyâde resm-i mübâşiriye taleb eyledikleri inhâ ve ber-mûceb-i şurût-ı ahidnâme-i humâyûn ‘amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz İngiltere ve Nederlandelüye i‘tâ olunan ahidnâme-i humâyûna mürâca‘at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed olmağın ahidnâme-i humâyûn şurûtu mûcebince ‘amel ve hareket olunmak bâbında

Fî evâil-i Şabân sene 204

Hüküm:76

Mahalline kayd şod

İstanbul ve Galata ve Üsküdar ve Haslar Kadısı'na hüküm ki

Elçi-i mûmâ ileyhin yanında bin iki yüz dört senesi mâh-ı Rebî'ü'l-âhîrinin üçüncü gününde tecdîden verilen berât-ı şerîfle tercümân olan Menahem Esketanci nâm tercümânın hizmetinde olan Nakali Beyan Sosam veled-i İsak Beyan Sosam nâm bir nefer hizmetkârı için ber-mu'tâd yol emr-i şerîfi yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Şabân sene 204

Hüküm:77

Mahalline kayd şod

Şam Vâlisi ve Mîr-i Hâc'ı vezire ve Şam-ı Şerîf Kadısı'na ve medîne-i Selanik'den Şam-ı Şerîfe varub gelince yol üzerinde ve gerek Şam havâlîsinde vâki' kuzât ve nüvvâbı zîde fazluhuma hüküm ki

(...?) mukîm Netherlande konsolosu yanında bin iki yüz dört sensi Cemâziyelevvelinin dokuzuncu gününde tecdîden verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Anastas veled-i Yani tercümânın hizmetinde olan Aci Esteryo veled-i Yakomi nâm bir nefer hizmetkârı için ber-mu'tâd yol hükm-i şerîfi yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Ramazân sene 204

Hüküm:78

Mahalline kayd şod

Baliye Badire kazâsı nâibine hüküm ki

Baliye Badire iskelesinde mukîm Netherlande konsolosu yanında işbu bin iki yüz dört senesi Ramazânının sekizinci gününde verilen berât-ı şerîfime tercümân olub iki nefer hizmetkârlarında Pizvi Keyopolo nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Panayot Depergo Polo bir nefer [boşluk] ve Panayot Polo veled-i Nikolo nâm bir nefer hizmetkârları için mu‘âfiyeti hâvî emr-i şerîf yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Ramazân sene 204

Hüküm:79

Mahalline kayd şod

İzmir Mollası'na ve İzmir havâlîsinde vâki‘ kazâların kuzât ve nüvvâbına ve voyvoda ve cizyedârlar ve sâir zabitân zîde kadruhuma hüküm ki

İzmir'de mukîm Netherlande konsolosu yanında bin iki yüz dört senesi Ramazânının üçüncü gününde tecdîden verilen berât-ı şerîfle Askarlo Komarvor Kordako nâm tercümânın hizmetkârlarından ba‘zı mesâlihi için havâlî-i kazâlarına irsâl eylediği Ceyoz Depede Liti nâm bir nefer [boşluk] ve Manaroki Paraskati nâm bir nefer hizmetkârları için ber-mu‘tâd yol emr-i şerîf yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Ramazân sene 204

Sayfa:18**Hüküm:80**

Dergâh-ı mu‘allâm kapucubaşlarından hâlâ İstanbul Gümrüğü Emîni Hasan dâmemecdühûya hüküm ki

Âsitâne-i Aliyyemde mukîm Netherlande elçisi ordu-yı humâyûnuma arzıhâl gönderüb Netherlande tüccârından Ardo nâm müste'men Netherlande vilâyetine götürmek için İstanbul etrafından iştirâ eylediği eşyâı üç sene mukaddem Kara Gümrük'e ve andan Galata Gümrüğü'ne nakl-i mevâdeyledikde Kara Gümrük Emîni [boşluk] nâm kimesne hilaf-ı ahidnâme-i humâyûn toprak bastı nâmıyla muhdesres mutâlebe v eşyâ-i mezkûreyitevkîf ve ma'lûmu'l-mikdâr meblağ almadıkça salıvermeyüb ol vecihle müste'men-i mesfûrısrâr olduğuna binâen ol vakitte keyfiyet

Gümrük Emîni'nelede'l-ifâde eşyâ-yı mezkûre müste'men-i mesfûra teslim olunan meblağ resm-i gümrüğe hamlolunmuş iken bu def'a Galata Gümrüğü'nün ba'zı harâmî ümenâyı tahrîk birle mukaddemâ edâ olunan meblağ-ı mezkûru resm-i gümrak nâmıyla almayub toprak basdı olarak ahz olundu deyü eşyâ-yı merkûmeden tekrâr gümrük mütâlebeye ve ta'cîzdenhâlî olmadıkların inhâ ve ol bâbdaber-mûceb-i şurût-ı ahidmu'âmele olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz Nederlandelüye i'tâ olunan ahidnâme-i humâyûn ve sâir kaydına mürâca'ât olundukda Nederlande tâcirleri vilâyetlerinden getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'lardan Haleb'de ve İskenderiye'da ve sâir yerlerde yüzde üç akçe gümrük vereler ziyâde vermeyeler ve metâ'ların ziâyede bahâya tutmaya ve hâdis olan kassâbiye ve refte ve baç ve yasak kolu alınmaya ve Franca ve İngilterelüye verilen ahidnâme-i humâyûnda mestûr ve mukayyed olan hususlar Nederlandelü hakkında dahi mukarrer olub anlara verilen ahidnâme-i humâyûn mûcebinceegermetâ' ve sâir[...]amel oluna şer'-i şerîf ve ahidnâme-i humâyûna muhâlif kimesne mâni' ve müzâhim olmaya ve Nederlandelü taifesine verilen ahkâm-ı şerîfe muhkem ve müekkedolub taife-i mezbûreye ve Nederlandelü (...?) olur deyü ahidnâme-i humâyûnda ve Nederlande tüccârı (...?) gümrüğün bitemamedâ eyledikten sonra ümenâ tâifesi mücerred (...?) için gümrük alınan metâ'inedâ tezkerelerin 'avk ve te'hîr etdirmeyüb ve eğlendirmeyüb ve bir def'a gümrük verenlerden metâ' ol limandan savuşubâhar limana vardıklarında edâ tezkereleri ma'mûlünbiholub tekrâr gümrük talebi ile rencîde etdirmeyüb(...?) tezkere (...?)ta'addî olunmayub ve gümrüğü verilen eşyâyı her mahalle götürüb getürmek murâd edeler ise mâni' olmayub emîni olanlar edâ tezkeresi vermekde'avek ve te'hîr etmeyeler deyüber-mûceb-i ahidnâme-i humâyûn tâife-i mesfûreyeihsân olunan nişân-ı âlîşânda mestûr ve mukayyed olmağla ahidnâme-i humâyûn mûcebince'amel olunmak fermânım olmağın imdi Nederlande tüccârından mesfûr Arlo nâm müste'men vilâyetlerinden getürdüğü ve memnû'âtdan olmayub alub götürdüğü emti'a ve eşyâsının ber-mûceb-i ahidnâme bir def'a resm-i gümrüğü yüzde üç hesâbı üzere edâ edildikten sonra hilâf-ı şurût(...?) gümrük ve toprak basdı ve baç ve yasak kolu ve sâir gûnerüsûmât-ı muhaddese nâmıyla gümrük ümenâsı ve huddâmı tarafından bir dürlü rencîde etdirilmeyüb ve muğâyir-i şurûtvâki' olan ta'addîleri men' ve muktezâ-yışurût ve uhûdicrâ olunmak ve hilâfı hâlinde ve hereket vukû'utecvîz olunmamak bâbında

Fî evâil-i Ramazân sene 204

Hüküm:81

Mora Vâlisi'ne ve Balyabadra Kadısı'na hüküm ki

Âsitâne-i Aliyyemde Netherlande elçisi ordu-yı humâyûnuma arzihâl gönderüb mazmûnunda Mora cezâresinde Balyabadra iskelesinde berât-ı şerîfle Netherlande konsolosu olan Viter Van yanında tercümân bulunan ve liecli't-ticâret gelüb giden tüccâr konsolos-ı mersûma hizmed eden âdemlere ve tüccâr sefinelerine ve derûnunda olan Netherlandelüye Balyabadra'da ve tevâbi'î olan mahalde sâkin ma'îyyetinden ba'zı kimesneler celb-i mâl sevdâsıyla hilâf-ı şurût-ı ahidnâme-i humâyûn ve muğâyir-i şurût-ı berât ve evâmîr-i şerîfe dahl ve ta'arruzdan hâlî olmadıkların inhâ ve men'-i vâki'-i ta'addî bâbında emr-i şerîf sudûru istid'â ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz Netherlandelüye i'tâ olunan ahidnâme-i humâyûnuma mürâca'ât olundukda tüccâr tâifesi Netherlandelüde olsun sefir her kim olur ise olsun Netherlande gemilerine tahmîn idüb getürdükleri ve alub götürdükleri her nerede olur ise olsun gümrük alına gelüb metâ'dan elçilik ve konsolosluk hakkında Netherlande(...?) vaz' eyledikleri âdet üzere elçi ve konsoloslarına vere kimesne mâni' olmaya ve Memâlik-i Mahrûsedevâki' iskelelerde konsolosların tebdîl idüb yerlerine ol hizmetin uhdesinden gelür âdemler ta'yîn idüb getürdükde kimesne main olmaya ve Netherlande vilâyetlerinin tâcirleri ve tercümânları ve sâir âdemleri deryâdan ve karadan Memâlik-i Mahrûseme gelüb bey' ve şirâ eyleyüb âdet ve kânûn üzere rûsûm-ı âdiyelerin verdikden sonra gelişde ve gidişde kapudanlar dahi gayrîden ve askeriyeden kimesne mâni' olmaya ve dahl ve ta'arruz kılmaya kendülerin ve âdemlerin ve esbâbların ve davarların rencide eylemeyeler tarafından şurût-ı ahd u mîsâk ve bu taraftan dahi kendü mâlları ve sâir esbâb ve metâ'larıyla gelen kalyonları ve sâir gemileri ve içinde olan âdemleri ve esbâb ve metâ'ları deniz ve karadan gelen (...?) dahl ve ta'arruz olmayub kendü hâllerinde kâr u kesblerinde olalar deyü ahidnâme-i humâyûnda mestûr ve mukayyed olmağla ahidnâme-i humâyûn mücebine'amel olunmak fermânım olmağın imdi konsolos ve tercümânlar haklarında icâb eden mu'âmeleyedlerine verilen berât-i şerîfede mezkûr sahîh Netherlande tüccârı ve tüccâr sefinesi ve müste'men âdemleri haklarında ne vecihle mu'âmele olunacağı bâlâda beyân olunduğu üzere i'tâ olunan ahidnâme-i humâyûnda mestûr olmağla ve hilâfî hareket ve hilâfî vukû'un arızâ-yı aliyem olmamağla ahidnâme-i humâyûnmücebine'amel ve hareket olunam ve konsolos-ı mersûmunumûr-ı mahsûsasına sahîh Netherlande tüccâr sefinesine ve tüccâr ve müste'men âdemlerine ve berâtlu tercümân ve fermânlu hizmetkârlarına hilâf-ı şurût ve

uhûd ve kuyûddahl ve ta'arruz vukû'una ve bir taraftan muğâyir-i rızâ hâle ve hareket zuhûruna irâde-i ruhsat olunmamak bâbında

Hüküm:82

İskenderiye Kadısı'na hüküm ki

Elçi arzıhâ lgönderüb Mısır'da ve İskenderiye'de ve Haleb'de ve Tıbrusşam ve Sayda iskelesined ve Kıbrıs ve Cezayir ve Tunus ve Tıbrusgar ve Cezâyir-i Garb ve Mora ve İzmir ve Sakız ve sâirMemâlik-i Mahrûsemdevâki' iskelelerde konsolosları tebdîlidüb yerlerine ol hizmetin uhdesinden gelür âdemler ta'yînedübgönderdikde kimse mâni' olmaya deyüNederlandelüyei'tâ olunan ahidnâme-i humâyûndamukayyed olduğuna binâenMısır u Kâhire iskelesinde Netherlande bayrağı altında sefineleriyle âmedşod eden tüccârtaîfesininmesâlihlerinrü'yet ve temşiyetiçünkendü cinslerinde beratlu konsolos olan Dakrin nâm müste'men konsolosluğu mezbûr yedinde olan berât-ı âlişânım mücebince Mısır u Kahire iskelesi olan İskenderiye'de ve iskele-i mezbûreyevürûd eden tüccâr sefinelerinin umûr ve hususların rü'yet ve temşiyet murâd eyledikde hilâf-ı ahidnâme-i humâyûn ve muğâyir-i berât-ı âlî müdâhale olundukları mukaddemâ inhâ ve istid'â olunmakda ahidnâme-i humâyûn ve berât-ı âliye muğâyir müdâhale ve ta'arruz etdirmeyüb şurût-ıberât infâz ve icrâ ve himâyet ve siyânet olunmak bâbında bin yüz doksan sekiz senesi evâsıt-ı Ramazânında emr-i âlii'tâ olunduğunu bildürüb ber-vech-i meşrûh sâdır olan emr-i âlî mantûkunca müceddeden hükmi-i humâyûn recâ ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz nişân ve ahkâm kuyûdlarına mürâca'ât olundukda ber-vech-i meşrûhtârîh-i merkûmda emr-i şerîf verildiği ve mersûm Dazlin nâmmüste'menberât-ı âlişânımla hâlâ konsolos olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın şurût-ı berâtı mücebince zât etdirmen bâbında

Fî evâhir-i Ramazân sene 204

Hüküm:84

Hıfz şod

İstanbul ve Galata Kadılarına hüküm ki

Netherlande elçisi arzıhâl gönderüb yanında işbu sene-i mübâreke Ramazânının yirmi altıncı günü târîhiyle muvarrah tecdîden verilen berât-ı şerîfimle Doğasar veled-i Keyork nâmtercümânın iki nefer hizmetkârlarından Kostantin veled-i Toma nâm bir

neferi hilâf-ı şurût-ı berât cizye mütâlebesiyle ta‘addî etdirülüb himâyet ve siyânet olunması bâbında mu‘âfiyeti hâvî emr-i şerîf

Fî evâhir-i Ramazân sene 204

Hüküm:85

Kalemde hıfz olunmuşdur

HalebMollası'na

Elçi dîvân-ı humâyûnuma arzihâl gönderüb Haleb'de Netherlande konsolosu yanında işbu sene-i mübâreke Rebî‘ü'l-âhîrinin yirmi yedici günü târîhiyle tecdîden verilen berâtla Şekerada ve Anton nâmtercümânın iki nefer hizmetkârlarından Cori veled-i Dimitri Seminâm bir neferi hilâf-ı şurût-ı berâtta‘addî etdirmeyüb ber-mûceb-i berât himâyet ve siyânet olunmak bâbında mu‘âfiyetihâvî emr-i şerîf yazılmışdır

Fî evâhir-i Ramazân sene 204

Sayfa:19

Hüküm:86

Elçi tercümanlığı

Defterine naklşod

Nişân-ı humâyûn olduk ki

Taht-ı âlî-baht-ı Osmânî üzerine cülûs-ı humâyûn vâki‘ olub umûmen tecdîd-i berevât fermân olduğuna binâen Âsitâne-i Aliyyede mukîm Netherlande elçisi ordu-yı humâyûnuma arzihâl gönderüb sene tis‘a ve tis‘în ve mieteyn ve elf Cemâziyelevvelisinin yirminci günü târîhi ve hüdâvendigâr-ı sâbık berâtıyla elçi-i mûmâileyh yanında tercümân olan Doğasar veled-i Keyork namtercümânın berâtı tecdîd olunub ahidnâme-i humâyûn mûcebince olageldikleri üzere müceddeden yedine berât-ı şerîf verilmek bâbında (...?) recâ etmegin (...?) olmağla ahidnâme-i humâyûn şurûtu mûcebince (...?) berât-ı âlî yazılmışdır

Fî 26 Ramazân sene 204

Hüküm:87

Konsolosluk-ı Mısır

Nişân-ı humâyûn oldur ki

Taht-ı âlî-baht-ı Osmânî üzerine cülûs-ı humâyûn vâki' olup umûmen tecdîd-i berevât fermân olduğuna binâen Âsitâne-i aliyyem demukîm Netherlande elçisi arzıhâl gönderüb sene semâne ve tis'îne ve mieteyn ve elf Şa'bânının birinci günü târîhi ve hüdâvendigâr-ı esbak berâtıyla mahrûse-i Mısır-ı Kahire ve tevâbi'i iskelelerinde Netherlande bayrağı keşîde(?) gemileriyle gelüb giden tüccâr ve sâirre'âyâlarının umûr ve hususların görmek için konsolos olan Vazelisnâm Netherlandelü konsolosun berâtı tecdîd olunub ahidnâme-i humâyûn mücebince olageldiği üzere müceddedenyidene berât-ı şerîf verilmek bâbında inâyetrecâ etmeğin konsolosuluk-ı mezbûr hâli üzere olmağla ahidnâme-i humâyûn şurûtu mücebince olageldiği üzere berât-ı şerîf yazılmışdır

Fî 26 Ramazân sene 204.

Hüküm:88

Mısır Vâlîsi'ne ve İskenderiye Kadısıyla havâlîsinde vâki' kuzat ve nüvvâb hüküm ki

Elçi arzıhâl gönderüb Mısır-ı Kahire ve tevâbi'i iskelelerinde konsolos olan Van Hinnâm konsolos ba'zı umurunu rü'yet için Lod Dofodinâm bir nefer müste'me nâdemisini İskenderiye'ye ve havâlîsine irsâl eyledikde berevât-ı şerîfimde mesfûrun mürûr ve ubûru namümâna'at ve hesebü'l-iktizâ ikâmetinde cizye talebi ve sâir tekâlif mütâlebesiyleta'addî olunmayub himâyet ve siyânet olunmak için ber-mu'tâd yol emri yazılmışdır

Hüküm:89

Âsitâne-i sa'âdetimden Estendil(?) ve Akdeniz'de vâki' ba'zı adalara varub gelince vâki' kuzât ve nüvvâba ve dizdârân ve sâir zabîtâna hüküm ki

Elçi-i mûmâileyhin yanında işbu bin iki yüz dört senesi Cemâziyelâhîrinin on dördüncü günü târîhinde verilen berât-ı şerîfle tercümân olan Nikola veled-i Mihail nâmtercümânın Cabako Moğa Nekadeknâm bir nefer hizmetkârını ba'zı mesâlihîninirü'yet için Der'aliyyemden Estendil(?) ve Akdeniz'de vâki' ba'zı adalara idhâl ve esnâ-yırâhda cizye ve tekâlif-i örfiye teklîfiyle rencîde olunmayub himâyet ve siyânet olunması için ber-mu'tâd yol emri yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Zilka'de sene 204

Hüküm:90

Haleb Vâlisivezîre ve Haleb Kadısı'na ve Haleb havâlisinde vâki' kuzât ve nüvvâba ve kethüdâ eri ve yeniçeri serdârı ve cizyedârân ve sâir zabıtâna hüküm ki

Medîne-i Haleb'de Netherlande konsolosu yanında bin iki yüz dört senesi Cemâziyelâhîrinin on dördüncü günü târîhiyle tevdîd-i verilen berât-ı şerîfle tercümân olan Belyor veled-i Virkolis tercümânın Rum tâifesinden Corci veled-i Dimitri tarafından vâki' ba'zı mahallere irsâl ve mürûru namümâna'at ve cizye ve sâir rûsumve tekâlîf tekli'fiyle rencide olunmayub siyânet olunmak için yol emr-i şerîfi yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Zilka'de sene 204

Hüküm:91

Hıfz şod

Der'aliyyemden Estendil(?) ve Akdeniz'de vâki' ba'zı adalara varub gelince vâki' kuzât ve nüvvâb ve cizyedârân ve sâir zabıtâna hüküm ki

Elçi-i mûmâileyhin yanında işbu bin iki yüz dört senesi Rebî'ül-âhîrinin üçüncü günü tevdîden verilen berât-i şerîfimle tercümân olan Menahem Esketanci nâmtercümânın Karlo Tatro veled-i Savle Tatraknâm bir nefer hizmetkârını ba'zı mesâlihîrî'yet içinDer'aliyyemden Estendil(?) ve Akdeniz'da vâki' ba'zı adalara irsâli ve esnâ-yı râhdave ikâmetinde mugâyir-i berât cizye mutâlebesi ve sâirtekâlî-i örfiye tekli'fiyle rencide olunmaması için yol hükmü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Zilka'de sene 204

Hüküm:92

Edirne Kadısı ve Âsitâne'den Edirne'ye gelince yol üzerinde havâlisinde vâki' kuzât ve nüvvâba ve sâir zabıtâna hüküm ki

Elçi yanında bin iki yüz dört senesi mâh-ı Rebî'ül-âhîrinin üçüncü gününde tevdîden verilen berât-i şerîfle tercümân olan Menahim Esketancı nâmtercümân(...?) nâm bir nefer hizmetkârı ba'zıumûr ve husûsuyla Edirne havâlisine gitmeği murâd etmekle esnâ-yı râhda ve mahrûse-i mezkûre ve havâlisinde cizye mutâlebesiy ve sâir(...?) olunması için ber-mu'tâd yol emr-i şerîfi yazılmışdır

Fî evâhîr-i Zilka'de sene 204

Hüküm:93

İzmir Mollası'na ve medîne-i Selanik'den İzmir'e varub gelince yol üzerinde ve gerek İzmir havâlîsinde vâki' kuzât ve nüvvâba hüküm ki

(...?) Netherlande konsolosu yanında bin iki yüz dört senesi Cemâziyel-evvelinin dokuzuncu gününde tecdîden verilen berât-ı şerifle tercümân olan Anastas veled-i Yani nâmtercümânın (...?) nâm bir nefer hizmetkârını Selanik'den İzmir havâlîsine irsâl murâd etmekle gerek hilâl-i râhda ve gerek medîne-i İzmir havâlîsinde ve hasbe'l-iktizâ ikâmetinde cizye ve sâir tekâlîf mutâlebesiyle ta'addî olunmamak için ber-mu'tâd yol hükmü yazılmışdır

Evâhir-i Zilka'de sene 204

Hüküm:94

Elçi yanında tercümanlık

Nişân-ı humâyûn oldur ki

Cülûs-ı humâyûn vukû'una binâen Netherlande elçisi arzihâl gönderüb Mora cezâresinde Netherlande konsolosu yanında berâtla tercümân olub bundan akdem vukû' bulan ihtilâlde hâlik ve berâtı zâyî' olan Malolisle veled-i Polos veled-i Yuvans'ın tercümânlığı mahûl oldukda nefer tarîkiyle elçi yanına tercümân olmaklığa Rafi İpekoğlu Petraki veled-i Rodeş tercümân nasb ve hâlik-i mesfûrunzâyî' olan berâtı zuhûrunda'amel ve i'tibâr olunmayub kaleminde hıfz olunmak şartıyla ahidnâme-i humâyûn mücebince sene ihdâ ve tis'in ve miete ve elf Rebî'ü'l-âhirinin yirmi sekizinci günü târîhiyle muvarrah hüdvâvendigâr-ı sâbık zamanında verilen tercümânlık berâtı tecdîd olunmak recâetmeğin tercümânlığ-ı mezbûr mersûmun üzerinde olmağla ahidnâme-i humâyûn şurûtu mücebince tecdîden nişân-ı humâyûn [boşluk] verilmişdir

19 Rebiü'l-âhir sene 5

Hüküm:95

Balyabadra İskeleyi tercümânlığ-ı

Zabtı için emr-i âlî yazılmışdır

Tercümâlık âhara verilmişdir

Evâil-i Rebiü'l-âhir sene 5

Nişân-ı humâyûn yazıla ki

Elçi-i mûmâileyh arz gönderüb medîne-i İzmir'de mukîm Netherlande konsolosu yanında bâ-berât tercümân olan Dimitraki veled-i Kiryako Benmahar nâmtercümân hâlik olub tercümânlığı mahlûl ve Mora cezâresinde Balyabadra iskelesine Netherlande konsolosu yanına bir nefer tercümânın luzûmu olunmağa binâen tercümânlığı-ı mezkûr Balyabadra'ya nakl tarîkiyle mahall-i mezkûr konsolosu yanına tercümân olmak üzere Rafi' Dermetoyo Batarnebo nâmtercümân yiden ahidnâme-i humâyûn şurûtu mücebince müceddeden berât verilmesin recâ etmeğin fimâba'd İzmir'de tercümânlık istid'â(...?) müceddeden tercümânlık verilen işbu tercümânlık yine İzmir'e ircâ' olunmak şartıyla ahidnâme-i humâyûn ve nizâm-ı cedîd üzere nişân-ı humâyûn yazılmışdır

Fî 12(...?) sene 5

Sayfa: 20

Hüküm: 96

Mahalline kayd olundu

Mısır vâlisine ve mollasına ve İskenderiye kâdîsıyla havâlisinde vâki' kuzât ve nüvvâba hüküm ki;

Netherlande elçisi 'arz-ı hâl gönderüb Mısır-ı Kâhire ve tevâbi'i iskelelerinde konsolos olan Vandelin nâm konsolos bazı umûrunu rü'yet için Luka dö Nadre nâm bir nefer müste'men âdemisini İskenderiye'den Mısır'a ve Mısır'dan İskenderiye'ye ve havâlisine irsâl murâd eylediğin bildürüb müste'men-i mesfûrun Mısır'dan ve gayriden ve hasbe'l-iktizâ ikâmetinde cizye taleb ve sâ'ir tekâlif mutâlebesiyle te'addî olunmayub himâyet u sıyânet olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ etmeğin vech-i meşrûh üzere 'amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Cemaziye'l-evvel sene 5

Hüküm: 97

Mahalline kayd şod

Elçi yanında tercümân olan Apikoğlu Petraki veled-i Avannis nâm tercümânın Manil veled-i Avannis nâm bir nefer hizmetkârı İstanbul ve Galata ve Üsküdar ve Samsad kazâlarında geşt ü güzâr eylediği mahallerde hilâf-ı şurût berât derciyle bermu'tâd-ı emr-i şerîf yazılmışdır.

Evâhir-i Rebiü'l-âhir sene 5

Hüküm: 98

Kayd şod

Tercümân-ı mesfûr Petraki'nin diğêr hidmetkârı Tofoder veled-i Bogon bir nefer hidmetkârı dahi kezâlik İstanbul ve Galata ve Üsküdâr ve Samsad kazâlarında geşt ü güzâr eylediğı mahallerde hilâf-ı şurût berât te'addi olunmamak üzre ber-mu'tâd-ı emr-i şerîf yazılmışdır.

Evâhir-i Rebiü'l-âhir sene 5

Hüküm: 99

Kayd şod. Helâk olmuşdur.

Nederlandelünün medine-i İzmir'de konsolos yanında tercüman olan Liboni Mikel Amrel nâm tercüman hizmetinde olan Esfarahid veled-i Nikos Balta nâm hidmetkârını li-ecli'l-maslaha İzmir ve havâlisine irsâl murâd etmekle şurût-ı berât mûcebince emr-i şerîf yazılmışdır.

Evâhir-i Rebiü'l-evvel sene 5

Hüküm: 100

Mahalline kayd olundu.

Lefkoşa Mollasına ve Kıbrıs Muhassılı (..?) zîde mecduhûya hüküm ki;

Âsitâne-i 'aliyyemde mukîm Netherlande elçisi Meşnar ordu-yı hümâyûna mühürlü 'arzihâl gönderüb İngiltere elçilerinin tercümanları tekâlif-i 'örfiyenin cümleisinden mu'âf ve müsellam olgeldiğı kadîmden 'ahid-nâme-i hümâyûn olan şurût ve kuyûd mer'î tutulub ânın gibi mürd olan tercümanların metrûkâtına kassâm tarafından dahl olunmayub vârisleri câniblerinden taksim oluna deyu İngilterelüye i'tâ olunan 'ahid-nâme-i hümâyûn ve Francaluya verilen 'ahid-nâme-i hümâyûnda mastûr ve mukayyed olan husûslar Netherlandelü hakkında dahi mukarrer olub ânlara verilen 'ahid-nâme-i hümâyûn mûcebince eğer metâ' ve eğer sâ'irdir 'amel oluna ve hilâf-ı şer'-i şerîf ve 'ahid-nâme-i hümâyûn-ı 'izzet-makrûna muhâlif mâni' ve müzâhim olmaya deyu Netherlandelüye verilen 'ahid-nâme-i hümâyûnda mukayyed olduğuna binâen Kıbrıs cezîresinde mukîm Netherlande konsolosu yanında mürd olan tercümanların malına kassâm tarafından müdâhale olunmak icâb etmez iken metrûkâtına hilâf-ı 'ahid-nâme-i hümâyûn kassâm tarafından ber-vech-i meşrûh

müdâhale ve resm-i kısmet mutâlebesiyle vârisleri te'addi olunduğundan ma'âda 'ahid-nâme-i hümayûn mücebince 'amel olunub hilâf-ı 'ahid-nâme-i hümayûn te'addi ve rencide olunmamak bâbında emr-i şerîfîm sudûrunu istid'â ve divân-ı hümayûnda mahfûz ahkâm kuyûdunu tettebbu' ettirdikde medine-i Haleb'de mukîm Netherlande konsolosu yanında berât-ı 'âlî tercüman iken mukaddemâ hâlik olan tercümanın mâlîna kassâm tarafından müdâhale ve vârisleri te'addi olduğu beyânıyla 'ahid-nâme-i hümayûn mücebince 'amel olunub mugâyir-i şurût-ı 'uhûd kassâm tarafından müdâhale ve vârisleri te'addi ve rencide olunmamak bâbında elçisi istid'âsıyla bin iki yüz dört senesi evâ'il-i Şaban'ında tecdîden (...?) kıyâssen emr-i şerîf verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın şurût-ı 'ahid-nâme-i hümayûn 'amel olunmak bâbında

Evasıt-ı Rebiü'l-âhir sene 5

Sayfa 21

Hüküm 101

Kayd şod

(...?) Vâlisine ve Mevnuk ve Forun ve Anavarin kâdîlarına hüküm ki;

Âsitâne-i sa'âdetimde mukîm Netherlande elçisi (...?) bi'l-hayr müste'men ordu-yı hümayûnuma 'arzihâl gönderüb memâlik-i mahrûsemde sâkin olan eğer (...?) ve üer erkek olsun rencnberlik edenlerden harâc taleb olunmaya deyu Netherlandelüye i'tâ olunan 'ahid-nâme-i hümayûnda münderic olduğuna binâen Balyabarda iskelesinde mukîm Netherlande konsolosunun bazı mesâlihini rü'yet zımnında taht-ı kazânıza irsâl eylediği Cevani Norma nâm bir nefer müste'men âdemisine a'yân-ı vilâyet tarafından mugâyir-i 'ahid-nâme-i hümayûn müdâhale ve cizyedârân cânibleirnden dahi cizye talebiyle te'addiden hâlî olmadıkların inhâ ve muktezâ-yı 'ahid-nâme-i hümayûn Londra konsolosu mersûmun âdemisi mesfûra te'addî olunmamak bâbında emr-i şerîfîm sudûrunu istid'â ve divân-ı hümayûnumda mahfûz 'ahid-nâme-i hümayûna mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzre olduğu mastûr ve mukayyed bulunmağın 'ahid-nâme-i hümayûn mücebince 'amel olunmak bâbında emr-i şerîf yazılmışdır.

Evâhir-i Cemaziye'l-âhir sene 5

Baliye Badire tercümanlığı

Hüküm: 102

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Âsitâne-i sa'âdetde mukîm Netherlande elçisi 'arz-ı hâl gönderüb medine-i izmir'de Netherlande konsolosu yanında berât-ı şerifle tercüman olan Dimitraki veled-i Kirayako Baltacı nâm tercüman hâlik olub tercümanlık mahlûl ve Mora ceziyesinde Balyabarda iskelesinde Netherlande konsolosu yanında bir nefer tercüman lüzûmu olduğuna binâen fîmâ-ba'd İzmir'de tercümanlık istid'â olunur ise müceddeden tercümanlık verilmek ve iş bu tercümanlık yine İzmir'de i'âde olunmak şartıyla tercümanlık-ı mezbûr Balyabarda'ya nakl tarîkiyle tercümanlık berâtı verilen Dimitriyo Batrino nâm tercüman tercümanlık hizmetinden fâriğ ve târik-i hizmet olmağla yerine İstani Simopolo nâm tercüman nasb u ta'yîn olunmağla 'ahid-nâme-i hümayûn mücebince müceddeden berât olunmasın istid'â etmeğîn 'ahid-nâme-i hümayûn ve nizâm-ı cedid şurûtu mücebince berât-ı şerif yazılmışdır.

Fi Evâ'il-i Şabân sene 5

Hüküm: 103

Kayd şod

Der-'aliyyede elçi yanında tercüman olan Hogasar veled-i Kivork nâm tercüman iki nefer hizmetkârlarından Dimitraki Perlogli nâm bir neferiychün ber-mu'tâd mu'âfiyet emri yazılmışdır.

Fi Evâsıt-ı Ramazân sene 5

Hüküm: 104

Balyabarda iskelesine

Netherlandelünün Mora ceziyesinde konsolosu yanında tercüman olan Estani Simopolo nâm tercümanın Corci Simopolo (?) ve Yanaki Divoryoni Yakalono n^ma iki nefer hizmetkarlarıychün ber-müceb-i şurût-ı berât ve nizâm-ı cedid mu'âfiyeti müş'ir başka başka iki kıt'a emr-i şerîf yazılmışdır.

Fi Evâsıt-ı Ramazân sene 5

Hüküm: 105

İzmir Tercümanlığı

Zabtıyçün emr-i ‘âlî yazılmışdır.

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Âsitâne-i sa‘âdetimde mukim Netherlande elçisi Baron de Devandeklor hutimet ‘avâkıbuhû bi’l-hayr mühürlü ‘arzihâl gönderüb medine-i Haleb’de mukîm Netherlande konsolosu yanında bin ikim yüz dört senesi Cemâziye’l-evvelinin yirmi dördüncü günü tarihinde tecdîden verilen berâtla tercüman olan Basik veled-i Kevîş nâm tercüman hâlik olub tercümanlığı mahlûl ve medine-i İzmir’de konsolos yanında bir nefer tercümanın lüzûmu olduğuna binâen tercümanlığı mezkûr İzmir’de nakl tarikiyle mahall-i mezkûr konsolos yanında tercüman olmak üzre Razili Estaratî veled-i Yani veled-i Alikonomi nâm tercüman yedine ‘ahid-nâme-i hümayûn şurûtu mücebince müceddeden berât verilmesin rica etmeğin fimâ-ba’d Haleb’de tercümanlık istid’â olur ise müceddeden tercümanlık verilmek ve iş bu tercümanlık yine Haleb’e i‘âde olunmak şartıyla ‘ahid-nâme-i hümayûn ve nizâm-ı cedid üzre berât-ı şerîf yazılmışdır.

Fi 3 Zilka’de sene 5

Hüküm: 106

Kayd şod

Netherlandelü’nün medine-i İzmir’de konsolosu yanında tercüman olan Estaratî veled-i Yani veled-i Alikonomi nâm tercümanın iki nefer hizmetkârlarından Panayut veled-i Pavlo nâm hizmetkârıyçün şurût-ı berât ve nizâm-ı cedid mücebince mu‘âfiyet emri yazılmışdır.

Fi Evâsıt-ı Zilka’de sene 5

Hüküm: 107

Kayd şod

Bir Sûreti

Diğer hizmetkârı olan Dimitraki veled-i Yani Alikonomi nâm hizmetkârıyçün mu‘âfiyetini müş‘ir başka emr-i şerîf yazılmışdır.

Sayfa: 22

Hüküm: 108

Mahallinde kayd olundu.

Edirne ve Filibe kâdîlarına hüküm ki;

Âsitâne-i ‘aliyyemde mukîm Netherlande elçisi Baron de Devandeklor hutimet ‘avâkıbuhû bi’l-hayr mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb Netherlande vilâyetlerinin tâcirleri ve tercümanları ve sâ’ir âdemleri deryâdan ve karadan memâlik-i mahrûsama gelüb bey’ u şîrâ eyleyüb ‘âdet ve kânûn üzre rûsûm-ı ‘âdiyelerin verdikden sonra gelişde ve gidişde kapudanlardan ve deryâda bulunan re’islerden ve gayriden ve ‘asker halkından kimesne mâni’ olmayub ve fuzûlî dahl u ta’arryz kılmayalar kendülerin ve âdemlerin ve esvâbların ve davarlarına kimesne rencide etmeye deyu Netherlandelü’ye i’tâ olunan ‘ahid-nâme-i hümayûnda münderic olduğuna binâen elçi-i mumâ-ileyhin yanında bâ-tezkire-i ‘âlişân tercüman olan Menazim Eskenenci nâm tercüman Netherlande tüccârı mallarından emti’a-i mütenevvi’a fûrûht için bâ-fermân-ı ‘âlî yanında hizmetkârı olan Faktani veled-i İsak nâm hizmetkârını emr-i şerîfimle Âsitâne-i sa’âdetimden Edirne ve Filibne ve havâlisine irsâl eyledikde ‘âdet ve kânûn üzre rûsûm-ı ‘adiyesin edâda kusûru yoğiken hilâf-ı ‘ahid-nâme-i hümayûn rûsûm-ı ‘âdiyeden ziyâdesine mutâlebesiyle te’addî ve ızrâr-ı tasaddîyle rencide olunduğun bildürüb ‘ahid-nâme-i hümayûn mücebince ‘amel ve himâyet u sıyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid’â ve divân-ı hümayûnda mahfûz ‘ahid-nâme-i hümayûna mürâca’at olundukda vech-i meşrûh üzre olduğu mastûr ve mukayyed olunmağın ‘ahid-nâme-i hümayûn mücebince ‘amel olunmak fermân olunmağın imdi siz ki mevlânâ-yı mumâ-ileyhâsız ber-vech-i meşrûh ‘ahid-nâme-i hümayûn mücebince ‘amel ve hareket ve himâyet u sıyânetleri husûsuna ihtimâm oldukda ve mugâyir-i ‘ahid-nâme-i hümayûn te’addî ve rencide vukû’una irâ’et-i ruhsatdan hazer ve mücânebet olunmak bâbında

Fi Evâsıt-ı Muharrem sene 6

Değirmenlikde konsolos olan Rafail Rodosici ‘alîl olmağla ‘azl ve yerine konsolos gelinceye değin İgnacyus Rociyeri için hüküm-i emr yazılmışdır.

Fi Evasıt-ı Ramazân sene 206

Hüküm: 109

Kayd şod

Erzurum Mollasına hüküm ki;

Âsitâne-i sa'âdetimde mukîm Netherlande elçisi mumâ-ileyh (?) gönderüb Erzurum havâlisinden emti'a-i mütenevvi'a iştirâ ve Âsitâne-i 'aliyyeye irsâl olunmak üzere bin iki yüz dört senesinde Netherlande tüccârının tercümanları Visali Macye nâm tercümanın yedine verdikleri beş bin guruş akçelerin 'ala-tariki'l-(...?) Âsitâne-i sa'âdetden Erzurum mütemekkininden Musis veled-i Habrebed nâm zimmîye havâle eyleyüb mesfûr Musis dahi gerek temessük ve gerek meblağ-ı mezbûru dahi ahz u fûrûht eyledikten sonra sipâriş olunan emti'adan yalnız bin beş yüz guruşluk emti'a iştirâ ve tercüman irsâl ve meblağ-ı mezbûrda bâki kalan üç bin beş yüz guruşu dahi mesfûrun zimmetinde kalub bi'd-defa'ât taleb olundukda ol-dahi imtinâ' ve gadr irâdesinde olduğun bildürüb şer'le görölüb mesfûrun zimmetinde bâki kalan bu mikdar guruşu tamamen tahsil ve yine Erzurum mütemekkinlerinden Mekyesini Hacadur ve Habrabed veled-i Artin nâm bazirgânlara teslim birle icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â etmeğin mahallinde şer'le görölmek içün emr-i şerîf yazılmışdır.

Fi Evâsıt-ı Muharrem sene 6

Hüküm: 110

Kayd olunmuşdur.

Sakız ceziresinde mukîm Netherlande konsolosu vekili yanında bâ-berât tercüman olan Nikola Derikola nâm tercümanın (silik) Hacanik Rande Teodori Mafriyedar nâm müste'menin yanında ber-mûceb-i şurût berât-ı mu'âfiyetini müş'ir emr-i şerîf yazılmışdır.

Evâ'il-i Rebiü'l-ahir

Hüküm: 111

İzmir Tercümanlığı

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Medine-i Haleb'de Netherlande konsolosu yanında berâtla tercüman olan Estitan veled-i Nikogos Acemî hâlik ve tercümanlığı mahlûl olmağla yerine İzmir'e nakl

tarikiyle Yanis Yorgi Manbari dö Rosmo Enciro tercüman nasb u ta'yîn olunub nizâm-ı cedîd şurûtuyla berâtı yazılmışdır.

Fi 10 Zilka'de sene 206.

Bir nefer hizmetkârı Dimitri Corci'ye mu'âfiyet emri yazılmışdır. Evâhir-i Zilka'de sene 206.

Hüküm: 112

Balyabarda tercümanlığı

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Medine-i Haleb'de berâtıyla tercüman olan Cebrail veled-i Palut hâlik olmağla yerine Mora'da Balyabarda'da nakl tarikiyle Payraşko Apostopolo veled-i () tercüman nasb olub nizâm-ı cedîd şurûtuyla berâtı yazılmışdır.

Fi 26 Zilka'de sene 206

Hüküm: 113

Nişân oldur ki;

Maslahatgüzâr 'arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmir'de Netherlande konsolosu yanında baş tercüman olan Diyo veled-i Fevabro hâlik ve tercümanlığı mahlûl olmağla yerine kebîr oğlu (...?) Markarabro baş tercüman olmak üzre nasb u ta'yîn olunub yedine berât-ı şerîf verilmek bâbında 'inâyet ricâ etmeğin 'ahid-nâme-i hümayûn ve şurût-ı nizâm-ı cedid mücebince berât-ı şerîf yazılmışdır.

14 Receb sene 209

Hüküm :114

Nişân oldur ki;

'Arzihâl gönderüb medine-i İzmir'de konsolos yanında ikinci tercüman olan Markarabro baş tercüman olmak üzre müceddeden tevcih ve berât verilüb lakin üzerinde olan tercümanlığı hâlî kalub ol-vechile mahlûl olmağın karındaşı Rafibetos Abron'a tevcih ve berât verilmişdir.

Fi 15 Receb sene 209

Sayfa: 23

Hüküm: 115

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Elçi-i mumâ-ileyh ‘arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmir iskelesinde Nederlandelü bayrağı altında gemileriyle gelüb giden Netherlande tüccârının ve re’âyâlarının umûr ve husûsların görmek için konsolos olan Davini Marko hâlik olmağla yerine kendü cinslerinden râfi’i Yakolos dö Huşpiye Netherlande cumhûru tarafından konsolos nasb u ta’yîn olunmağın inhâ ve ‘ahid-nâme-i hümayûn şurûtu mücebince yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında ‘inâyet ricâ etmeğın ‘ahid-nâme-i hümayûn şurûtu mücebince olugeldiği üzre berât-ı şerîf yazılmışdır.

Fi 7 Şevvâl sene 212

2.3.2. 24/3 Numaralı Felemenk Ahkâm Defterinin Trnskripsiyonu

Sayfa: 3

Flemenk elçisinin bundan akdem der-‘aliyyeden vilâyeti tarafında i’âdesi âzâde olduğundan memâlik-i mahrûse-i pâdişâhîde olan konsolos ve tercümanların berâtları ve hidmetkârlarının evâmirleri ahz ve divân-ı hümayûn kaleminde hıfz olunmak için dokuz kıt’a berevat ve evâmir ahz ve Selanik Sancağı mutasarrıfı ve kâ’im-makâm-ı esbak vezir-i mükerrerem Ebubekir Paşa Hazretlerine der-sa’âdete irsâl eylemek üzre teslim olduğunı) hâvî Güzelhisar nâ’ini Kevakibizâde Mehmed Raşid Efendinin 22 Şaban sene 217 târihiyle müverrah vârid olan memhûr kâ’imesinin mazmunu kayd olundu.

Sayfa: 6

İzmir tercümanlığı

Hilâf-ı şurût-ı berâta mugâyir hareket eylediği vârid olan tahrîrâtıdan müstebân olmağla bâ-berât kaydı terkin olmuştur. Cemaziye’l-evvel sene 21

Hüküm: 4

Terkîn

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Der-‘aliyyemde mukim Netherlande elçisi Van Dam hutimeta vâki bu hûbi’l-hayr rikâb-ı hümayûnuma mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmir’de mukim Netherlande konsolosu yanında bin iki yüz dokuz senesi Receb-i Şerîf’inin on dördüncü günü tarihinde berâtıyla tercüman olan râfi’-i tevki’-i refi’ü’ş-şân-ı hâkânî Markar Abro nâm tercüman bazı ‘ârizaya mebnî yedinde olan berâtı ahz ve kaleminde hıfz olunmağla kemâ fi’s-sâbık konsolos-ı mersûmun yanında tercüman olmak üzere mesfûrun yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında ‘inâyet ricâ etmeğin ‘ahid-nâme-i hümayûn ve sâbıkı üzere işbu nişân-ı hümayûn-ı sa’âdet-makrûn verilüb ve buyurdum ki mersûm Markar Abro bu def’a fermânım olduğu vechile konsolos-ı merhum ma’iyyetinde tercüman olub tercüman kıyafetiyle kıyâm [silik yer var] âher vilâyetde ikâmet eylememek ve hânlarda ve dekâkînde esnâflık ve taşra memâlikde kocabaşılık ve mültezimlik ve bunlar emsâli vazifelerinden hâric mesâlihe ve memleket ve esnâf umûruna karışmamak ve tercüman olduğu mahalden gayrı mahallde temekkün etmemek ve eğer bu şartların hilâfı hareketde bulunursa berâtı kaydı terkîn ve tercümanlığı ilgâ ve yerine şerâ’it-i mezkûreye ri’âyet eder âheri ‘arz olmak üzere elçisine inhâ olunmak şartıyla tercümanlık hidmetinde mukim olub ve tercümanlık hidmetinde olanlar ve oğulları ve yedlerine başka başka evâmîr-i şerîfem verilen iki nefer hidmetkârları harâc ve ‘avârız ve kassâbiye akçesi ve sâ’ir rûsûm ve tekâlif-i ‘örfiyye teklifiyle rencide olunmaya ve kul ve câriye istihdâm edermişsin deyu kimesne harâc ve rûsum taleb eylemeye ve melbûsât ve meşrûbât ve me’kûlâtına kimesne dahl u ta’arruz etmeyüb kadimden olıgeldiği üzere ‘afv olunub ve rûsûm-ı gümrük ve bâc taleb olunmaya ve evlerine ‘askerîden konak konmağla rencide olunmaya ve kendü bağından hâsıl olan şire-i hamr olıgeldiği üzere fuçu akçesi taleb olunmayub kendüsi ve evlâdları ve tasarrufunda olan câriyeleri harâc ve ‘avârız ve kassâbiye akçesinden ve irâd olmak üzere mezkûrların yedlerinde bulunan hâne-i ‘avârıza bağlu emlâk ve arâziden sonradan iştirâ eyledikleri emlâk ve arâziden mâ’ada sâkin oldukları menzilleri ve kadîmden menzilleri levâhıkı olan bağ ve bağçenin ‘avârız ve tekâlif-i ‘örfiyyenin cümlesinden mu’âf ve müsellemler olub ve mezbûr ile her kimin da’vâsı olur ise ellerinde olan ‘ahid-nâme-i hümayûn mücebince dört bin akçeden ziyâde da’vâ olunduğu halde da’vâları sâ’ir mahalde istimâ’ ve fasl olunmayub âsitâne-i sa’âdetime havâle ola ve mezbûr tercüman bazı zamanda hasbe’l-kusûr bir yere gitmek iktizâ eyledikde bu def’a verilen nizâm-ı cedîd şurûtu mücebince seri’ân gidüb gelüb gidişde ve gelişde ve karada ve deryâda menâzil ve merâhilde kendüye ve esvâb ve davarlarına ve emvâl ve erzâkına ve yanında olan âdemlerine ulakdan ve ulak akçesinden ve gayrı cânibden kimesne dahl u ta’arruz eylemeyüb ve her kande dâhil

olursa zâd u zevâde ve sâ'ir zahîresini narh-ı rûzî üzre akçesiyle aldıkda bir ferd ta'allül ve nizâ' eylemeye ve mahûf ve muhâtara olan yerlerde başına ak sarınub ve kılıç ve ok ve bâý ve mehmûz ve sâ'ir âlât-ı harb götürdükde kâdîlar ve beylerbeyiler ve gayrîden bir ferd rencîde ve remîde eylemeyüb 'ahid-nâme-i hümayûn ve olıgeldiği üzre himâyet u sıyânet olunub ânın gibi te'addî ve tecâvüz üzre olanlar men' u def' ve dâ'ima işbu nişân-ı hümayûnun mazmûn-ı mûnifi ile 'amel olunub hilâfına rızâ ve cevâz gösterilmeye şöyle bileler 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar.

Fi 11 Safer sene 217

İzmir tercümanlığı

Hilâf-ı şurût-ı berâta mugâyir hareket eylediği vârid olan tahrîrâtıdan müstebân olmağla bâ-berât-ı 'âlî kaydı terkin olmuştur. Evâhir-i Cemaziyel-evvel sene 21

Sonradan berâtı gelüb hıfz olundu.

Hüküm:5

Terkîn

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü 'arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmir'de mukîm Nederlande konsolosu yanında bin yüz doksan altı senesi Ramazan'ının yirmi üçüncü günü tarihi ve ba'dehu tecdîden verilen berâtıyla tercüman olan râfî'-i tevkî'-i refî'ü's-şân-ı hâkânî Yanaki veled-i Panayuti Bitako nâm tercümanın bazı 'ârizaya mebnî yedinde olan berâtı ahz ve kalemde hıfz olunmağla kemâ fi's-sâbık konsolos-ı mersûmun yanında tercümân olmak üzre mesfûrun yedine müceddeden berât-ı şerîfim verilmek bâbında 'inâyet ricâ etmeğin 'ahid-nâme-i hümayûn ve sâbıkı ve olıgeldiği üzre işbu nişân-ı hümayûn-ı 'izzet-makrûnu verdim ve buyurdum ki mesfûr Yanaki veled-i Panayuti Bitako konsolos-ı mersûmun yanında kemâ fi's-sâbık tercüman olub ve tercümanlık hidmetinde olanlar ve oğulları ve yedlerinde başka başka evâmir-i şerîfe verilen iki nefer hidmetkârları harâc ve 'avârız ve kassâbiye akçesi ve sâ'ir rüsûm ve tekâlif-i 'örfiyye teklifiyle rencide olunmayub ve kul ve câriye istihdâm edermişsin deyu kimesne harâc ve rüsûm taleb eylemeye ve melbûsât ve me'kûlât ve meşrûbâtına kimesne dahl u ta'arruz eylemeyüb kadimden olıgeldiği üzre 'afv olunub ve resm-i gümrük ve bâc taleb olunmaya ve evlerine 'askerîden konak konmağla rencide olunmaya ve kendü bağından hâsıl olan şireden olıgeldiği üzre fuçu akçesi taleb

olunmayub kendüsi ve evlâdı ve tasarrufunda olan câriyeleri harâc ve ‘avâriz ve kassâbiye akçesinden deyu def‘a fermânım olduğı veçhile irâd olmak üzre merkumların yedlerinde bulunan hâne-i ‘avâriza bağılu emlâk ve arâziden ve kezâlik sonradan iştirâ eyledikleri emlâk ve arâziden mâ‘ada sâkin oldukları menzilleri ve kadîmden menzilleri levâhıkı olan bağ ve bağçenin ‘avâriz ve tekâlif-i ‘örfiyyenin cümlesinden mu‘âf ve müsellemler olup ve mezbûr ile her kimin da‘vâsı olur ise ellerinde olan ‘ahid-nâme-i hümayûn mücebince dört bin akçeden ziyâde da‘vâ olunduğı halde da‘vâları sâ‘ir mahalde istimâ‘ olunmayub âsitâne-i sa‘âdetime havâle oluna ve mesfûr tercüman bazı zamanda bir yere gitmek istedikde gidişde ve gelişde ve karada ve deryâda menâzil ve merâhilde kendüye ve esvâb ve davarlarına ve emvâl ve erzâkına ve yanında olan âdemlerine ulakdan ve ulak akçesinden ve gayrı cânibden kimesne dahl u ta‘arruz eylemeyüb ve her kande dâhil olursa zâd u zevâde ve sâ‘ir zahîresini narh-ı rûzî üzre akçesiyle aldıkda bir ferd ta‘allül ve nizâ‘ eylemeye ve mahûf ve muhâtara olan yerlerde başına ak sarınub ve kılıç ve ok ve bây ve mehmûz ve sâ‘ir âlât-ı harb götürdükde kâdîlar ve beylerbeyiler ve gayrîden bir ferd rencîde eylemeye ve ‘ahid-nâme-i hümayûn ve olıgeldiğı üzre işbu nişân-ı hümayûnun mazmûnuyla ‘amel olunub hilâfına rızâ ve cevâz gösterilmeye şöyle bileler ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılalar.

Fi 11 Safer sene 217

Sayfa :7

Haleb tercümanlığı

Sonradan berâtı gelüb hıfz olundu.

Hilâf-ı şurût-ı berâta mugâyir hareket eylediğı vârid olan tahrîrâtıdan müstebân olmağıla berâtı kaydı terkin olmuştur.

Evâsıt-ı Rebiü’l-âhir sene 21

Hüküm:6

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb medine-i Haleb’de mukim Nederlande konsolosu yanında bâ-berât tercüman olan Yasif veled-i Simon nâm tercüman hâlik olup tercümanlığı mahlûl olmağıla yerine râfi‘-i tevkî‘-i refi‘ü’ş-şân-ı hâkânî Yasif veled-i Dimitri Fariş tercüman nasb u ta‘yîn olunub ‘ahid-nâme-i hümayûn ve olıgeldiğı üzre berât-ı şerîfim verilmek bâbında ‘inâyet ricâ etmeğın ‘ahid-nâme-i

hümâyûn şurûtu ve oligeldiği üzre ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd nişân-ı hümâyûn yazılmışdır.

Fi 13 Rebiü'l-evvel sene 217

İzmir tercümanlığı

Şurût-ı berâta mugâyir hareket eylediği vârid olan tahrîrâtdan müstebân olmağla bâ-fermân-ı 'âlî kaydı terkin olmuştur.

Evâhir-i Cemaziye'l-evvel sene 26

Hüküm :7

Nişân-ı hümâyûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü 'arz-ı hâl gönderüb fimâ-ba'd Haleb'e tercümanlık istid'â olunur ise müceddeden tercümanlık verilmek ve yine Haleb'e i'âde olunmak şartıyla Haleb'den 'ala-tarîki'n-nakl medine-i İzmir'de mukîm konsolosu yanında bin iki yüz beş senesi Zi'l-ka'de'sinin üçüncü gününde verilen berât ile tercüman olan râfi'-i tevkî'-i refi'ü's-şân-ı hâkânî İsteraki veled-i Yani veled-i Alkolumha nâm tercümanın bazı 'ârizaya mebnî olan tercümanlık berâtı ahz ve kalemde hıfz olunmuş olduğundan bahisle kaydı mûcebince mesfûrun yedine müceddeden berât-ı şerîfim verilmek bâbında 'inâyet ricâ ve fimâ-ba'd tercümanlık istid'â olunur ise müceddeden tercümanlık verilmemek ve işbu tercüman yine Haleb'e i'âde olunmak şartıyla 'ahid-nâme-i hümâyûn ve oligeldiği ve nizâm-ı cedîd şurûtu derciyle nişân-ı hümâyûn yazılmışdır.

Fi 16 Rebiü'l-evvel sene 217

Elçi yanında olan tercümanlık berâtı.

Şurût-ı berâta mugâyir hareket eylediği vârid olan tahrîrâtdan müstebân olduğuna binâen kaydı terkin olmuştur.

Evâsıt-ı Rebiü'l-âhir sene 21

Hüküm:8

Nişân-ı hümâyûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü 'arz-ı hâl gönderüb Mora cezîresinden 'ala-tarîki'n-nakl elçi-i mumâ-ileyh yanında bâ-berât tercüman olan Abikoğlu Petraki veled-i Avanis tercüman hâlik olub tercümanlığı mahlûl olmağla yerine râfi'-i Bogoz veled-i Arnamya tercüman nasb u ta'yîn olunub 'ahid-nâme-i hümâyûn ve oligeldiği üzre berât-ı şerîfim

verilmek bâbında ‘ahid-nâme-i (hümâyûn) ‘inâyet ricâ etmeğin ‘ahid-nâme-i hümâyûn ve oligeldiği üzre nizâm-ı cedîd şurûtu derciyle nişân-ı hümâyûn yazılmışdır.

Fi 17 Rebiü’l-âhir sene 217

Sakız tercümanlığı

Şurût-ı berâta mugâyir hareket eylediği vârid olan tahrîrâtdan müstebân olmağla bâ-berât kaydı terkin olmuştur.

Evâhir-i Cemaziye’l-evvel sene (12)21

Hüküm: 9

Nişân-ı hümâyûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb Sakız ceziresinde mukim Nederlande konsolosu vekili yanında bin yüz doksan dokuz senesi Cemâziye’l-âhîrinin yirmi dördüncü gününde verilen berât ile tercüman olan râfî’-i Niko Leovorfik nâm tercümanın bazı ‘ârizaya mebnî yedinde olan berâtı ahz ve kalemde hıfz olunmağla yedine müceddeden berât-ı şerîfim verilmek bâbında ‘inâyet ricâ etmeğin ‘ahid-nâme-i hümâyûn ve oligeldiği ve sâbıkı üzre nişân-ı hümâyûn yazılmışdır.

Fi 17 Rebiü’l-âhir sene 217

İzmir tercümanlığı

Şurût-ı berâta mugâyir hareket eylediği vârid olan tahrîrâtdan müstebân olmağla bâ-berât kaydı terkin olmuştur.

Evâhir-i Cemaziye’l-evvel sene 21

Hüküm: 10

Nişân-ı hümâyûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmir’de mukim Nederlande konsolosu yanında bâ-berât-ı ‘âlî tercüman olan Petros Abro nâm tercüman târik-i hidmet olub yeri hâlî ve mu’attal kalmağla yerine râfî’-i Yakob Abro tercüman nasb u ta’yîn ve yedine ‘ahid-nâme-i hümâyûn ve oligeldiği üzre berât-ı şerîfim verilmek bâbında ‘inâyet ricâ etmeğin ‘ahid-nâme-i hümâyûn ve nizâm-ı cedîd şurûtu mücebince nişân-ı hümâyûn yazılmışdır.

Fi 11 Cemaziye’l-âhir sene 17

[silik yer var]]

İzmir tercümanlığı

Sâdır olan fermân-ı ‘âlî mücebince terkin olunmuşdur.

Fi 7 Cemaziye’l-evvel sene 221

Hüküm: 11

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Medine-i Haleb’den ala-tarîki’n-nakl İzmir’de mukim Netherlande konsolosu yanında bâ-berât-ı ‘âlî tercüman olan Yanis Yorgi Manbari veled-i Semu Ancirli nâm tercüman târik-i hidmet olub tercümanlığı mahlûl olmağla yerine Sokobrof veled-i Nubariz tercüman nasb u ta’yîn ve ‘ahid-nâme-i hümayûn ve olıgeldiği üzre yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında ‘inâyet ricâ etmeğin fimâ-ba’d tercüman istid’â olunur ise müceddeden tercüman nasb olunmayub yine Haleb’e i’âde olunmak şartıyla ‘ahid-nâme-i hümayûn ve nizâm-ı cedîd şurûtu mücebince nişân-ı hümayûn yazılmışdır.

Fi 11 Cemaziye’l-âhir sene 17

Hilâf-ı şurût-ı berâta mugâyir hareket eylediği vârid olan tahrîrâtıdan müstebân olmağla bâ-berât terkin olmuşdur.

5 Cemaziye’l-evvel sene 221

Haleb tercümanlığı,

Sonradan berâtı gelüb hıfz olunmuşdur.

Hüküm: 12

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Netherlande elçisi mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb medine-i Haleb’de mukim Netherlande konsolosu yanında bin iki yüz senesi Cemâziye’l-evvel’inin dördüncü gününde ve ba’dehu tecdîden verilen berâtıyla tercüman olan İlyas veled-i Harala Zelfun Romi nâm tercümanın bazı ‘ârizaya mebnî yedinde olan tercümanlık berâtı ahz ve kalemde hıfz olunmağla yedine müceddeden berât-ı şerîfim verilmek bâbında ‘inâyet ricâ etmeğin ‘ahid-nâme-i hümayûn ve sâbıkı üzre nişân-ı hümayûn yazılmışdır.

Fi 29 Cemaziye’l-ahir sene 17

Bu dahi terkîn. Fi 5 Cemaziye’l-evvel sene 221

Haleb tercümanlığı

Sonradan berâtı gelüb kalemde hıfz olunmuştur.

Hüküm: 13

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb medine-i Haleb’de mukim Nederlande konsolosu yanında bin yüz doksan yedi senesi Muharrem’inin sekizinci günü ve ba’dehu tevdîden verilen berâtıyla tercüman olan Nasrullah veled-i Yusuf Abire nâm tercümanın bazı ‘ârizaya mebnî yedinde olan berâtı ahz ve kalemde hıfz olunmağla yedine müceddeden berât-ı şerîfîm verilmek bâbında ‘inâyet ricâ etmeğin ‘ahid-nâme-i hümayûn ve sâbıkı üzre nişân-ı hümayûn yazılmışdır.

Fi 29 Cemaziyel-ahir sene 217

Sayfa: 8

Bu dahi terkîn olunmak. Fi 5 Cemaziye’l-evvel sene 221

Sonradan berâtı gelüb hıfz olunmuştur.

Haleb tercümanlığı.

Hüküm: 14

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb medine-i Haleb’de mukim Nederlande konsolosu yanında bâ-berât tercüman olan Yasif veled-i Şükr nâm tercümân hâlik olub tercümanlığı mahlûl olmağla yerine Cebrail veled-i Adarotir Toborhogas tercüman nasb u ta’yîn olunub ‘ahid-nâme-i hümayûn mücebince yedine berât-ı şerîf verilmek bâbında ‘inâyet ricâ etmeğin ‘ahid-nâme-i hümayûn ve nizâm-ı cedîd şurûtu mücebince nişân-ı hümayûn yazılmışdır.

Fi 29 Cemaziye’l-âhir sene 217

Bu dahi terkîn olunmak. Fi 5 Cemaziye’l-evvel sene 221

Sonradan berâtı gelüb hıfz olunmuştur.

Haleb tercümânlığı

Hüküm: 15

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb medine-i Haleb’de mukim Nederlande konsolosu yanında bin yüz seksen sekiz senesi Şaban’ının sekizinci günü tarihi ve ba’dehu tecdiden verilen berât-ı şerîfimle tercüman olan Alacık veled-i Polos Karaani nâm tercümanın bazı ‘ârizaya mebnî yedinde olan berâtı ahz ve kalemde hıfz olmağla yerine müceddeden berât-ı şerîfim verilmek bâbında ‘inâyet ricâ etmeğin ‘ahid-nâme-i hümayûn ve sâbıkı mücebince nişân-ı hümayûn yazılmışdır.

Fi 9 Receb sene 217

Mugâyir-i şurût-ı berât hareketi vârid olan tahrîrâtdan müstebân olmağla fermân kaydı terkîn olunmak. Fi Evâsıt-ı Rabiul-evvel sene 221

Kıbrıs tercümanlığı

Hüküm: 16

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb Kıbrıs ceziresinde mukim Nederlande konsolosu yanında bin iki yüz on bir senesi Şevval’ının sekizinci gününde verilen berât ile tercüman olan Yakub veled-i Artin nâm tercümanın bazı ‘ârizaya mebnî yedinde olan berâtı ahz ve kalemde hıfz olunmuş olmağla yerine müceddeden berât-ı şerîfim verilmek bâbında ‘inâyet ricâ etmeğin ‘ahid-nâme-i hümayûn ve nizâm-ı cedîd şurûtu mücebince nişân-ı hümayûn yazılmışdır.

Fi 21 Receb sene 217

[silik yer var]

İzmir tercümanlığı

Hüküm: 17

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb İzmir’de mukim Nederlande konsolosu yanında bâ-berât tercüman olan Askar veled-i Komarakor Darkor veled-i Kostantin nâm tercümân hâlik olub tercümanlığı ol-vechile mahlûl olmağla yerine rafî’ - i Yusuf Noşdid tercüman nasb u ta’yîn olunub yedine berât-ı şerîf verilmek bâbında

‘inâyet ricâ etmeğin ‘ahid-nâme-i hümayûn ve nizâm-ı cedîd şurûtu mücebince nişân-ı hümayûn yazılmışdır.

Fi 2 Ramazân sene 17

Bu dahî terkîn

Sonradan berâtı gelüb hıfz olunmuşdur.

Haleb tercümanlığı

Hüküm: 18

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb medine-i Haleb’de mukim Nederlande konsolosu yanında bâ-berât-ı ‘âlî tercüman olan Yasif veled-i Antonatir Mamavironi nâm tercümân târik-i hidmet olub tercümanlığı hâlî ve mahlûl kalmağla yerine Yusuf veled-i Tadoris Nakoz tercüman nasb u ta’yîn ve yedine berât-ı şerîf-i ‘âlişânım verilmek bâbında ‘inâyet ricâ etmeğin ‘ahid-nâme-i hümayûn ve nizâm-ı cedîd şurûtu mücebince nişân-ı hümayûn yazılmışdır.

Fi 15 Ramazân sene 217

Bu dahi terkîn

Haleb tercümanlığı

Hüküm: 19

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb medine-i Haleb’de mukim Nederlande konsolosu yanında bâ-berât-ı ‘âlî tercüman olan Morcuhay veled-i David Koben nâm tercümân târik-i hidmet olub yeri hâlî olmağla yerine râfî’-i Batris veled-i Ferhalanic tercüman nasb u ta’yîn ve ‘ahid-nâme-i hümayûn mücebince yedine berât-ı şerîf-i ‘âlişânım verilmek bâbında ‘inâyet ricâ etmeğin ‘ahid-nâme-i hümayûn ve nizâm-ı cedîd şurûtu mücebince nişân-ı hümayûn yazılmışdır.

Fi 26 Ramazân sene 217

Bu dahi terkîn. Fi 5 Cemaziye’l-evvel sene 221

Haleb tercümanlığı

Sonradan berâtı gelüb hıfz olunmuşdur.

Hüküm: 20

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb medine-i Haleb’de mukim Nederlande konsolosu yanında bâ-berât tercüman olan Şükrullah veled-i Anton nâm tercümân târik-i hidmet olub tercümanlığı mahlûl olmağla yerine râfî’-i Fethullah veled-i Faminezarlum tercüman nasb u ta’yîn ve yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında ‘inâyet ricâ etmeğin ‘ahid-nâme-i hümayûn ve nizâm-ı cedîd şurûtu mücebince nişân-ı hümayûn yazılmışdır.

Fi 11 Şevvâl sene 217

Bu dahi terkîn. Fi 5 Cemaziye’l-evvel sene 221

Haleb tercümanlığı

Sonradan berâtı gelüb hıfz olunmuşdur.

Hüküm: 21

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb medine-i Haleb’de mukim Nederlande konsolosu yanında bâ-berât tercüman olan Matlub veled-i Hamin nâm tercümân târik-i hidmet olub yerine İlyas veled-i Nimetullah Kandelfin tercüman nasb u ta’yîn ve ‘ahid-nâme-i hümayûn mücebince yedine berât-ı ‘âlişânım verilmek bâbında ‘inâyet ricâ etmeğin ‘ahid-nâme-i hümayûn ve nizâm-ı cedîd şurûtu mücebince nişân-ı hümayûn yazılmışdır.

Fi 24 Cemaziye’l-âhir sene 217

Bu dahi terkîn. Fi 5 Cemaziye’l-evvel 221

Haleb tercümanlığı

Sonradan berâtı gelüb hıfz olunmuşdur.

Hüküm: 22

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb mahalline i’âde şartıyla bundan akdem Haleb’den nakl tarikiyle Balyabadra’da mukim Nederlande konsolosu yanında bâ-berât-ı ‘âlî tercüman olan (...?) veled-i İlya nâm tercüman târik-i hidmet olub yine

kadimine i'âde birle medine-i Haleb'de mukim Netherlande konsolosu yanında tercüman olmak üzre Antonyos veled-i Fercile Azar tercüman nasb u ta'yîn ve yedine berât-ı 'âlişân verilmek bâbında 'inâyet ricâ etmeğin tercümanlık-ı mezbûr fimâ-ba'd mahall-i âhere nakl olunmamak şartıyla kadimine i'âde ile 'ahid-nâme-i hümâyûn ve nizâm-ı cedîd mücebince nişân-ı hümâyûn yazılmışdır.

Fi gurre-i Zilka'de sene 217

Sayfa: 9

Elçi yanında tercüman.

(...?)

Hüküm :23

Nişân-ı hümâyûn oldur ki;

Netherlande elçisi mühürlü 'arz-ı hâl gönderüb elçi-i mumâ-ileyhin yanında bin yüz seksen sekiz senesi Ramazan'ının dokuzuncu günü tarihi ve ba'dehu tecdîden verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Dimitri Frotmı veled-i Nikola nâm tercümânın bazı 'ârizaya mebnî yedinde olan berâtı ahz ve kalemde hıfz olunmağla yedine tecdîden berât-ı şerîfim verilmek bâbında istid'â-yı 'inâyet etmeğin 'ahid-nâme-i hümâyûn ve sâbıkı üzre nişân-ı hümâyûn yazılmışdır.

Fi 21 Muharrem sene 218

Selanik tercümanlığı

(...?) (...?) bâ-fermân kaydı terkin olmuşdur.

Hüküm: 24

Nişân-ı hümâyûn oldur ki;

Netherlande elçisi mühürlü 'arz-ı hâl gönderüb medine-i Selanik'de mukim Netherlande konsolosu yanında berât-ı 'âlî tercüman olan Hristo veled-i Acidimo nâm tercümân hâlik olub tercümanlığı mahlûl olmağla yerine Aci Carisko veled-i Dimitri tercüman nasb u ta'yîn olunmağla 'ahid-nâme-i hümâyûn ve olıgeldiği üzre yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında istid'â-yı 'inâyet etmeğin 'ahid-nâme-i hümâyûn ve nizâm-ı cedîd şurûtu mücebince nişân-ı hümâyûn yazılmışdır.

Fi 27 Muharrem sene 218

İzmir tercümanlığı

Şurûtu berâtına mugâyir hareket eylediği vârid olan tahrîrâtıdan müstebân olmağla bâ-fermân kaydı terkin olunmuştur.

Sonradan berâtı gelüb hıfz olunmuştur.

Hüküm: 25

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb Balyabadra İskelesi’nde Nederlande konsolosu yanında tercüman olan Moralı Yani veled-i Lazari bundan akdem ihtilâl-i memleket vukû’uyla ol-câhibden firâr ve gâ’ib ve tercümanlığı mahlûl olmağla gâ’ib-i mesfûrun berâtı zuhûrunda ‘amel ve i’tibâr olunmayub kalemde hıfz olunmak şartıyla yerine medine-i İzmir’de mukim Nederlande konsolosu yanında bâ-berât tercüman olan Yoni Mikel Amir nâm tercüman târik-i hidmet olub hidmet-i lâzimesi hâlik almağla yerine Yani veled-i (...) tercüman nasb u ta’yîn olmağla ‘ahid-nâme-i hümayûn ve oligeldiği üzre yedine berât-ı ‘âlişânım verilmek bâbında ‘inâyet ricâ etmeğin ‘ahid-nâme-i hümayûn ve nizâm-ı cedîd şurûtu mücebince nişân-ı hümayûn yazılmışdır.

Fi 23 Safer sene 218

Bu dahi terkîn fi 5 Cemaziye’l-evvel sene 221

Haleb tercümanlığı

Sonradan berâtı gelüb hıfz olunmuştur.

Hüküm: 26

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb mahalline i’âde şartıyla bundan akdem Haleb’den nakl tarîkiyle Mora Cezîresinde vâki’ Balyabadra İskelesi’nde Nederlande konsolosu yanında bâ-berât tercüman olan Afonoli Barofna nâm tercüman târik-i hidmet olub yine kadimine i’âde birle medine-i Haleb’de mukim Nederlande konsolosu yanında tercüman olmak üzre Yusuf veled-i Habreyiz Balın tercüman nasb u ta’yîn olunub yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında ‘inâyet ricâ etmeğin tercümanlık-ı mezbûr fimâ-ba’d mahall-i âhere nakl olunmamak şartıyla kadimine i’âde ile ‘ahid-nâme-i hümayûn ve nizâm-ı cedîd şurûtu mücebince nişân-ı hümayûn yazılmışdır.

Fi 2 Rebiü'l-evvel sene 218

Selanik tercümanlığı

(...?) (...?) bâ-fermân kaydı terkin olmuştur.

Hüküm: 27

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü 'arz-ı hâl gönderüb Selanik'de mukim Nederlande konsolosu yanında bâ-berât tercüman olan Anaski veled-i Yani nâm tercümân târik-i hidmet olmağla yerine Veka veled-i Todori tercüman nasb u ta'yîn olunub yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında istid'â-yı 'inâyet etmeğin 'ahid-nâme-i hümayûn ve nizâm-ı cedîd şurûtu mücebince nişân-ı hümayûn yazılmışdır.

Fi 16 Rebiü'l-evvel sene 218

Bu dahi terkîn fi 5 Cemaziye'l-evvel sene 221

Elçi yanında tercümanlığı

Sonradan berâtı gelüb hıfz olunuşdur.

Hüküm: 28

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü 'arz-ı hâl gönderüb elçi-i mumâ-ileyhin yanında bâ-berât-ı 'âlî tercüman olan Manahim Eknahi nâm tercümân târik-i hidmet olub tercümanlığı mahlûl olmağla yerine Nasrâla veled-i Batris Meras tercüman nasb u ta'yîn ve yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında 'inâyet etmeğin 'ahid-nâme-i hümayûn ve nizâm-ı cedîd şurûtu mücebince nişân-ı hümayûn yazılmışdır.

Fi 19 Cemaziye'l-evvel sene 218

Balyabadra tercümanlığı

Şurûtu berâtına mugâyir hareket eylediği mahallinden vârid olan tahrîrâtдан müstebân olduğuna binâen kaydı terkin olunmuşdur. Evâsıt-ı Rabiul-ahir sene 21

Sonradan berâtı gelüb hıfz olunmuşdur.

Hüküm: 29

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb Mora cezâresinde vâki’ Balyabadra İskelesi’nde mukim Nederlande konsolosu yanında tercüman olan Polizdi Kilopolo nâm tercüman târik-i hidmet olmağla yerine Nikola veled-i Savanir tercüman nasb u ta’yîn ve yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında ‘inâyet ricâ etmeğin ‘ahid-nâme-i hümayûn ve nizâm-ı cedîd şurûtu mücebince nişân-ı hümayûn yazılmışdır.

Fi 20 Cemaziye’l-evvel sene 219

Balyabarda tercümanlığı

Hüküm: 30

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Nederlande elçisi mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb fimâ-ba’d İzmir’e tercümanlık istid’â olunur ise müceddeden tercümanlık verilmek ve yine i’âde olunmak şartıyla İzmir’den ‘ala-tarîki’n-nakl Mora cezâresinde vâki’ Balyabarda İskelesi’nde mukim Nederlande konsolosu yanında bâ-berât-ı ‘âlî tercüman olan Estani Semu nâm tercüman târik-i hidmet olmağla yerine Dan Kurdpak veled-i Ragos tercüman nasb u ta’yîn ve yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında ‘inâyet ricâ etmeğin ‘ahid-nâme-i hümayûn ve olıgeldiği ve nizâm-ı cedîd şurûtu mücebince nişân-ı hümayûn yazılmışdır.

Fi 25 Receb sene 218

Sayfa: 10**Hüküm: 31**

İzmir Tercümanlığı

Şurût-ı berâta mugâyir hareket eylediği vârid olan tahrîrâtda müstebân olmağla bâ-inhâ [silik yer var] olmuşdur.

Evâhir-i Cemaziye’l-evvel sene 21

Sonradan berâtı gelüb hıfz olunmak.

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Nederlande maslahatgüzârı mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb Medine-i İzmir’de mukîm Nederlande konsolosu yanında bâ-berât-ı ‘âlî terecüman olan Alabi veled-i

Malina nâm tercüman hâlik olub tercümanlığı mahlûl olmağla yerine Karebet (silik) oğlu tercüman nasb u ta'yîn olunub yedine berat-ı 'âlîşân verilmek bâbında 'inâyet ricâ etmeğin 'ahid-nâme-i hümayûn ve nizâm-ı cedîd şurûtu mücebince olgeldiği üzre nişân-ı hümayûn yazılmışdır. Fi 3 Ramazan sene 219

Mesfûr Bağinol yedinde berâtı (...?) etmekle (...?) 'aliyyeleri berât olmuşdur. Evâ'il-i Cemaziye'l-evvel sene 21

Hüküm :32

Âsitâne tercümanlığı

Nişân-ı hümayûn oldur ki;

Der-'aliyyemde mukîm Netherlande maslahatgüzârı Fransuva Nesta hutimet 'avâkıbuhu bi'l-hayr Südde-i sa'âdetime mühürlü 'arz-ı hâl gönderüb Netherlande elçisi yanında bâ-berât-ı 'âlî tercüman olan Hugasar veled-i Kivork nâm tercüman târik-i hidmet olub ol-vechile tercümanlığı mahlûl olmağla yerine Nesih b. Namiyas veled-i Yakob tercüman nasb u te'yîn olunub 'ahid-nâme-i hümayûn ve olgeldiği üzre yedine berât-ı şerîfim verilmek bâbında 'inâyet istid'â etmeğin 'ahid-nâme-i hümayûn ve nizâm-ı cedid şurûtu ve olgeldiği üzre iş bu nişân-ı hümayûn yazılmışdır.

Fi 29 Muharrem sene 220

Sayfa: 16

Tekrar emr-i şerîf yazılmışdır.

Fi evâhir-i Cemaziye'l-evvel sene 220

Hüküm: 33

Bu dahi

Mir-i mirân-ı kiramdan Payas'da mukîm Küçük Alizâde es-Seyyid Halil dâm-i ikbâl u hûya hüküm ki;

Medine-i Haleb'de Netherlande konsolosu olan Zavan Masink nâm beyzâde bin iki yüz on üç senesi Rebi'ü'l-âhir'inde âsitâne-i 'aliyyemden Haleb tarafına 'azîmet ve Payas'a vusulünde mugâyir-i 'ahid-nâme-i hümayûn tarafından ahz ve der-zincir ve ber-müceb-i defter-i müfredât dört bin guruşluk nukûd ve eşyâsı zabt ve dokuz ay mikdârı habs ve tehdîd ve ezâ ederek sebili tahlîyesiyçün cerîme olarak yirni beş bin guruş ki cem'an yirmi dokuz bin guruşunu cebren ahz etmiş olduğun Netherlande elçisi Van Dam

hutimeta vâki bu hubi'l-hayr rikâb-ı hümayûnuma takdîm eylediği memhûr neferiyle inhâ ve husûs-ı mezbûru mü'eyyed Haleb kâdîsının verdiği bir kıt'a i'lâmını ibrâz birle ol-bâbda emr-i şerifim sudûrunu istid'â etmeğin sen ki mir-i mirân-ı mumâ-ileyhin me'hûzun olan meblağ-ı mezbûru 'ala-eyyi hâlin konsolos-ı mersûma redd ve teslîm birle irzâ ve iskâtı husûsuna sarf-ı nakdîne liyâkat eylemen fermânım olmağın imdi konsolos-ı mersûmdan me'hûzun olub zimmetinde olan ol-mikdâr guruşu tamamen edâ ve teslîm-i tebriye ve irzâ ve iskâtı husûsuna sarf-ı vüs' ve kudret eylemen bâbında.

Fi Evâsıt-ı Zilkade sene 216

Hüküm: 34

Re's-i hudûddan berren ve bahren der-'aliyyeme gelince vâki' olan kuzât ve nüvvâbzîde fazluhûma ve kethüdâ yeri ve yeniçeri serdârları ve iskele ümenâsı ve sâ'ir zâbitânzîde kadruhûma hüküm ki;

Der-'aliyyemde mukim Netherlande elçisi Van Dam hutimeta vâki bu hûbi'l-hayr rikâb-ı hümayûnuma mühürlü 'arz-ı hâl gönderüb ve Netherlande cumhûru tarafından İtalya canibine me'mûr olan elçi-i mumâ-ileyhin oğlu Antonyovan Dam Vandegolor nâm beyzâde bu def'a mahall-i mezkûrdan berren ve bahren der-'aliyyeme gelmek murâd eylediğin inhâ ve beyzâde-i mersûm yanında olan müste'men hizmetkârları ile re's-i hudûddan berren ve bahren der-'aliyyeme gelince esnâ-yı râhda ve hasbe'l-iktizâ bir mahalde müddet-i meks ve ikâmetinde yanında olan eşyâ ve davârlarına hilâf-ı şurût-ı 'ahid-nâme-i hümayûn veçhen mine'l-vücûhte 'addî ve rencide ettirilmeyüb emnen ve salimen der-sa'âdetime isâle ihtimâm ve himâyet u sıyânet olunmak bâbında emr-i şerifim sudûrunu ricâ etmeğin vech-i meşrûh üzre 'amel olunmak fermânım olmağın imdi siz ki mevlânâ ve sâ'ir mumâileyhimsiz elçi-i mumâileyhin oğlu beyzade-i mersûm yanında olan müste'men hizmetkârlarıyla mahall-i mezkûrdan berren ve bahren der-'aliyyeme gelince esnâ-yı râhda ve hasbe'l-iktizâ bir mahalde müddet-i meks ve ikâmetinde yanında mevcûd eşyâ ve davarlarından hilâf-ı şurût-ı 'ahid-nâme-i hümayûn kimesne tarafından akçe mutâlebesiyle kat'ân rencide ettirilmeyüb emnen ve salimen ısrârı husûsuna mübâderet her veçhile himâyet u sıyânet olunmak bâbında.

Fi Evâsıt-ı Safer sene 217

Hüküm: 35

Tercümanlık berâtı mücebince zabt emri.

İzmir mollasına hüküm ki;

Nederlande elçisi mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmir’de mukim Nederlande konsolosu yanında bin yüz doksan altı senesi Ramazan’ının yirmi üçüncü günü tarihi ve ba’dehu tevdiden verilen berât ile tercüman olan Yanaki veled-i Panayuti Bitako nâm tercüman bazı ‘arızaya mebnî yedinde olan berâtı ahz ve kaleme hıfz olduğundan bahisle kemâ fi’s-sâbık konsolos-ı merkûmun yanında tercüman olmak üzere esfûrun yedine berât-ı şerîfim verildiğin bildürüb tercümanlık-ı mezbûr yedine verilen berât-ı şerîfim mücebince mersûma zabt ettirilüb mugâyir-i şurût-ı berât tercümanlığı umuruna âherden bir ferdi dahl u ta’arruz ettirilmeyüb ber-mûceb-i şurût-ı berât himâyet u sıyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ etmeğin vech-i meşrûh üzre ‘amel olunmak bâbında vusûl olanlara ‘amel dahî sen ki mevlânâ-yı mumâ-ileyhin ber-minvâl-i meşrûh tercümanlık-ı mezbûru yedinde olan berât-ı şerîfi mücebince mersûm Yanaki veled-i Panayuti Bitako’ya zabt ettirüb mugâyir-i şurût-ı berât tercümanlığı umuruna âherden bir ferdi bir dürlü dahl u ta’arruz ettirmeyüb ber-mûceb-i şurût-ı berât-ı ‘alışân himâyet u sıyânet eyleyüb hilâf-ı emr-i şerîf ‘amel olmasın.

Fi Evâsıt-ı Zilhicce sene 217

Hüküm: 36

[silik yer var]

Mücebince yol emri yazılmışdır. Evâsıt-ı Rabiü’l-ahir sene 217

Fermânım gelüb hıfz olunmuşdur. Fi evâsıt-ı Zilhicce sene 217

Der-‘aliyyemde mukim Nederlande elçisi Van Dam hutimeta vâki bu hûbi’l-hayr rikâb-ı hümayûnuma mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb medine-i Haleb’de mukim Nederlande konsolosu yanında Yasifveled-i Dimitri Fariş bâ-berât-ı ‘alışân tercüman olub ve bu makûle tercümanlık hidmetinde olanlar ve oğulları ve yedlerine başka başka evâmir-i şerîfe verilen ikişer nefer hidmetkârları harâc ve ‘avâriz ve kassâbiye akçesi ve sâ’ir rüsûm ve tekâlif-i ‘örfiyye teklifiyle rencide olunmamaları berâtları şurûtlarından olduğuna binâen tercümân-ı mersûmun iki nefer hidmetkârlarından (...?) nâm bir neferi hilâf-ı şurût-ı berât cizye ve ‘avâriz ve kassâbiye akçesi ve rüsûm-ı sâ’ire ve tekâlif-i ‘örfiyye teklîfi ile te’addî ve rencide olunmayub ber-mûceb-i şurût-ı berât himâyet u

sıyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve divân-ı hümâyûnumda mahfuz nişân kuyûdâtına mürâca'at olundukda mersûm Yasif veled-i Dimitri Fariş işbu sene-i mübâreke Rebi'ü'l-evvelinin on üçüncü günü tarihiyle verilen berât-ı şerîf-i 'âlişânımla medine-i Haleb'de mukim Netherlande konsolosu yanında tercüman olub ve tercümanlık hidmetinde olanlar ve oğulları ve yedlerinde başka başka evâmîr-i şerîfe verilen ikişer nefer hidmetkârları harâc ve 'avârız ve kassâbiye akçesi ve sâ'ir rüsûm ve tekâlif-i 'örfiyye teklîfi ile te'addî ve rencide olunmamaları berâtı şurûtundan idüğü mastûr ve mukayyed bulunmağla hidmetkâr-ı mersûm tercüman-ı mersûmun hidmetinde olub âher mahallde temekkün etmemek şurûtuyla vech-i meşrûh üzre 'amel olunmak bâbında 'amel dahi sen ki mevlânâ-yı mumâ-ileyhin tercüman-ı mersûmun iki nefer hidmetkârlarından mesfûr (...?) tercüman-ı mesfûrun hidmetinde olub âher mahallde temekkün etmeyüb mugâyir-i şurût-ı berât-ı 'âlişân cizye ve 'avârız ve kassâbiye akçesi ve sâ'ir rüsûm ve tekâlif-i 'örfiyye teklîfi ile te'addî ve rencide olunmayub ber-mûceb-i şurût-ı berât himâyet u sıyânet olunmayub mazmûn-ı emr-i şerîfimle 'âmil olasin.

Fi Evâsıt-ı Rebiü'l-evvel sene 217

Sonradan fermân gelüb mutâlebe hıfz olunmuşdur.

Mu'âfiyet emri mûcebince verilen yol emri.

Hüküm: 37

Kıbrıs ceziresinde vâki' kazâların kuzât ve nüvvâbıyla medine-i Haleb'den Kıbrıs ceziresine gelüb gidince yol üzerinde vâki' kuzât ve nüvvâb ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir zâbitânzîde fazlühûma hüküm ki;

Der-'aliyyemde mukim Netherlande elçisi Van Dam hutimeta vâkı bu hûbî'l-hayr rikâb-ı hümâyûnuma 'arz-ı hâl gönderüb medine-i Haleb'de mukim Netherlande konsolosu yanında berât-ı şerîfimle tercüman olan Yasif veled-i Dimitri Farişnâm tercüman (...?) nâm bir nefer hidmetkârı bazı mesâlihini rü'yet zımnında medine-i Haleb'den Kıbrıs ceziresine irsâl murâd eylediğın bildürüb hidmetkâr-ı mesfûrun li-ecli'l-maslaha medine-i Haleb'den Kıbrıs ceziresine gelüb gidince mürûr u 'ubûruna mûmâna'at olunmayub hidmetkârı olduğunu şâmil yedinde olan tuğralı emr-i şerîfim mûcebince himâyet u sıyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu ricâ ve divân-ı hümâyûnumda mahfuz nişân der-hükkâm kaydları görüldükde mesfûr Yasif veled-i Dimitri Fariş medine-i Haleb'de Netherlande konsolosu yanında işbu sene-i mübâreke

Rebi'ü'l-evvel'inin on üçüncü gününde verilen berât-ı şerîfimle tercüman olduğu ve mesfûr (...?) tercüman-ı mersûmun iki nefer hidmetkârlarından olduğu ve berâtı şurûtu mûcebince himâyet u sıyânet olunmasını muhtevî emr-i şerîfim verildiği mastûr ve mukayyedir [silik yer var]]

Sayfa :17

(...?) ve hidmetkâr-ı mesfûr cezîre-i merkûmede eğlenmeyüb gelüb gitmek şartıyla olan tuğralı emr-i şerîfim mûcebince 'amel ve hareket olunmak bâbında 'amel dahi hidmetkâr-ı mesfûrdan emr-i şerîf-i mezbûru taleb idüb göresin tercüman-ı mersûmun hidmetkârı olduğunu hâvî verilen asıl tuğralı emr-i 'âlişânım yedinde mevcûd ise mûceb ve muktezâsıyla 'amel ve hareket ve ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd seri'ân gelüb gitmek ve cezîre-i merkûmede eğlenmemek şartıyla Haleb'den Kıbrıs ceziyesine mürûr u 'ubûruna mûmâna'atdan mübâ'adet ve ber-mûceb-i şurût-ı berât himâyet u sıyânet olunub mazmûn-ı emr-i şerîfimle 'âmil olasız.

Fi Evâhir-i Rebiü'l-evvel sene 217

Şurût-ı nizâma mugâyir hareket eylediği vârid olan tahrîrâtdan müstebân olmağla fermân kaydı terkin olmuştur.

Fi Evâhir-i Cemaziye'l-evvel sene 21

İzmir tercümânı hidmetkârıyla mu'âfiyet emri.

Hüküm: 38

İzmir mollasına hüküm ki;

Nederlande elçisi mühürlü 'arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmir'de mukim Nederlande konsolosu yanında Esterani veled-i Yani veled-i Alkolomi berât-ı 'âlişânla tercüman olub bu makûle tercümanlık hidmetinde olanlar ve oğulları ve yedlerine başka başka evâmir-i şerîfe verilen ikişer nefer hidmetkârları harâc ve 'avârız ve kassâbiye akçesi ve sâ'ir rüsûm ve tekâlif-i 'örfiyye teklîfiyle rencide olunmamaları berâtları şurûtlarından olmak(dan) nâşi tercümân-ı mersûmun iki nefer hidmetkârlarından Luka Emira nâm bir neferi hilâf-ı şurût-ı berât cizye mutâlebesi ve âher veçhile te'addî olunmayub berâtı mûcebince himâyet u sıyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve divân-ı hümayûnumda mahfuz nişân kaydı görüldükde mersûm Esterani veled-i Yani veled-i Alkolomi İzmir konsolosu yanında bin iki yüz beş senesi Zilka'de'sinin üçüncü günü tarihiyle ve ba'dehu işbu sene-i mübâreke Rebi'ü'l-

evvel'inin üçüncü gününde verilen berât ile tercüman olub ve tercümanlık hidmetinde olanlar ve oğulları ve iki nefer hidmetkârları harâc ve 'avârız ve kassâbiye akçesi ve sâ'ir rûsûm ve tekâlif-i 'örfiyye teklîfi ile rencide olunmaya deyu berâtı şurûtunda mûnderic (ve) mukayyed bulunmağın tercüman-ı mersûmun hidmetinde olub âher mahallde temekkûn etmemek şurûtuyla vech-i meşrûh üzre 'amel olunmak bâbında dahi tercüman-ı mersûmun iki nefer hidmetkârlarından olan mesfûr Esterani veled-i Yani veled-i Alkolomi tercümanlık hidmetinde olub âher mahallde temekkûn etmemek şartıyla mugâyir-i şurût-ı berât cizye mutâlebesi ve âher vechile rencide ve remîde ettirmeyüb ber-mûceb-i şurût-ı berât himâyet u sıyânet eyleyüb hıfz olunmuşdur.

Fi evâ'il (...?) sene 217

Hüküm: 39

Bir sûreti

Yine tercümân-ı mersûmun iki nefer hidmetkârlarından Hâyim Amanval veled-i Musa nâm hidmetkârına ber-mûceb-i muharrer.

Fi evâhir-i Cemaziye'l-evvel sene 221

Sonra gelüb hıfz olunmuşdur.

Şurût-ı nizâma mugâyir hareket eylediği vârid olan tahrîrâtıdan müstebân olmağla fermân kaydı terkin olmuştur.

İzmir tercümânı hidmetkârıyla mu'âfiyet emri.

Hüküm: 40

İzmir mollasına hüküm ki;

Nederlande elçisi mühürlü 'arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmir'de mukim Nederlande konsolosu yanında Yanaki veled-i Panayutî Kobai berât-ı 'âlişânla tercüman olub bu makûle tercümanların hidmetinde oğulları ve yedlerine başka başka evâmir-i şerîfe verilen ikişer nefer hidmetkârları harâc ve 'avârız ve kassâbiye akçesi ve sâ'ir rûsûm ve tekâlif mutâlebesiyle rencide olunmamak berâtları şurûtlarından olmakdan nâşi tercümân-ı mersûmun iki nefer hidmetkârlarından Salasuno Panayuti Bitako nâm bir neferi hilâf-ı şurût-ı berât cizye mutâlebesi ve âher güne te'addî ettirilmeyüb şurût-ı berât mûcebince himâyet u sıyânet olunmak bâbında emr-i şerifim sudûrunu istid'â ve divân-ı hümâyûnumda mahfuz nişân kuyûdâtına mürâca'at olundukda mesfûr Yanaki

veled-i Panayuti Bitako bin iki yüz dört senesi Rebi'ü'l-âhir'inin yirmi üçüncü gününde ba'dehu işbu sene-i mübâreke Safer'inin on birinci günü tarihi ile müceddeden verilen berât-ı şerîfimle İzmir'de mukim Netherlande konsolosu yanında tercüman olub ve tercümanlık hizmetinde olanlar ve oğulları ve yedlerinde başka başka evâmîr-i şerîfe verilen ikişer nefer hizmetkârları harâc ve 'avârız ve kassâbiye akçesi ve sâ'ir rûsûm ve tekâlif-i 'örfiyye teklîfi ile te'addî olunmamak berâtı şurûtunda olduğu mastûr ve mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzre 'amel olunmak bâbında yazılmışdır.

Fi Evâ'il (...?) sene 17

Bâlâda muharrer berât kaydı terkin olunmuşdur.

Fi evâhir-i Cemaziyel-evvel sene 21

Hüküm: 41

Bir sûreti

Yine tercümân-ı mersûmun diğer hizmetkârı Rasodi Ezceri Safoniko nâm hizmetkârına ber-mûceb-i muharrer.

Hüküm: 42

Hassa bostacıbaşı ve Galata voyvodasına ve topçubaşıya hüküm ki;

Netherlande elçisi mühürlü 'arz-ı hâl gönderüb sâkin oldukları evlerinde kendülerinin ve âdemlerinin kifâf-ı nefsleriyçün şire (...?) hamr eylediklerinde kimesne mâni' olmaya ve yeniçeri kullarımdan ve gayriden her kim olur ise nesne istemeyüb ve cebren almayub zulm ve te'addî etmeyeler deyu Netherlandaluya i'tâ olunan 'ahid-nâme-i hümayûnda münderiç olmağla kendünün ve âdemlerinin kifâf-ı nefsleriyçün senede bir derf'a akçeleriyle iştirâ eylediği iki yüz kab üzümün Galata'da vâki' hânesine nakline mümâna'at olunmayub hilâf-ı 'ahid-nâme-i hümayûn harc ve 'avâ'idî nâmı ve sâ'ir bahâne ile akçe mutâlebesiyle te'addî olunmamak içün emr-i şerîf verilegeldiğın bildirüb işbu bin iki yüz on yedi senesine mahsûben akçesiyle iştirâ eylediği iki yüz kab üzümün hânesine nakline kimesne mümâna'at olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ ve kuyûdât-ı hümayûnumda mahfuz kayd-ı ahkâma mürâca'ât olundukda iki yüz on iki senesine mahsuben ber-vech-i meşrûh emr-i şerîfim verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i 'âlişânım mûcebince işbu bin iki yüz on yedi senesine mahsûben iki yüz kab üzümün def'â-i vâhîde nakline mümâna'at olunmamak bâbında (?) vusûl 'amel dahi siz ki mumâ-ileyhimsiz Üsküdar

ve havâlisinde olan bağlardan almamak şartıyla iki yüz on yedi senesine mahsûben akçesiyle iştirâ eylediği iki yüz kab üzümün elçi-i mumâ-ileyhin Galata'da vâki' hânesine nakline tarafından mûmâna'at ve harc ve 'avâ'idnâmı ve bahâne-i sâ'ire ile akçe mutâlebesiyle rencide olunmayub ve bir senede mükerrer ve mikdâr-ı mu'teberden ziyâde nakline irâ'et-i ruhsatdan hazer ve mûcânebet eyleyüb (...?).

Fi evâ'il-i Rebiü'l-ahir sene 217

Sayfa: 18

Hüküm:43

Muğâyir-i şutût hareket üzere olan (...?) fi evâhir-i Cemâziyel-evvel sene 221

Mûcebince yol emri yazılmışdır

İstanbul ve Galata Kadılarına hüküm ki

Nederlande elçisi mühürlü arzihâl gönderüb elçi-i mûmâ ileyhin yanında Boğoz veled-i Aremyan bâ-berât-ı âlî tercümân olub ve bu makûle tercümân hizmetinde olanlar ve oğulları ve yerlerine başka başka evâmir-i şerîfem verilen hizmetkârları harâc ve avâriz ve kassâbiye akçeleri ve sâir rûsûm ve tekâlîf-i örfiyye teklîfi ile rencide olunmaları berâtları şurût olmakdan nâşî tercümân-ı mersûmun iki nefer hizmetkârlarından Cebor Batriki nâm bir neferi hilâf-ı şurût-ı berât cizye ve avâriz ve kassâbiye akçe ve rûsûm-ı sâire ve tekâlîf-i örfiyye teklîfi ile ta'addî ve rencide olunmayub ber-mûceb-i şurût-ı berât himâyet ve siyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu recâ ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz fermân kaydına mürâca'ât olundukda mersûm (...?) işbu bin iki yüz on yede senesi Rebî'ü'l-âhîrinin on yedinci gününde verilen berât-ı şerîfle elçi-i mûmâ ileyhin yanında tercümân olub tercümânlık hizmetinde olanlar ve oğulları ve yedlerine başka başka emr-i şerîfem verilen ikişer nefer hizmetkârları harâc ve avâriz ve kassâbiye akçesi ve sâir rûsûm ve tekâlîf-i örfiyye teklîfiyle ta'addî ve rencide olunmamak berâtları şurûtundan idüğü mestûr ve mukayyed ve hizmetkâr-ı mesfûr tercümân-ı mersûmun hizmetinde olub âhar mahalde temekkün olunmamak şartıyla vech-i meşûh üzere 'amel olunmak

Fi 9 (?) Rebiü'l-evvel sene 217

Hüküm:44

Hıfz şod

Bu dahi

Bir sûreti

Yine tercümânın iki nefer hizmetkârlarında Gasyar veled-i Bağdasar nâm bir nefere

Evâhir-i Cemâziye'l-evvel sene 217

Hüküm:45

İzmir tercümânı hizmetkârı

Şurût-ı nizâma muğâyir hareket üzere olduğu tahrîrâtta müstebân olmağla kaydı terkîn olunmuşdur fî evâhir-i Cemâziyelevvel sene 21

Medîne-i İzmir'de mukîm Netherlande konsolosu yanında bin iki yüz dokuz senesi Recebinin dördüncü gününde ve ba'de işbu sene-i mübâreke Saferinin on birinci günü târîhiyle verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Markar Abro nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Vasilaki veled-i Mihail ve diğer Makoli ve Sevasno nâm iki nefer hizmetkârlarına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd başka başka iki kıt'a mu'âfiyet emirleri yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir sene 217

Hüküm:46

İzmir tercümân hizmetkârı

Hıfz şod

Medîne-i Haleb'den alâ tarîki'n-nakl medîne-i İzmir'de mukîm konsolosu yanında iki yüz beş senesi Zilka'desinin dördüncü gününde ve ba'de işbu sene-i mübâreke Rebî'ü'l-evvelinin on altıncı gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Astoni veled-i Yani veled-i Alkonomi nâm zımmînin iki nefer hizmetkârlarından Mosi Andelkosa nâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kıt'a mu'âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir sene 17

Hüküm:47

Tercümân hizmetkâr(...?) ber-mûceb-i şurût mu'âfiyet (...?)

Der'aliyyemde mukîm Netherlande elçisi yayında işbu bin iki yüz on yedi senesi Rebî'ü'l-âhirin on birinci gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Bogor veled-i Armiya nâm tercümânın bâ-fermân-ı âlî iki nefer hizmetkârlarından Corciyo Banterisi nâm bir nefer hizmetkârını ba'zı mesâlihini rü'yet için Der'aliyye'mden İzmir ve havâlisine irsâl vürûd etmekle yedine verilen emr-i âlî mûcebince mürûr ve ubûruna mûmâna'at olunmamak için ber-mûceb-i nizâm-ı cedîd emr-i âlî yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir sene 17

Hüküm:48

İzmir Mollası'na hüküm ki

Âsitâne-i aliyemde mukîm Netherlande elçisi Van Dam hutimet avâkıbehû bi'l-hayrın südde-i sa'âdetime takdim eylediği mehmûr arzıhâlinde bundan akdem medîne-i Haleb'den nakil tarîkiyle medîne-i İzmir'de mukîm Netherlande konsolosu yanında bâ-berât-i âlî tercümân olan Yanas Yorgi Manyari Derosmo İncirli nâm tercümânın yedinde olan tercümânlık berâtı zâyî' olduğundan kat'-ı nazar tercümân-ı mesfûr dahi târik-i hizmet olduğundan ve yerine Soğomon veled-i Norman nasb ve ta'yîn olduğun inhâ ve yedine berât-ı âlîşân i'tâsını istid'â ve husûs-ı mezbûr minvâl-i muharrer üzere olduğunı musaddak İzmir Kadısı tarafından verilen i'lâmı ibrâz eylediğine binâen ahidnâme-i humâyûn ve nizâm-ı cedîd şurûtu mûcebince mersûmun yedine egerçi tercümânlık berâtı i'tâ olunub ancak târik-i mesfûr Yorgi re'âyâ hükmüne tenzîl ile hakkında re'âyâ mu'âmelesi icrâ kılınmak ve berâtı her kimin yedinde zuhûr eder ise ahz ve kaleminde liecli'l-hıfz Der'aliyyeme irsâl olunmak fermânım olmağın imdi sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhsin târik-i mesfûr Yorgi re'âyâ hükküne idhâl olunub zâyî' olan atîk berâtı hîn-i zuhûrunda liecli'l-hıfz bu tarafa irsâli matlûb idüğü ma'lûmun oldukda târik-i mesfûr re'âyâ hükmüne tenzîl ile ba'de ezîn hakkında re'âyâ mu'âmelesi icrâ buyurulmak(?) ve zâyî' olan berât dahi her kimin yedinde zuhûr eder ise ahz ve kaleminde hıfz olunmak için Der'aliyyeme irsâle müsâra'at olunmak bâbında

Fî evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir sene 217

Hüküm:49

İzmir tercümânı hizmetkârına mu‘âfiyet emri yazılmışdır

Medîne-i Haleb'dan alâ tarîki'n-nakl İzmir konsolosu yanında işbu bin iki yüz on yedi Cemâziyelâhîrinin on birinci günü târîhinde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Soğomon veled-i Nubar nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Artin veled-i Agob nâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd mu‘âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâhir-i Cemâziye'l-âhir sene 17

Hüküm:50

İzmir tercümânı hizmetkârına mu‘âfiyet emri

Bâlâda mezkûr(...?) kaydı terkîn olunmuşdur fî evâhir-i Cemâziyelevvel sene 21

Medîne-i Haleb'den alâ tarîki'n-nakl medîne-i İzmir'de mukîm Netherlande konsolosu yedine işbu bin iki yüz on yedi sensi Cemâziyelâhîrinin on birinci gününde verilen berât-ı şerîfle tercümân olan Soğomon veled-i Nubar nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından (...?) nâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd mu‘âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâhir-i Cemâziye'l-âhir sene 217

Sayfa:19**Hüküm:51**

(...?) tercümânı yol emri

Fermânı (...?)(...?) hıfz olunmuşdur

Lefkoşa Nâibi'ne Der‘aliyyemden Kıbrıs cezîresinde vâki‘ Lefkoşa ve havâlîsine varub gelince yol üzerinde vâki‘ kuzât ve nüvvâb zîde fazluhum ve kethüdâ yerlei ve yeniçeri serdârları ve iskele ümenası ve sâir zabîtân zîde kadrühuma hüküm ki

Netherlande elçisi mühürle arzihâl gönderüb elçi-i mûmâ ileyhînin yanında bâ-berât-ı âlîşân tercümân olan Boğor veled-i Aremya nâm tercümân liecli'l-maslaha Der‘aliyyemden Kıbrıs cezîresinde vâki‘ Lefkoşa ve havâlîsine azîmete murâd eyledigin bildürüb ancak tercümân-ı mersûm Der‘aliyyemden mahall-i merkûma varub gelince murûr ve ubûruna mûmâna‘at ve muğâyir-i şurût cizyedârlar tarafından cizye ve sâirleri tarafında dahi bahâne-i âhar ile ta‘addî ve rencide olunmayub ber-mûceb-i şurût-ı berât-

ı âlîşân himâyet ve siyânet olunmak bâbında emr-i şerîf sudûrunu istid'â ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz fermân kaydına mürâca'ât olundukda mersûm Boğor veled-i Aremya işbu bin iki yüz on yedi senesi Rebî'ü'l-âhîrinin on yedinci günü verilen berât-ı şerîfle tercümân olub ve tercümânlık hilâfında (...?) ve oğulları harâc ve avârız ve kassabiye akçesi ve sâir rûsûm ve tekâlîf-i örfiye teklîfi ile ta'addî ve rencide olunmayub himâyet ve siyânet olunması bâbında verilen tercümânlık berâtı ve şurûtundan idüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın tercümân-ı mersu âhar mahalde meks ve ikâmet etmemek ve serî'an gidüb gelmek şartıyla berâtı şurûtu mücebince 'amel olunmak bâbında

Fî evâhir-i Cemâziye'l-âhir sene 217

Hüküm:52

Bu dahi terkîn 5 Cemâziye'l-evvel sene 221

Haleb tercümânı hizmetkârı

Sonradan fermânı gelüb hıfz olunmuşdur

Medîne-i Haleb'de mukîm Netherlande konsolosu yanında bin yüz doksan yedi senesi Muharreminin yirmi sekizinci günü ve ba'de işbu bin iki yüz on yedi sensi Cemâziyelâhîrinin yirmi dokuzuncu gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Nasral veled-i Yosak nâm zımmînin iki nefer hizmetkârlarından Azro veled-i Bannob Abari nâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı berât bir kıt'a mu'âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâil-i Receb sene 217

Hüküm:53

İzmir tercümânı hizmetkârına mu'âfiyet emri

Hıfz şod ve âharı ta'yîn şod

Medîne-i İzmir'de mukîm Netherlande konsolosu yanından işbu bin iki yüz on yedi senesi Cemâziyelâhîrinin on birinci gününde verilen berât-ı şerîfle tercümân olan Yakbo İron nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Yakob Ebran nâm bir nefer hizmetkârlarına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd mu'âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâhir-i Cemâziye'l-âhir sene 217

Bu dahi

Hüküm:54

Bir sūreti

Yine tercümân-ı mersum Yakob İron'un diğer hizmetkârı Pandeli veled-i Ya'nî Kolmacı nâm bir nefer hizmetkârlarına verilen mu'âfiyet emri

Fî evâil-i Receb sene 17

Hüküm:55

İzmir Mollası'na hüküm ki

Elçinin südde-i sa'âdetime takdîm eylediği mehmûr takrîrinde bundan akdem medîne-i İzmir'de mukîm Netherlande konsolosu yanında bâ-berât-ı âlî tercümân olan Benros Abro nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Abram Kopacıoğlu nâm bir nefer hizmetkârına verilen mu'âfiyet emri zâyî' olmağla kat'-ı nazar tercümân-ı mersûmun yerine Yakob Ebro tercümân nasb ve ta'yîn ve yidine ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd berât-ı şerîf verildiğin inhâ ve tercümân-ı mersûm Yakob Ebro'nun bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd mu'âfiyet emri i'tâsı istid'â ve husûs-ı mezbûr minvâl-i muharrer üzere olduğunu musaddak İzmir Kadısı tarafından verilen i'lâmı ibrâz eylediğine binâen mersûm Yakob Ebro nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Pandeli veled-i Yani Kolmacı nâm bir nefer hizmetkârlarında ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kıt'a mu'âfiyet emri i'tâ olunub ancak hizmetkâr-ı mesfûr (...?) verilen mu'âfiyet emrine vakten mine'l-evkât i'tibâr olunmamak icrâ kılınmış ve emr-i mezkûr ba'de ezîn her kimin yedinde zuhûr ederse ahz ve kaleminde liecli'l-hıfz Der'aliyyeme irsâl olunmak fermânım olmağın imdi sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhsin hizmetkâr-ı mesfûr Abrah Kopacıoğlu re'âyâ hükmüne idhâl olunub ve zâyî' olan emr-i merkûmun hîn-i zuhûrunda liecli'l-hıfz bu tarafa irsâli matlûb-ı mülûkânem idüğü ma'lûmun oldukda hizmetkâr-ı mesfûr re'âyâ hükmüne tenzil ile ba'de ezîn hakkında re'âyâ mu'âmelesi icrâya mübâderet ve zâyî' olan emr-i mezkûr dahi her kimin yedinde zuhûr eder ise ahz ve kaleminde hıfz olunmak için Dersa'âdetime irsâle müsâra'at olunmak bâbında

Fî evâil-i Receb sene 217

Hüküm:56

Haleb tercümânı hizmetkârların verilen mu‘âfiyet emridir

Medîne-i Haleb'de mukîm Netherlande konsolosu yanında bin iki yüz senesi Cemâziyelevvelinin dördüncü günü târîhi ve ba‘de işbu sene-i mübâreke Cemâziyelâhîrinin yirmi birinci gününde tecdîden verilen berâtla tercümân olan İlya Hal veled-i Abran Zelkon nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Yakob veled-i Marat ve diğer hizmetkârı Nasar veled-i Marad Elfine nâm iki nefer hizmetkârlarına iki kıt‘a mu‘âfiyet emrleri yazılmışdır

Fî evâil-i Receb sene 217

Hüküm:57

Boğaz Hisarları Nâibleri'ne ve dizdârlarına hüküm ki

Netherlande elçisi takdîm eylediği mehmûr takrîri mefhûmunda bu def‘a Netherlande Cumhûru tarafına ba‘zı tahrîrât ve mekâtib ile kordon ta‘bîr olunur bir kıt‘a beylik sağır sefinesi dersa‘âdetine irsâl olunmak hasebiyle bu esnâda Boğaz Hisarlarına vürûd edeceği ve sefine-i mezbûre Boğaz Hisarları'na vürûdunda bu makûle beylik sâir deyü [...] olup ol sefinelerine ne nevcihle mu‘âmele oluna gelmiş ise buna dahi ol vecihle izhâr-ı mu‘âmele-i dostî icrâ olunarak sefine-i mezkûrenin Der‘aliyyeme mürûruna muhâlefet olunmamak bâbında size hitâben emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â ve vech-i meşrûh üzüre mürûruna mûmâna‘at olunmamak fermânım olmağın imdi siz ki mevlânâ ve dizdârân-ı mûmâ ileyhimsiz ber-vech-i muharrer Netherlande Cumhûru'nun zikr olunan beylik sefinesi Boğaz Hisarları'na vürûdunda dostluğa lâîk kadimî olugeldiği vecihle dostâne mu‘âmele olunarak mürûruna dikkat olunmam bâbında

Fî evâsıtı-ı Receb sene 217

Sayfa:20**Hüküm:58**

Bu dahi terkîn fî 5 Cemâziye'l-evvel sene 221

Haleb tercümânı hizmetkârlarının emri

Sonradan fermânı gelüb hıfz olunmuşdur

Haleb Mollası ve havâlisinde vâki‘ kuzât ve nüvvâba hüküm ki

Nederlande elçisi mühürlü arzihâl gönderüb medîne-i Haleb'da mukîm Nederlande konsolosu yanında bâ-berât tercümân olan Elyas veled-i Polos Kara Emi nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Hana veled-i Cebreil nâm bir nefer hizmetkârı liecli'l-musâlaha medîne-i Haleb ve havâlisinde mürûr ve ubûr üzere olduğun bildürüb tercümân-ı mersûmun hizmetkârı mesfûr Haleb ve havâlisinde mürûr ve ubûr eylediği mahallerde hilâf-ı şurût-ı berât-ı âlişân cizyedârlar ve sâirleri câniblerinden dahi âhar behâne ile akçe mutâlebesiyle ta'addî olunmayub himâyet ve siyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz nişân kaydına müraca'ât olundukda mersûm Elyas veled-i Polos Kara Emibin yüz seksen sekiz senesi Şa'bânın sekizinci günü ve ba'de işbu bin iki yüz on yedi senesi Receb-i şerîfinin dokuzuncu gününde verilen berât-ı şerîfimle Haleb'de mukîm Nederlande konsolosu yanında tercümân olub ve tercümânlık hizmetinde olanlar ve oğlanları ve iki nefer hizmetkârları harâc ve avârız ve kassâbiye akçesi ve sâir rûsûm ve tekâlif-i örfiye teklîfi ile ta'addî olunmaya deyü verilen tercümânlık berâtı şurûtundan idüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın berâtı şurûtu mücebince 'amel olunmak bâbında

Fî evâil-i Ramazân sene 217

Hüküm:59

Bu dahi

Bursa Mollası'na ve medîne-i Haleb'den Bursa'ya ve andan Der'aliyyeme gelüb gidince yol üzerinde vâki' kuzât ve nüvvâba ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâir zabîtâna hüküm ki

Der'aliyyemde mukîm Nederlande elçisi Van Dam hutimet avâkibehû bi'l-hayr südde-i sa'âdetime mühürlü arzihâl gönderüb medîne-i Haleb'de mukîm Nederlande konsolosu yanında bâ-berât-ı âlî tercümân olan Yasef veled-i Dimitri Farsilya nâm tercümân Naum veled-i Yasef Dimitri (...?) bir nefer oğlunu liecli'l-maslaha medîne-i Haleb'den Bursa'ya ve andan Âsitâne-i Aliyyeme irsâl murâd eylediğın inhâ tercümân-ı mersûmun oğlu mesfûr medîne-i Haleb'den Bursa ve Âsitâne-i Aliyyeme gelüb gidince esnâ-yı râhda ve hasbe'l-iktizâ bir mahalde olan meks u ikametinde hilâf-ı şurût-ı berât-ı âlişân cizyedârlar tarafından cizye ve sâirleri câniblerinde ndah bağ ispençe ve bahâne-i sâirei ile akçe mutâlebesiyle bir dürlü ta'addî ve rencîde etdirilmeyüb ber-mûceb-i şurût-ı berât himâyet ve siyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve

dîvân-ı humâyûnumda mahfûz nişân kaydına mürâca‘ât olundukda mersum Yasef veled-i Dimitri Farsilya işbu bin iki yüz on yedi senesi Rebî‘ü'l-evvelinin on üçüncü gününde verilen berât-ı şerîfimle Haleb'de mukîm Netherlande konsolosu yanında tercümân olub ve tercümân hizmetinde olanlar ve oğulları harâc ve avârız ve kassâbiye akçesi ve sâir rûsûm ve tekâlîf-i örfiye teklîfi ile ta‘addî ve rencide olunmayub himâyet ve siyânet olunmaları verilen tercümânlık berâtı şurûtundan idüğü mestûr ve mukayyed bulunmağğın berâtı şurûtu mücebince ‘amel olunmak bâbında

Fî evâhir-i Receb sene 217

Hüküm:60

Kıbrıs tercümân hizmetkârı

Kıbrıs cezîresinde mukîm Netherlande konsolosu yanında bin iki yüz on bir senesi Şevvâlinin sekizinci günü târîhi ve ba‘de işbu sene-i mübâreke Receb-i şerîfinin yirmi birini gününde verilen berât-ı şerîf-i âlîşânımla tercümân olan Yakob veled-i Artin nâm tercümânını iki nefer hizmetkârlarından Hiristofi Estebni nâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd mu‘âfiyet emri

Fî evâhir-i Receb sene 217

Hüküm:61

Muğâyir-i şurût-ı nizâm (...?) müstebân olmağla kaydı terkîn olunmuşdur fî evâhir-i Cemâziyelevvel sene 21

Mora ceziresinden alâ tarîki'n-nakl elçi-i mûmâ ileyhın yanında işbu bin iki yüz on yedi senesi Rebî‘ü'l-âhîrinin on yedinci gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Bogoz ve Eremya nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Nikola Kolinarda nâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd mu‘âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâil-i Şabân sene 217

Hüküm:62

(...?) Mora ceziresinden alâ tarîki'n-nakl elçi-i mûmâ ileyh yanında işbu sene-i mübâreke Rebî‘ü'l-âhîrinin on yedinci gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Boğoz veled-i Eremyan nâm tercümânın yedine emr-i şerîfim verilen iki nefer hizmetkârlarından Nikola Nolinarda nâm bir nefer hizmetkârının İzmir ve havâlîsine

varub gelince murûr ve ubûruna muhâlefet olunmamak için mu‘âfiyet emri derc olunur
ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd yol emri yazılmışdır

Fir evâil Şabân sene 217

Hüküm:63

Âsitâne-i sa‘âdetimden re’s-i hudûda varınca yol üzerinde vâki‘ kazâların kuzât ve
nüvvâbına ve mütesellimîn ve voyvodagân ve a‘yân ve iş erlerine hüküm ki

Nederlande Cumhûru tarafından İtalya'da Etreryo(?) Kralı cânibine sefâretle ib‘âs
ve irsâl olunan ve Antuvan veled-i Nededem hutimet avâkibehû bi'l-hayr bundan
akdemce Der‘aliyyemde mukîm babası Nederlande elçisi tarafına lieclil-mulâkât vürûd
ve bu def‘a cumhûru tarafından (...?) azîmet etmek üzere me‘mûr kılınmış olmağla
sefir-i mûmâ ileyh yanında terfîk olunan iki nefer tatar ile emnen ve sâlimen re’s-i
hudûda îsâl ve irsâl husûsuna ihtimâm ve dikkat lâzımeden olmakdan nâşî sen ki
mevlânâ ve sâir mûmâ ileyhimsiz sefir-i mûmâ ileyh tatarân-ı mezbûrûn yanından olan
müste‘men âdemleriyle her kangınızın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olur ise (...?)
mahallere kondurulmayub (...?) ve râhatını müstelzim olur esbabının istihsâli ve
mu‘âmele-i bi'l-mücâbele izharıyla mashûben bi'l-emân ve's-selâm (...?) imrârı
husûsuna ikdâm ve dikkat eylemeniz fermânım olmağın imdi sefir-i mûmâ ileyh
ma‘iyyetine terfîk olunan sâlifü'z-zikr iki nefer tatar ve yanında olan müste‘men
âdemleriyle her kangınızın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olur ise hakkında merâsim-i
(...?) ve musâfâtın icrâsı ve (...?) ve muhâtara olan mahallerde yanında ücretiyle kader-
i kifâye cebelü neferâtı terfîkiyle emniyyet veistirâhatı mûcib olur vesâil ve hâlâtın
istihsâli matlûb-ı mülûkânem idüğü ma‘lûmunuz oldukda ber-vech-i muharrer sefir-i
mûmâ ileyh ile yanına terfîk olunan tatarânı mezbûrân ve müste‘men âdemleriyle her
kangınızın taht-i hükûmet ve kazâsına vâsıl olur ise emin mahallerde kondurulub
muktezî olan me‘kûlât ve meşrûbâtının râyici üzere akçesiyle tedârik ve i‘tâsına
mu‘âvenet ve mahfûf ve muhâtara olan mahallerde dahi yanına ücretiyle kader-i kifâye
cebelü neferâtı terfîkiyle emnen ve sâlimen ve müreffehen (...?) irsâl ve re’s-i hudûda
îsâline ve hakkında bi'l-vücûh dostâne mu‘âmele ibrâzına ihtimâm ve dikkat ve bir
mahalde beyhûde meks ve ârâmını ve ‘adem-i emniyyetini mûcib olur hâlât vukû‘una
irâet ve hakkında gâyetü'l-gâye tehâşî ve mücânebet eylemeniz bâbında

Fî evâhir-i Şabân sene 217

Hüküm:64

(...?) Haleb'de mukîm Netherlande konsolosu yanında işbu sene-i mübâreke Ramazân-ı şerifinin on beşinci gününde verilen beret-i şerîfimle tercümân olan Yosef veled-i Nadres Nakoz nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Corci veled-i Dimitri (...?) nâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd mu'âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâsıt Şevvâl sene 1765

Bu dahi

Bir sûreti

Yine tercümân-ı mersûmun diğer hizmetkârı Yosef veled-i David nâm hizmetkârına

Fî evâhir-i Muharrem sene 218

Sayfa:21

Hüküm:66

İşbu emr-i âlî tatar-ı sadr-ı a'zami Mustafa yediyle mahalline lede'l-havâle tercümân-ı mersum hâlik olmağın ve hizmetkâr-ı mesfûrlar dahi medîne-i İzmir'de olmayub bundan böyle hakkında re'âyâ mu'âmelesine icâzet verilüb ve hizmetkâr emri zuhûrunda ahz ve Der'aliyye'ye irsâle (...?) tercümânı Markar ta'ahhüd eylediğini müş'ir İzmir Vâlisi es-Seyyid Hasan (...?) bâ-fermân-ı âlî şerh verildi fî 17 Zilhicce sene 217

İzmir Mollası'na hüküm ki

Netherlande elçisi mühürlü arzihâl gönderüb medîne-i İzmir'de mukîm Netherlande Kostandi yanında bâ-berât-ı âlî tercümân olan Askar veled-i Komavro veled-i Kosnantin nâm tercümânın yedinde olan tercümânlık berâtı ve zabt emri ve iki nefer hizmetkârları lieclî'l-maslha medîne-i İzmir ve Selanik ve havâlîlerinde mürûr ve ubûruna mûmâna'at olunmamak için verilen yol emri zâyî' olup bundan kat'-ı nazar tercümân-ı mesfûr dahi hâlik-i mesfûrun yerine mersûm Yosef (...?) yedine egerçi tercümânlık berâtı i'tâ olunub ancak hâlik-i mesfûrun (...?) ve zabt emri ile hizmetkârına verilen yol emri vakten mine'l-evkât her kimin yedinde zuhûr ederse ahz ve kaleminde hıfz olunmak için Der'aliyyeme irsâl ve hizmetkâr-ı mesfûr hakkında

re'âyâ mu'âmelesi icrâ kılınmak fermânım olmağın imdi sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhsin hizmetkâr-ı mesfûr (...?) fîmâba'd re'âyâ hükmüne idhâl edilmesine irâde-i aliyyem ta'alluk eylediği ma'lûmun oldukda ber-minvâl-i muharrer hâlik-i mesfûrun yedine verilen tercümânlık berâtı ve zabt emri ile hizmetkâr-ı mesfûra verilen yol emri vakten mine'l-evkât her kimin yedinde zuhûr eder ise ahz ve kalaminde hıfz olunmak için Der'aliyyeme irsâle müsâra'at ve bundan böyle hizmetkâr-ı mesfûr (...?) idhâl birle hakkında re'âyâ mu'âmelesini icrâyâ mübâderet eylemen bâbında

Fî evâil-i Ramazân sene 217

(...?) **Hüküm:67**

Bir sûreti

Selanik Kadısı'na [boşluk] ber-vech-i meşrûh

Hüküm:68

İzmir tercümân hizmetkârlarına verilen mu'âfiyet emirleri

Medîne-i İzmir'de mukîm Netherlande konsolosu yanında işbu sene-i mübâreke Ramazân-ı şerifinin ikinci gününde varilen berât-i şerîfimle bâ-berât-ı âlîşân tercümân olan Yosef Toşdir nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Leyoni Emiro ve diğer hizmetkârı Karbet Disiyali nâm iki nefer hizmetkârlarına ber-mûceb-i şurût-ı berât ve nizâm-ı cedîd (...?) başka başka iki kıt'a mu'âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâil-i Ramazân sene 217

(...?) fî 5 Cemâziye'l-evvel sene 221

Hüküm:69

Haleb tercümanının hizmetkârının mu'âfiyet emri

Medîne-i Haleb'de mukîm Netherlande konsolosu yanında işbu sene-i mübâreke Rebî'ü'l-evvelinin on üçüncü gününde verilen berât-i şerîfimle tercümân olan Parsak veled-i Dimitri Farisla nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından (...?) nâm hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kıt'a mu'âfiyet emri yazılmışdır

İşbu emr-i âlî mahallinde lede'l-vürûd tarafına bi'l-îsâl ve bi'l-vasâye ve bi'l-vekâle(...?) terâfu'larında beynlerinde sulh ve birbirleriyle ibrâ (...?) İzmir Kadısı es-Seyyid Hasan zîde fezâilehû (...?) mazmûnu bâ-fermân-ı âlî mahalline şerh verildi fî evâsıt-ı Rabiü'l-âhir sene 218

Hüküm:70

İzmir Muhassılı'na hüküm ki

Nederlande elçisi mühürlü takrîr idüb medîne-i İzmir'de mukîm Nederlande konsolosu yanında bâ-berât-i âlî tercümân olan Yakob İro nâm tercümânın yedine emr-i şerîfim verilen iki nefer hizmetkârlarından (...?) nâm bir nefer hizmetkârın kayınpederi (...?) veled-i Aleksandri nâm zımmî işbu sene-i mübâreke mürd oldukda emvâl ve eşyâsı zevcesi (...?) nâm nasrâniye ile oğulları Yorgi ve Aleksandri ve Anton nâm sabîlere intikâl ve tesviye-i umûrlarına kıbel-i şer' den bâ-hüccet-i şer' iyye vasî nasb olunan mersûm Pandeli veled-i Yani Kolmaci kayınpederi mürd-i mesfûrun hâlâ İzmir'de sâkin veresiyle rü'yet-i hesâm murâd olundukda (...?) rü'yet-i muhasebeden imtinâ' eyledikleri beyânıyla mahallinde hakkâniyet vecihle şer' le rü'yet ve ihkâk-ı hak olunmak (...?) i'lâm olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve dîvân-ı humâyûnumda muktezâsı misillü husûs-ı mezbûr özür ve himâyeden ârî vecihle ber-vech-i hakkâniyet şer' le rü'yet ve ba'de's-sübût ihkâk-ı hak ve (...?) i'lâm olunmak üzere mahallinde şer' a havâle ile emr-i âlî ahkâmı iktizâ eylediği tahrîr olunmağla tercümân hâzır olduğu hâlde vech-i meşrûh üzere şer' le rü'yet olunmak bâbında

Fî evâsıt-ı Ramazân sene 217

Hüküm:71

(...?) Medîne-i Haleb'de mukîm Nederlande konsolosu yanında işbu sene-i mübâreke Şevvâlinin on birinci gününde verilen berât-i şerîfimle tercümân olan (...?) nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Şekrlam veled-i Naum nâm iki nefer hizmetkârı ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd mu'âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Şevvâl sene 17

Hüküm:72

Haleb tercümânı hizmetkârı mu'âfiyet emri

Medîne-i Haleb'de mukîm Nederlande konsolosu yanında işbu sene-i mübâreke Cemâziyelâhîrinin yirmi dokuzuncu gününde verilen berât-ı şerîfime tercümân olan Cebril (...?) nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Naum veled-i Antoni nâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd mu'âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâhîr-i Şevvâl sene 17

Hüküm:73

İzmir tercümânı hizmetkârlarına mu‘âfiyet emri

Medîne-i İzmir'de mukîm Netherlande konsolosu yanında iki yüz on yedi senesi Cemâziyelâhîrinin on birinci gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Yakob Emro nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Dimitriyo Tüfenkçioğlu nâm bir nefer hizmetkârın ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd mu‘âfiyet emri yazılmışdır

Fin evâil-i Zilka‘de sene 217

Sayfa:22**Hüküm:74**

Bu dahi terkîn fi 5 Cemâziye‘l-âhîr sene 221

Haleb tercümânı hizmetkârının mu‘âfiyet emri

Hıfz olunmuşdur

Der‘aliyyemde mukîm Netherlande elçisi Von Dam hutimet avâkibühâ bi'l-hayr südde-i sa‘âdetime mühürlü arzihâl gönderüb medîne-i Haleb'de mukîm Netherlande konsolosu yanında Antontos veled-i (...?) tercümân olub bu makûle tercümânlık hizmetinde olanlar ve oğulları yedlerine başka başka evâmir-i şerîfe verilen iki hizmetkârları harâc ve avâriz ve kassâbiye akçesi ve sâir rûsûm ve tekâlif-i örfiye teklîfiyle rencîde olunmamaları berâtları şurûtundan olmakdan nâşî tercümân-ı mersûmun iki nefer hizmetkârlarından Şekerada veled-i Ferecanda Anar nâm bir neferi hilâf-ı şurût birle cizye ve avâriz ve kassâbiye akçesi ve rusûm-ı sâire ve tekâlif-i örfiye teklîfiyle ta‘addî ve rencîde etdirmeyüb ber-mûceb-i şurût-ı berât-ı âlîşân himâyet ve siyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz nişan kuyûduna mürâca‘ât olundukda mersûm Antonyus veled-i (...?) işbu bin iki yüz on yedi senesi Zilka‘deti‘ş-şerîfesi gurreinde verilen berât-ı şerîfimle medîne-i halebde mukîm Netherlande konsolosu yanından tercümân olub ve tercümânlık hizmetinde olanlar ve oğulları ve yedlerine başka başka evâmir-i şerîfem verilen ikişer nefer hizmetkârları harâc ve avâriz ve kassâbiye akçesi ve sâir rûsûm ve tekâlif-i örfiye teklîfiyle ta‘addî ve rencîde olunmamak berâtı şurûtundan idüğü mestûr ve mukayyed ve hizmetkâr-ı mesâfede tercümân-ı mersûmun hizmetinde olub âhar mahale temekkün etmemek şartıyla vech-i meşrûh üzere ‘amel olunmak bâbında

Fî evâil-i Zilka‘de sene 217

Hüküm:75

Bu dahi

Bir sûreti

Yine tercümân-ı mersûmun diğer hizmetkârı Azar veled-i Hırc Ader Rander nâm hizmetkârına

Hüküm:76

Boğaz Hisarları Nâibleri'ne ve dizdârlarına hüküm ki

Der'aliyyemde mukîm Netherlande elçisi kıdvetü'l-ümerâ-i milletü'l-mesîhiyye Van Dam hutimet avâkibühâ bi'l-hayr südde-i sa'âdetime mühürlü arzihâl gönderüb Netherlande Cumhûru tarafından (...?) tahrîrât ile irsâl olunan koret(?) ta'bîr olunur bir kıt'a Netherlandelü sağır beylik sefinesi Boğaz Hisârlarına vürûd ve vilâyeti cânibine azîmet murâd eyledigin inhâ ve sefine-i mezbûre Boğaz Hisarlarında yoklanmak bahânesiyle meks ü te'hîr etdirilmeyüb emîn ve sâlim mürûruna mûmâna'at olunmamak bâbında emsâline kıyâsen emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz kuyûd ahkâmına mürâca'ât olundukda Netherlande elçisi Der'aliyyeme nakle me'mûr bir kıt'a Netherlandelünün beylik sefinesi avdetinde Boğaz Hisarlarında yoklanmak bahânesiyle meks ü te'hîr etdirilmeyüb mürûruna mûmâna'at olunmamak bâbında Francaluya i'tâ olunan emr-i şerîfe kıyâsen yüz doksan senesi evâil-i Zilka'desinde emr-i âlî verildiği mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzere 'amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki mevlânâ ve dizdârân-ı mûmâ ileyhimsiz siz Netherlande Cumhûru'nun Boğaz Hisarları'na vürûd eden sâlifü'z-zikr bir kıt'a beylik sağır sefinenin dostâne mu'âmele olunarak girü vilâyeti cânibine mürûruna dikkat olunmak bâbında

Fî evâsıt-ı Zilka'de sene 217

Hüküm:77

İzmir Mollası'na hüküm ki

Medîne-i İzmir'de Kassâb Hızır mahallesinde mütemekkin ikin yirmi yedi sene mukaddem hâlik olan Aci Hadar veled-i Yoseb nâm zımmînin verâseti kebîr oğlu Yoseb ve kebîre kızları Sofya ve Morine'ye munhasıra kable'l-kısme mesfûr Sofya nasrâniye dahi hâlike olub verâseti zevc-i metrûkü Ayarvi veled-i Kiryako ile kebîr oğulları Kiryako Yoseb ve Yorgi ve kebîre kızı Vetsino'ya ba'de'l-inhisâr mefsûr

Kiryako zımmî meclis-i şer‘de mersûm Yoseb zımmî müvâcehesinde [...] hâlik-i mesfûr Hadar zımmînin gerek eşyâ ve gerek nakd otuz bin guruşluk terekesi olmağla mersûm Yoseb zımmî müstakillen fuzûlî zabt idüb anam mersûme hisse-i irsiyyesini kable'l-ahz hâlike olmağla bitarîki ihtisâme hisse-i irsiyye-i ma‘lûmemi mersûm Yoseb zımmîden taleb ederim ba‘de'd-da‘vâ ve's-suâl mersûm Yoseb zımmî dahi cevâbında tereke-i vaz‘-ı yedini külliyyen inkârdan mâ‘adâ hâlik-i mesfûr babam Hadar zımmî bundan yirmi bir sene mukaddem helâkinden sonra hâlike-i sâniye mersûmenin zevci Ayardi zımmî zevcesi tarafından vekâleten benden hisse-i irsiyyeyi da‘vâ ve benimle hakk-ı inkâr iki yüz grup bedel-i makbûza sulh olub müvekkilesine izâfe ile bi'l-cümle terekeye ve sâire müte‘allıka âmme-i da‘vâdan zimmetim kabûlu hâvî ibrâ ve iskât eylediğini oğlu müdde‘î mesfûr Kiryako zımmî İzmir'de Cura(?) ta‘bîr olunur nâm mahalde ma‘lûmu'l-ism (...?) hâzır bulunduğu hâlde (...?) mukaddem bitav‘ihî ikrâr ve tasdîk ve kezâlik husûs-ı mirâsa ve tereke ve sâire müta‘allıka âmme-i da‘vâdan zimmetimi kabûlu hâvî ibrâ ve iskât etmişidi deyü eylediğini (...?) ma‘lûmü'l-ism zımmîler bi'l-müvâcehe ba‘de'l-edâi's-şehâdeti's-şer‘iyye müdde‘î mersûm dahi ikrâr ve i‘tirâf idüm lâkin ibrâma nadim oldum hâlâ taleb ederim deyü da‘vâsı gayr-ı meşrû‘a ve kelâmına iltifât olunmayub ‘alâ mûcib-i ikrârehû da‘vâ-yı mezkûresiyle mersûm Yoseb zımmîye bî-vech mu‘ârazadan men‘ olunduğunu nâtik taraf-ı şer‘den bir kıt‘a hüccet-i şer‘iyye i‘tâ olunmuşiken müdde‘î mersum şerîr ve müzevir olduğundan şer‘-i şerîfe râzî olmayub mersûm Yoseb zımmîyi ızrâr ve tekdîr kasdıyla tekrâr da‘vâ-yı mezkûreye tasaddî ve ta‘addî ve bu makûle bir vak‘a şer‘le görölüb fasl olunmayub kat‘ ve kasr husûsda ve ibrâ-ı zemin birle hüccet-i şer‘iyye verilen da‘vânın tekrâr istimâ‘ı memnû‘ olduğuna binâen zımmî-i mesfûrun mesfûr Yoseb zımmîye bî-vech ve muğâyir-i hüccet-i şer‘iyye ta‘addî ve rencîde etdirmemek bâbında emr-i şerîfim sudûru recâsına İzmir Kadısı bi'l-iltimâs ‘arz ve mahallined şer‘le görölmek için işbu sene-i mübâreke evâhir-i Rebî‘ü'l-âhirinde emr-i şerîf-i âlişânım sâdır olmuşidi el-hâletü hâzihî Der‘aliyyemde mukîm Netherlande elçisi Van Dam hutimet avâkıbühâ bi'l-hayr südde-i sa‘âdetime takdîm eylediği memhûr arzihâlinde medîne-i İzmir'de mukîm Netherlande konsolosu yanında işbu sene-i mübâreke Ramazân-ı şerifinin ikinci gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Posor Noşdir nâm tercümandan mesfûr Kiryako nâm zımmînin bîvech ve muğâyir-i hüccet zâhir olan ta‘addîsinin men‘i için sâdır olan emr-i âliye münâfî Âsitâne-i sa‘âdetden mahsûs mübâşir gönderüb külliyyetlü hizmet-i mübâşiriye ve harc-ı râh mutâlebesiyle seni tecrîm etdirsem deyü (...?) ve ta‘cîzden hâlî olmadıkda ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık Şeyhülislâmdan fetvâ-yı şerîfe verildigün bildürüb

mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince ‘amel olunub zımmî-i mesfûr Kiryako'nun hilâf-ı şer‘-i şerîf ve muğâyir-i hüccet-i şer‘iyye ve fetvâ-yı münîf ol vecihle zâhir olan ta‘addîsi men‘ ve def‘ olunmak bâbında hükm-i humâyûnum sudûrunu istid‘â ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca‘ât olundukda vech-i meşrûh üzere târîh-i merkûmda emr-i münîfim verildiği mestûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince ‘amel olunmak bâbında

Fî evâhir-i Zilka‘de sene 217

Sayfa:23

Hüküm:78

(...?) fi 10 Cemâziye’l-evvel sene 221

Sakız cezîresinde mukîm Netherlande konsolos vekîli yanında bin yüz doksan dokuz senesi Cemâziyelâhîrinin yirmi dördüncü gününde ve ba‘de işbu sene-i mübâreke Rebî‘ü'l-âhîrinin on yedinci günü târîhiyle verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Nikolodor Befra nâm tercümânın iki nefer hizmetkârları Petro veled-i Nikola Petro Kokino nâm hizmetkârlarına ber-mûceb-i şurût ber-mu‘tâd üzere mu‘âfiyet emri yazılmışdır

Fe evâsıt-ı Zilhicce sene 217

Hüküm:79

Bu dahi terkîn fi 5 Cemâziyelevvel sene 221

Haleb tercümânı hizmetkârına mu‘âfiyet emri

Sonradan fermânı gelüb hıfz olunmuşdur

Medîne-i Haleb'de mukîm Netherlande konsolosu yanında işbu sene-i mübâreke Ramazânının yirmi altıncı gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Batris veled-i Ferec nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Yoseb veled-i Corciyos Pasal nâm bir nefer hizmetkârına berâtı şurûtu mûcebince ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd mu‘âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâhir-i Zilhicce sene 217

Hüküm:80

Bu dahi terkîn fi 5 Cemâziye'l-evvel sene 221

Haleb tercümânı hizmetkârı mu'âfiyet emri

Sonradan fermânı gelüb hıfz olunmuşdur

Medîne-i Haleb'de mukîm Netherlande konsolosu yanında bin yüz doksan yedi senesi Muharreminin yirmi sekizinci günü ve ba'de işbu sene-i mübâreke Cemâziyelâhîrinin yirmi dokuzuncu gününde verilen berât-ı şerîfle tercümân olan Nasradad veled-i Yosef Abde nâm tercümânının iki nefer hizmetkârlarından Geyorciyı Yoganoğlu Ağazi nâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı berât bir kıta'at mu'âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâhir-i Zilhicce sene 217

Hüküm:81

Kıbrıs tercümânı hizmetkârına mu'âfiyet emri

Muğâyir-i Şurût hareket eylediği mahallinden inhâ olunan tahrîrâtdan müstebân olmağla bâ-fermân-ı âlî terkîn olunmuşdur fî evâsıt-ı Şevvâl sene 21

Kıbrıs cezîresinde mukîm Netherlande konsolosu yanında iki yüz on bir senesi Şevvâlinin sekizinci günü târîhi ve ba'de iki yüz on yedi senesi Recebinin yirmi birinci günü verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Yakob veled-i Artin nâm tercümânının iki nefer hizmetkârlarından Cakar veled-i Antuvan Mikle nâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd mu'âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâhir-i Muharrem sene 218

Hüküm:82

Selanik Mollası'na hüküm ki

Âsitâne-i sa'âdetimde mukîm Netherlande elçisi Van Dam hutimet avâkibühâ bi'l-hayrın südde-i sa'âdetime takdîm eylediği memhûr arzihâlinde bundan akdem medîne-i Selanik'de mukîm Netherlande konsolosu yanında bâ-berât-ı âlî tercümân olan Hiristo ve Aci Dimo nâm tercümânın yedinde olan berâtı zâyî' olduğundan kat'-ı nazar tercümân-ı mesfûrun iki nefer hizmetkârlarından Nikola ve Aci Asfar Lato ve Gragoryo Aci Kostandino nâm iki nefer hizmetkârlarına başak başka iki kıt'a verilen mu'âfiyet emirleri dahi zâyî' ve tercümân-ı mesfûr hâlik olduğunda ve yerine Aci Carisko veled-i

Dimitri tercümân nasb ve ta'yîn olduğunda inhâ ve yedine berât-ı âlîşânım i'tâsını istid'â etmeğin ahidnâme-i humâyûn ve nizâm-ı cedîd şurût mûcebince mersûmun yedine egerçi tercümânlık berâtı i'tâ olunub ancak hâlik-i mesfûrun berâtı ve hizmetkârları mesfûrûna verilen mu'âfiyet emirleri her kimin yedinde zuhûr eder ise ahz ve Dersa'âdetime irsal olunmak fermânım olmağın imdi sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhsin hâlik-i mesfûrun zâyî' olan atîk berâtı ve başak başak iki nefer hizmetkârlarına verilen mu'âfiyet emirleri hîn-i zuhûrunda ahz ve kaleminde hıfz olunmak için bu tarafa irsâli ve hizmetkâr-ı mesfûrûn re'âyâ hükmüne idhâli matlûb idüğü ma'lûmun oldukda ber-vech-i muharrer hizmetkâr-ı mesfûr re'âyâ hükmüne tenzîl ile ba'de ezîn haklarında re'âyâ mu'âmelesini icrâya mübâderet ve hâlik-i mesfûr tercümanının berâtı ve hizmetkârları mesfûrûna verilen başka başka iki kıt'a mu'âfiyet emirleri dahi her kimin yedinde zuhûr ederse ahz ve kaleminde hıfz olunmak için Dersa'âdetime irsâline müsâra'at olunmak bâbında

Fî evâhir-i Muharrem sene 218

Hüküm:83

Kıbrıs tercümânı yol emri

Kıbrıs ceziresinden berren ve bahren Haleb ve İzmir ve andan Der'aliyyeme gelüb gidince yol üzerinde vâki' kazâların kuzât ve nüvvâbı zîde fazlulum ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâir zabîtan zîde kadrühuma hüküm ki

Dersa'âdetimde mukîm Netherlande elçisi Van Dam hutimet avâkıbühâ bi'l-hayr südde-i sa'âdetime mühürlü arzihâl gönderüb Kıbrıs cezîresinde mukîm Netherlande konsolosu yanında bâ-berât-ı âlî tercümân olan Yakob veled-i Artin nâm tercümân bu def'a ba'zı umûr ve husûsunu rû'yet için Kıbrıs cezîresinden berren ve bahren Haleb ve İzmir ve andan Âsitâne-i sa'âdetime gelmek murâd etmekle azîmet üzere olduğun bildürüb ve ancak tercümân-ı mersûm Kıbrıs cezîresinden berren ve bahen mahall-i merkûma gelüb gidince murûr ve ubûruna mûmâna'at ve muğâyir-i şurût-ı berât cizyedârlar taraflarından cizye talebi ve sâirler cânibinlerinden dahi âhar bahâne ile rencîde ve remîde olunmayub ber-mûceb-i şurût-ı berât himâyet ve siyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz nişân kaydına mürâca'ât olundukda mersûm Yakob veled-i Artin iki yüz on bir senesi Şevvâlinin sekizinci günü ba'de iki yüz on yedi senesi Receb-i şerifinin yirmi yedinci gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olub ve tercümânlık hizmetinde olanlar ve oğulları

harâc ve avârız ve kassâbiye akçesi ve sâir rüsûm ve tekâlif-i örfiye teklîfiyle ta‘addî ve rencîde olunmamaları yediyle verilen berâtı şurûtundan mûnderic idüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın tercümân-ı mersûm mahall-i merkûmda eğlenmeyüb serî‘an gelüb gitmek şartıyla vech-i meşrûh üzere ‘amel olunmak bâbında

Fî evâhir-i Muharrem sene 218

Sayfa:24

Hüküm:84

Âsitâne tercümânı hizmetkârına yol emri

Muğâyir-i şurût-ı nizâm hareket etdiğinden (...?) terkîn olunmuşdur

fî evâhir-i Zilhicce sene 21

Der‘aliyyemden berren ve bahren İzmir ve havâlîsine varub gelince vâki‘ olan kuzât ve nübzidefazluhum ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâirzâbitânzî dekadruhuma hüküm ki

Âsitâne-i sa‘âdetimde mukîmNederlande elçisi Van Dam hutimet avâki bühâbî'l-hayrsüdde-i sa‘âdetime mühürlü arzihâl gönderüb elçi-i mûmâileyhin yanında bâ-berât-ı âlîşân tercümân olan Dimitri Franco ve Nikola nâmtercümân umûr ve husûsunurû‘yet içün iki nefer hizmetkârlarından Todoraki veled-i Hatolinâm bir nefer hizmetkârını Der‘aliyyemden berren ve bahren İzmir ve havâlîsine irsâli murâd eylediğın bildürüb tercümân-ı mersûmun hizmetkârı mesfûr Der‘aliyyemden mahall-i merkûma varub gelince murûr ve ubûr eylediği mahallerde hilâf-ı şurût-ı berât-ı âlîşâncizyedârlar taraflarından cizye ve sâirleri câniblerinde dahi bahâne-i âhar ile akçe mütâlebesiyle bir dürlüta‘addî ve rencîde etdirilmeyüb ber-mûceb-i şurût-ı berât himâyet ve siyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz nişân kuyûduna mürâca‘ât olundukda mersûm Dimitri Feretibo veled-i Nikola bin yüz seksen sekiz senesi Ramazân-ı şerifinin dokuzuncu günü ve ba‘de işbu sene-i mübâreke muharreminin yirmi birinci gününde verilen berât-ı şerîf-i âlîşânımla elçi-i mûmâileyhin yanında tercümân olub ve tercümânlık hizmetinde olanlar ve oğulları ve iki nefer hizmetkârları harâc ve avârız ve kassâbiye akçesi ve sâirrüsûm ve tekâlif-i örfiye teklîfiyleta‘addî ve rencîde olunmayub himâyet ve siyânet olunmaları berâtları şurûtundanidügümeştür ve mukayyed bulunmağın berâtı şurûtumûcebince‘amel olunmak bâbında

Fî evâil-i-i Safer sene 218

Hüküm:85

Selanik tercümânı hizmetkârına mu‘âfiyet emri

Yol emri yazılmışdır

Muğâyir-i şurût-ı nizâm mahall-i âharda olduğu (...?)

Fî evâil-i-i Şabân sene 221

(...?) Selanik Mollası'na hüküm ki

Der‘aliyyemde mukîm Netherlande elçisi Van Dam hutimet avâki bühâbi'l-hayrsüdde-i sa‘âdetime mühürlü arzihâl gönderüb medîne-i Selanik'de mukîm Netherlande konsolosu yanında (...?) veled-i Dimitri bâ-berât-ı âlîşân tercümâ nolub ve tercümânlık hizmetinde olanlar ve oğulları ve yedlerine başka başka evâmir-i şerîf verilen iki nefer hizmetkârları harâc ve avâriz ve kassâbiye akçesi ve sâirrüsûm ve tekâlîf-i örfiye teklîfi ile rencîde olunmamaları berâtları şurûtundan olmakdan nâşî tercümân-ı mersûmum iki nefer hizmetkârlarından Mihail veled-i Manoyelnâm bir neferin hizmetkârı hilâf-ı şurût-ı berât cizye mutâlebesiyle ve âhar vecihle ta‘addî olunmayub ber-mûceb-i şurût-ı berâthimâyet ve siyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunuistid‘â ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz nişân kaydına mürâca‘ât olundukda mersûm (...?) veled-i Dimitri işbu sene muharreminin yirmi birinci gününde verilen berât-ı şerîfimle medîne-i Selanik'de mukîm Netherlande konsolosu yanında tercümân olub ve tercümânlık hizmetinde olanlar ve oğulları ve yedlerine başka başka evâmir-i şerîfe verilen iki nefer hizmetkârları harâc ve avâriz ve kassâbiye akçesi ve sâirrüsûm ve tekâlîf-i örfiye teklîfi ile rencîde olunmaya deyüb erâtışurûtunda mündericidügümeştür ve mukayyed bulunmağın hizmetkâr-ı mersûm tercümân-ı mersûmun hizmetinde olubâhar mahalde temekkün etmemek şartıyla vech-i meşrûh üzere ‘amel olunmak bâbında

Fî evâil-i Safer sene 218

Hüküm:86

Bu dahi

Buna dahi

Mesfûrra‘iyyeti kabûl etmekle kaydı terkîn olunmuşdur

fî evâil-i Receb sene 21

Bir sûreti

Tercümân-ı mersûmun diğer hizmetkârı Acı Panayotveled-i Acı Yorgi nâm hizmetkâra

Hüküm:87

Selanik tercümân hizmetkârlarından (...?)

Medîne-i Selanik'den zikri âtî mahallere gelüb gidince yol üzerinde vâki' kazâların kuzât ve nüvvâbına kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâirzabitânzîde kadrühüme hüküm ki

Der'aliyyemde mukîm Netherlande elçisi Van Dam hutimet avâki bühâbi'l-hayrsüdde-i sa'âdetime mühürlü arzihâl gönderüb medîne-i Selanik'de mukîm Netherlande konsolosu yanında bâ-berât-ı âlî tercümân olan Acı Carisko veled-i Dimitri nâmtercümân Mihail veled-i Manoyilnâm bir nefer hizmetkârını ba'zı umûr ve husûsunurü'yet için Selanik'den Edirne ve İslimye ve Öziçe Âbâd Hasköy ve Filibe ve Manastır ve Belgrad ve havâlîlerine irsâl etmekle azîmet üzere olduğun bildürüb hizmetkâr-ı mesfûr Selanik'den mahall-i merkûma gelüb gidince mürûr ve ubûrunamü mâna'at olunmayub tercümân hizmetkârı olduğunu şâmil yedinde olan tuğrâhemr-i şerîfim mücebince himâyet ve siyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz nişân ve ahkâm kuyûdâtı tettebbu'olundukda mersûm Acı Carisko veled-i Dimitri Selanik'de mukîm Netherlande konsolosu yanında işbu sene-i mübâreke Muharreminin yirmi yedinci gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olduğu ve mesfûr Mihail veled-i Manoyil tercümân-ı mersûmun iki nefer hizmetkârlarından olduğu ve berâtı şurûtu mücebince himâyet ve siyânet olunmasını muhtevîemr-i şerîfim verildiği mestûr ve mukayyed bulunmağın hizmetkâr-ı mesfûr mahall-i merkûmda eğlenmeyüb serî'an gelüb gitmek şartıyla yedinde olan tuğrâlı emr-i şerîfim mücebince himâyet ve siyânet olunmak bâbında

Fî evâsıt-ı Safer sene 218

Hüküm:88

Bu dahi

Bir sûreti

Tercümân-ı mesfûrun dîger hizmetkârı Acı Panayot veled-i Hacı Yorgi nâm hizmetkârı ber-vech-i muharrer bi‘aynihi

Hüküm:89

Âsitânetercümân hizmetkârına yol emri

Muğâyir-i şurût-ı nizâm hareket eylediği vârid (...?)

Fî evâhir-i Cemâziye’l-âhir sene 21

Der‘aliyyemde mukîm Netherlande elçisi yanında bin yüz seksen sekiz senesi Ramazânının dokuzuncu günü ve ba‘de işbu bin iki yüz on sekiz senesi Muharreminin yirmi yedinci gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Dimitri Feronco ve Acı Nikolo nâmtercümânların iki nefer hizmetkârlarından Yani Kaya Sitefannâm bir nefer hizmetkârını (...?) olmağla Der‘aliyyemden İzmir ve havâlîsine irsâl eylediğine binâen murûr ve ubûrunamü mâna‘at olunmamak için ber-mu‘tâd bir kıt‘a yol emri yazılmışdır

Fî evâil-i Safer sene 218

Sayfa:25

Hüküm:90

Bu dahi terkîn fi 5 Cemâziye’l-evvel sene 221

Haleb tercümânı hizmetkârına yol emri

Fermânı(...?) sonradan hıfz olunmuşdur

Haleb Mollası'na ve havâlîsinde vâki‘ kuzât ve nüvvâbzide fazluhuma hüküm ki

Der‘aliyyemde mukîm Netherlande elçisi Van Dam hutimet avâki bühâbi'l-hayrsüdde-i sa‘âdetime arzihâl gönderüb medîne-i Haleb'de mukîm Netherlande konsolosu yanında bâ-berât-ı âlîşân tercümân olan Elyas veled-i Polos Kara Ami nâmtercümân ve iki nefer hizmetkârlarından Yosef veled-i Abdola Mecyannâm bir nefer hizmetkârı liecli'l-maslaha medîne-i Haleb ve havâlîsinde murûr ve ubûr üzere olduğun bildürüb tercümân-ı mersûmun hizmetkârları mesfûr medîne-i Haleb ve havâlîsinde murûr ve ubûr eylediği mahallerde hilâf-ı şurût-ı berât-ı âlîşân cizyedârlar tarafından cizye ve sâirleri câniblerinden dahi âharbahâne ile akçe mutâlebesiyle ta‘addî ve rencîde olunmayub ber-mûceb-i şurût-ı berât himâyet ve siyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz nişân kaydine mürâca‘ât olundukda mersûm Yosef veled-i Polos Kara Ami bin yüz seksen sekiz

senesi Şa'bânın sekizinci günü ve ba'de işbu bin iki yüz on yedi senesi Receb-i şerifinin dokuzuncu gününde verilen berât-ı şerîfimle medîne-ı Haleb'de mukîm Netherlande konsolosu yanında tercümân olub ve tercümân hizmetinde olanlar ve oğulları ve iki nefer hizmetkârları harâc ve avârız ve kassâbiye akçesi ve sâîrrüsûm ve tekâlif-i örfiye teklîfiyle ta'addî ve rencîde olunmayalar deyü verilen tercümânlık berâtı şurûtundan idügümeştür ve mukayyed bulunmağın berâtı şurûtu mûcebince'amel olunmak bâbında

Fî evâil-i Safer sene 218

Hüküm:91

İzmir tercümân hizmetkârları başka başka iki kıta'âtmu'âfiyet emri

Muğâyir-i şurut-ı nizâm hareket eyledikleri vârid olan tahrîrâtdan müstebân olmağla berât-ı âlikayıdları terkîn olunmuşdur

Fî evâhir-i Cemâziye'l-evvel sene 21

Sonra gelüb (...?)

Medîne İzmir'de mukîm Netherlande konsolosu yanında işbu bin iki yüz on sekiz senesi Saferinin yirmi üçüncü gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Yani veled-i Ceyorci nâmtercümânın iki nefer hizmetkârlarından Marat veled-i Artinnâm bir nefer hizmetkârıyla dîger bir nefer hizmetkârı Civoni veled-i Anastasnâm iki nefer hizmetkârlarına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd başka başka iki kıt'amu'âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâil-i Safer sene 218

Hüküm:92

Bu dahi terkîn fî 5 Cemâziye'l-evvel sene 221

Halebertercümânı hizmetkârına bir kıt'amu'âfiyet emri

Fermân-ı âlî sonradan gelüb hıfz olunmuşdu

Medîne-i Haleb'de mukîm Netherlande Kostandi yanında bin iki yüz on sekiz senesi Rebî'ü'l-evvelinin ikinci gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Yoseb veled-i Cebereil Balid nâmtercümânın iki nefer hizmetkârlarından Alekros veled-i Cebreil Balidnâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kıt'amu'âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâil-i Safer sene 218

Hüküm:193

Sakız tercümânı hizmetkârına mu‘âfiyet emri

Yol emri yazılmışdır

Muğâyir-i şurût vaz‘-ı hareket eylediği vârid olan tahrîrâtdan müstebân olmağla fermân kaydı terkîn olunmuşdur fî evâhir-i Cemâziyelevvel sene 21

Sakız cezîresinde mukîm Netherlande konsolosu vekîli yanında bin yüz doksan dokuz senesi Cemâziyelâhîrinin yirmi dördüncü günü ve ba‘de iki yüz on yedi senesi Zilhiccesinin on yedinci gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Nikola Dorlekod nâmtercümânın iki nefer hizmetkârlarında Ceyorci İstefan Cinâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı berât bir kıt‘amu‘âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâil-i Rabiü'l-evvel sene 218

Hüküm:94

İzmir tercümânı hizmetkârına mu‘âfiyet emri

Bâlâda muharrer şerh mûcebince kaydı terkîn olunmuşdur fî evâhir-i Cemâziyelevvel sene 21

Medîne-i İzmir'de mukîm Netherlande konsolosu yanında bin iki yüz beş senesi Zilka‘desinin üçüncü günü ve ba‘de iki yüz on yedi senesi Rebî‘ü'l-evvelinin on altıncı gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Esteraki veled-i Yani Lafotomi nâmtercümânın iki nefer hizmetkârlarından (...?) Aci Kiryakonâm bir nefer hizmetkârlarına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kıt‘amu‘âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâil-i Rabiü'l-evvel sene 218

Hüküm:95

Sakız tercümân hizmetkârına mu‘âfiyet emri mûcebince verilen yol emri

Sakız cezîresinden İzmir ve havâlîsine gelüb gidince vâki‘ olan kuzât ve nüvvâbzîde fazluhum ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâirzabitânzîde kadrühuma hüküm ki

Der‘aliyyemde mukîm Netherlande elçisi Van Dam hutimet avâki bühâbi'l-hayrsüdde-i sa‘âdetime mühürlü arzihâl gönderüb Sakız cezîresinde mukîm Netherlande

konsolosu vekili bâ-berât-ı âlîşân tercümân olan Nikola Vorlefda nâmtercümân iki nefer hizmetkârlarından Ceyorci İstefan Cinâm bir nefer hizmetkârını ba‘zı umûr ve husûsunurü’yet için Sakız cezîresinden İzmir ve havâlisine irsâl murâd etmekle azîmet üzere olduğun bildürüb tercümân-ı mersûmun hizmetkârı mesfûrliecli'l-maslaha Sakız cezîresinden İzmir havâlisine gelüb gidince mürûr ve ubûruna muhâlefet olunmayub tercümân hizmetkârı olduğunu şâmil yedinde olan tuğrâhemr-i şerîfim mücebince himâyet ve siyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz nişân ve ahkâm kuyûdunu tettebbu‘olundukda mersûm Nikola (...?) bin yüz doksan dokuz senesi Cemâziyelâhîrinin yirmi dördüncü günü ve ba‘de iki yüz on yedi senesi Zilhiccesinin on yedinci gününde verilen berât-ı şerîfimle Sakız cezîresinde mukîm Netherlande konsolosu vekîli yanında tercümân olduğu ve mesfûr (...?) tercümân-ı mersûmun iki nefer hizmetkârlarında olduğu ve berâtı şurûtu mücebince himâyet ve siyânet olunmasını hâvîemr-i münîfim verildiği mestûr ve mukayyed bulunmağın yedinde olan tuğrâlî emr-i şerîfim mücebince‘amel ve hareket olunmak bâbında

Fî evâil-i Rabiü'l-evvel sene 218

Sayfa:26

Hüküm:96

İşbu emr-i âlî tatar-ı sadr-i âlî birle mahalline vürûd ve tercümân-ı mersûm Anaştas ve hizmetkârı Eşteryo Selanik'de olmayub her ne vakit zuhûr eder ise yanında olan berâtı zabt ve hizmetkâr emri ahz ve kendüleri re‘âyâ hükmüne idhâl ve berât ve zabt emri kalemde hıfz için Der‘aliyyeme irsâl olunacağını Selanik Kadısı'nın vârid olan i‘lâmının mazmûnu bâ-fermân-ı âlî şerh verildi fî 29 Cemâziyelevvel sene 218

Selanik Mollası'na hüküm ki

Netherlande elçisi mühürlü arzihâl gönderüb medîne-i Selanik'de mukîm Netherlande konsolosu yanında bâ-berât tercümân olan Anastasya veled-i Yani nâm tercümânın yedinde olan berâtı ve zabt emri ve bir nefer hizmetkârı Aci Esteryo veled-i Manoli'ye verilen yol hükmü Selanik Kadısı esbak Mehmed Raşid Efendi zîdet fezâilehu kalemde hıfz olunmak için Der‘aliyye'ye irsâl etmek üzere ahz idüb berât ve zabt emri ve hizmetkârın yol hükmü kalemde hıfz olunmakda olduğundan kat‘-ı nazar tercümân-ı mesfûr târîk-i hizmet olub yerine Doka veled-i Todori tercümân nasb ve ta‘yîn olduğuna inhâ ve yedine berât-ı şerîfim i‘tâsını istid‘â etmegin ahidnâme-i

humâyûn ve nizâm-ı cedîd şurûtu mûcebince mersûmun yedine egerçi tercümânlık beratı i'tâ olunub ancak târîk-i mesfûrun berâtı ve hizmetkâr-ı mesfûrun yol hükmü mukaddemâ ahz olunmuş olduğu Selanik Kadısı'nın i'lâmından müstebân ise dahi atîk berât ve zabt emri ve hizmetkârına verilen yol emri her kimin yedinde zuhûr eder ise ahz ve kalemde hıfz olunmak için Der'aliyyeme ırsâl olunmak fermânım olmağın imdi sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhsiz târîk-i mesfûrun berâtı ve zabt emri ve hizmetkârı mesfûra verilen yol hükmü hîn-i zuhûrunda ahz ve kalemde hıfz olunmak için bu tarafa ırsâli ve mesfûrun re'âyâ hükmüne idhâlleri matlûb-ı mülûkânem idüğü ma'lûmun oldukda ber-vech-i muharrer târîk-i mesfûr tercümân ve hizmetkârı re'âyâ hükmüne tenzîl ile ba'de'l-yevm haklarında re'âyâ mu'âmelesi icrâya mübâderet ve berâtı zabt ve yol emri her kimin yedinde zuhûr ederse ahz ve kaleminde hıfz olunmak için Der'aliyyeme ırsâle müsâra'at eylemen bâbında

Fî evâsıt-ı Rebiü'l-evvel sene 218

Hüküm:97

Selanik tercümânı hizmetkârının mu'âfiyet emri

Mûcebince yol emri yazılmışdır fî evâhir-i Rebî'ü'l-evvel sene 218

Medîne Selanik'de mukîm Netherlande konsolosu yanında işbu bin iki yüz on sekiz senesi Rebî'ü'l-evvelinin on altıncı gününde verilen emr-i şerîfimle tercümân olan Doka veled-i Todori nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Keliforin veled-i Yani Yorganoğlu nâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kıt'a mu'âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâhir-i Rebiü'l-evvel sene 218

Hüküm:98

Bu dahi

Buna dahi

Bir sûreti

Tercümân-ı mersûmun diğer hizmetkârı Hiristo veled-i Esteryo nâm bir nefer hizmetkârına

Hüküm:99

Mu'âfiyet emri mûcebince verilen yol emri

Ra'yyeti kabûl olmağla kaydı terkîn olunmuşdur

Selanik'den zikri âtî mahallere gelüb gidince vâki' olan kuzât ve nüvvâb ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâir zabıtâna hüküm ki

Nederlande elçisi mühürlü arzihâl gönderüb medîne-i Selanik'de mukîm Nederlande konsolosu yanında bâ-berât-i âlî tercümân olan Doka veled-i Todori nâm tercümân iki nefer hizmetkârlarında Seto veled-i Esteryo nâm bir nefer hizmetkârını umûrunu rû'yet içün Selanik'den Siroz ve (...?) ve İslimye ve Filibe ve Sofya ve Uzunca Abâd ve Hasköy ve Belgrad ve havâlîlerine irsâl murâd etmegin inhâ ve tercümân-ı mersuun hizmetkârı mesfûr Selanik'den mahall-i merkûme gelince mürûr ve ubûruna mûmâna'at olunmayub tercümân hizmetkârı olduğunu müş'ir yedinde olan tuğrâlî emr-i şerîfim mücebince himâyet ve siyânet olunmak içün mu'tad üzere (...?) yazılmışdır

Fî evâhir-i Rebiü'l-evvel sene 218

Hüküm:100

Bu dahi

Bir sûreti

Tercümân-ı mersûmun dîger hizmetkârı Ligorî veled-i Yani (...?) Oğlu nâm bir nefere bi'aynihî yol emri yazılmışdır

Hüküm:101

Bu dahi terkî fî 5 Cemâziye'l-evvel sene 222

Haleb tercümân hizmetkârına mu'âfiyet emri

Sonradan fermân gelüb hıfz olunmuşdur

Medîne-i Haleb'de mukîm Nederlande Kostandi yanında iki yüz on yedi senesi Ramazân-ı şerifinin on beşinci gününde verilen berât-i şerîfimle tercümân olan Yosef veled-i Nadres nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Elyas Antoni veled-i Ceyorciyos nâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kıt'a mu'âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâil-i Rebiü'l-âhir sene 218

Hüküm:102

Bu dahi

Haleb tercümânı hizmetkârına mu‘âfiyet emri

Mûcebince yol emri yazılmışdır fî evâhir-i Rebî‘ü'l-âhir sene 218

Mesfûrun fermânı gelüb hıfz olunmuşdur fî 20 Cemâziyelâhir sene 21

Medîne-i Haleb'de mukîm Netherlande konsolosu yanında bin iki yüz on yedi senesi Cemâziyelâhirinin yirmi dokuzuncu gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Cebreil veled-i Arotin Coahak nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Angeli veled-i Petro nâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kıt‘a mu‘âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâhir-i Rebîü'l-âhir sene 218

Hüküm:103

Bu dahi

Haleb tercümân hizmetkârına mu‘âfiyet emri

Sonradan fermânı gelüb hıfz olunmuşdur

Medîne-i Haleb'de mukîm Netherlande konsolosu yanında bin iki yüz on yedi senesi Ramazân-ı şerifinin yirmin altıncı gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Batras ve [...] nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarında Rakayil veled-i Mihail Herirsi nâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kıt‘a mu‘âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâhir-i Rebîü'l-âhir sene 218

Sayfa: 27**Hüküm:104**

İzmir Mollası'na hüküm ki

Medîne İzmir'de mukîm Netherlande konsolosu yanında bâ-berât-ı âlî tercümân olma Yakob Ebro nâm tercümânın yedine emr-i şerîfim verilen iki nefer hizmetkârlarından Pandeli veled-i Yani Kolmaci nâm bir nefer hizmetkârın kayın pederi Tano veled-i Aleksandri (...?) mürd oldukda emvâl ve eşyası zevcesi Zafiro nâm nasrâniye ile oğulları Yorgi ve Aleksandri ve Antuvan nâm sabîlere intikal ve tesviye-i

umûrlarına kibel-i şer‘den hüccet-i şer‘iyye vas nasb olunan mersûm Pandeli (...?) Kolmaci kayınpederi mersûmun hâl-i hayâtında şer‘îki olub ba‘de hâlik olan Dimitri (...?) nâm zimmî ile beyinlerinde ahz u i‘tâ olmağla mürd-i mesfûrun hâlâ İzmir'de sâkin veresesiyle rü‘yet-i hesâm murâd (...?) kesân istişhâden ve rü‘yet-i muhâsebeden imtinâ‘ eyledikde Der‘aliyyemde mukîm Netherlande elçisi Van Dam hutimet avâkibühâ bi'l-hayr mukaddemâ memhûr arzihâliyle inhâ ve emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â eyledikde tercümânı hâzır olduğı hâlde vech-i meşrûh üzere rü‘yet olunmak için iki yüz on yedi senesi evâsıt-ı Ramazânında sâdır olan emr-i şerîfim lede'l-vürûd medîne-i mezbûre mütemekkinlerinden iken bundan akdem hâlik olan mesfûr Dimitri veled-i Yani nâm zimmînin hasren vârisleri kebîr kızları mesfûr (...?) taraflarından bi'l-cümle husûsu inhâya mütevekkîf umûrda vekîl olduğı eşhâs-ı mesfûrûnu bi'l-ma‘rifeti’s-şer‘iyye ârifân Kostandi veled-i Yani ve Hiristo ve Atnaş nâm zimmî şehâdetleriyle sâbit ve sübût-ı vekâletine hükm-i şer‘î lâhik olan şahsı ta‘rif-i şer‘le mu‘arrefe inhâları hâlik-i mersûm (...?) zevcesi (...?) ile kebîr oğlu Yanko veled-i Dimidro nâm zimmî aleyhlerinde Netherlande tercümânı hâzır olduğı hâlde bi'l-vasâye üzerlerine da‘vâ ve takrîr-i kelâm idüp mersûmûnun murisleri Dimitro ile vasîleri olduğı sığâr-ı mersûmûnun babaları (...?) şirket-i annân ile şerikleri olub (...?) vukû‘undan sonra kable rü‘yet (...?) mersûm (...?) mersûm (...?) hâlik olduklarından sonra hâlik-i mersûm Dimitro'nun zevcesi ve sâir veresesiyle bundan akdem bi'l-vasâye bâzergânlar ma‘rifetleriyle hesâbları rü‘yet olunduktan sonra hâl-i mersûm Acı Talo'nun mersûm Dimitro zimmetinde on beş bin dört yüz seksen sekiz gurus mâl-i iştirakinden on iki bin gurus (...?) masârıfdan cem‘an yirmi yedi bin dört yüz seksen gurus alacak hakkı zuhûru esnâsında zevcesi mersûme (...?) nasrâniye mûmâna‘at birle hesâbdan imtinâ‘ idüb lâkin ber-vech-i muharrer sâdır olan emr-i şerîf mücebince tekrâr vasîleri olduğı sığâr-ı mersûmûn için ba‘de rü‘yetü'l-hesâb meblağ-ı mezbûr yirmi yedi bin dört yüz seksen sekiz gurus taleb-i da‘vâ ve münâza‘at-ı kesîre vukû‘undan sonra beynimize muslihûn tavassut idüb nef‘an li’s-sığâr (...?) medîne-i mezbûre nevâhîsinden Pınarbaşı nâm mahalde vâki‘ Hoca Ataullah Efendi vakfı müsakkafatından yevmî yüz elli akçe icârelü ma‘lûmu'l-hudûd ve'l-müştemilât bir bâb boyahânenin beş sehim i‘tibâriyle bir sehim (...?) mütevell-i mersûm Dimitro zimmîden hesâbü'l-âde kebîr evlâdalrı müvekkilân-ı mesfûrân (...?) ve kebîr oğlu Yanako'ya intikâl idüb bir sehim hisse-i şâyı‘alarını senevî bin grup vasîleri olduğı sığâr-ı mersûmâna ferâğ ve kasr-ı yed etmek üzere inşâ-yı akd-i sulh eyledikde vekîl-i mersûme (...?) nasrâniye vasiyy-i mersûmu tasdik ve sehm-i mezkûrdan müvekkilân-ı mersûmânın hisselerini ve kebîr

oğlu Yanako dahi kendü hissesini hüsn-i rızâlarıyla bi'l-vekâle ve bi'l-vasâye bedel-i merkûm yedi bin guruşa sığâr-ı mersûmûna ferâğ ve kasr-ı yed ve vakf-ı mersûm kâim-makâm mütevellis dahi ber-vech-i muharrer sığâr-ı mersûmûnun inhâ (...?) vasiyy-i mersûm dahi sığâr-ı mersûmûn için tefvîz ve kabûl eyledikten sonra mersûm (...?) nasrâniye ve oğlu mersûm Yanako (...?) ibrâ-yı âmm ile ibrâ ve ıskât ve vasiyy-i mersûm dahi bi'l-vasâye ibrâ-yı mezbûreyi ba'de'l-kabûl (...?) müte'allıka âmme da'vâ ve kâffe mutâlebâtıdan mersûme (...?) ve müvekkilân-ı mesfûrûnu ve mersûm Yanako zımmîyi ibrâ ve ıskât eylemenin mersûme (...?) asâleten ve vekâleten Yanako (...?) ibrâ-ı mezkûru ba'de'l-kabûl husûs-ı mezkûre ber-vech-i muharrer faysal verildiğini nâtık sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyh es-Seyyid Hasan zîdet fazâilehûsun bu def'a tarafından verilen i'lâm takdim olduğu beyânıyla mücebince emr-i mezkûrun kaydı bâlâisan şerh virilüb i'lâmı (...?) emr-i şerîfim sudûrunu elçi-i mersûm (...?) bâ-arzıhâl istid'â etmekle mazmûnu verilen emrin kaydı bâlâsına şerh virilüb (...?) işbu emr-i şerîfim ısdâr olunmuşdur imdi sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyh sin ber-vech-i muharrer takdîm olunan i'lâmın mazmunu emr-i mezkûrun kaydı bâlâsına şerh verildiği ma'lûmun oldukda ber-vech-i muharrer 'amel ve hareket olunmak ve muğâyir-i rızâ vaz' ve hâlete tecvîz olunmamak bâbında

Fî evâsıt-ı Rebiü'l-âhir sene 218

Hüküm:105

Haleb tercümân hizmetkârı mu'âfiyet emri

Sonradan fermânı gelüb hıfz olunmuşdur

Medîne-i Haleb'de mukîm Netherlande konsolosu yanında iki yüz on yedi senesi Şevvâlinin yirmi dördüncü gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Elyas veled-i Naum nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Verotin veled-i Agob Avadis nâm bir nefer hizmetkârına ber-müceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kıt'a mu'âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâhir-i Rebiü'l-âhir sene 218

Hüküm:106

Bu dahi

Mu'âfiyet emri mücebince verilen yol emri

Muğâyir-i fermân olub hıfz olunmuşdur fî 20 Cemâziyelâhir sene 21

Medîne-i Haleb'den İzmir ve İskenderiye ve Mısır havâlîlerine gelüb gidince vâki' olna kuzât ve nüvvâb ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdâdları ve sâir zabıtâna hüküm ki

Nederlande elçisi mühürül arzihâl gönderüb Haleb'de mukîm Nederlande konsolosu yanında bâ-berât tercümân olan Cebreil veled-i Derarotin Soğas nâm tercümân yedinde emr-i şerîfîm verilen iki nefer hizmetkârlarından Angeli veled-i Petro nâm bir nefer hizmetkârını liecli'l-maslaha İzmir ve İskenderiye-i Mısır ve havâlîlerine irsâl murâd etmekle mürur ve ubûruna mûmâna'at olunmayub yedine verilen emr-i şerîf mûcebince himâyet ve siyânet olunması için ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kıt'a yol emri yazılmışdır

Fî evâhir-i Rebiü'l-âhir sene 218

Sayfa 28

Hüküm 107

Haleb mollasına hüküm ki;

Nederlande elçisi mühürlü arzihâl gönderüb elçilerin ve konsoloslarının ve tercümanlarının ve âdemlerinin hedâya ve libasları ve me'kûlât ve meşrûbâtlarıyçün akçeleriyle getürdükleri nesnelerden gümrük ve reft ve bâc ve kasâbiye taleb olunmaya deyu Nederlandelüye i'tâ olunan 'ahid-nâme-i hümayûnda münderic ve hilâfına bir dürlü vaz' u hareket olunmak icâb etmez iken hâlen Haleb gümrükçüsü Mustafa Bey demekle 'arif kimesne tama'-ı hâmindan nâşi medine-i Haleb'de mukîm Nederlande konsolosu Zavan Mesnik nâm beyzâde kendü isti'mâliyçünyanında bâ-berât tercüman olan Nasrullah veled-i Yusuf Gande nâm tercüman vâsıtasıyla celb ve nakl ettirdiği bazı elbisesi Haleb'e vürûdunda hilâf-ı 'ahid-nâme-i hümayûn resm-i gümrük mutâlebe ve cebren ahz ve tahsil-i me'sûliye eşyâ-yı mezkûreyi gümrükde tevkif eylediğinde ve cebren ezvâ'-ı te'addîyât ile kavlen ve fi'ilen tekdirden hâlî olmadığında inhâ ve gümrükçü-i merkûmun bu misüllü mugâyir-i şurût-ı 'ahid-nâme-i hümayûn ve münâfi-i merâsim-i dostî ve vâki' olan harekât-ı nâ-bercâsı men' u def' ve fimâ-ba'd ber-mûceb-i şurût-ı 'ahid-nâme-i hümayûn her vechile himâyet u siyânet olunmak bâbında emr-i şerîfîm sudûrunu istid'â etmeğin 'ahid-nâme-i hümayûn mûcebince 'amel olunmak fermânım olamğın imdi sen ki mevlânâ-yı mumâ-ileyhsin konsolos-ı mersûmun kendü isti'mâliyçün tercüman-ı mesfûr vâsıtasıyla nakl ettirdiği elbisesinden mugâyir-i şurût-ı 'ahid-nâme-i hümayûn gümrükçü-i merkûmun resm-i gümrük mutâlebesiyle vâki' olan

harekât-ı nâ-bercâsı men' u def' ve fimâ-ba'd ber-mûceb-i şurût-ı 'ahid-nâme-i hümâyûn himâyet u sıyânet olunmak bâbında

Fi Evâsıt-ı Rebiü'l-evvel sene 218

Hüküm 108

İzmir Mollasına ve İzmir voyvodasına hüküm ki;

Nederlande elçisi mühürlü arzihâl gönderüb müşârün-ileyhimin rızâlarıyla tâcirleri vilâyetlerinde getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'larında Haleb'de ve İskenderiye'de ve sâ'ir yerlerde yüzde üç akçe gümrük vereler ziyâde vermeyeler ve metâ'ları ziyâde bahâya tutulmaya deyu Nederlandelüye i'tâ olunan 'ahid-nâme-i hümâyûnda mûnderic olmağla Nederlandelü Yahudi tâcirlerinden Yusuf Koben Hamesha nâm Nederlandelü Yehud tâcir iki nefer müste'men yehud âdemleriyle Nederlande memâlikinden Medine-i İzmir'e getürdüğü ve memnû'âtdan olmayub alub kendü memleketine ve düvel-i sâ'ire memâlikine götüreceği emti'a ve eşyânın ber-mûceb-i 'ahid-nâme-i hümâyûn icâb eden gümrüğün edâ idüb mugâyir-i 'ahid-nâme-i hümâyûn ziyâde mutâlebesiyle te'addi olunmak iktizâ etmez iken İzmir gümrüğü emini tarafından ziyâde talebi ve bi-vech ta'arruz ve te'addi olunduğun inhâ ve mugâyir-i 'ahid-nâme-i hümâyûn ziyâde gümrük talebi ve bi-vech te'addi olunmayub himâyet u sıyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â etmeğin sen ki voyvoda-i mumâ-ileyhsin 'ahid-nâme-i hümâyûn mûcebince 'amel olunmak bâbında.

Fi Evâsıt-ı Rebiü'l-evvel sene 218

Hüküm 109

Der-'aliyyemden bahren Varna ve ândan berren re's-i hudûda varub gelince yol üzerinde vâki' kazâların kuzât ve nüvvâbına ve iskele eminleri ve a'yân ve zâbitân ve iş erlerine hüküm ki;

Der-'aliyyemde mukîm Nederlande elçisi Vamid Cerdem hutimet 'avâkibuhû bi'l-hayr bu def'a Nederlande cânibine gidüb yine 'avdet etmek üzre 'azimete me'zûn olduğu beyânıyla elçi-i mumâ-ileyh ve yanında olan zevcesi ve müste'men hizmetkâr ve âdemleriyle Der-'aliyyemden bahren Varna'ya ve andan berren re's-i hudûda varub gelince esnâ-yı râhda ve menâzil ve merâhilde ve bir mahalde müddet-i meks ve ikâmetinde hilâf-ı 'ahid-nâme-i hümâyûn cizyedârlara harâc mutâlebesi ve sâ'irlere âher bahâne ve melbûsât ve eşyâ ve hayvanâtına te'addi ve rencide ettirilmeyüb ber-mûceb-i

‘ahid-nâme-i hümayûn himâyet u sıyânet ve mahûf ve muhâtara olan mahallerde ücretiyle kadar-ı kifâye cebelü terfiki ve iktizâ eden bargir tedârük ve zâd u zevâdesin narh-ı rûzî üzre akçesiyle bey’ u iştirâsına mu’âvenet birle emnen ve sâlimen imrârları husûsuna ihtimâm u dikkat bâbında emr-i şerifim sudûrunu bir kît’a memhûr ‘arzıyla istid’â etmeğin vech-i meşrûh üzre ‘amel olunmak fermânım olmağın imdi siz ki mevlânâ ve sâ’ir mumâ-ileyhimsiz devlet-i ‘aliyye-i ebedi emdeşt-medârımın Netherlande cumhûru kadîmi dostî olub ri’âyet-i hâtırı matlûb idüğü ma’lûmunuz oldukda ber-minvâl-i muharrer elçi-i mumâ-ileyh ve yanında olan zevcesi ve müste’men hizmetkâr ve âdemleriyle der-‘aliyyemden bahren Varna’ya ve ândan berren re’s-i hudûda varub gelince esnâ-yı râhda ve menâzil ve merâhilde bir mahalde müddet-i meks ve ikâmetinde hilâf-ı ‘ahid-nâme-i hümayûn cizyedârlara harâc mutâlebesi ve sâ’ire âher bahâne ve melbûsât ve eşyâ ve hayvanâtına te’addî ve rencide ettirmeyüb ber-mûceb-i ‘ahid-nâme-i hümayûn himâyet u sıyânet ve mahûf ve muhâtara olan mahallerde ücretiyle yanlarına cebelü terfiki ve iktizâ eden bargir tedârük ve zâd u zevâdesin narh-ı rûzî üzre akçesiyle iştirâsına mu’âvenet birle emnen ve sâlimen imrârı husûsuna ihtimâm u dikkat ve hilâf-ı hâlâtı vukû’a gelmekden hazer ve mücânebet olunmak bâbında. Fi Evâ’il-i Cemaziye’l-evvel sene 218

Hüküm 110

Bu dahi berât fi 5 Cemaziye’l-evvel sene 221

Haleb tercümanı hizmetkârına mu’âfiyet emri.

Sonradan fermânı gelüb hıfz olunmuştur.

Terkin

Medine-i Haleb’de mukîm Netherlande konsolosu yanında iş bu bin ki yüz on sekiz senesi Rebi’ü’l-evvelinin ikinci gününde verilen berât-ı şerîfimle tercüman olan Yusuf veled-i Hacire Berbalin nâm tercümanın iki nefer hizmetkârlarından Aksar veled-i Makar Genc oğlu Kürunlu nâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kît’a mu’âfiyet emri yazılmışdır. Fi Evâsıt-ı Cemaziye’l-evvel sene 218

Sayfa: 29

Hüküm: 111

Âsitâne tercümanı hizmetkârının mu’âfiyet emri.

Bu dahi berât fi 5 Cemaziye’l-evvel sene 221

Sonradan fermânı gelüb kaleminde hıfz olunmuşdur.

Yol emri yazılmışdır.

Terkîn

Galata mollasına hüküm ki;

Der-sa'âdetimde mukîm Netherlande elçisi kıdvetü'l-ümerâi'l-milleti'l-mesihîye Van Dam hutimet 'avâkıbuhû bi'l-hayr Südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl gönderüb elçi-i mumâ-ileyhin yanında Nikola veled-i Batrismiraş bâ-berât-ı 'âlî tercüman olub ve bu makûle tercümanlık hizmetinde olanlar ve oğulları ve yedlerinde başka başka evâmîr-i şerîfe veriken ikişer nefer hizmetkârları harâc ve 'avârız ve kasâbiye akçesi ve sâ'ir rûsûm ve tekâlif-i 'örfiye teklifiyle te'addi ve rencide olunmamaları berâtları şurûtundan olmakdan nâşi tercüman-ı mersûmun iki nefer hizmetkârlarından Kris veled-i Batrismiraş nâm bir nefer hizmetkârı hilâf-ı şurût-ı berât cizye ve 'avârız ve kasâbiye akçesi ve rûsûm-ı sâ'ire ve tekâlif-i 'örfiye teklifiyle te'addi ve rencide ettirilmeyüb bermûceb-i şurût-ı berât-ı 'âlîşân himâyet u sıyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve divân-ı hümayûnumda mahfûz nişân kaydına mürâca'at olundukda mersûm Nikola veled-i Batrismiraş iş bu bin iki yüz on sekiz senesi Cemaziye'l-evvelinin on dokuzuncu gününde verilen berât-ı şerîfimle elçi-i mumâ-ileyhin yanında tercüman olub ve tercümanlık hizmetinde olanlar ve oğulları ve yedlerine başka başka evâmîr-i şerîfe verilen ikişer nefer hizmetkârları harâc ve 'avârız ve kasâbiye akçesi ve sâ'ir rûsûm ve tekâlif-i 'örfiye teklifiyle te'addi ve rencide olunmamak berâtları şurûtundan idüğü mastûr ve mukayyed ve hizmetkâr-ı mesfûr tercümanın hizmetinde olub âher mahalde temekkün etmemek şartıyla vech-i meşrûh üzre 'amel olunmak bâbında.

Fi Evahir-i Cemaziye'l-evvel sene 218

Hüküm :112

Âsitâne tercümanı hizmetkârının mu'âfiyet emri mücebince verilen yol emri.

Sonradan fermânı gelüb hıfz olunmuşdur.

Terkîn

Der-'aliyyemden Haleb ve havâlisine varub gelince yol üzerinde vâki' kuzât ve nüvvâb zîde fazlühûm ve kethüdâyeri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir zâbitân zîde kadruhûma hüküm ki;

Der-‘aliyyemde mukîm Netherlande maslahatgüzârı Fransuva Nesta hutimet ‘avâkıbuhû bi’l-hayr Südde-i sa’adetime mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb Der-‘aliyyemde Netherlande elçisi yanında bâ-berât-ı ‘âlî tercüman olan Nasrullah veled-i Batrismiraş nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Fransis veled-i Batrismiraş nâm bir nefer hizmetkârını bazı umûr ve husûsu rü’yet için Âsitâne-i sa’âdetimden Haleb ve havâlisine irsâl murâd etmekle ‘azimet üze olduğun bildürüb tercüman-ı mersûmun Der-sa’âdetimden mahall-i merkûm ve havâlisine varub gelince mürûr u ‘ubûruna muhâlefet olunmayub tercümân hizmetkârı olduğunu şâmil yedinde olan tuğralı emr-i şerîfim mücebince himâyet u sıyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid’â ve divân-ı hümayûnumda mahfûz nişân ve ahkâm kuyûdâtına mürâca’at olundukda mersûm Nasrullah veled-i Batrismiraş iş bu bin iki yüz sekiz senesi Cemaziye’l-evvelinin dokuzuncu gününde verilen berât-ı şerîfimle Netherlande elçisi yanında tercüman olduğu ve mesfûr Fransis veled-i Batrismiraş tercüman ve mersûmun iki nefer hizmetkârlarından olduğunu ve berât şurûtu mücebince himâyet u sıyânet olunması muhtevî emr-i şerîfim verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın hizmetkâr-ı mesfûr mahall-i merkûm ve havâlisinde eğlenmeyüb serî’ân gidüb gelmek şartıyla yedinde olan tuğralı emr-i şerîfim mücebince ‘amel ve hareket olunmak bâbında.

Fi Evâhir-i Cemaziye’l-evvel sene 218

Hüküm: 113

Âsitâne tercümanının evvel emri. Sonradan fermânı gelüb hıfz olunmuştur.

Terkîn

Der-‘aliyyemden Haleb ve havâlisine varub gelince yol üzerinde vâki’ kuzât ve nüvvâb zîde fazluhûm ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ’ir zâbitân zîde kaduhûma hüküm ki;

Netherlande maslahatgüzârı mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb (silik yer var) Der-‘aliyyemde Netherlande elçisi yanında bâ-berât-ı ‘âlî tercüman olan Nasrullah veled-i Batrismiraş nâm tercümân bazı umûr ve husûsunu rü’yet için Âsitâne-i sa’âdetimden Haleb ve havâlisine ‘azimet murâd eylediğın bildürüb ancak tercüman-ı mersûm Der-‘aliyyemden mahall-i merkûm ve havâlisine varub gelince mürûr u ‘ubûruna muhâlefet ve mugâyir-i şurût-ı berât cizyedarlar taraflarından cizye talebi ve sâ’irleri câniblerinden dahi bahâne-i sâ’ire mutâlebesiyle rencide olunmayub himâyet u sıyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid’â ve divân-ı hümayûnumda mahfûz nişân kaydına

mürâca'at olundukda mersûm Nasrullah veled-i Batrismiraş iş bu bin iki yüz on sekiz senesi Cumâde'l-evvelinin on dokuzuncu gününde verilen berât-ı şerîfimle Netherlande elçisi yanında tercüman olub ve tercümanlık hidmetinde olanlar ve oğuları harâc ve 'avârız ve kasâbiye akçesi ve sâ'ir rüsûm ve tekâlif-i 'örfiye teklifiyle te'addî ve rencide olunmamaları yedine verilen tercümanlık berâtı şurûtundan idüği mastûr ve mukayyed bulunmağın tercüman-ı mersûm mahall-i merkûm ve havâlisinde eğlenmeyüb seri'ân gidüb gelmek şartıyla vech-i meşrûh üzre 'amel olunmak bâbında.

Fi Evâhir-i Cemaziye'l-evvel sene 218

Hüküm: 114

Hassa bostancıbaşı (?) ve dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Galata voyvodası (?) dâme mecduhûmâ ve topcubaşı (?) zîde mecduhûya hüküm ki;

Der-'aliyyemde mukîm Netherlande maslahatgüzârı kıdvetü'l-a'yânî'l-milleti'l-mesihîyye Fransuva Nesta hutimet 'avâkıbuhû bi'l-hayr südde-i sa'âdetime mühürlü arz-ı hâl gönderüb sâkin oldukları evlerinde kendülerinin ve âdemlerinin kifâf-ı nefsleriyçün şire sıkub hamr eylediklerinde kimesne mâni' olmaya ve yeniçeri kullarımdan ve gayriden her kim olur ise nesne istemeyüb ve habbe ile almayub zulm ve te'addi etmeyeler deyu Netherlandelüye i'tâ olunan 'ahid-nâme-i hümâyûnda münderic olmağla kendinin ve âdemlerinin kifâf-ı nefsleriyçün senede bir def'a akçe ile iştirâ eylediği iki yüz kâb üzümün Galata'da vâki' hânesine nakline muhâlefet olunmayub hilâf-ı 'ahid-nâme-i hümâyûn harc ve 'avâ'id nâmı ve sâ'ir bahâne ile akçe mutâlebesiyle te'addî olunmamak içün emr-i şerîf verilegeldiğın bildürüb iş bu bin iki yüz on sekiz senesine mahsûben akçesiyle iştirâ eylediği iki yüz kâb üzümün hânesine nakline kimesne tarafından muhâlefet olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ ve divân-ı hümâyûnumda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda iki yüz on yedi senesine mahsûben ber-vech-i meşrûh emr-i şerîfim verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i 'âlîşânım mücebince iş bu bin iki yüz on sekiz senesine mahsûben iki yüz kâb üzümün def'â-i vâhide nakline muhâlefet olunmamak bâbında.

Fi Evâhir-i Cemaziye'l-evvel sene 218

Sayfa:30

Hüküm:115

Bu dahi terkîn fi 5 Cemâziye'l-âhir sene 221

Âsitâne tercümânının yedine mu'âfiyet emri

Sonradan fermânı gelüb hıfz olunmuştur

Mûcebince yol emri verildi

Yazılmışdır

Der'aliyyemde mukîm Netherlande elçisi yanında işbu bin ik yüz on sekiz senesi Cemâziyelevvelinin on dokuzuncu gününde verilen berât-i şerîfimle tercümân olan Nasarad veled-i Batras nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Corci veled-i Marat nâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kıt'a mu'âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir sene 218

Hüküm:116

Âsitâne tercümânlarına verilen mu'âfiyet emri mûcebince yol emri

Der'aliyyemde mukîm Netherlande elçisi yanında işbu bin iki yüz on sekiz senesi Cemâziyelevvelinin on dokuzuncu gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Nasarat veled-i Batras nâm tercümân iki nefer hizmetkârlarından Corci veled-i Marat nâm bir nefer hizmetkârının ba'zı umûrunu rû'yet için Dersa'âdetimden Haleb havâlîsine irsâl murâd etmekle yedinde olan emr-i âlî mûcebince murûr ve ubûruna mûmâna'at olunmayub serî'an gidüb gelinmek ve mahall-i merkûm havâlîsinde ayrılmamak şartıyla mu'tâd üzere bir kıta'ât yol emri yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir sene 218

Hüküm:117

Der'aliyyemden bahren Bursa ve anden berren Haleb'e varub gelince vâki' olan kuzât ve nüvvâbı zîde fazluhum ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâir zabîtân zîde kadrûhuma hüküm ki

Dersa'âdetimde mukîm Netherlande maslahatgüzârı kıdvetü'l-a'yâni'l-milleti'l-mesîhiyye Fransuva Testa hutimet avâkibühâ bi'l-hayr südde-i sa'âdetime mühürlü

arzıhâl gönderüb medîne-i Haleb'de mukîm Netherlande konsolosunun karındaşı Bitar Van Hasik nâm Netherlande bu def'a Âsîâne-i sa'âdetinden bahren Bursa'ya ve andan berren Haleb'e gitmek murâd eylediğin bildürüb Netherlandelü-i mersûm Der'aliyyemden bahren Bursa'ya ve andan berren Haleb'e varub gelince esnâ-yı râhda ve hasbe'l-iktizâ bir mahlede müddet-i meks ü ikâmetinde hilâf-i ahidnâme-i humâyûn cizyedârlar taraflarından cizye ve sâirleri câniblerinden dahi âhar bahâne ile akçe mutâlebesiyle bir dürlü ta'addî ve rencîde etdirilmeyüb himâyet ve siyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â etmeğin vech-i meşrûh üzere 'amel olunmak bâbında

Fî evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir sene 218

Hüküm:118

İzmir Mollası'na ve İzmir Hâssı Voyvodası'na hüküm ki

Dersa'âdetimde mukîm Netherlande maslahatgüzârı Fransuva Nesta hutimet avâkibühâ bi'l-hayrın bu def'a der-bâr-ı atûfet-karâr-ı şâhâneme takdîm eylediği bir kıt'a takrîr kâğıdı mefhûmunda liecli't-ticâre medîne-i İzmir'de olan Netherlande tâifesinden Honsek nâm Netherlandelü müste'men tâcirin hizmetinde olan aşçısı [boşluk] nâm Netherlandelü kendü hâlinde olub kimesneye zarar-ı şer'îsi olmayub ve üzerine dahi şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken yine medîne-i mezbûrede Enfiye Emini olan [boşluk] nâm kimesne tâcir-i mersûmun aşçısı mesfûru enfiye furuht edermişsin deyü ahz etmek dâ'iyyesiyle tâcir-i mersûmun hânesine bir nefer müsellağ âdemîsi ve bir nefer dahi kolcularını irsâl ve aşçı-i mersûmu cebren ve kahren ahz ve ızhâr-ı ta'addî ve itâle-i lisân eyledikten mâ'adâ katl kasdıyla müste'men-i mesfûr üzerine piştov ile hücum eylediklerin inhâ ve zikr olunan kolcuların hilâf-ı ahidnâme-i humâyûn ve muğâyir-i rûsûm-ı dostî vâki' olan harekât-ı nâ-bercâları men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istida etmegın keyfiyet muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu hâlde hilâf-ı şer'-i şerîf ve muğâyir-i ahidnâme-i humâyûn zâhir olan ta'addîleri men' ve def' olunmak fermânım olmağın imdi sen ki mevlânâ ve voyvoda-i mûmâ ileyhimsiz ber-vech-i muharrer kolcu ve zımmî-i mesfûrun hilâf-ı şer'-i şerîf ve muğâyir-i ahidnâme-i humâyûn tâcir-i mersûm hizmetinde olan müste'men aşçı-i mesfûra ol vecihle ta'addî ve rencideleri vâki' ise men' ve def'ine ihtimâm ve dikkat ve ber-mûceb-i ahidnâme-i humâyûn himâyet ve siyânet ve hilâf-ı şer' ve muğâyir-i

ahidnâme-i humâyûn vaz‘ ve hâlet vukû‘unu tecvizden be-gâyet ittikâ ve mücânebet ve keyfiyeti Dersa‘âdetime tahrîr ve işâret eylemeniz bâbında

Fî evâsıt-ı Şevvâl sene 218

Hüküm:119

Bu dahi yazıla

Haleb tercümânı hizmetkârına mu‘âfiyet emri

Sonradan fermânı gelüb hıfz olunmuştur

Medîne-i Haleb'de mukîm Netherlande konsolosu yanında bin iki yüz on yedi senesi Şevvâlinin yirmi dördüncü gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Elyas veled-i Naum (...?) nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Yusaf veled-i Elyas nâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kıt‘a mu‘âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Şevvâl sene 218

Hüküm:120

Bu dahi

Haleb tercümânı hizmetkârına mu‘âfiyet emri

Sonra fermânı gelüb hıfz olunmuştur

Medîne-i Haleb'de mukîm Netherlande konsolosu yanında iki yüz on yedi senesi Cemâziyelâhîrinin yirmi dokuzuncu gününde verilen şerîfimle tercümân olan Cebreil veled-i Artin nâm tercümânın ve iki nefer hizmetkârlarından (...?) veled-i Antuvan nâm hizmetkârın Ebrehem veled-i İsak Aron nâm bir nefer hizmetkârı Entehram Angeli ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kıt‘a mu‘âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâhîr-i Muharrem sene 219

Hüküm:21

Bu dahi

Haleb tercümân hizmetkârına mu‘âfiyet emri

Sonradan fermânı gelüb hıfz olunmuştur

Medîne-i Haleb'de mukîm Netherlande konsolosu yanında iki yüz on yedi senesi Zilka‘desi gurreinde verilen berât-ı şerîfîmle tercümân olan Antonyus veled-i Fereh nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Şekerdad Fereh nâm bir nefer hizmetkârı hâlik olub yerine (...?) nâm bir nefer hizmetkârı istihdâm etmekle ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kıta‘ât mu‘âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâhir-i Muharrem sene 219

Sayfa:31

Hüküm:122

Balyabadra tercümânı hizmetkârına mu‘âfiyet emri

Muğâyir-i şurût-ı nizâm hareket (...?) olmağla bâ-fermân kaydı terkîn olunmuşdur fî evâsıt-ı Şabân sene 221

Mora cezîresinde vâki‘ Balyabadra iskelesinde mukîm Netherlande konsolosu yanında işbu bin iki yüz on dokuz senesi Cemâziyelevvelini birinci gününde verilen berât-ı şerîfîmle tercümân olan Nikola veled-i Saver nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Ceyorci Loğo Kostopolo nâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kıt‘a mu‘âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâhir-i Cemâziye’l-evvel sene 219

Hüküm:123

Bu dahi

Muğâyir-i şurût-ı nizâm hareket eylediği (...?) olmağla kaydı terkîn olunmuşdur fî evâsıt-ı Rebî‘ü’l-âhir sene 21

Bir sûreti

Yine tercümân-ı mersûmun iki nefer hizmetkârlarından Nikolaki Roso veled-i Andoni nâm bir nefer hizmetkârına ber-vech-i muharrer

Fî evâsıt-ı Cemâziye’l-âhir sene 219

Hüküm:124

Balyabarda tercümânının yol emri

Fermân-ı humâyûn sâdır olmuşdur

Mora cezâresinde vâki' Balyabadra iskelesinde mukîm Netherlande konsolosu yanında işbu sene-i mübâreke Cemâziyelevvelinin yirminci gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Nikola veled-i Sara nâm tercümân ba'zı umûrunu rü'yet için Balyabadra iskelesinden berren ve bahren Kıbrıs ceziresine ve andan Haleb ve İzmir ve Der'aliyyeme gelüb gitmek murâd etmeğe binâen ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd mu'tad üzere yol emri yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir sene 219

Hüküm:125

Balyabadra tercümânı hizmetkârına verilen mu'âfiyet emri ve yol emri

Sonradan fermânı gelüb battâlde hıfz olunmuşdur

Mora cezâresinde vâki' Balyabadra iskelesinde mukîm Netherlande konsolosu yanında işbu bin iki yüz on dokuz senesi Cemâziyelevvelinin yirminci gününde verilen şerîfimle tercümân olan Nikola veled-i Sara nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından yedine bir kıt'a mu'âfiyet emri verilen (...?) nâm bir nefer hizmetkârı ba'zı umûr ve husûsusun rü'yet için Balyabadra iskelesinden berren ve bahren Kıbrıs ceziresine ve Kahire-i Mısır ve İzmir'e ve andan Der'aliyyeme gelüb gitmek murâd eylediğin inhâ murûr ve ubûruna mûmâna'at olunmayub tercümân hizmetkârı olduğunu şâmil yedine verilen tuğrâlı emr-i şerîfim mûcebince himâyet ve siyânet olunmasını muhtevî ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kıt'a yol emri yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir sene 219

Hüküm:126

Hassa Bostancıbaşı ve Galata Voyvodası ve Topçubaşı'na hüküm ki

Netherlande maslahatgüzârı mühürlü arzihâl gönderüb sâkin oldukları evlerinden kendülerinin ve âdemlerinin kifâf-ı nefsleri için şîre sokub hamr eylediklerinde kimesne mâni' olmaya ve yeniçeri kollarımdan ve gayrîden her kim olur ise nesne istenmeyüb ve cebr ile almayub zulüm ve ta'addî etmeyeler deyü Netherlandeliye i'tâ olunan ahidnâme-i humâyûnda münderic olmağla kendünün ve âdemlerinin kifâf-ı nefsleri için senede bir def'a akçeleriyle iştirâ eylediği iki yüz kap üzümün Galata'da vâki' hânesine nakline mûmâna'at olunmayub hilâf-ı ahidnâme-i humâyûn harc ve gavâyid nâmı ve sâir bahâne ile akçe mutâlebesiyle ta'addî olunmamak için emr-i şerîf verilegeldiğin bildürüb işbu bin iki yüz on dokuz senesine mahsûben akçesiyle iştirâ

eylediği iki yüz kap üzümün hânesine nakline kimesne tarafından nakline mümâna‘at olunmamak bâbında emr-i şerîfim recâ ve dîvân-ı humâyûnumda mahfûz kuyûd ahkâmına mürâca‘ât olundukda iki yüz on sekiz senesine mahsûben emr-i şerîfim verildiği mestûr ve mukayyed olmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince işbu iki yüz on dokuz senesine mahsûben iki yüz kap üzümün def‘a-i vâhidede nakline mümâna‘at olunmamak bâbında

Fî evâsıt-ı Cemâziye’l-âhir sene 219

Hüküm:127

Balyabadra hizmetkârına mu‘âfiyet emri

Muğâyir-i şurût-ı nizam hareketi (...?) fî evâsıt-ı Şa‘bân sene 221

Mora cezîresinde vâki‘ Balyabadra iskelesinde mukîm Netherlande konsolosu yanında iki yüz on dokuz senesi Recebû'l-ferdinin yirmi beşinci gününde verilen berât-ı şerîfimle tercümân olan Van Kordyak veled-i Ragos nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Espir Bermon Karava nâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kıt‘a mu‘âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâil-i Şabân sene 219

Hüküm:128

Bu dahi

Mesfûr ra‘iyyeti kabûl idüb yedinde olan emr-i âliyi hıfz olunub kaydı terkîn olunmuşdur

Fî evâil-i Cemâziye’l-âhir sene 222

Bir sûreti

Yine tercümân-ı mersûmun iki nefer hizmetkârlarından Hiristodolos veled-i Mirdolos nâm bir nefer hizmetkârına ber-vech-i muharrer

Hüküm:129

İzmir tercümânı hizmetkârına mu‘âfiyet emri

Şurût-ı nizâmına muğâyir hareket eylediği (...?)kaydı terkîn olunmuşdur

Fî evâhir-i Cemâziye’l-evvel sene 21

Medîne-i İzmir'de mukîm Netherlande konsolosu yanında iki yüz on dokuz senesi Ramazân-ı şerifinin üçüncü gününde verilen berât-i şerîfimle tercümân olan Karabet Acı Agoboğlu nâm tercümânın iki nefer hizmetkârlarından Bedros veled-i Kırkor Kelacioğlu nâm bir nefer hizmetkârı ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kıt'a mu'âfiyet emri yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Ramazân sene 219

Hüküm:130

Bu dahi

Bâlâda muharrer şerh mûcebince kaydı terkîn olunmuşdur

Fî evâhir-i Cemâziye'l-evvel sene 221

Bir sûreti

Yine tercümân-ı mesfûrun iki nefer hizmetkârlarından Acı Karabet veled-i Boğoz nâm bir nefer hizmetkârına ber-vech-i muharrer

Fî evâhir-i Ramazân sene 219

Sayfa 32

[üzeri çizilmiş]

Hüküm 131

İzmir Mollasına hüküm ki;

Der-'aliyyemde mukîm Netherlande maslahatgüzârı Fransuva Nesta hutimet 'avâkıbuhû bi'l-hayr Südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmir'de mukîm Netherlande konsolosu yanında bundan akdem bâ-berât-ı 'âlî tercüman olan Asay veled-i Marsa nâm tercümanın iki nefer hizmetkârından Mikel Ciyostinani veled-i Ciyorci nâm bir nefer hizmetkârına verilen yol emri zâyî' olduğundan kat'-ı nazar tercüman-ı mersûm dahi hâlik olub yerine Karabet Acı Agoboğlu tercüman nasb u ta'yîn ve yedine ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedid berât-ı şerîfim verildiğîn inhâ ve tercüman-ı mersûm Karabet Acı Agoboğlunun bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurûr-ı nizâm-ı cedîd mu'âfiyet emri i'tâsını istid'â ve mersûm Karabet Acı Agoboğlunun iki nefer hizmetkârından Acı Karabet veled-i Bogozoz nâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kıt'a mu'âfiyet emri i'tâ olunub ancak hizmetkâr-ı mesfûr Mikel Ciyostinani veled-i Ciyorci'nin zâyî' olan yol emri her kimin yedinde bulunur ise

‘amel ve i’tibâr olunmamak ve battala hıfz olunmak için Der-‘aliyyeme irsâl ve mesfûr hükm-i ra’iyyete tenzil olunmak fermânım olmağın imdi sen ki mevlânâ-yı mumâ-ileyhsin hizmetkâr-ı mesfûr Mikel Ciyostinani veled-i Ciyorci re’âyâ hükmüne idhâl olunub zâyî’ olan yol emri hîn-i zuhûrunda li-eclî’l-hıfz ahz ve bu tarafa irsâli matlûb-ı mülûkânem idüğü ma’lûmun oldukda hizmetkâr-ı mesfûr re’âyâ hükmüne tenzil ile ba’de ezîn hakkında re’âyâ mu’âmelesini icrâya mübâderet ve zâyî’ olan yol emri dahi her kimin yedinde zuhûr eder ise ahz ve ânda hıfz olunmak için Der-‘aliyyeme irsâle müsâra’at olunmak bâbında.

Fi Evâhir-i Ramazân sene 219

Hüküm 132

Trablusşam vâlisine ve Trablusşam kazâsı nâ’ibine hüküm ki;

Nederlande maslahatgüzârı mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb maslahatgüzâr-ı mumâ-ileyhin yanında berât-ı şerîfimle tercüman olan Bogoz veled-i Aramya nâm tercümanın Trablusşam kazâsına tâbi’ Halil karyesi sâkinlerinden Emir Yusufogulları Emir Hüseyin ve Emir Sadeddin demekle ‘arîf kimesneler zimmetlerinde iki yüz on senesinden berü cihet-i karz-ı şer’den bâ-temessük üzre bin gurus alacak hakkı olub merkûmândan bi’d- defa’ât taleb eyledikde hilâf-ı şer’-i şerîf vermekde ta’allül ve muhâlefet ve ibtâl-i hakk ve gadr sevdâsında oldukların ve tercüman-ı mersûm tarafından Trablusşam’da mukîm Nederlande konsolos vekilini vekil nasb eylediğın bildürüb sen ki vezir-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer’le görölüb mezbûrânın zimmetlerinde olan bâ-temessük ol- mikdar gurus alacak hakkı tamamen tahsil ve bî-kusûr vekili mersûma aliverilüb bi- vech-i şer’i ta’allül ve muhâlefet ettirilmeyüb icrâ-yı şer’ ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında sana hitâben emr-i şerîfim sudûrunu istid’â etmeğın sen ki vezir-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer’le rû’yet ve ba’de’s-sübût tahsil ve kabzına me’mûra teslim olunmak bâbında.

Fi Evâhir-i Ramazân sene 219

Hüküm 133

Bu dahi berât. Fi 5 Cemaziye’l-evvel sene 221

Haleb tercümanı hizmetkârına mu’âfiyet emri.

Sonradan fermânı gelüb hıfz olunmuşdur.

Terkîn

Haleb mollasına hüküm ki;

Nederlande maslahatgüzâr müstahfızları mühürlü ‘arz-ı hâl gönderüb medine-i Haleb’de mukîm Nederlande konsolosu yanında Yusuf veled-i Nadris Nakoz bâ-berât-ı ‘âlî tercüman olub ve tercümanlık hidmetinde olanlar ve oğulları ve yedlerinde başka başka evâmir-i şerîfe verilen ikişer nefer hizmetkârları harâc ve ‘avarız ve kasâbiye akçesi ve sâ’ir rüsûm ve tekâlif-i ‘örfiye teklifiyle rencide olunmamakları berâtları şurûtundan olduğuna binâen tercüman-ı mersûmun iki nefer hizmetkârlarından Corci Dimitri Mişma nâm hizmetkârı hâlik olub yerine Anton veled-i Yusuf Sabasuryani nâm bir nefer hizmetkârı istihdâm eylediğin bildürüb hizmetkâr-ı mesfûr Anton veled-i Yusuf Sabasuryani nâm bir neferi hilâf-ı şurût-ı berât cizye ve ‘avârız ve kasâbiye akçesi ve rüsûm-ı sâ’ire ve tekâlif-i ‘örfiye teklifiyle te’addi ve rencide olunmayub bermûceb-i şurût-ı berât-ı ‘âlişân himâyet u sıyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid’â ve divân-ı hümayûnumda mahfûz nişân kaydına mürâca’at olundukda mersûm Yusuf veled-i Nadris Nakoz bin iki yüz on yedi senesi Ramazan-ı şerîfinin on beşinci gününde verilen berât-ı şerîfimle medine-i Haleb’de mukîm Nederlande konsolosu yanında tercüman olub ve tercümanlık hidmetinde olanlar ve oğulları ve yedlerine başka başka evâmir-i şerîfem verilen ikişer nefer hizmetkârları harâc ve ‘avârız ve kasâbiye akçesi ve sâ’ir rüsûm ve tekâlif-i ‘örfiye teklifiyle te’addi ve rencide olunmamaları berâtı şurûtu idüğü mastûr ve mukayyed bulunmağın hizmetkâr-ı mesfûr âher mahalde temekkün etmeyüb tercüman-ı mersûmun hidmetinde olmak şartıyla vech-i meşrûh üzre ‘amel olunmak bâbında.

Fi Evâ’il-i Muharrem sene 220

Sayfa: 33

Hüküm: 134

Âsitane tercümanı hizmetkârlarına mu’âfiyet emri.

Yol emri yazılmışdır.

Terkîn

Der-‘aliyyemde mukîm Nederlande elçisi yanında iş bu bin iki yüz yirmi senesi Muharreminin yirmi dokuzuncu gününde verilen berât-ı şerîfimle tercüman olan Nesih b. Namisbas veled-i Yakob nâm tercümanın iki nefer hizmetkârından Yani veled-i

Andirya nâm bir nefer hizmetkârına ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd bir kıt'a mu'âfiyet emri yazılmışdır.

Fi evâ'il-i Safer sene 220

Hüküm: 135

Bu dahi

Yol emri yazılmışdır.

Bir Sûreti

Yine tercüman-ı mersûmun iki nefer hizmetkârlarından Dimitri Kosta nâm bir nefer hizmetkârına ber-vech-i meşrûh.

Hüküm: 136

Âsitâne tercümanı hizmetkârına mu'âfiyet emri mûcebince yol emri yazılmışdır.

Terkin

Der-'aliyyemde mukîm Netherlande elçisi yanında iş bu bin iki yüz yirmi senesi Muharreminin yirmi dokuzuncu gününde verilen berât-ı şerîfimle tercüman olan Nesih b. Namisbas veled-i Yakob nâm tercümanın iki nefer hizmetkârından Dimitri Kosta nâm bir nefer hizmetkârını bazı maslahatını rü'yet zımnında der-sa'adetinden Selanik ve havâlisine irsâl etmekle ber-mûceb-i nizâm-ı cedid verilen mu'âfiyet emri mûcebince seri'ân gidüb gelmek ve mahall-i merkûm ve havâlisinde eğlenmemek şartıyla mürûr u 'ubûruna muhalefet olunmayub himâyet u sıyânet olunmasını muhtevî mu'tâd üzre emri şerîf yazılmışdır.

Fi Evasıt-ı Safer sene 220

Hüküm: 137

Buna dahi mu'âfiyet emri mûcebince verilen yol emri.

Bâlâda mezkûr şerh kaydı terkin olunmuşdur. Evâ'il-i Cemaziye'l-evvel sene 21

Bir Sûreti

Yine tercümân-ı mersûmun diğér hizmetkârı Yani veled-i Andriya nâm bir nefer hizmetkâr mahall-i merkûm ve havâlisine varub gelince mürûr u 'ubûruna mûmâna'at olunmamak içün ber-vech-i muharrer.

Fi Evâhir-i Rabiü'l-âhir sene 220

Hüküm: 138

Âsitâne tercümanına yol emri.

Ra'yyeti kullarından fermânı mübâşire teslim etmekle kaydı terkin olunmuştur.
Evâ'il-i Receb sene 21

Terkin

Der-'aliyyemde mukîm Netherlande elçisi yanında iş bu bin iki yüz yirmi senesi Muharreminin yirmi dokuzuncu günü tarihinde verilen berât-ı şerîfimle tercüman olan Nesih b. Namisbas veled-i Yakob nâm tercümanın bazı mesâlihini rü'yet zımnında Der-'aliyyemden Selanik ve havâlisine 'azimet murâd etmekle berâtı şurûtu mücebince mürûr u 'ubûruna mûmâna'at olunmamak için ber-mûceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd mu'tâd üzre yol emri yazılmışdır.

Fi Evâ'il-i Cemaziye'l-evvel sene 1220

Hüküm: 139

Aziz Sancağı mutasarrıfı müteveffâ Küçük Alioğlu Halil Paşazâde Mir Seyyid Mehmed dame gayruhûya hüküm ki;

Medine-i Haleb'de mukîm Netherlande konsolosu olan Zavan Masink nâm beyzâde bin iki yüz on üç senesi Rebi'ü'l-âhirinde Âsitâne-i 'aliyyemden Haleb tarafına 'azimet ve Payas'a vusûlünde sen ki mir-i mumâ-ileyhsin pederin müteveffâ Küçük Alizâde Halil Paşa mugâyir-i 'ahid-nâme-i hümayûn konsolos-ı mersûmun ahz ve der-zincir ve ber-mûceb-i defter-i müfredât üzre bin gurusluk nukûd ve eşyâsını zabt ve dokuz mâh mikdarı habs ve tehdid ve ezâ ederek sebili tahliyesiyçün cerime olarak yirmi beş bin gurus ki cem'ân yirmi dokuz bin gurusunu cebren ahz etmiş olduğu Netherlande elçisi mukaddemâ ba-takrir inhâ ve husûs-ı mezbûru mü'ebbed Haleb kâdîsının verdiği bir kıt'a i'lâmını ibrâz birle ol-bâbda emr-i şerîfim sudûrunu lede'l-istid'â meblağ-ı mezbûr 'ala eyyi hâlin konsolos-ı mersûma redd ve teslim olunmak bâbında iki yüz on altı senesi evâsıt-ı Zilkadesinde pederin müteveffâ-yı mumâ-ileyhe hitâben eğerçi emr-i şerîfim şeref-rîz-i sudûr etmişdi ancak pederin müteveffâ-yı mumâ-ileyhin hilaf-ı 'ahid-nâme-i hümayûn fuzûli me'hûzu olan mebâliğ-i merkûmeyi konsolos-ı mersûma kable'l-edâ vefât etmiş olduğundan infâz-ı emr-i 'âlî mümkün olmadığından ve tereke ve emvâl-i müteveffâ-yı mumâ-ileyh sana münhasır idüğü beyânıyla pederin müteveffâ-yı mumâ-ileyhin hilâf-ı 'ahid-nâme-i hümayûn konsolos-ı

mersûmdan fuzûli me'hûzu olan marru'z-zikr yirmi dokuz bin guurşu mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince pederin müteveffa-yı mumâ-ileyhin malından 'ala-eyyi hâlin konsolos-ı merkûma tamamen redd ve teslim eylemek bânında sana hitâben emr-i şerîfim sudûrunu Der-'aliyyemde mukîm Netherlande maslahatgüzârı Fransuva Nesta hutime 'avâkıbuhû bi'l-hayr bu def'a bâ-takrir istid'â ve divân-ı hümâyûnumda mahfûz kuyûd ahkâmına mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzre tarih-i merkûmda emr-i şerîfim verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın sen ki mir-i mumâ-ileyhsin mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince 'amel ve hareket olunmak fermânım olmağın imdi ber-vech-i muharrer pederin müteveffa-yı mumâ-ileyhin konsolos-ı mersûmdan fuzûli me'hûzu olan meblağ-ı mezbûru pederin müteveffa-yı mumâ-ileyhin malından tamamen ve kâmilen 'ala-eyyi hâlin konsolos-ı mersûma redd ve teslim birle kat'-ı rişte-i münâza'aya ikdâm ve müsâra'at ve iğmâz ve tesâmüh güne vaz'ı tecvizden tevakkî ve mübâ'adet eylemen bâbında.

Fi Evâhir-i Cemaziye'l-evvel sene 220

Hüküm: 140

Hassa bostancıbaşı (?) dâme mecduhûya ve topcubaşı (?) ve hâcegân-ı divân-ı hümâyûnumdan Galata voyvodası (?) zîde mecduhûya hüküm ki;

Der-aliyyemde mukîm Netherlande maslahatgüzârı Fransuva Nesta hutimet 'avâkıbuhû bi'l-hayr Südde-i sa'âdetime mühürlü 'arz-ı hâl gönderüb sâkin oldukları evlerinde kendülerinin ve âdemlerinin kifâf-ı nefsleriyçün şire sıkub hamr eylediklerinde kimesne mâni' olmaya ve yeniçeri kullarımdan ve gayriden her kim olur ise nesne istemeyüb ve habbe ile almayub zulm ve te'addi etmeyeler deyu Netherlandelüye i'tâ olunan 'ahid-nâme-i hümâyûnda münderic olmağla kendinin ve âdemlerinin kifâf-ı nefsleriyçün senede bir def'a akçe ile iştirâ eylediği iki yüz kâb üzümün Galata'da vâki' hânesine nakline mümâna'at olunmayub hilâf-ı 'ahid-nâme-i hümâyûn harc ve 'avâ'id nâmı ve sâ'ir bahâne ile akçe mutâlebesiyle te'addi olunmamak içün emr-i şerîf verilegeldiğın bildürüb iş bu bin iki yüz yirmi senesine mahsûben akçesiyle iştirâ eylediği iki yüz kâb üzümün hânesine nakline kimesne tarafından mümâna'at olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ ve divân-ı hümâyûnumda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda iki yüz on dokuz senesine mahsûben emr-i şerîfim verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i

‘âlîşânım mücebince iş bu bin iki yüz yirmi senesine mahsûben iki yüz kâb üzümün def’â-i vâhîde nakline mümâna’at olunmamak bâbında.

Fi Evâhir-i Receb sene 220

Sayfa: 34

Hüküm: 141

Balyabarda tercümanına yol emri.

Mora ceziresinde vâki’ Balyabarda iskelesinde mukîm Netherlande konsolosu yanında bin iki yüz on dokuz senesi Recebinin yirmi beşinci gününde verilen berât-ı şerîfimle tercüman olan Dan Forçak Diragos nâm tercüman konsolos-ı merkûmun bazı umûr ve husûsunu rü’yet zımnında Balyabarda iskelesinden Erhus kazâsına gelüb gitmek murâd etmekle ancak tercüman-ı mersûmun mürûr u ‘ubûruna mümâna’at olunmayub himayet u sıyânetini hâvi ber-müceb-i şurût-ı nizâm-ı cedîd mu’tâd üzre yol emri yazılmışdır.

Fi Evâhir-i Şevvâl sene 220

Hüküm: 142

Hattıyla rikâb takriri nâme torbasında mahdûzdur.

İş bu emr-i şerîf zâyî’ olmağla nüsha-i sâniye olmak üzre tekrar emr-i şerîf yazılmışdır. Fi Evâhir-i Rabiü’l-âhir sene 222

Re’s-i hudûddan Âsitâne-i sa’adetime gelince yol üzerinde vâki’ kazâların kuzât ve nüvvâbına ve a’yân ve zâbitân ve iş erleri zîde kadruhûma hüküm ki;

Bu esnâda Felemenk kralı tarafından büyük elçilik ile Der-sa’adetime irsâl olunan Van dö Calder hutimet ‘avakıbuğî bi’l-hayr re’s-i hudûda gelmiş olduğu bâ-tarkir inhâ olunub elçi-i mumâ-ilehi yanında olan âdemleriyle re’s-i hudûddan istishâb ve der-‘aliyyeme isâl eylemek üzre dergâh-ı mu’allâm gedüklülerinden (?) zîde mecduhû ta’yîn ve tesyîr olunmağla siz ki mevlânâ ve sâ’ir mumâ-ileyhimsiz elçi-i mumâ-ileyh yanında olan âdemlere ve mübâşir-i mumâ-ileyh murâfakatıyla re’s-i hudûddan Der-‘aliyyeme gelince her kangınızın taht-ı hükümet ve kazâsına dâhil olur ise münâsib ve me’men mahallere kondurulub iktizâ eden zâd u zevâde ve me’kûlât ve meşrûbâtlarının revâcı üzre akçesiyle tedârük ve i’tâsına i’ânet ve esnâ-yı râhda mahûf ve muhâtara olan mahallere mikdar-ı kifâye müsellağ cebelü terfikiyle esbâb-ı emniyet ve muhâfazaları

istihsâl olunmasına ihtimâm ve dikkat ve levâzım-ı dostî ve kâ'ide-i mühimmât-nüvâzilerine ri'âyet olunarak himâyet u sıyânet birle bi'l-emn ve's-selam birbirinize irsâl ve Der-sa'âdetime isâline bi'l-ittifâk mübâderet olunmak fermânım olmağın iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve mumâ-ileyh ile irsâl olunmuştur imdi elçi-i mumâ-ileyh yanında olan âdemleri ve mumâ-ileyh murâfakatıyla her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olunur ise bi'l-emn ve's-selam Der-sa'âdetime irsâl ve ısdârı matlûb idüğü ma'lûmunuz oldukda ber-vech-i muharrer re's-i hudûddan Der-sa'âdetime gelince esnâ-yı râhda hasbe'l-iktizâ meks ve ikâmetlerinde münâsib ve me'men mahallere kondurub kendilere ve davarlarına kimesne tarafından dahl u ta'arryz olunmayub iktizâ eden me'kûlât ve meşrûbâtlarının râyici üzre akçeleriyle tedârük ve i'tâ olunmasına i'ânet ve helâl tarikinde mahûf ve muhâtara olan mahallerde mikdar-ı kifâye cebelü terfikiyle muhafazası husûsuna ihtimâm ve dikkat ve merâsim-i dostî ve kâ'ide-i mühimmât-nüvâziye ri'âyet ve himâyet u sıyânet olunarak bi'l-emn ve's-selâm birbirinize irsâl ve Der-sa'âdetime isâle mezîd-i sa'y u gayret ve mugâyir-i emr-i 'âlî hâlet ve hareket vukû'u tecvîz olunmaktan ittikâ' ve mübâ'adet eylemeniz bânında.

Fi Evâ'il-i Safer sene 222

Hüküm: 143

Âsitâne-i sa'âdetimden re's-i hudûda varub gelince yol üzerinde vâki' kazâların kuzât ve nüvvâbına ve a'yân ve zâbitân ve yeniçeri serdârları ve cizyedârân ve sâ'ir iş erleri zîde kadruhûma hüküm ki;

Bu def'a Felemenk kralı tarafından büyük elçilik ile Der-sa'âdetime irsâl olunan Van dö Calder hutimet 'avakıbu hû bi'l-hayr re's-i hudûda vâsıl olmuş olduğundan elçi-i mumâ-ileyhi Der-sa'âdetime getürmek üzre bir nefer müste'men Felemenk tercümanı yanında olan bir nefer müste'men hizmetkârı ve iki nefer yasakçı ile Der-sa'âdetimden re's-i hudûda 'azimet murâd eylediği bâ-takrir inhâ ve tercüman-ı mersûm yanında olan iki nefer yasakçı ve bir nefer müste'men hizmetkârıyla Âsitâne-i sa'âdetimden re's-i hudûda varub gelince esnâ-yı rahda ve menâzil ve merâhilde ve hîn-i meks ve ikâmetinde cizyedârlar cizye mutâlebesi ve sâ'ir taraflarından âher bahâne ile rencide ettirilmeyüb himâyet u sıyânet birle emnen ve sâlimen imrâr ettirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â olunmağla vech-i meşrûh üzre 'amel olunmak fermânım olmağın imdi siz ki mevlânâ ve sâ'ir mumâ-ileyhimsiz tercüman-ı mersûm iki nefer yasakçı ve bir nefer müste'men hizmetkârıyla esnâ-yı râhda ve menazil ve merâhilde ve

hîn-i meks ve ikâmetinde cizyedarlar taraflarından cizye mutâlebesi ve sâ'ir taraflarından âher bahâne ile rencide ettirmeyüb himâyet u sıyânet olunarak emnen ve sâlimen imrârı husûsuna dikkat olunmak bâbında

Fi Evâ'il-i Safer sene 222

Der-zaman-ı Halife-i rûy-ı zemîn Sultan Mustafa Hân tâle bekâ ve âbidehu saltana-i kâ'im-makâm-ı 'alî-makâm Musa Paşa yessera'llahu mâ-yeşâ ve fi ibbâni re'siü'l-küttâb Mehmed Said Halet Efendi nâle mâ-yetemennahu el-vâki' sene 222 fi Rebiü'l-âhir sene 21

Sayfa: 35

Hüküm: 144

İzmir Mollasına hüküm ki;

Felemenk kralının Der-'aliyyemde mukîm büyük elçisi Vandam Vandregalor hutimet 'avâkubuhû bi'l-hayr rikâb-ı hümayûnuma takdim eylediği bir kıt'a memhûr takririnde elçileri ve konsolosları sâkin oldukları evlerinde kendülerinin ve âdemlerinin kifâf-ı nefsleriyeçün şire sıkub hamr ettiklerinde kimesne mâni' olmaya ve yeniçeri kullarımdan ve gayriden her kim olur ise nesne istemeyüb ve habbe ile almayub zulm ve te'addi etmeyeler deyu Nederlandelüye i'tâ olunan 'ahid-nâme-i hümayûnda mûnderic olduğuna binâen medine-i İzmir'de mukim Nederlande konsolosları olanlar kendünün ve âdemlerinin kifâf-ı nefsleriyeçün senede bir def'a akçe ile mikdar-ı kifâye üzüm iştirâ ve menzillerine nakl edegelmeleriyle medine-i merkûmede bâ-berât Nederlande konsolosları sinîn-i sâbıkada olgeldiği üzre akçesiyle ol-mikdar üzüm iştirâ ve menziline nakl ve def'-i müzâyaka etmek murâd eyledikte İzmir voyvodası tarafından tezkire taleb ve voyvoda-i mumâ-ileyh bilâ-emr-i 'âlî ve hilâf-ı şurût-ı 'ahid-nâme-i hümayûn ve kadîme mugâyir tezkire vermekden imtinâ' eylediğin bildürüb 'ahid-nâme-i hümayûn mücebince 'amel olunub sinîn-i sâbıkada olgeldiği üzre konsolos-ı mezkûrun mikdar-ı kifâye üzüm tedârük ve menziline nakl ve def'-i müzâyaka eylemesine hilaf-ı 'ahid-nâme-i hümayûn mûmâna'at ettirilmemek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu ricâ ve divân-ı hümayûnumda mahfûz 'ahid-nâme-i hümayûna mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzre olduğu mastûr ve mukayyed bulunmağın 'ahid-nâme-i hümayûn şurûtu mücebince 'amel olunmak bâbında (?) vusûl (buldukda) 'amel dahi (idüb) sen ki mevlânâ-yı mumâ-ileyhsin vech-i meşrûh üzre medine-i merkûmede Nederlande konsolosları olanlar kadîmden berü mikdar-ı (kifâye) üzüm iştirâ

ve menzillerine nakl edegelmişler ise konsolos-ı merkûm dahi kendünün ve âdemlerinin kifâf-ı nefsleriyçün ber-mûceb-i ‘ahid-nâme-i hümâyûn kadîmisi üzre ancak senede bir def’a akçesiyle iştirâ eylediği mikdâr-ı kifâye üzümün menziline nakl ve def’-i müzâyaka eylemesine hilâf-ı ‘ahid-nâme-i hümâyûn kimesneyi müdâhale ve mümâna’at ettirmeyesin amma mukayyed olasın ki bu bahâne ile kadîmden berü iştirâ olunandan ziyâde ve mükerrer nakl olunmakdan hazer ve mucânebet eylesesin şöyle bilesin.

Fi Evâhir-i Cemaziye’l-âhir sene 222

Hüküm: 145

Hassa Bostancıbaşı (?) dâme mecduhûya ve topcubaşı (?) ve Galata voyvodası (?) zîde mecduhûmâya hüküm ki;

Felemenk kralının Der-‘aliyyemde mukîm büyük elçisi Vandam Vandregalor hutimet ‘avâkubuhû bi’l-hayr rikâb-ı hümâyûnuma takdim eylediği bir kıt’a memhûr takririnde sâkin oldukları evlerinde kendülerinin ve âdemlerinin kifâf-ı nefsleriyçün şire sıkub hamr eylediklerinde kimesne mâni’ olmaya ve yeniçeri kullarımdan ve gayriden her kim olur ise olsun nesne istemeyüb ve cebren almayub zulm ve te’addi etmeyeler deyu Nederlandelüye i’tâ olunan ‘ahid-nâme-i hümâyûnda mûnderic olmağla kendünün ve âdemlerinin kifâf-ı nefsleriyçün senede bir def’a akçeleriyle iştirâ eylediği iki yüz kâb üzümün Galata’da vâki’ hânesine nakline mümâna’at olunmayub hilâf-ı ‘ahid-nâme-i hümâyûn harc ve ‘avâ’id nâmı ve sâ’ir bahâne ile akçe mutâlebesiyle te’addi olunmamak için emr-i şerîf verilegeldiği inhâ ve iş bu bin iki yüz yirmi iki senesine mahsûben akçesiyle iştirâ eylediği iki yüz kâb üzümün hânesine nakline kimesne tarafından mümâna’at olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ ve divân-ı hümâyûnumda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca’at olundukda iki yüz yirmi senesine mahsûben ber-vech-i meşrûh emr-i şerîf verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîf mûcebince iş bu bin iki yüz yirmi iki senesine mahsûben iki yüz kâb üzümün def’a-i vâhidede nakline mümâna’at olunmamak bâbında.

Fi Evâhir-i Cemaziye’l-âhir sene 222

Hüküm :146

Haslar kazâsı muzâfâtından (?) nâhiyesi nâ’ibine ve Galata voyvodası (?) zîde mecduhûya hüküm ki;

Felemenk kralının Der-‘aliyyemde mukîm büyük elçisi Vandam Vandregalor hutimet ‘avâkubuhû bi’l-hayr rikâb-ı hümâyûnuma mühürlü takrir gönderüb kendünün ve âdemlerinin kifâfı nefsleri için iktizâ eden senelerde nâhiye-i mezbûra tâbî’ Istranca ve sâ’ir karyelerden rızâlarıyla satanlardan akçesiyle iştirâ eylediği yüz elli re’s basdırmalık kara camuzları Galata’da vâkî’ menziline nakl murâd eylediğinde ümenâ ve subaşılar ve yasakçılar ve sâ’ir zâbitân taraflarından kimesne mâni’ olmayub ‘ahid-nâme-i hümâyûna mugâyir gümrük ve bâc ve harc ve ‘avâ’id nâmı ve sâ’ir bahâne ile rencide olunmamak inhâ ve ol-bâbda hükmi hümâyûnum ricâ ve divân-ı hümâyûnumda mahfûz ahkâm kuyûdâtına mürâca’at olundukda bin yüz doksan dört senesine mahsûben def’ a-i vâhideden nakline mümâna’at olunmamak için sâbıkı üzre emr-i ‘âlî verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîf mûcebince iş bu bin iki yüz yirmi iki senesine mahsûben def’ a-i vâhideden nakline mümâna’at olunmamak bâbında (?) vusûl (buldukda) ‘amel dahi siz ki mevlânâ ve voyvoda-i mumâ-ileyhâsız ber-minvâl-i muharrer nâhiye-i mezbûra tâbî’ Istranca ve kurâ-i sâ’ireden basdırmalık için akçeleriyle iş bu sene-i mübârekeye mahsûben iştirâ eylediği yüz elli re’s kara camuzları elçi-i mumâ-ileyhin Galata’da vâkî’ hânesine def’ a-i vâhidede nakline ümenâ ve subaşılar ve yasakçılar ve sâ’ir zâbitân taraflarından kimesne mâni’ olmayub mugayir-i ahid-nâme-i hümâyûn gümrük ve bâc ve harc ve ‘avâ’id nâmı ve sâ’ir bahâne ile rencide ettirmeyüb ve bir senede mükerrer ve mikdâr-ı mu’ayyeneden ziyâde nakline ruhsat ve cevâz göstermeyüb mazmûn-ı.

Fi Evâsıt-ı Şevvâl sene 222

Hüküm :147

İzmir Mollasına ve dergâh-ı mu’allâm kapucubaşılarından İzmir hâssı voyvodası (?) dâme mecduhûya hüküm ki;

Memâlik-i mahrûse-i şâhânemde vâkî’ mukatâ’ât-ı miriye ve rûsûmât-ı gümrük ve varidât-ı sâ’ire taraf-ı devlet-i ‘aliyyemden mensûb-ı ‘amel ve muhassıllık ve ümenâ ma’rifetleriyle mahallerinde cem’ ve tahsil olunagelen emvâlîn cümlesi (silik yer var) Der-‘aliyyeme gelmek mümkün olmadığından ekseri poliçe olunarak celb olunageldiği ve bundan başka Bağdad ve Mısır ve Şam ve Diyarbekir ve İzmir ve Selanik ve Edirne ve Mora ve Yanya ve sâ’ir memâlik-i hakâniyyemde kâ’in mahallerde devlet-i ‘aliyyemde müslim ve re’âyâ ve düvel-i nasarâ tüccârının ahz ve i’tâlarını poliçe ile idâre ve rû’yet edegeldikleri bedîdâr ve poliçe olan meblağ mahallinde mu’temed

tüccâra verilmiş devlet-i ‘aliyyemde şerîk ve yahud vekiline şu kadar bin gurus va‘desi tamamında verilmiş deyu yazılmış olan poliçe İstanbul’a vusûlünde ismine muharrer tüccâr müslim ve müste‘men ve re‘âyâdan her kim olur ise olsun gösterdiği kabûl idüb işâret eylediği halde va‘de gününde bilâ-cefâ tamamen edâ ederler iken karînü’l-ahdden berü bazı tâcirler poliçeyi kabûl ettikten sonra va‘desi duhûlünde bana bu akçe gelmemiş şerikim veyahud vekilim göndermemiş yahud poliçe geçen âdem iflâs çıkmış diyerek edâda muhâlefet ve bu keyfiyyet gerek emvâl-i miriye ve gerek emr-i ticâretin karîn-i ta‘til ve ihtilâline bâdi olacağı vâzih ve âşikâr ve bu maddenin bir şikk-ı

Sayfa: 36

nizâma rabtı lâzımeden idüğü nümûdâr olmağla fimâba‘d o makûle poliçe temessükü her ne mahalden gelür ise ismine muharrer tüccâra gösterildiği hinde kabûl ile cevâbını verir ise lüzûmu kalmayub ve sâhibine i‘âde ve ircâ‘ ve eğer kabûl eder ise va‘dem hulûlünde bilâ-te‘hir edâ olunmak ve ismine muharrer olub kabûl eden tüccârın iflâsı zâhir olursa kabûl eylediği poliçe (...?) sâ‘iresi ne vechile tanzim olunur ise ol-vechile tanzim olunmak ve müflis olmayub bâlâda beyân olunduğu üzre i‘tizâr irâd ederek kabûl eylediği poliçeyi edâda muhâlefet eder ise emvâl-i miriye ve mukâta‘ât-ı sâ‘ire mültezimine ve müslim ve re‘âyâ ve müste‘men tüccârına vereceği ‘ale’l-ıtlâk bir farkı olmayarak her ne mahalde hükkâm huzûruna varılır ise tamamen tahsil ve tereddüd ve hayf eder ise (...?) ile tahsil ettirmek ve kabûl olunmuş poliçeye vechen mine’l-vücûh ma’nâ verilmemek ve bu husûsda bir vechile cevru ecâ vukû‘u tecvîz olunmayarak ahz ve i‘tâ maddesinde hulûl eden fesâdın izâle ve imhâsıyla iş bu nizâmın ‘ale’l-devâm mer‘î ve düstûrû’l-‘amel tutulmasına hiçbir vakitte hilâf-ı vaz‘ ve hâlet vusûk’a gelmemesine ikdâm ve nezâret olunmak bâbında emr-i şerîf sudûru tahrir ve ifâde olunmağla vech-i meşrûh üzre ‘amel ve hareket olunmak bâbında iki yüz on sekiz senesi evâhir-i Muharreminde İstanbul gümrüğü muhassılına hitâben emr-i şerîf sâdır olmuşidi bu def‘a Felemenk kralının Der-‘aliyyemde mukîm elçisi Vandam Vandregelort hutimet ‘avâkıbuhû bi’l-hayrın rikâb-ı hümayûnuna takdim eylediği bir kıt‘a mühürlü takririnde İzmir’de li-ecli’t-ticâret meks ve ikâmet üzre olan Felemenk tüccârının Frengistan ve memâlik-i mahrûse tarafundan yine medine-i mezkûrede sâkin gerek ehl-i İslam ve gerek ehl-i zimmet tüccârı ve sâ‘ir re‘âyâ üzerlerine beyne’l-iftihâr poliçe ta‘bir olunur kağıdları va‘de-i ma‘lûme ile öteden berü vârid olıgelüb ol-makûle poliçe temessükü dahi İzmir’e vusûlünde ismine muharrer kimesneye her kim olursa olsun gösterildiği hinde kabûl etmem cevâbını verildikde (...?) girü sâhibine i‘âde ve

ircâ' lakin kabûl idûb işâret eylediği halde va'desi tekmili gününde bilâ-te'hir tamamen edâ oluna gelmişken karîbü'l-'ahdden berü İzmir sâkinlerinden bazısı poliçeleri kabûl ettikten sonra va'desi hulûlünde bize bu akçe gelmemiş şeriklerimiz yahud vekillerimiz göndermemişler yahud bu poliçeyi çeken âdemler iflâsa çıkmışlar ve envâ' âher güne i'tizâr-ı vâhiye ibrâz ederek edâda muhâlefet birle hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugayir-i kâ'ide-i mer'iyye-i mezkûre ve münâfi-i rızâ-yı 'aliye gadr kasdında oldukların inhâ ve siz ki mevlânâ ve voyvoda-i mumâ-ileyhimâzıs mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîf mûcebince nizâm-i te'bîdi hâvi size hitâben emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve divân-ı hümayûnumda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda ber-vech-i muharrer tarih-i mezbûrda emr-i şerîf verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın siz ki mevlânâ ve voyvoda-i mumâ-ileyhimâsız mukaddemâ sâdır olan emr-i şerif mûcebince amel olunmak fermânım olmağın imdi bu husûs mukaddemâ Der-'aliyyemde mukîm düvel elçilerine resmen ifâde ve ta'yîn kılındığı ve iş bu nizâm ilâ-mâ-şâ olduğu düstûr-ı'l-amel tutulub vakten mine'l-evkât hilâf-ı vaz' ve hareket vukû'u limesne bir dürlü rızâ-yı aliyem olmadığı ve bu ehemmi-i 'ale'd-devam ihtimâm ve dikkat eylemeniz matlûb-ı hüsvânem idüğü ma'lûmunuz oldukda mûcib ve muktezâsıyla 'amel ve hareket eylemeniz bâbında.

Fi Evâhir-i Rebiü'l-evvel sene 223

Hüküm:148

Der-'aliyyemden berren re's-s-i hudûda varınca yol üzerinde vâki' kazâların kuzât ve nüvvâbına ve a'yân ve zâbitân ve iş erlerine hüküm ki;

Der-'aliyyemde mukîm Felemenk kralının büyük elçisi Vandam Vandre hutimet 'avâkubuhû bi'l-hayr bu def'a vilâyeti olan Netherlande cânibine 'azimete me'zûn olduğu beyânıyla elçi-i mumâ-ileyh yanında olan müste'men hizmetkâr ve âdemleri ve yanına terfik olunan iki nefer tatarlarıyla berren re's-s-i hudûda varınca esnâ-yı râhda ve menâzil ve merâhilde ve bir mahalde hîn-i meks ve ikâmetinde hilâf-ı 'ahid-nâme-i hümayûn cizyedarlara cizye mutâlebesi ve sâ'irlere âher bahâne ve melbûsât ve eşyâ ve hayvanâtına te'addî ve rencide ettirilmeyüb ber-mûceb-i 'ahid-nâme-i hümayûn himâyet u sıyânet ve mahûf ve muhâtara olan mahallerde ücretiyle kadar-ı kifâye cebelü terfikiyle iktizâ eden bargir tedârkü ve zâd u zevâdesin narh-ı rûzî üze akçesiyle iştirâsına mu'âvenet birle emnen ve sâlimen imrârları husûsuna ihtimâm u dikkat olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu bir kıt'a memhûr takririyle istid'â etmeğın

vech-i meşrûh üzre ‘amel olunmak fermânım olmağın imdi siz ki mevlânâ ve sâ’ir mumâ-ileyhimsiz devlet-i ‘aliyye-i ebediyü’l-(silik yer var) Netherlande dostî-i kadîmi dostî olub ri’âyet-i hâtır matlûb idüğü ma’lûmunuz oldukda ber-minvâl-i muharrer elçi-i mumâ-ileyh ve yanına terfîk olunan iki nefer tatarân-ı mezbûrân ve müste’men hizmetkâr ve âdemleriyle Der-‘aliyyemden re’s-i hudûda varınca esnâ-yı râhda ve menâzil ve merâhilde ve bir mahalde müddet-i meks ve ikâmetinde hilâf-ı ‘ahid-nâme-i hümayûn cizyedarlara harâc mutâlebesi ve sâ’irlere âher bahâne ve melbûsât ve eşyâ ve hayvanâtına te’addî ve rencide ettirmeyüb ber-mûceb-i ‘ahid-name-i hümayûn himâyet u sıyânet ve mahûf ve muhâtara olan mahallerde ücretiyle yanlarına cebelü terfîki ve iktizâ eden bargir tedârükü ve zâd u zevâdesin narh-ı rûzî ücre akçesiyle iştirâsına mu’âvenet birle emnen ve sâlimen imrârı husûsuna ihtimâm u dikkat ve hilâfî hâlât vukû’a gelmekden hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Fi Evâhir-i Şevvâl sene 223

Hüküm: 149

Andre ceziresi nâ’ibine hüküm ki;

Der-sa’âdetimde mukîm Felemenk maslahatgüzârı Gaspar Nesta hutimet ‘avâkıbuhû bi’l-hayr rikâb-ı hümayûnuma takdim eylediği memhûr takririnde darbhâne-i ‘âmireme merbût mukâta’âtdan Andre ceziresinin sâbık kocabaşısı Nikolabesti ile kapu kethüdâsı Nikola Fasterino nâm zimmîler vilâyet umûruna sarf için bundan bâtemessük yedi bin iki yüz gurus karzen ahz etmeleriyle kocabaşısı sâbık-ı mersûm bundan akdemce Der-sa’âdetimde bulunmak takribiyle meblağ-ı mezbûr kendüden mutâlebe olunmakda iken mersûm kocabaşısı mezbûr ve meblağ-ı mezbûr ‘akde-i te’hire düçâr olmağla mersûmun darbhâne-i ‘âmiremde tahakkuk eden sâ’ir zimemâtı misüllü meblağ-ı mezkûr dahi cezire-i mezbûrede mevcûd emvâl ve eşyâsından ta’yîn olunmuş olan mübâşir ma’rifetiyle tahsil ve kendüye i’tâ olunması bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid’â ve husûs-ı mezbûr darbhâne-i ‘âmirem emini Ahmed Şakir dâme mecduhûya lede’l-havâle kocabaşısı sâbık Nikolabesti ile kapu kethüdâsı sâbık Nikola Fasterino zimmîler cezire-i mezbûre re’âyâlarının idâre-i umûrlarıyçün yedi bin iki yüz gurus maslahatgüzâr-ı mumâ-ileyhden ahz ve istidâne ettikleri yed-i mersûmda olan iki kıt’a temessükden ve bazı erbâb-ı vukûf ve kapu kethüdâsı sâbıkın ifâdesinden müstebân ve kocabaşısı mersûm kable’l-firâr Der-‘aliyyemde bulunan re’âyâ ve kapu kethüdâsı ve bu def’a nasb olunan kocabaşıları müvâcehelerinde darbhâne-i ‘âmiremde

hesâb olundukda re'âyâdan olub mahallerine vermediği bazı maddelerden zimmetinde ma'lumü'l-mikdar mebâliğ bâki kaldığı tahkîk ve iki yüz yirmi üç senesi gâyetine gelince gerek mal-ı mukâta'adan ve gerek cihât-ı sâ'ireden re'âyâ zimmetinde bir akçe kalmayub cümlesini tahsil ve ahz etmiş olduğu cümle müvâcehesinde ikrâr ve i'tirâf ile akçe kendü zimmetine geçtiğini tasdik eyledikten sonra hufyeten vilâyeti cânibine firâr etmekle sâlifü'z-zikr zimmetinde tahakkık eden mebâliğ kocabaşı-i sâbık-ı mersûmun cezire-i mezburede mevcûd nukûd ve zimemât ve sâ'ir

Sayfa: 37

emvâl ve eşyâsından tahsiliyçün emr-i 'âlî ısdâr ve darbhâne-i 'âmiremden cezire-i mezbûreye ahz husûsuna me'mûr Mustafa zîde kadruhû mübâşeretiyle tesyâr olunmuş olub maslahatgüzârı mumâ-ileyhin matlûbu olan yedi bin iki yüz guruş dahi firârî-i mersûmun zimmetine geçmiş olduğu zâhir-i hâlden celî ve 'ayân olmağla mübâşir-i mumâ-ileyh ma'rifeti ve cezire-i mezbûre kocabaşları ve söz sâhibleri ma'rifetleriyle meblağ-ı mezkûr dahi mersûmun emvâl ve eşyâ ve zimemât ve nukûdâtından tahsil ve i'tâsiyçün emr-i şerîfim i'tâsı re'ye menût idüğün i'lâm etmeğin i'lâmı mücebince mübâşir-i mumâ-ileyh ma'rifetiyle tahsili fermânım olmağın imdi siz ki mevlânâ-yı mumâ-ileyhsin ma'rifetin ve ol-mahalde husûs-ı âhere me'mûr mübâşir-i mumâ-ileyh ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le kocabaşı ve söz sâhibleri hâzır oldukları halde maslahatgüzâr-ı mumâ-ileyhin bâ-temessük matlûbu olub zimmetinde ba'de's-sübûti's-şer'î tahakkuk eden yedi bin iki yüz guruş kocabaşı-i sâbık-ı mersûmun cezire-i mezbûrede mevcûd nukûd ve zimemât ve sâ'ir emvâl ve eşyâsında tahsil ve tarafından kabzına me'mûra teslim birle tedbir-i zimmet ettirilmek ve bu vesile ile ziyâde tahsiliyle gadrı mûcib hâlet vukû'a gelmekden ittikâ ve mübâ'adet olunmak bâbında.

Fi Evâhir-i Cemaziye'l-âhir sene 224

Hüküm: 150

İzmir kâdîsına hüküm ki,

Felemenk kralının Der-sa'âdetimde mukîm maslahatgüzârı Gaspar Nesta hutimet 'avâkıbuhû bi'l-hayr rikâb-ı hümayûnuma takdim eylediği memhûr takririnde Netherlande vilâyetlerinin tâcirleri ve tercümanları ve sâ'ir âdemleri deryâdan ve karadan memâlik-i mahrûseme gelüb bey' u şîrâ eyleyüb 'âdet ve kânûn üzre rûsûm-ı 'âdiyelerin verdikden sonra geliş ve gidişde kapudanlardan ve deryâda bulunan re'islerden ve gayriden ve 'asker halkından kimesne mâni' olmaya ve kâdîlar dahl u

ta'arruz kılmayalar kendülerin ve âdemlerin ve esvâbların ve davarların kimesne rencide eylemeye deyu Nederlandelüye i'tâ olunan 'ahid-nâme-i hümayûnda münderic olmakdan nâşi medine-i İzmir iskelesinde ticâretle ikâmet üzre olan Nederlandelü re'âyâsından Esbalun veled-i Danil Caviz nâm müste'men yehudi medine-i mezkûrede kesb u kâr ve ticâretle meşgûl olub mugâyir-i 'ahid-nâme-i hümayûn hareketi olmayub müdâhale olunmak icâb ve iktizâ etmez iken ashâb-ı ağrâzdan bazı kimesneler tâcir-i mersûmun hilâf-ı 'ahid-nâme-i hümayûn ticâretine hâlel ve ızrâr kasdıyla nice güne bahâne ile te'addiyâta tasaddî birle bi-vech rencide ve remîdeden hâlî olmadıkların inhâ ve ecânibden olan kimesnelerin hilâf-ı 'ahid-nâme-i hümayûn vâki' olan te'addîleri men' u def' ve ber-mûceb-i 'ahid-nâme-i hümayûn himâyet u sıyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â etmekden nâşi 'ahid-nâme-i hümayûn mûcebince 'amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki mevlânâ-yı mumâ-ileyhsin tâcir-i mersûmun babası mürd-i mesfûr Danil Caviz yehudi mukaddemâ devlet-i 'aliyyem re'âyâsı kızını tezvîc ile oğlu mesfûr Esbalun re'âyâ kızından tevellüd etmeyüb anaları dahi sahîh Nederlandelü müste'men ise mâdem ki kendü hâlînde ticâretiyle meşgûle ola ecânibden olan kimesnelerin bi-vech vâki' olan te'addîleri men' u def' ve ber-mûceb-i 'ahid-nâme-i hümayûn himâyet u sıyânet olunmak bâbında.

Fi Evâsıt-ı Cemaziye'l-evvel sene 225

Hüküm 151

Bir Sûreti

Diğer oğlu Danil (?) ber-sâbık-ı meşrûh

Hüküm 152

İzmir nâ'ibine hüküm ki;

Nederlande vilâyetlerinin tâcirleri ve tercümanları ve sâ'ir âdemleri deryadan ve karadan memâlik-i mahrûsemenden gelüb bey' u şîrâ eyleyüb 'âdet ve kânûn üzre rüsûm-ı 'âdiyelerin verdikden sonra gelişde ve gidişde kapudanlardan ve deryâda bulunan re'islerden ve gayriden ve 'askeri halkından kimesne mâni' olmaya ve kâdîlar dahi dahl u ta'arruz kılmayalar kendülerin ve âdemlerin ve esvâbların ve davarların kimesne rencide eylemeye deyu Nederlandelü'ye i'tâ olunan 'ahid-nâme-i hümayûnda münderic olmakdan nâşi medine-i İzmir iskelesinde ticâretle ikâmet üzre olan Nederlande re'âyâsından Danil veled-i Danil Caviz nâm müste'men yahudi tâcir medine-i mezkûrede kesb u kâr ve ticâretle meşgûl olarak mugâyir-i 'ahid-nâme-i hümayûn

hareketi olmayub müdâhale olunmak icâb ve iktizâ etmez iken ashâb-ı ağrâzdan bazı kimesneler tâcir-i mersûmun hilâf-ı ‘ahid-nâme-i hümayûn ticâretine hâlel ve ızrâr kasdıyla nice güne bahâne ile te‘addiyâta tasaddî birle bi-vech rencide ve remîdeden hâlî olmadıklarından bahisle o makûle hilâf-ı ‘ahid-nâme-i hümayûn vâkî’ olan te‘addînin men’ u def’iyle ber-mûceb-i ‘ahid-nâme-i hümayûn himâyet u sıyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu Felemenk devletinin Der-‘aliyyemde mukîm maslahatgüzârı Gaspar Nesta hutimet ‘avâkıbuhû bi’l-hayr mukaddemâ bâ-takrir istid’â etmekden nâşi ‘ahid-nâme-i hümayûn mûcebince ‘amel olunmak bâbında iki yüz yirmi beş senesi Evâsıt-ı Cemâziye’l-evvelinde emr-i şerîfim sâdır olmuşken bu esnâda tacir-i mersûm hilâf-ı ‘ahid-nâme-i hümayûn ve münâfi-i emr-i ‘âlî yine müdâhale olunduğu beyânıyla ol-bâbda emr-i şerîfim sudûrunu bu def’a maslahatgüzâr-ı mumâ-ileyh bâ-takrir istid’â idüb ancak medine-i İzmir mütemekkinlerinden ebâ-‘an-ceddin devlet-i ‘aliyyem re‘âyâsı olub nasarâ tarflarından himâye olunan birkaç yehud ve nasaranın yedlerinde olan patisteleri mu‘ahharân nez’ ve sarf ve kendüleri hükm-i ra‘iyyete tenzil kılınmış olduğundan tâcir-i mersûm Danil veled-i Danil Caviz yehudi dahi bunlara dâhil midir değil midir hakikat-i keyfiyyeti bu tarafda ma‘lûm olunamadığına binâen tâcir-i mersûmun babası ve anası ve dedesi ve devlet-i ‘aliyyem re‘âyâsından olmayub sahîh Nederlandelü müste‘men olduğu halde ber-mûceb-i ‘ahid-nâme-i hümayûn himâyet u sıyânet olunmak fermânım olmağın imdi sen ki mevlânâ-yı mumâ-ileyhsin ber-vech-i muharrer tâcir-i mersûm Danil ve babası ve anası ve dedesi ve devlet-i ‘aliyyem re‘âyâsından olmayub sahîh Nederlandelü müste‘men olduğu ve kendü hâlinde ticâretiyle meşgûl olub te‘addi olunmak icâb eder hareketi olmadığı vâkî’ ise o makûle bi-vech vâkî’ olan te‘addînin men’ u def’iyle ber-mûceb-i ‘ahid-nâme-i hümayûn himâyet u sıyânet olunmak bâbında.

Fi Evâhir-i Cemaziye’l-âhir sene 230

Hüküm: 153

İzmir nâ’ibine hüküm ki;

Felemenk kralının Der-‘aliyyemde mukîm maslahatgüzârı Gaspar Nesta hutimet ‘avâkıbuhû bi’l-hayr Südde-i sa‘âdet-karârıma takdim eylediği takririnde Nederlande vilâyetlerinin tâcirleri ve tercümanları ve sâ’ir âdemleri deryâdan ve karadan memâlik-i mahrûsemize gelüb bey’ u şirâ eyleyüb ‘âdet ve kânûn üzre rûsûm-ı ‘âdiyelerin verdikden sonra gelişte ve gidişte kapudanlardan ve deryâda bulunan re’islerden ve

gayriden ve ‘asker halkından kimesne mâni’ olmaya ve kâdîlar dahl u ta’arruz kilmayalar kendülerin ve âdemlerin ve esvâbların ve davarların kimesne rencide eylemeye deyu Nederlandelüye verilen ‘ahid-nâme-i hümayûnda

Sayfa: 38

münderic olmakdan nâşi medine-i İzmir’de li-ecli’t-ticâre mukîm olan Nederlandelü re’âyâsından Abraham veled-i Suriba nâm müste’men yehudi medine-i mezkûrede kendi umûr ve ticâretiyle meşgûl olarak mugâyir-i ‘ahid-nâme-i hümayûn hareketi olmayub müdâhale olunmak icâb ve iktizâ etmez iken ashâb-ı ağrâzdan bazı kesân taraflarından bilâ-mûcib birer bahâne ile müdâhale ve ızrâr kasdıyla te’addîden hâlî olmadığı inhâ ve hilâf-ı ‘ahid-nâme-i hümayûn vâki’ olan te’addîleri men’ u def’ ve ber-mûceb-i ‘ahid-nâme-i hümayûn himâyet u sıyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid’â idüb ancak bundan akdem medine-i İzmir mütemekkinlerinden ebâ-‘an ceddin devlet-i ‘aliyye re’âyâsı olub düvel-i nasâra taraflarından himâyet olunan birtakım yehud ve nasarânın yedlerinde olan patiste nez’ ve sarf ve kendüleri hükm-i ra’iyyete tenzil kılınmış olduğundan tâcir-i mersûm Abraham veled-i Suriba yehudi dahi bunlara dâhil midir değil midir yoksa babası ve anası ve dedesi Nederlandelü olarak ebâ-‘an ceddin sahîh müste’men midir keyfiyyeti bu tarafda m’lûm olamadığına binâen divân-ı hümayûnumda muktezâsı su’âl olundukda tâcir-i mersûm devlet-i ‘aliyyem re’âyâsından olmayub babası ve anası ve dedesi Nederlandelü olarak müste’men olduğu ve kendü ticâretiyle meşgûl olub te’addî olunmak icâb eder hâlî olmadığı vâki’ ise o makûle müdâhale vâki’ olan müdâhalenin men’ u def’iyle ber-mûceb-i ‘ahid-nâme-i hümayûn himâyet u sıyanet olunmak bâbında emr-i şerîfim i’ tâsı iktizâ eylediği tahrir olmağla vech-i meşrûh üzre ‘amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki mevlânâ-yı mumâ-ileyhsin tâcir-i mersûm Abraham veled-i Suriba devlet-i ‘aliyyem re’âyâsından olmayub babası ve anası ve dedesi Nederlandelü olarak sahîh müste’men olduğu ve kendü ticâretiyle meşgûl olub te’addî icâb eder hâlî olmadığı vâki’ ise o makûle bi-vech vâki’ olan müdâhale ve te’addînin men’ u def’iyle ber-mûceb-i ‘ahid-nâme-i hümayûn himâyet u sıyânet olunmak bâbında.

Fi Evâhir-i Cemaziye’l-âhir sene 230

Hüküm: 154

Mir-i mirân-ı kirâmımdan Yılan ve Aziz sancakları mutasarrıfı (?) dâme ikbâluhûya hüküm ki;

Medine-i Haleb’de mukaddemâ Netherlande konsolosu olan Nardan Masink nâm beyzâde bin iki yüz on üç senesi Rebi’ü’l-âhirinde Âsitâne-i ‘aliyyemden Haleb’e ‘azimet ve Payas’a vusûlünde Küçük Alizâde Halil Paşa mugâyir-i ‘ahid-nâme-i hümâyûn konsolos-ı mersûmu ahz ve der-zincir ve ber-mûceb-i defter-i müfredât dört bin gurusluk nukûd ve eşyâsını zabt ve dokuz mâh mikdarı habs ve tehdid ve ikvâ ederek [silik yer var] içün cerime olarak yirmi beş bin gurus ki cem’ân yirmi dokuz bin gurusunu cebren ahz etmiş olduğu ve ol-vakitde Netherlande elçisi tarafından istid’â ve Haleb kâdîsının verdiği i’lâm ibrâz olunub meblağ-ı mezbûr konsolos-ı mersûma redd ve teslîm olunmak bâbında iki yüz on altı senesi evâsıt-ı Zilkadesinde paşa-yı mumâ-ileyhe hitâben bir kıt’a voyvoda-i mumâ-ileyhin hilaf-ı ‘ahid-nâme-i hümâyûn me’hûzu olan mebâlig-i merkûmeyi konsolos-ı mersûma kable’l-edâ vefât etmiş olduğundan tereke ve emvâlî müteveffâ-yı mumâ-ileyhin oğlu Mir Seyyid Mehmed dâme ‘izzuhûya münhasır idüğü beyânıyla mârru’z-zikr yirmi dokuz bin gurus mukaddemâ sâdır olan emr-i ‘âlî mûcebince babası müteveffâ-yı mumâ-ileyhin malından ‘ala-eyyi hâl konsolos-ı mersûma redd ve teslim olunması lede’l-inhâ vürûd-ı senedi mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîf mûcebince ‘amel ve hareket olunmak bâbında iki yüz yirmi senesi evâhir-i Cumâze’l-evvelinde müteveffâ-yı mumâ-ileyhin oğlu mir-i mumâ-ileyhe hitâben dahi bir kıt’a ve ba’dehu mukaddemâ sâdır olan emr-i ‘âlî mûcebince meblağ-ı mezbûru ‘ala-eyyi hâl tahsil ve teslimi bâbında civârı olmak hasebiyle Adana vâlisine hitâben iki yüz yirmi yedi senesi evâhir-i Şaban’ından ve ba’dehu te’kîd ve isti’câlî hâvi iki yüz yirmi sekiz senesi evâsıt-ı Zilhiccesinde sâdır olan evâmir-i şerîfemin tenfizi gayr-ı mümkün ve konsolos-ı mersûma gadr-ı küllî olduğun bu def’a Netherlande maslahatgüzarı Gaspar Nesta hutimet ‘avâkıbuhû bi’l-hayr memhûr takririyle inhâ ve meblağ-ı mezbûr mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince mir-i mumâ-ileyhden ve babası müteveffâ-yı mumâ-ileyhin terekesinden ‘ala-eyyi vechin kâne tamamen tahsil ve konsolos-ı mersûme teslim olunmak bâbında sen ki mir-i mirân-ı mumâ-ileyhsin sana hitâben te’kîdi hâvi müceddeden emr-i şerîfim sudûrunu istid’â etmekden nâşi divân-ı hümâyûnumda mahfûz kuyûd-ı ahkâm tettebbu’ ettirildikde ber-vech-i meşrûh [silik] mezbûrede evâmir-i şerîfem verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın sen ki mir-i mirân-ı mumâ-ileyhsin mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince

‘amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki mir-i mirân-ı mumâ-ileyhsin ber-vech-i muharrer müteveffâ-yı mumâ-ileyh Halil Paşanın konsolos-ı mersûmdan fuzûlî me’hûzu olan mebâlig-i merkûmeyi oğlu mir-i mumâ-ileyhden babası mumâ-ileyhin terekesinden ‘ala-eyyi hâlin tamamen ve kâmilten tahsil ve konsolos-ı mersûma redd ve teslim birle kat’-ı rişte-i münâza’aya ihtimâm ve dikkat ve iğmâz ve müsâhama güne vaz’ı tecvîzden tevakkî ve mübâ’adet eylemen bâbında.

Fi Evâhir-i Şabân sene 130

Hüküm: 155

Hassa Bostancıbaşı (?) dâme mecduhûya ve topcubaşı (?) ve Galata voyvodası (?) zîde mecduhûmâya hüküm ki;

Felemenk kralının Der-‘aliyyemde mukîm maslahatgüzârı Gaspar Nesta hutimet ‘avâkubuhû bi’l-hayr rikâb-ı hümayûnuma takdim eylediği bir kıt’a memhûr takririnde sâkin oldukları evlerinde kendülerinin ve âdemlerinin kifâf-ı nefsleriyçün şire sıkub hamr eylediklerinde kimesne mâni’ olmaya ve yeniçeri kullarımdan ve gayriden her kim olur ise olsun nesne istemeyüb ve cebren almayub zulm ve te’addi etmeyeler deyu Nederlandelüye i’tâ olunan ‘ahid-nâme-i hümayûnda münderic olmağla kendünün ve âdemlerinin kifâf-ı nefsleriyçün senede bir def’a akçeleriyle iştirâ eylediği iki yüz kâb üzümün Galata’da vâki’ hânesine nakline mümâna’at olunmayub hilâf-ı ‘ahid-nâme-i hümayûn harc ve avâid nâmı ve sâ’ir bahâne ile akçe mutâlebesiyle te’addi olunmamak içün emr-i şerîf verilegeldiği inhâ ve iş bu bin iki yüz otuz senesine mahsûben akçesiyle iştirâ eylediği iki yüz kâb üzümün hânesine nakline kimesne tarafından mümâna’at olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ ve divân-ı hümayûnumda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca’at olundukda iki yüz yirmi iki senesine mahsûben ber-vech-i meşrûh emr-i şerîf verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîf mûcebince iş bu bin iki yüz otuz senesine mahsûben iki yüz kâb üzümün def’a-i vâhidede nakline mümâna’at olunmamak bâbında.

Fi Evâsıt-ı Şevvâl sene 230

MÜKERRER

Sayfa: 39

Hüküm :156

İzmir mollasına ve İzmir voyvodası kapucubaşıya ve İzmir'den bahren re's-i hudûda varınca sevâhil ve cezâyirde vâki' hükkâm ve sâ'ir zâbitâna hüküm ki;

Nederlande maslahatgüzârı Kaspar Nesta hutimet 'avâkıbuhû bi'l-hayr Südde-i sa'adetime takdim (eylediği) bir kıt'a memhûr takririnde Nederlande tüccârı ve sâ'ir âdemleri emvâl ve eşyâlarını rızâlarıyla bey' etmeksizin cebren emti'aların çıkarub almayalar ve hiç ferdi ta'ciz ve rencide olunmayalar deyu Nederlandelüye i'tâ olunan 'ahid-nâme-i hümayûn şurûtundan münderic ve mastûr olub hilâf-ı hareket olunmak icâb etmez iken medine-i İzmir'de ticâretle mütemekkin olan Nederlande tüccârından Dak Lenib nâm tâcire Alikorne'den bir kıt'a müste'men sefinesiyle 'ala-tariki'l-emâne irsâl olunan üç sandık derûnuda beş yüz otuz beş 'aded karuta ta'bir olunur sargılı enfiyelik dühan lede'l-vürûd tacir-i mersûm icâb eden resm-i gümrüğünü İzmir gümrükçüsüne edâya müte'ahhid olarak dühân-ı mezkûru âher bir sefineye tahmil ve yine Frengistan'a tavsil niyetinde iken İzmir enfiye emini mugâyir-i şurût-ı 'ahid-nâme-i hümayûn emti'a nev'inden olan dühânları fuzûli zabt ve beher kıyyesine onar para teklif etmiş olduğu bu def'a İzmir tarafından bâ-tahrîrât inhâ olduğu beyânıyla emin-i merkûmun zabt eylediği mezkûr-ı'l-mikdâr dühânın tahlisi ile âher müste'men sefinesine tahmilen yine Frengistan cânibine nakline mümâna'at olunmamak bâbında emr-i şerifim sudûrunu istid'â etmekden nâşi divân-ı hümayûnumda mahfûz ahkâm kuyûduna mürâca'at ve muktezâsı su'âl olundukda Nederlande vilâyetine tâbî Vidirda nâm şehrin tüccârı taraflarından Alikorna iskelesinde mukîm bazirgânlara teslim olunmak için bir kıt'a sefineye tahmîl olunub ba'dehu bazı esbâba mebnî sefine-i merkûmeden ihrâc ve âher sefineye tahmîlen yine Alikorna cânibine gönderilmek üzere izmir'de mukîm Nederlande konsolosunun kañılarına tevdî' ve teslim olunan Karota ta'bir olunur ma'lûm-ı'l-mikdâr enfiyenin ber-mû'tâd resm-i gümrüğü edâ olunmuşken enfiye mukâta'ası emini mârru'z-zikr enfiyeyi cânib-i miri için ahz u girift ber-mûceb-i meşrûh beher kıyyesine altmış akçe teklif eylediği mukaddemâ Nederlande elçisi tarafından lede'l-istid'â memâlik-i mahrûsede enfiye bey'i emini olanlara ve taraflarından me'zûn ve mu'temed âdemlerine mahsûs olub âher kimesne enfiye i'mâl ve bey' ve fûrûht eylememek ve o makûle emr-i memnû'a cesâret edenler ve berren ve

bahren getürenler tecessüs birle ahz olunduklarında yedlerinde bulunan enfiyeleri cânib-i miriyçün zabt ve girift ile kendüleri te'dib ve müste'men malı ise fiyat-ı miriye üzre beher kıyyesi yirmişer paradan bahası ashâbına i'tâ ve teslîm olunmak enfiye mukâta'asının şurût ve nizâmından idüğü kuyûddan müstebân olub ancak enfiye-i mezkûrenin bey'i şurût-ı mukâta'aya muhâlid ve ber-muktezâ-yı şurût cânib-i miriden zabtı dahi 'ahid-nâme-i hümayûna münâfi olub memâlik-i mahrûsede bey' olunmamak şartıyla enfiye-i mezkûrenin Alikorna'ya naklinde be'is melhûz olmadığından bahisle cezâyir-i bahr-ı sefid ve sevâhili iskelelerinden birine uğrayub dışra ihrâc ve fûrûht olunmamak şartıyla enfiye-i mezkûrenin doğru Alikorna'ya nakliçün müste'men sefinesine tahmiline mukâta'a emini tarafından ve cânib-i âherden mümâna'at olunmamak üzre baş defterdâr-ı esbak i'lâmıyla bin yüz doksan altı senesi evâsıt-ı Safer'inde emr-i 'âlî verildiği mukayyed olduğuna binâen bu sûretde inhâ olunduğu üzre zikr olunan sargılı enfiyelik dühân memâlik-i mahrûsem mahsûlünden olmayub sahîh Avrupa metâ'ı olarak Alikorna'dan İzmir'e tevârüd etmiş idüğü muvâfık-ı nefsu'l-emr olduğu halde memâlik-i mahrûseden bir mahalle sefinesiyle yanaşub fûrûht eylememek ve doğru Avrupa diyârına nakl etmek şartıyla sâbuka kıyâsen mârru'z-zikr enfiyenin ma'rifet-i şer'le müste'men sefinesine vaz' ve tahmil ve nakline ruhsatı hâvi emr-i şerîfim i'tâsı reddiye menût deyu tahrir olunmuş idüğü beyânıyla ol-bâbda divân-ı hümayûnumdan emr-i şerîfim ısdârını bi'l-fi'il baş defterdârım olan Yusuf dâme 'uluvvuhû bâ-takrir ifâde etmekle vech-i meşrûh üzre 'amel olunmak fermânım olmağın imdi siz ki mevlânâ ve sâ'ir mumâ-ileyhimsiz ber-vech-i muharrer enfiye-i mezkûrenin memâlik-i mahrûsemde bey'i şurût-ı mukâta'a-i mer'iyyeye mugâyir ve muktezâ-yı şurût üzre taraf-ı miriden zabtı dahi 'ahid-nâme-i hümayûna muhâlif olmağla mârru'z-zikr sargulu enfiyelik dühân memâlik-i mahrûsem mahsûlünden olmayub sahîh Avrupa metâ'ı olarak Alikorna'dan İzmir'e tevârüd etmiş idüğü muvâfık-ı evâmir olduğu halde memâlik-i mahrûsemin bir mahallinde bey' ve fûrûht olunmamak ve doğru Frengistan cânibine nakl olunmak şartıyla mârru'z-zikr enfiyenin ma'rifet-i şer'le müste'men sefinesine tahmiliyle Frengistan cânibine nakline mukâta'a emini tarafından ve gerek esnâ-yı râhda sâ'ir kimesneler câniblerinden dahl u ta'arruz olunmamak bâbında.

Fi Evâhir-i Şabân sene 231

Hüküm: 157

Hassa bostancıbaşıya ve topcubaşı ve Galata voyvodasına hüküm ki;

Felemenk kralının Der-‘aliyyemde mukîm maslahatgüzârı Gaspar Nesta hutimet ‘avâkubuhû bi’l-hayr Südde-i sa‘âdetime takdim eylediği bir kıt’a memhûr takririnde sâkin oldukları evlerinde kendülerinin ve âdemlerinin kifâf-ı nefsleriyçün şire sıkub hamr eylediklerinde kimesne mâni’ olmaya ve yeniçeri kullarımdan ve gayriden her kim olur ise olsun nesne istemeyüb ve cebren almayub zulm ve te‘addi etmeyeler deyu Nederlandelüye i’tâ olunan ‘ahid-nâme-i hümayûnda münderic olmağla kendünün ve âdemlerinin kifâf-ı nefsleriyçün senede bir def’a akçeleriyle iştirâ eylediği iki yüz kâb üzümün Galata’da vâki’ hânesine nakline mümâna‘at olunmayub hilâf-ı ‘ahid-nâme-i hümayûn harc ve ‘avâ’id nâmı ve sâ’ir bahâne ile akçe mutâlebesiyle te‘addi olunmamak içün emr-i şerîf verilegeldiği inhâ ve iş bu bin iki yüz otuz bir senesine mahsûben akçesiyle iştirâ eylediği iki yüz kâb üzümün hânesine nakline kimesne tarafından mümâna‘at olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ ve divân-ı hümayûnumda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca‘at olundukda iki yüz yirmi otuz senesine mahsûben ber-vech-i meşrûh emr-i şerîf verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîf mücebince iş bu bin iki yüz otuz bir senesine mahsûben iki yüz kâb üzümün def’a-i vâhidede nakline mümâna‘at olunmamak bâbında.

Fi Evâ’il-i Zilka’de sene 231

Hüküm: 158

Hassa bostancıbaşıya ve topcubaşı ve Galata voyvodasına hüküm ki;

Felemenk kralının Der-‘aliyyemde mukîm maslahatgüzârı Gaspar Nesta hutimet ‘avâkubuhû bi’l-hayr Südde-i sa‘âdetime takdim eylediği bir kıt’a memhûr takririnde sâkin oldukları evlerinde kendülerinin ve âdemlerinin kifâf-ı nefsleriyçün şire sıkub hamr eylediklerinde kimesne mâni’ olmaya ve yeniçeri kullarımdan ve gayriden her kim olur ise olsun nesne istemeyüb ve cebren almayub zulm ve te‘addi etmeyeler deyu Nederlandelüye i’tâ olunan ‘ahid-nâme-i hümayûnda münderic olmağla kendünün ve âdemlerinin kifâf-ı nefsleriyçün senede bir def’a akçeleriyle iştirâ eylediği iki yüz kâb üzümün Galata’da vâki’ hânesine nakline mümâna‘at olunmayub hilâf-ı ‘ahid-nâme-i hümayûn harc ve ‘avâ’id nâmı ve sâ’ir bahâne ile akçe mutâlebesiyle te‘addi olunmamak içün emr-i şerîf verilegeldiği inhâ ve iş bu bin iki yüz otuz iki senesine mahsûben akçesiyle iştirâ eylediği iki yüz kâb üzümün hânesine nakline kimesne

tarafından mûmâna'at olunmamak bâbında emr-i şerîfîm ricâ ve divân-ı hümâyûnumda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda iki yüz yirmi otuz bir senesine mahsûben ber-vech-i meşrûh emr-i şerîfîm verildiği mastûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfîm mûcebince iş bu bin iki yüz otuz iki senesine mahsûben iki yüz kâb üzümün def' a-i vâhidede nakline mûmâna'at olunmamak bâbında.

Fi Evâhir-i Şevvâl sene 232

SONUÇ

Osmanlı Devleti tarih boyunca birçok devlet ile ilişkiler kurmuştur. Bunlardan biri de Felemenk Cumhuriyeti (Daha sonraki adıyla Hollanda) olmuştur. Bu ilişki daha çok iktisadi alanda yoğunlaşmıştır. İki devletin dostane ilişki kurmasında İspanya'nın ortak düşman olması ve denizlerdeki ticari dayanışma etkili olmuştur. O dönemlerde Yakındoğu ticaret yollarının Osmanlı Devleti'nin kontrolü altında olması Hollanda'yı yakınlaştırmıştır. 19. yüzyıl başlarına kadar yabancı devletlerle ikili ilişki kurmaktan kaçınan Osmanlı Devleti Padişah III. Selim'le birlikte bu politikasını terk ederek ikili siyasi ilişkiler kurmaya başladı. 1804 yılında Hollanda'ya açılan konsolosluk ile bu politika gerçekleşmiş oldu.

Osmanlı ve Hollanda devletleri arasındaki ilk ilişkiler 16. yüzyılın sonlarına doğru ticari alanda olmuştur. 17. yüzyılda büyük bir gelişme gösteren ilişkiler diplomasi alanında da yoğunlaşmıştır. 1612 yılında verilen *ahidnâme* bu ilişkilerin bir belgesi olmuştur. İlk elçi olarak gelen Cornelis Haga diplomatik ve iktisadi ilişkilerin gelişmesinde önemli rol oynamıştır. 17. yüzyılın başları Hollanda için bir dönüm noktası olmuştur. Tarihin en güçlü devleti olan Osmanlı Devleti, Hollanda'nın koruyucusu konumunda olarak denizlerde gelişmesini sağlamıştır. Hollanda elde ettiği ayrıcalıklar sayesinde ekonomisinde yükselişe geçti. Hollanda aynı zamanda ipek yolu üzerinde bulunan İran ile de ticari ilişkilerini geliştirme fırsatı buldu. İlk konsolosluğu Halep'e açtı. Ancak Osmanlı-İran savaşının başlamasından dolayı ipek yolu güvenilirliğini kaybetti. Ticaretin merkezi İzmir'e taşındı, Hollanda bu gelişmeler karşısında İzmir'de konsolosluk açarak Akdeniz'deki ticari faaliyetlerine devam etti. Aynı zamanda tüccarlarının haklarını korudu.

1621 yılında Hollanda-İspanya arasındaki savaşın tekrar başlamasıyla mali sıkıntılar yaşandı. Osmanlı ile diplomatik ilişkilere katkısı olan Haga, bu mali sıkıntılar sonucunda 1639 yılında ülkesi Hollanda'ya döndü. Kendisinden sonra gelen devlet adamları da Osmanlı ile diplomatik ve iktisadi ilişkilerin sürdürülmesini sağladılar. 1680 yılında Haga'dan sonra Colyer'e büyükelçi payesi verildi. Elçi beraberinde 1612 yılında verilen *ahidnâmenin* yenilenmesi ve geliştirilmesi talimatını da getirdi. Diğer yabancı devletlerin tutumları karşısında IV. Mehmet 1680 yılında yeni bir *ahidnâme* verdi. Bu ahitname 1923 Lozan Anlaşmasıyla kaldırılan kapitülasyonlara kadar Akdeniz'deki Hollanda varlığını şekillendirmiştir.

Hollanda'nın siyasi olarak göstermiş olduğu diğer bir girişim ise arabuluculuk olayıdır. Bunu genellikle İngilizler ile yapmışlardır. Amacı ise iktisadi gelişimin zarar görmesini önlemektir. 1684 Avusturya'ya karşı yapılan II. Viyana seferinde savaşın durdurulması için İngilizlerle birlikte arabuluculuk yaparak 1699 Karlofça antlaşmasının imzalanmasını sağlamışlardır. Hollanda, Osmanlı-Avusturya arasında dostluk kurarak, Fransa'ya karşı Avusturya'yı müttefik olarak tutmaktır.

17. yüzyıl boyunca gelişme gösteren diplomatik ve iktisadi ilişkiler 18. yüzyılda da gelişme göstermiştir. 1712 Osmanlı-Rus savaşında da arabuluculuk yaparak Prut anlaşmasının imzalanmasını sağlamıştır. Diğer bir arabuluculuk girişimi ise yine Osmanlı-Avusturya savaşıdır. Bu girişim sonucunda 1718 Pasarofça anlaşması imzalandı. Hollanda elçileri aktif siyasi rol oynayarak iktisadi ve diplomatik geleceklerini koruma yoluna gitmişleridir. Hollanda elçilerin girişimleri karşısında tüccarlar beraat almışlardır. Bu diğer Avrupa devletlerinin tüccarlarını kısıtlayan faaliyetlerinin aksine Hollandalı tüccarlara serbest ticaret yapma hakkı vermiştir.

Uzun yıllar gelişme gösteren ilişkide ilk ciddi sorun, Fransız İhtilali'den sonra Fransa himayesinde Hollanda'da kurulan Batav Cumhuriyetinin Napolyon'un Mısır'ı işgalini desteklemesiyle olmuştur. İlişkiler kesilmiş, Hollanda elçisi Bükreş'e sürgüne gönderilmiştir. Hollandalı tüccarların beratları toplatıldı. Daha sonra Osmanlı- Hollanda ilişkileri yeniden kuruldu. Böylece Osmanlı, Amsterdam'da konsolosluğa çıkmıştır(1804). Tüccarlara beraatları iade edildi. 1810 yılında Napolyon'un, Hollanda'yı Fransa'ya bağlamasıyla tekrar kesildi. 1814 yılında bağımsız olarak kurulan Hollanda Krallığı ile ilişkiler yeniden başladıysa da iktisadi ilişkiler eski gibi gelişme gösteremedi. 1821 Mora isyanı ile İzmir'de ticari hacmini kaybetti. Hollanda mallarını İstanbul limanlarına taşımıştır. Avrupa'dan getirdiği ucuz mallar Osmanlı ekonomisini olumsuz etkilemiştir. İlişkiler sarsıldı.

İncelemiş olduğumuz 23/2 ve 24/3 numaralı Felemenk Ahkâm Defterleri tercümanlık ve konsolosluk faaliyetlerinin yanı sıra bize o döneme ait ticari, diplomatik, sosyo- ekonomik bilgiler de vermektedir. Tercümanlık ve konsolosluk üzerine çalışma ortamı oluşturmaktadır. Bu çerçevede incelenen defterler ile tercümanlığın ve konsoloslukların ülkeler arasında ki siyasi ve ekonomik gücünün etkisini ve sağladıkları katkıları bilgi edinmiş olmaktadır. Aynı zamanda 23/2 ve 24/3 Numaralı Felemenk

Ahkâm Defterlerinin tam metin transkripsiyonu verilmiştir. Sağlanan katkıların yanı sıra zamanla bir rand meselesine dönüştüğü ve Osmanlı Devleti'nin zor süreçlerinde ayrı bir problem olarak meşgul ettiği ortadadır. Ülkeler arası diplomasinin önemli bir unsuru olarak tarihte ve günümüzde de yerini almıştır. Bu bağlamda yeni bir araştırma konusu olabilir.

KAYNAKÇA

A. Arşiv Vesikaları

B.O.A, A.DVD. Dve. d 23/2 Numaralı Felemenk Ahkam Defteri

B.O.A, A.DVD. Dve.d 24/3 Numaralı Felemenk Ahkam Defteri

B. Araştırma ve Tektik Eserler

Arı, Bülent, *Conflicts Between the Dutch Merchants and the Ottoman Local Authorities According to the “Felemenk Ahidname Defteri” Dated 1091/1680*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bilkent Üniversitesi, Ankara, 1996.

----- “İlk Osmanlı-Hollanda Münasebetleri”, *Türkler*, Yeni Osmanlı Yayınları, C.11, Ankara 1999, s.493-499.

-----*The First Dutch Ambassador in Istanbul: Cornelis Haga and The Dutch Capitulations of 1612*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Bilkent Üniversitesi, Ankara 2003.

Bozkurt, Gamze, *Karolenj Krallığı*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa 2006,

Çelikkol, Zeki, *Lale İle Başladı*, TTK Yayınları, Ankara 2000.

Demirci, Kürşat, “Engizisyon”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.11, İstanbul 1995, s.238-241.

Demiryürek, Mehmet, “XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı-Nederlanda İlişkileri ve Nederlanda’nın Kıbrıs Konsolosluğu”, *Kebikeç Dergisi*, S.25, Ankara 2008, s.103-150.

Derman, M. Uğur, “Tuğra”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.41, İstanbul 2012, s.336-339.

Erdbrink, Gerard, “On Yedinci Asırda Osmanlı-Hollanda Münasebetlerine Bir Bakış”, *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, (2-3), 1974, 159-180.

Ekinci, Ekrem B, *Hollanda: Küçük Ülkenin Kurduğu Büyük Sömürge İmparatorluğu*, 2017, Erişim tarihi: 15 Nisan 2019, Prof. Dr. Ekrem Buğra Ekinci Ağ Sitesi: <http://www.ekrembugraekinci.com/makale.asp?id=821> 15.04.2019].

Groot, Alexander H. De, *The Ottoman Empire And The Dutch Republic, A History Of The Earliest Diplomatic Relations 1610–1630*, Leiden/İstanbul 1978.

Exter, Jack den, *Ana Hatlarıyla Hollanda Tarihi (De Canon)*, (Çev. Mustafa Güleç), Kebikeç Yayınları, Ankara 2008.

Kadı, İsmail Hakkı, *18.Y.Y. 'da Osmanlı-Hollanda İktisadi Münasebetleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Enstitüsü, İstanbul 1997.

Kalay, Mahmut, “1827-1912 Tarihli İsveç Ahkâm Defteri’nin Traskripsiyonu ve Değerlendirmesi”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniveristesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi), Kahramanmaraş 2014.

Kalkan, Mehmet Talha, *İsyandan Cumhuriyete: Hollanda’nın İspanya’ya Karşı*

Bağımsızlık Mücadelesi(1597- 1648),(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2014.

Kampman, A, “XVII ve XVIII. Yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğunda Hollandalılar”, *Belleten*, 23, 1991, 513-523.

Komisyon, “Batav Cumhuriyeti”, *Ana Britannica*, İstanbul 1987, III, 419-420.

Komisyon, “Hollanda”, *Ana Britannica*, İstanbul 1988, XI, 158-165.

Küçük, Cevdet, “Hollanda“, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1998, XVIII, 219-226.

Kütükoğlu, Mübahat, *Osmanlı-İngiliz İktisadi Münasebetleri*, C.I, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1974.

Musulın, Janko, *Hürriyet Bildirgeleri*, Belge Yayınları, İstanbul 1983.

Orhonlu, Cengiz, “Tarihi Kaynaklarda Hollanda’ya Ait Bilgiler” *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, (30), 1976, 9-22.

Parker, G., The "Military Revolution," 1560-1660--a Myth? *The Journal of Modern History*, Londra 1976.

Pirenne,Henrı, *Ortaçağ Avrupası'nın Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, (Çev.Uygur Kocabaşoğlu), İletişim Yayınları, İstanbul 2013, s. 18.

-----*Ortaçağ Kentleri*, (Çev. Şadan Karadeniz), İletişim Yayınları, İstanbul 1994, s.11-13.

Rennell, C.R., *Bandist at Sea: A Piraless Reader*, NYU Press 2001.

Salihlioğlu, Halil, “Esedi”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.11, İstanbul 1995, s.368-369.

-----, “Ahkâm Defteri”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.1, İstanbul 1988, s.551.

Savrun, Ergenekon, “Tarihte Fransızlar ve Türk-Fransız İlişkilerinin Kısa Tarihi”, *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, C.3, Nevşehir 2018, s.91-106.

Umunç, Himmet,“Türkiye’de Hollandalı bir Seyyah: Cornelis De Bruyn ve Gözlemleri”, *Belleten*, C.73. S.266. Ankara 2009, s.145-164.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, TTK Yayınları, C.V/I, Ankara 1988.

-----*Osmanlı Tarihi*. TTK Yayınları, C.IV/II. , Ankara 2018.

Theunissen, H, “(Dostluğun Bedeli) 1612-1617 Yıllarında Hollanda ile Osmanlı Devleti Arasındaki Resmi İlişkilerin Oluşmasında Hediyein Rolü”, *Kebikeç Dergisi*, S.25, 2008, 51-66.

Turan, Tufan, *19.Yüzyılın İkinci Yarısında Osmanlı-Hollanda İlişkileri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2007.

Wilson, H. Peter, *Europe’s Tragedy: A History of the Thirty Years War*. Penguin Books, Londra 2009.

EKLER

Ek:1.J.A.Van Ravesteyn Tarafından Çizilen İstanbul Büyükelçisi Cornelis Haga.²¹⁴

²¹⁴ Porte için bkz. Hans, s. 53.

Ek:2. 1549 Yılında Hasburg Aşağı Ülkeleri.²¹⁵

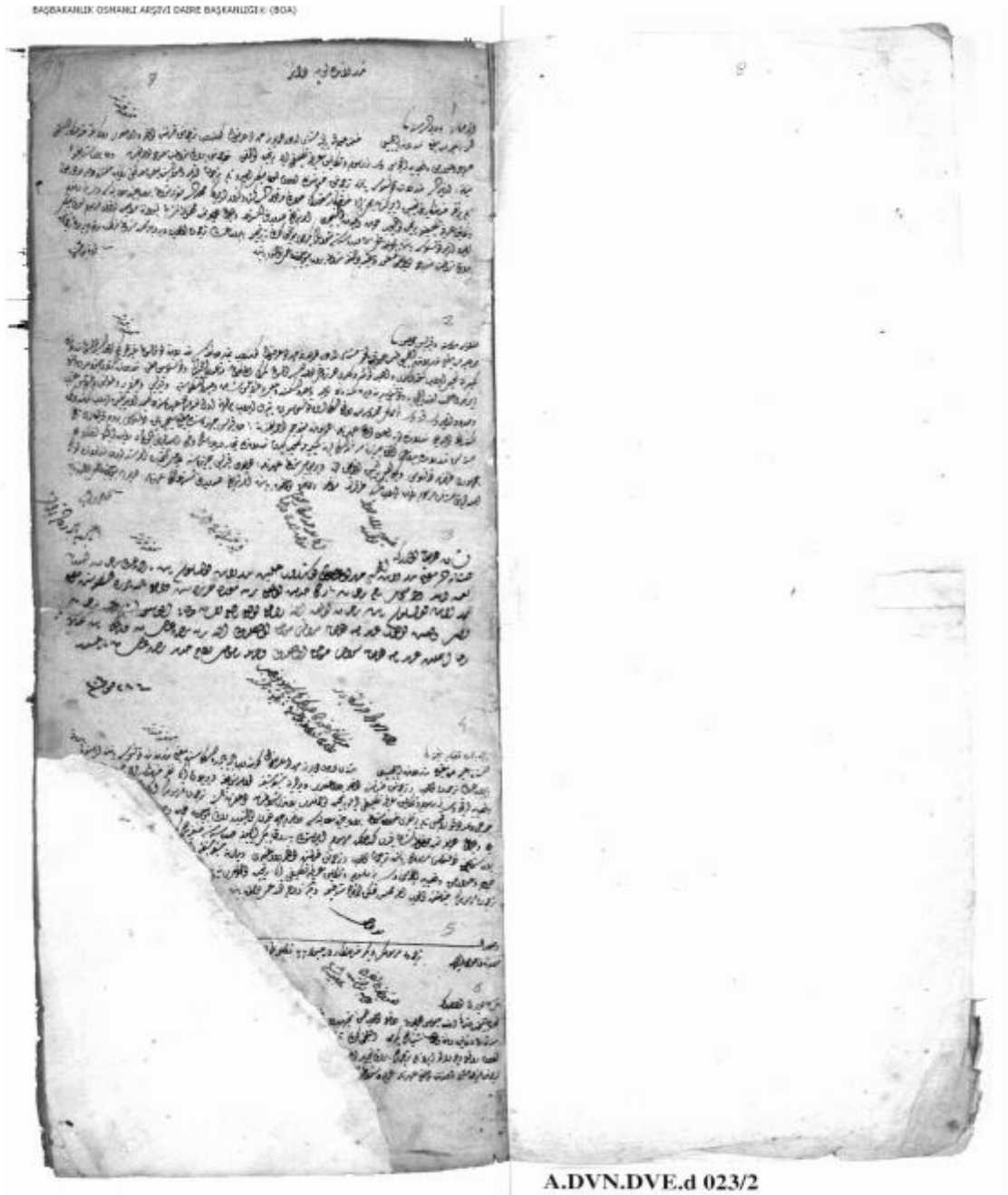
²¹⁵ Kalkan, s.11.

Ek:3. Utrecht Birliği Sonucu Kurulan Birleşik Eyaletler.²¹⁶

²¹⁶ Kalkan, s. 41.

Ek:4. 23/2 Felemenk Ahkam Defteri Bazı Bölümleri

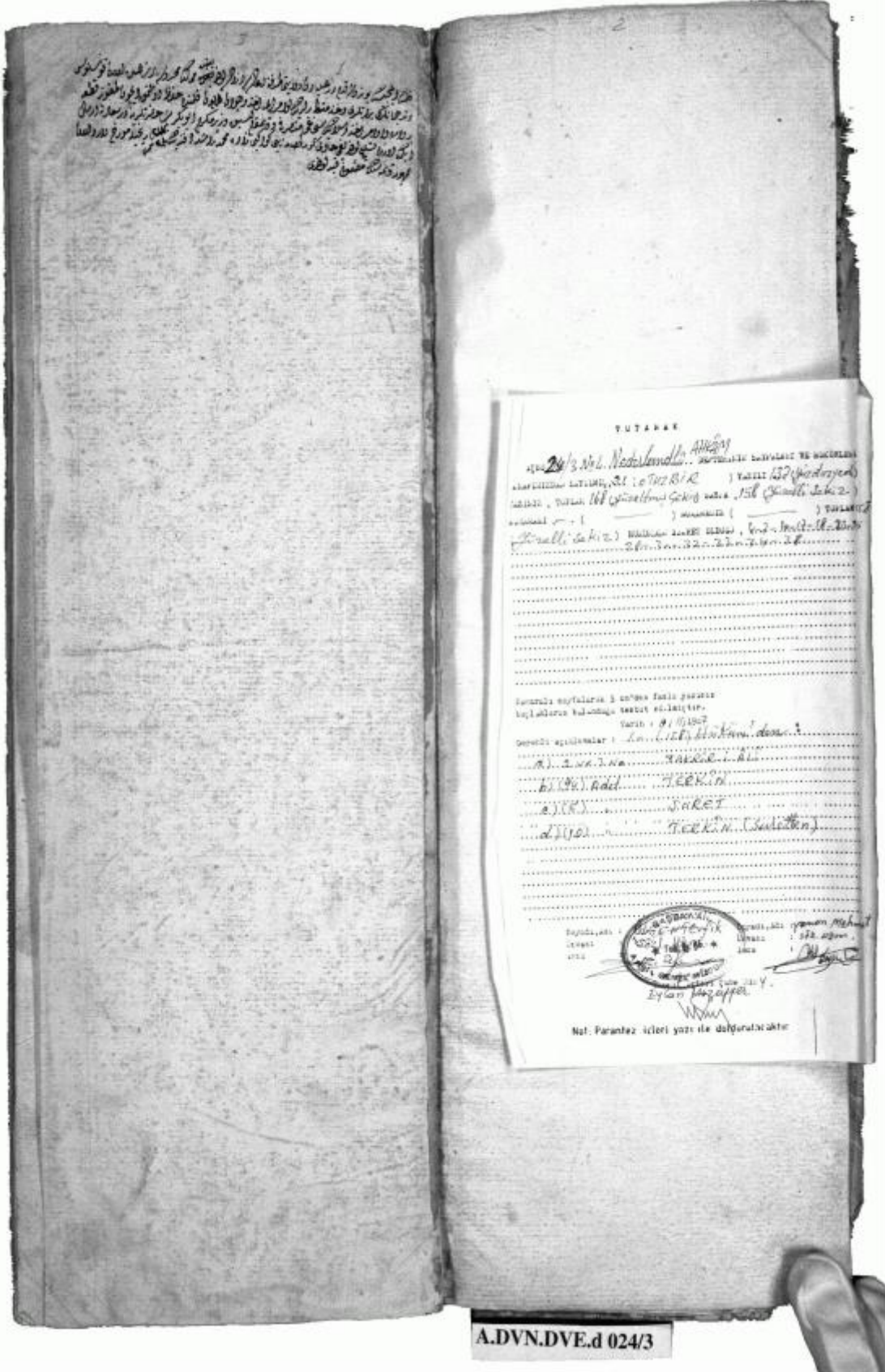

26
 12
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

26
 12
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

Ek: 5. 24/3 Felemenk Ahkâm Defteri Bazı Bölümleri

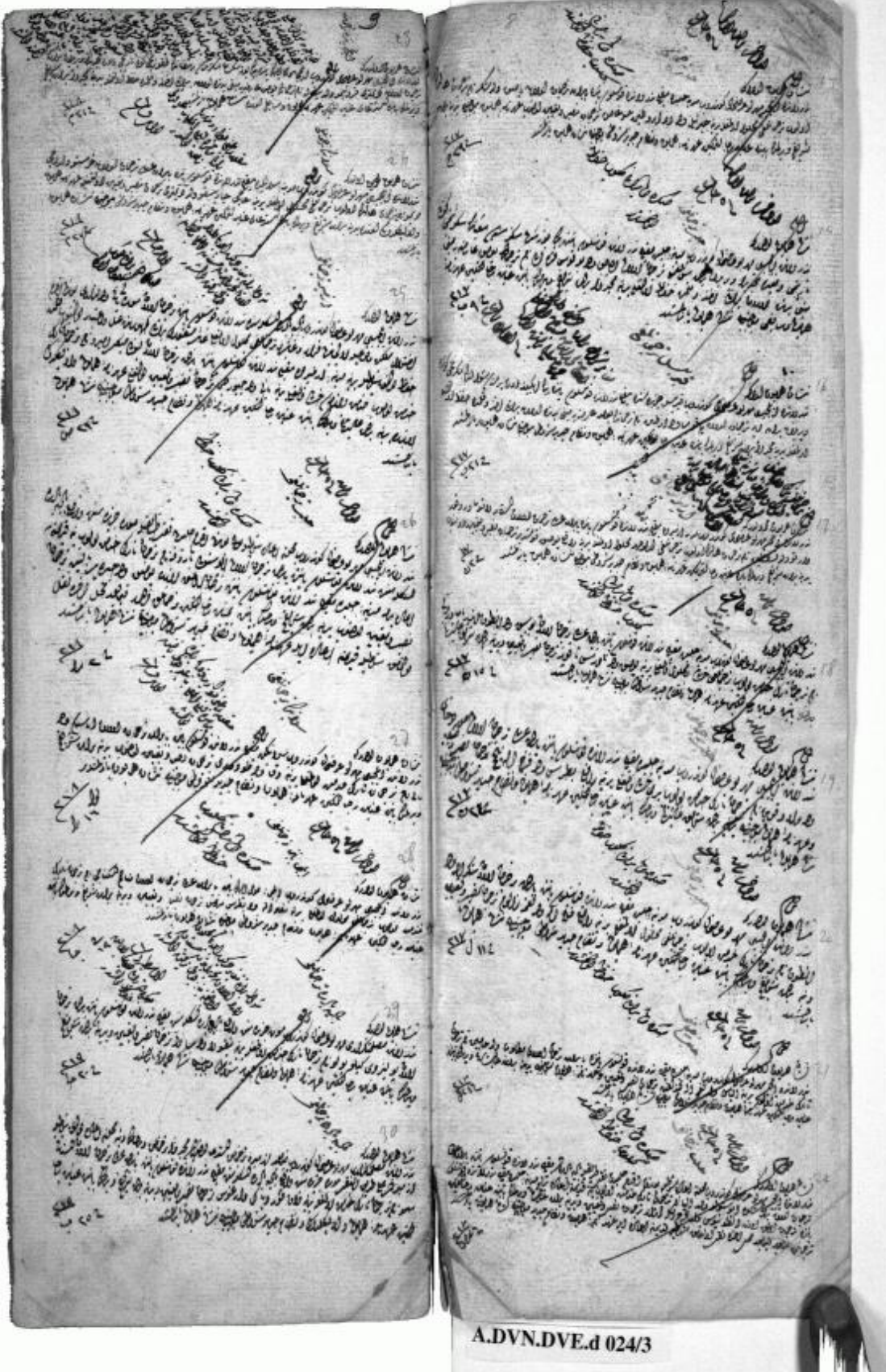
BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA)

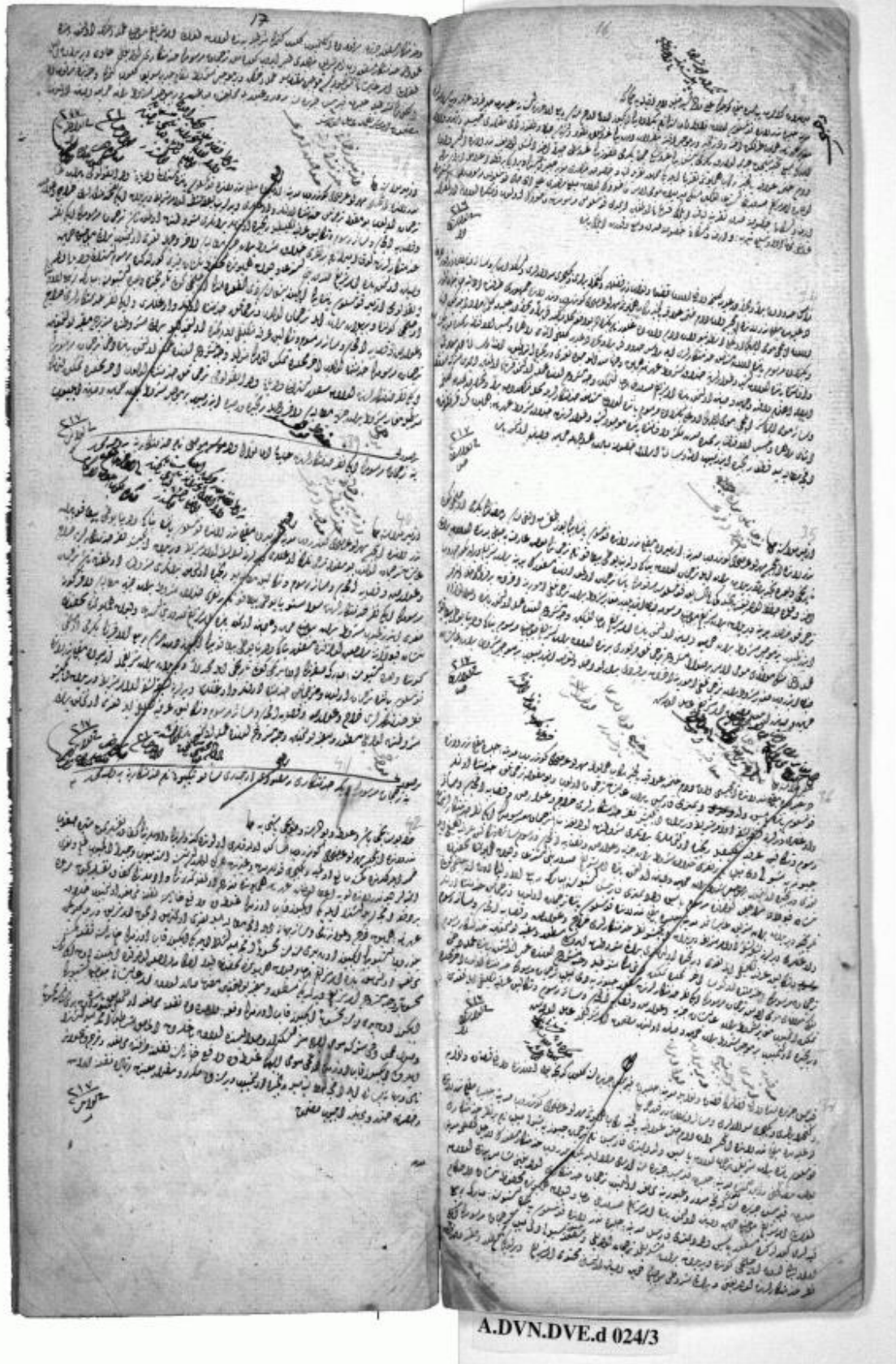
A.DVN.DVE.d 024/3

A.DVN.DVE.d 024/3

A.DVN.DVE.d 024/3

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Nuhan Kabaca
Doğum Yeri ve Tarihi	
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Isparta Süleyman Demirel Üniveristesi (Tarih)
Y. Lisans Öğrenimi	Sinop Üniveristesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Tarih)
Bildiği Yabancı Diller	
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	
Tarih	